

K.U. LEUVEN
FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID
Academiejaar: 2017-2018

Schikken en schuldig pleiten als belastingplichtige

Rechtsbescherming uit art. 6 EVRM bij het afsluiten van een minnelijke
schikking of het erkennen van schuld bij het openbaar ministerie

Promotor: Prof. Dr. A. Haelterman

Begeleidster: A. Bailleux

Masterscriptie, ingediend door

Eva Nackaerts

Bij het eindexamen voor de graad van

MASTER IN DE RECHTEN

K.U. LEUVEN
FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID
Academiejaar: 2017-2018

Schikken en schuldig pleiten als belastingplichtige

Rechtsbescherming uit art. 6 EVRM bij het afsluiten van een minnelijke
schikking of het erkennen van schuld bij het openbaar ministerie

Promotor: Prof. Dr. A. Haelterman

Begeleidster: A. Bailleux

Masterscriptie, ingediend door

Eva Nackaerts

Bij het eindexamen voor de graad van

MASTER IN DE RECHTEN

Samenvatting

Deze masterscriptie onderzoekt of er voldoende rechtsbescherming aanwezig is voor de belastingplichtige verdachte die een minnelijke schikking afsluit of zijn schuld erkent bij het parket. Bij een minnelijke schikking (art. 216*bis* Sv.) vervalt de strafvordering in ruil voor het betalen van een geldsom en de afgifte van de vermogensvoordelen uit het misdrijf. De procedure van een voorafgaande erkenning van schuld (art. 216 Sv.) daarentegen is een wijze van vervolging waarbij de verdachte zijn schuld bekent in ruil voor een (eventueel) lagere straf.

Wanneer men beide procedures vanuit fiscaal oogpunt bekijkt, valt er meteen op dat een minnelijke schikking pas mogelijk is indien de verdachte voorafgaand alle ontdoken belastingen aan de fiscus betaald heeft en de fiscus instemt met het toepassen van de procedure. Bij de procedure van de voorafgaande erkenning van schuld zijn deze voorwaarden niet te bespeuren en moet de fiscus de belasting innen los van de procedure en/of als burgerlijke partij. Naast deze vaststelling worden er nog andere thema's die op het snijpunt liggen van fiscaal recht en strafrecht en die relevant zijn in het kader van de minnelijke schikking, besproken.

In beide procedures doet de verdachte afstand van een behandeling ten gronde door een rechter. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aanvaardt deze afstand, maar legt twee voorwaarden op. De verdachte moet het akkoord met het openbaar ministerie op vrijwillige wijze en met kennis van de feiten en gevolgen van de procedure aanvaarden. Daarnaast moet het akkoord en de totstandkoming ervan het onderwerp zijn van een voldoende rechterlijke controle. Aan deze laatste voorwaarde voldeed de verruimde minnelijke schikking niet en dat werd opgemerkt door het Grondwettelijk Hof op 2 juni 2016. Inmiddels heeft de wetgever hieraan gehoor gegeven. De procedure van de voorafgaande erkenning van schuld bevatte reeds van in het begin verschillende compenserende waarborgen voor de verdachte. Toch kan het voor beide procedures nog beter. Vertrekkende van het arrest Natsvlishvili en Togonidze t. Georgië wordt er besproken op welke punten de procedures nog tekort komen.

Dankwoord

In de eerste plaats wil ik mijn promotor, prof.dr. Haelterman bedanken omdat hij mij heeft toegestaan en aangemoedigd om te schrijven in iets wat mij extreem boeit. Daarnaast bedank ik mijn begeleidster, Ann Bailleux van harte. Als expert in de minnelijke schikking en voorafgaande erkenning van schuld heeft zij mij gesteund en richting gegeven bij het schrijven van mijn masterproef.

Bovendien richt ik een woord van dank tot mijn ouders en mijn broer. Mijn ouders, omdat ze mij de kans hebben gegeven om mijn rechtenstudie aan te vatten en zo sterk in mij geloven. Mijn kleine broer, omdat hij me altijd kan doen lachen.

Ook mijn grootouders, oma en opa, bedank ik voor hun oneindig vertrouwen in mij en voor de vele etentjes waar zij mij mee naartoe namen terwijl ik deze thesis schreef.

Ten laatste wil ik mijn vrienden bedanken, die elk op hun eigen manier hebben bijgedragen tot het schrijven van deze thesis. Zij het door samen een nalu te drinken op de bankjes van de Valk, mij mee te sleuren naar de fitness of mij mentale steun te bieden wanneer het wat moeilijker ging. Ook sander, mijn vriend, wil ik expliciet bedanken voor zijn geduld. Bedankt om mij na tien blokperiodes nog even graag te zien en om mij af en toe eraan te doen herinneren wat echt belangrijk is in het leven. Zonder jou had ik mijn thesis niet tot een goed einde kunnen brengen.

Inhoud

LIJST VAN AFKORTINGEN	VII
------------------------------------	------------

INLEIDING	1
§1. <i>Onderwerp</i>	1
§2. <i>Maatschappelijke relevantie en probleemstelling</i>	1
§3. <i>Onderzoeksvragen en onderzoeksmethode</i>	2

DEEL I: HET VERVAL VAN DE STRAFVORDERING TEGEN BETALING VAN EEN GELDSOM EN PLEA BARGAINING IN EEN FISCALE STRAFZAAK	5
--	----------

HOOFDSTUK I. VERVAL VAN DE STRAFVORDERING TEGEN BETALING VAN EEN GELDSOM.....	5
--	----------

AFDELING I. BELGIË: MINNELIJKE SCHIKKING	5
§1. <i>Begrip</i>	5
§2. <i>Evolutie</i>	6
1. Oude minnelijke schikking.....	6
2. Verruiming van het toepassingsgebied in 2011	7
3. Reparatiwet	12
4. Potpourri II	13
a. Vermelding in het strafregister	13
b. Beperking procedureel toepassingsgebied.....	14
5. Grondwettelijk Hof 2 juni 2016 en wetgevend ingrijpen	15
§3. <i>Toepassingsgebied</i>	16
A. Materieel toepassingsgebied	16
B. Procedureel toepassingsgebied	18
§4. <i>Overzicht van de procedure</i>	18
§5. <i>Rol van het slachtoffer</i>	21
A. Gemeenrechtelijk slachtoffer	21
B. De fiscus als slachtoffer	23
1. Betalingsvoorwaarde	24
2. Instemmingsvoorwaarde	25
3. Informatieplicht parket en inzage fiscus.....	27
§6. <i>Betaling geldsom, afgifte of afstand en hoofdelijke gehoudenheid</i>	28
A. Betaling geldsom	28
B. Afgifte of afstand	30
C. Hoofdelijke gehoudenheid tot betaling van de ontdoken belasting.....	31
§7. <i>Geslaagde minnelijke schikking</i>	32
1. Voorwaarden geslaagde minnelijke schikking	32
2. Verval strafvordering	33
3. Ne bis in idem en Una Via	34
§8. <i>Gevolg onvolkomen minnelijke schikking</i>	36
1. Onvolkomen minnelijke schikking	36

2. Geen verval van strafvordering en mogelijkheden tot verdere vervolging	37
3. Vertrouwelijkheid stukken	38
AFDELING II. NEDERLAND: DE STRAFBESCHIKKING	41
§1. <i>Basisstructuur Nederlandse fiscale strafprocedure</i>	41
§2. <i>Begrip</i>	42
§3. <i>Uitvaardigende instantie</i>	44
§4. <i>Toepassingsgebied</i>	45
A. Materieel toepassingsgebied	45
B. Procedureel toepassingsgebied	46
§5. <i>Mogelijke straffen</i>	46
A. Strafbeschikking uitgevaardigd door de administratie	46
B. Strafbeschikking uitgevaardigd door de OvJ	47
§6. <i>Voorwaarden</i>	48
§7. <i>Verzet</i>	50
§8. <i>Gevolg volkomen strafbeschikking</i>	51
§9. <i>Gevolg onvolkomen strafbeschikking</i>	51
AFDELING III. FRANKRIJK: LA CONVENTION JUDICIAIRE D'INTÉRÊT PUBLIC	52
§1. <i>Begrip</i>	52
§2. <i>Toepassingsgebied</i>	53
§3. <i>Maatregelen</i>	55
§4. <i>Overzicht van de procedure</i>	57
§5. <i>Rechterlijke controle</i>	59
§6. <i>Gevolg geslaagde CJIP</i>	59
§7. <i>Gevolg onvolkomen CJIP</i>	60
HOOFDSTUK II. CONTINENTALE PLEA BARGAINING PROCEDURES	61
AFDELING I. BELGIË: DE VOORAFGAANDE ERKENNING VAN SCHULD	61
§1. <i>Begrip</i>	61
§2. <i>Toepassingsgebied</i>	62
A. Personeel toepassingsgebied	62
B. Materieel toepassingsgebied.....	63
C. Procedureel toepassingsgebied	64
§3. <i>Overzicht van de procedure</i>	66
§4. <i>Rol van het slachtoffer</i>	67
A. Gemeenrechtelijk slachtoffer	67
B. De fiscus als slachtoffer.....	69
§5. <i>Gevolg geslaagde procedure</i>	70
§6. <i>Gevolg onvolkomen procedure</i>	71
A. Onvolkomen procedure	71
B. Mogelijkheden tot verdere vervolging	71
C. Vertrouwelijkheid stukken	72
AFDELING II. FRANKRIJK: COMPARUTION SUR RECONNAISSANCE PRÉALABLE DE CULPABILITÉ	75
§1. <i>Begrip</i>	75
§2. <i>Toepassingsgebied</i>	76

§3. Mogelijke straffen	77
§4. Overzicht van de procedure	77
§5. Rechterlijke controle	79
§6. Gevolg geslaagde CRPC	81
§7. Gevolg onvolkomen CRPC	81
DEEL II: AFSTAND VAN DE RECHTEN UIT ART. 6 EVRM	83
HOOFDSTUK I. PRINCIPE VAN DE RECHTSVERZAKING OF “WAIVER OF RIGHTS” AAN DE RECHTEN UIT ART. 6 EVRM	83
HOOFDSTUK II. VOORWAARDEN UIT DE RECHTSPRAAK VAN HET EHRM...	84
§1. Algemeen	84
§2. EHRM over plea bargaining	86
A. Acceptatie plea bargaining procedures	86
B. Voorwaarden: Natsvlshvili en Togonidze t. Georgië	86
DEEL III: WAARBORGEN TIJDENS DE PROCEDURES GETOETST AAN DE RECHTSPRAAK VAN HET EHRM	90
HOOFDSTUK I. VERVAL VAN DE STRAFVORDERING TEGEN BETALING VAN EEN GELDSOM	90
AFDELING I. BELGISCHE MINNELIJKE SCHIKKING	90
§1. <i>Het strafvoorstel moet geaccepteerd zijn op vrijwillige wijze met kennis van de feiten en de gevolgen van de procedure</i>	90
A. Bijstand advocaat	90
B. Inzagerecht	91
C. Gevolgen	91
1. Geldsom	92
2. Vertrouwelijkheid stukken en zwijgrecht	92
a. Beperkte vertrouwelijkheid	92
b. Fiscale meewerkingsplicht	93
c. Zwijgrecht	94
i. Periodieke en materiële werking van het zwijgrecht	94
ii. Bewijsuitsluiting	95
iii. Gevolgen voor fiscus vanaf werking zwijgrecht	96
3. Geen administratieve sancties meer mogelijk	96
§2. <i>De inhoud van het strafvoorstel en de totstandkoming moet het onderwerp zijn van een voldoende rechterlijke controle</i>	97
A. Grondwettelijk Hof 2 juni 2016	97
B. Wetsontwerp 6 november 2017	98
C. Beroepsmogelijkheden	100
AFDELING II. RECHTSVERGELIJKENDE EVALUATIE	100

HOOFDSTUK II. CONTINENTALE PLEA BARGAINING PROCEDURES	102
AFDELING I. BELGISCHE VOORAFGAANDE ERKENNING VAN SCHULD	102
§1. <i>Het strafvoorstel moet geaccepteerd zijn op vrijwillige wijze met kennis van de feiten en de gevolgen van de procedure</i>	102
A. Bijstand advocaat	102
B. Inzagerecht	104
C. Bedenktijd	105
D. Gevolgen	105
1. Strafvoorstel	105
2. Vertrouwelijkheid stukken	107
3. Geen administratieve sancties meer mogelijk	108
§2. <i>De inhoud van het strafvoorstel en de totstandkoming moet het onderwerp zijn van een voldoende rechterlijke controle</i>	108
AFDELING II. RECHTSVERGELIJKENDE EVALUATIE	111
HOOFDSTUK III. VOORSTEL.....	112
BESLUIT.....	114
BIBLIOGRAFIE	115
AFDELING I. BELGIË	115
§1. <i>Wetgeving</i>	115
§2. <i>Vorbereidende documenten en pseudowetgeving</i>	116
§3. <i>Rechtspraak</i>	118
§4. <i>Rechtsleer</i>	121
A. Boeken.....	121
B. Verzamelwerken.....	123
C. Tijdschriften	125
D. Noten	128
AFDELING II. EUROPA	129
§1. <i>Wetgeving</i>	129
§2. <i>Rechtspraak</i>	130
§3. <i>Rechtsleer</i>	133
AFDELING III. NEDERLAND	134
§1. <i>Wetgeving</i>	134
§2. <i>Vorbereidende documenten en pseudowetgeving</i>	134
§3. <i>Rechtspraak</i>	135
§4. <i>Rechtsleer</i>	135
A. Boeken.....	135
B. Tijdschriften	136
AFDELING IV. FRANKRIJK	137

§1. <i>Wetgeving</i>	137
§2. <i>Vorbereidende documenten en pseudowetgeving</i>	137
§3. <i>Rechtspraak</i>	138
§4. <i>Rechtsleer</i>	138
A. Boeken.....	138
B. Tijdschriften	138

LIJST VAN AFKORTINGEN

Art.	Artikel
AWDA	Algemene Wet inzake Douane en Accijnzen
AWR	Algemene wet inzake rijksbelastingen
Cass.	Hof van Cassatie
CGI	Code générale des impôts
CJIP	Convention judiciaire d'intérêt public
CPP	Code de procédure pénale
CRPC	Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité
DPA	Deferred prosecution agreement
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
Ger.W.	Gerechtigd Wetboek
GwH	Grondwettelijk Hof
HvJ	Hof van Justitie
KB	Koninklijk Besluit
OvJ	Officier van justitie
Sv.	Wetboek van Strafvordering (België en Nederland)
Sw.	Strafwetboek
VSBG	Verval van de strafvordering tegen betaling van een geldsom
V.T.Sv.	Wet houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering
VVSBG	Verruimd verval van de strafvordering tegen betaling van een geldsom
WBTW	Wetboek van de Belasting over de Toegevoegde Waarde
WIB	Wetboek inkomstenbelastinge

INLEIDING

§1. Onderwerp

1. Deze masterscriptie onderzoekt hoe een minnelijke schikking (art. 216*bis* Sv.) en voorafgaande erkenning van schuld (art. 216 Sv.) werken in een fiscale strafzaak. Door gebruik te maken van één van deze twee alternatieve afhandelingsmethodes doet een verdachte afstand van zijn rechten uit art. 6 EVRM. Beschikken de procedures wel over voldoende compenserende waarborgen om te voldoen aan de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens? Dit werk onderzoekt de sterke en zwakke punten van beide rechtsfiguren en zoekt naar alternatieven in andere rechtsstelsels.
2. Bij dit onderwerp wordt enkel gekeken naar de strafrechtelijke afhandeling van een fiscaal misdrijf, niet naar de fiscaalrechtelijke kant. Het gaat dus niet over overeenkomsten met de fiscus. Dit werk beperkt zich bovendien tot het met bijzonder opzet overtreden van de bepalingen uit het Wetboek Inkomstenbelastingen en het Btw-Wetboek. Deze masterscriptie mengt zich niet in de vraag of een minnelijke schikking en *plea bargaining* moreel wenselijk dan wel verwerpelijk zijn.

§2. Maatschappelijke relevantie en probleemstelling

3. Onze minnelijke schikking uit art. 216*bis* Sv. gaat ondertussen al meerdere jaren mee en werd in 2011 in belangrijke mate uitgebreid tot de “verruimde minnelijke schikking”. Deze verruimde minnelijke schikking werd door het Grondwettelijk Hof op 2 juni 2016 ongrondwettig verklaard omdat het Hof de rechterlijke controle onvoldoende achtte. Hierbij hield het Hof onder meer rekening met het arrest Natsvlishvili v. Togonidze van het EHRM. De wetgever heeft inmiddels aan de eisen van het Grondwettelijk Hof gehoor gegeven door art. 216*bis* Sv. te wijzigen zodat de verruimde minnelijke schikking kan blijven bestaan.

Met de komst van de voorafgaande erkenning van schuld in 2016 valt niet meer te ontkennen dat alternatieve afhandelingsmethoden hun plaats innemen in het nieuwe strafprocesrecht. Zij kenmerken zich door een efficiënter en sneller verloop dan de klassieke strafprocedure. De behandeling ten gronde wordt namelijk overgeslagen en de verdachte gaat akkoord met de door het openbaar ministerie voorgestelde geldsom (in het geval van een minnelijke

schikking) of straf (in het geval van een VES). Hierdoor wordt er in een efficiëntere strafuitvoering voorzien.

Een fiscale strafzaak kent gemiddeld een langer verloop dan een gewone strafzaak en wordt gekenmerkt door een zekere complexiteit. Daarnaast houdt een fiscaal misdrijf (en samenhangende misdrijven) nooit een geweldpleging in. In strafzaken waar de feiten duidelijk zijn en er voor de belastingplichtige fraudeur geen verdedigingslijnen voorhanden zijn, kan het interessant zijn om de behandeling ten gronde over te slaan en een (verruimde) minnelijk schikking af te sluiten of schuld te erkennen bij het openbaar ministerie. De fiscale strafzaak wordt op een proceseconomische wijze afgehandeld en zowel het parket als de verdachte hebben hier baat bij. Bij een minnelijke schikking heeft daarbovenop de fiscus ook nog eens een voordeel, aangezien de ontdoken belastingen integraal betaald moeten worden als voorwaarde om een schikking te kunnen sluiten.

4. In onze huidige maatschappij wordt fiscale fraude niet meer getolereerd. Fraudebestrijding is een *hot topic* geworden in de politiek, de financiële wereld wordt transparanter en af en toe duikt er een lek op die grootschalige fraude ontbloot. Dit leidt tot meer bestraffing, zij het administratief, zij het strafrechtelijk. Om de toestroom aan fraudemisdrijven beter de baas te kunnen is het efficiënt om gebruik te maken van alternatieve afhandelingsmethoden. Maar efficiëntie heeft ook zijn prijs, zijnde de verzaking aan bepaalde grondrechten. Een goede wetgever maakt hierbij een afweging tussen een efficiënte strafprocedure en de grondrechten van de verdachte.

§3. Onderzoeksvragen en onderzoeksmethode

5. **ONDERZOEKSVRAGEN** - De hoofdvraag van het onderzoek luidt als volgt: **“In welke mate wordt de belastingplichtige beschermd bij het afsluiten van een minnelijke schikking of een voorafgaande erkenning van schuld in een fiscale strafzaak en is deze bescherming in overeenstemming met de rechtspraak van het EHRM inzake de afstand van de rechten uit art. 6 EVRM?”**

Bij het beantwoorden van deze vraag is het vereist een antwoord te vinden op volgende onderzoeksvragen:

- 1) *Welke procedure moet een belastingplichtige die gebruik wil maken van een minnelijke schikking of een voorafgaande erkenning van schuld in een fiscale strafzaak doorlopen?*
 - 2) *Aan welke voorwaarden moet er voldaan zijn om geldig te verzaken aan de rechten uit art. 6 EVRM volgens de rechtspraak van het EHRM?*
 - 3) *Zijn er voldoende compenserende waarborgen voorzien in de procedure van een minnelijke schikking en een VES om op een geldige wijze te verzaken aan de rechten uit art. 6 EVRM?*
 - 4) *Kan of moet er op een andere manier meer rechtsbescherming geboden worden aan de belastingplichtige bij een minnelijke schikking of een voorafgaande erkenning van schuld in een fiscale strafzaak?*
6. **METHODE** – De thesis bestaat uit 3 grote delen. In deel I wordt de juridische werking van de minnelijke schikking en de voorafgaande erkenning van schuld gedetailleerd besproken. In het tweede deel zal er ingegaan worden op de rechtspraak van het EHRM met betrekking tot de rechtsverzaking aan de waarborgen uit art. 6 EVRM en wordt er ook gekeken naar de rechtspraak van het EHRM die specifiek handelt over *plea bargaining*. In het derde deel zullen eerst de verschillende compenserende waarborgen voor de belastingplichtige gedetailleerd besproken worden, zowel voor de minnelijke schikking als voor de voorafgaande erkenning van schuld. Tijdens deze bespreking zal er systematisch getoetst worden aan de rechtspraak van het EHRM. Het werk eindigt met het voorstellen van een procedure die efficiënt is en tegelijk voldoende rechtsbescherming bevat voor de belastingplichtige.
7. **RECHTSVERGELIJKING** – In dit onderzoek wordt er naast het Belgisch recht ook gekeken naar het recht in Frankrijk en Nederland. In Nederland kan de fiscus strafrechtelijke sancties opleggen aan belastingplichtigen die bij de belastingwet strafbaar gestelde feiten hebben gepleegd door middel van de strafbeschikking. Deze praktijk gaat verder dan onze voorwaarde van instemming en betaling bij de minnelijke schikking en is om die reden zeer

interessant om verder te onderzoeken. Daarnaast wordt de Franse *convention judiciaire d'intérêt public* bekeken. Dit is een gloednieuw alternatief voor vervolging dat zijn eerste toepassing kende in 2017, waarbij de bank HSBC een schikking aanging van maar liefst 300 miljoen euro voor het witwassen van fiscale fraude. Het is een rechtsfiguur die gebruikt zal worden om grote ondernemingen te raken in hun vermogen zonder dat dit op het strafregister vermeld wordt waardoor de onderneming nog beschikt over een toegang tot de internationale (Amerikaanse) markt. De voorafgaande erkenning van schuld wordt vergeleken met de Franse *comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité*. Deze procedure gold in grote mate als voorbeeld voor onze voorafgaande erkenning van schuld. Op 28 maart 2018 legde de Franse wetgever nog een wetsontwerp neer bij de ministerraad waarin het toepassingsgebied van de CRPC wordt uitgebreid naar fiscale fraude om proceseconomische redenen.

DEEL I: HET VERVAL VAN DE STRAFVORDERING TEGEN BETALING VAN EEN GELDSOM EN PLEA BARGAINING IN EEN FISCALE STRAFZAAK

HOOFDSTUK I. VERVAL VAN DE STRAFVORDERING TEGEN BETALING VAN EEN GELDSOM

AFDELING I. BELGIË: MINNELIJKE SCHIKKING

§1. Begrip

1. **PRINCIPE EN TERM** – Het afsluiten van een minnelijke schikking is een manier waarop de strafvordering vervalt.¹ Het openbaar ministerie kan in de gevallen die zij gepast acht voorstellen een geldsom te betalen.² Een minnelijke schikking is geen veroordeling en het voorgestelde bedrag is geen straf.³ Het aanvaarden van een schikking is niet te beschouwen als een schuldbekentenis.⁴ Daarnaast kunnen de feiten, die aanleiding geven tot de schikking, niet als bewezen beschouwd worden.⁵ De minnelijke schikking kan beschouwd worden als een “alternatieve afhandelingsmethode”.⁶ Naast “minnelijke schikking” kan men ook de termen “verval van de strafvordering tegen betaling van een geldsom” (VSBG) of –in het

¹ R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 110, nr. 150; M. BEERNAERT, H. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, Brugge, La Chartre, 2017, 246.

² M. DE BUSSCHER, J. MEESE, D. VAN DER KELEN en J. VERBIST, *Wet en duiding. Strafprocesrecht*, Brussel, Larcier, 2013, 373.

³ Rb. Mechelen 6 december 1982, *RW* 1984-85, 2091; B. DE RUYVER en K. VAN IMPE, “De minnelijke schikking en de bemiddeling in strafzaken”, *RW* 2000-01, (445) 460; T. DECAIGNY, P. DE HERT en L. VAN GARSSE, “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechtelijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, (550) 554; M. FRANCHIMONT, A. JACOBS en A. MASSET, *Manuel de procédure pénale*, Brussel, Larcier, 2012, 105; J. MEESE en P. TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 320; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 111, nr. 152.

⁴ De omzendbrief stelt in die zin dat de wet “niet vereist dat tot een erkenning van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid wordt overgegaan” (Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 7). Zie ook: RvS 15 maart 1995, nr. 52.230, *Rec.Arr.R.v.St.* 1995, 171, noot R. DEFOOR; Rb. Mechelen 6 december 1982, *RW* 1984-85, 2091; Rb. Hoei 1 februari 1984, *RRD* 1984, 81.; N. DELVIGNE, “La transaction pénale et son application aux infractions fiscales”, *JDF* 2015, (257) 276.

⁵ RvS 15 maart 1995, nr. 52.230, *Rec.Arr.R.v.St.* 1995, 171, noot R. DEFOOR.

⁶ Het is niet meer accuraat om de verruimde minnelijke schikking een “buitengerechtelijke afhandelingsmethode” te noemen omdat de rechter een verplichte controle doorvoert. De minnelijke schikking die afgesloten wordt tijdens het opsporingsonderzoek kan wel nog zo genoemd worden.

geval dat de strafvordering reeds werd ingesteld- “verruimd verval van de strafvordering tegen betaling van een geldsom” (VVSBG)⁷ gebruiken.

§2. Evolutie

2. **INLEIDING** – De historische evolutie van de minnelijke schikking werd lange tijd gekenmerkt door een steeds uitgebreider materieel en formeel toepassingsgebied⁸ waarbij de belangrijkste verruiming terug te vinden is in de wetten van 14 april 2011 en 11 juli 2011.⁹ Daarentegen voegde de wetgever een restrictie aan het gebruik van de minnelijke schikking in fiscale zaken toe. De komst van Potpourri II zette een stop achter dit uitbreiden en voerde nog enkele belangrijke wijzigingen in. Ook de actieve rechtspraak van het Grondwettelijk Hof heeft de minnelijke schikking nog eens onder de aandacht gebracht. Om een beter begrip te hebben van de minnelijke schikking in het algemeen, worden hieronder de belangrijkste historische wijzigingen weergegeven.

1. Oude minnelijke schikking

3. **DE WET VAN 28 JUNI 1984** – Sinds 1935 beschikt het parket al over de mogelijkheid het verval van de strafvordering te bewerkstelligen door betaling van een geldsom.^{10 11} In 1984 werd een veralgemeende mogelijkheid tot minnelijke schikking voorzien in art. 216*bis* Sv.¹²

⁷ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 5.

⁸ Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007, 21.

⁹ Wet 14 april 2011 houdende diverse bepalingen, *BS* 6 mei 2011, 26.576; Wet 11 juli 2011 tot wijziging van de artikelen 216*bis* en 216*ter* van het Wetboek van strafvordering en van artikel 7 van de wet van 6 juni 2010 tot invoering van het Sociaal Strafwetboek, *BS* 1 augustus 2011, 43.878.

¹⁰ KB nr. 59 van 10 januari 1935, *BS* 13 januari 1935, 173; B. DE RUYVER en K. VAN IMPE, “De minnelijke schikking en bemiddeling in strafzaken”, *RW* 2000-01, (445) 460; R. VERSTRAETEN, “De verruiming van de minnelijke schikking” in Vlaamse Conferentie bij de balie te Antwerpen (ed.), *Geboeid door het strafrecht, de advocaat en de strafrechtspleging*, Brussel, De Boeck, 2011, (59) 65, nr. 14; J. MEESE en P. TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 314.

¹¹ Het toepassingsgebied van de vroegere minnelijke schikking was beperkt tot overtredingen en werd in 1949 en 1957 uitgebreid tot bepaalde wanbedrijven (Wet van 7 juni 1949, *BS* 18 juni 1949, 5608; Wet van 30 december 1957, *BS* 13-14 januari 1958; P. KENIS, “Het verval van de strafvordering door betaling van een geldsom, ook minnelijke schikking genoemd, na de wetten van 14 april 2011 en 11 juli 2011”, *T.Strafr.* 2012, (395) 396; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 279).

¹² Wet van 28 juni 1984 tot uitbreiding van het toepassingsveld van het verval van de strafvordering voor sommige misdrijven, ter betaling van een geldsom, *BS* 22 augustus 1984, 11.787; P. KENIS, “Het verval van de strafvordering door betaling van een geldsom, ook minnelijke schikking genoemd, na de wetten van 14 april 2011 en 11 juli 2011”, *T.Strafr.* 2012, (395) 396.

¹³ Het toepassingsgebied was zowel objectief¹⁴ als subjectief¹⁵ begrensd.¹⁶ Qua procedureel toepassingsgebied mocht de strafvordering nog niet zijn ingesteld.¹⁷ De schade moest volledig vergoed worden vooraleer een schikking kon worden voorgesteld.

4. **WET VAN 10 FEBRUARI 1994** – Door het eisen van een hoge schadevergoeding kon het slachtoffer de toepassing van art. 216bis Sv. blokkeren.¹⁸ De wetgever kwam hieraan tegemoet door in 1994 te voorzien dat een schikking ook kan worden afgesloten indien de verdachte in een geschrift zijn aansprakelijkheid voor het schade verwekkende feit erkent en het bewijs levert van vergoeding van het niet-betwiste gedeelte van de schade.¹⁹

2. Verruiming van het toepassingsgebied in 2011

5. **ALGEMEEN IDEE** – Een vijftal redenen liggen aan de bron voor het invoeren van de verruimde minnelijke schikking.²⁰ Ten eerste speelde de lange duurtijd van strafprocessen een grote rol. Vooral grote fraudezaken duren onredelijk lang, waardoor advocaten veelvuldig naar art.

¹³ De wetgever wou de gerechtelijke achterstand en het gevoel van straffeloosheid dat bij de burgers heerste door de veelvuldige seponering wegwerken. Bovendien werd een betere reclassering in de samenleving gegarandeerd doordat de minnelijke schikking niet in het centraal strafregister vermeld wordt (L. DUPONT, “Hoe minnelijk is de minnelijke schikking”, *Panopticon* 1984, (469) 473, nr. 9; P. KENIS, “Het verval van de strafvordering door betaling van een geldsom, ook minnelijke schikking genoemd, na de wetten van 14 april 2011 en 11 juli 2011”, *T.Strafr.* 2012, (395) 396; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 279).

¹⁴ Het toepassingsgebied betrof alle misdrijven waar de wet een gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaar gevangenisstraf en/of een geldboete voor voorzag

¹⁵ De procureur des Konings moest van mening zijn dat er enkel een geldboete of een geldboete met verbeurdverklaring noodzakelijk was.

¹⁶ P. ARNOU, “Minnelijke schikking” in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 1993, (1) 10-11 en 12-13; B. DE RUYVER en K. VAN IMPE, “De minnelijke schikking en bemiddeling in strafzaken”, *RW* 2000-01, (445) 461; R. VERSTRAETEN, “De verruiming van de minnelijke schikking” in Vlaamse Conferentie bij de balie te Antwerpen (ed.), *Geboeid door het strafrecht, de advocaat en de strafrechtspleging*, Brussel, De Boeck, 2011, (59) 65, nr. 14; T. DECAIGNY, P. DE HERT, L. en VAN GARSSE, “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechtelijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, (550) 551; P. KENIS, “Het verval van de strafvordering door betaling van een geldsom, ook minnelijke schikking genoemd, na de wetten van 14 april 2011 en 11 juli 2011”, *T.Strafr.* 2012, (395) 397.

¹⁷ P. KENIS, “Het verval van de strafvordering door betaling van een geldsom, ook minnelijke schikking genoemd, na de wetten van 14 april 2011 en 11 juli 2011”, *T.Strafr.* 2012, (395) 397.

¹⁸ L. DUPONT, “Hoe minnelijk is de minnelijke schikking”, *Panopticon* 1984, (469) 475, nr. 13; B. DE RUYVER en K. VAN IMPE, “De minnelijke schikking en bemiddeling in strafzaken”, *RW* 2000-01, (445) 460.

¹⁹ Wet van 10 februari 1994 houdende regeling van een procedure voor de bemiddeling in strafzaken, *BS* 27 april 1994, 11.195; B. DE RUYVER en K. VAN IMPE, “De minnelijke schikking en bemiddeling in strafzaken”, *RW* 2000-01, (445) 460.

²⁰ Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007, 24-25; Verslag van de Commissie van justitie uitgebracht door de heren Delpérée en Van Rompuy, *Parl.St.* Senaat 2010-11, 5-869/4, 3; R. VERSTRAETEN, “De verruiming van de minnelijke schikking” in Vlaamse Conferentie bij de balie te Antwerpen (ed.), *Geboeid door het strafrecht, de advocaat en de strafrechtspleging*, Brussel, De Boeck, 2011, (59) 68, nr. 20.

21ter V.T.Sv. teruggrijpen.²¹ Ten tweede kunnen door de minnelijke schikking de correctionele rechtbanken zich nu focussen op de “moeilijkere”²² strafzaken.²³ Ook zou de minnelijke schikking zorgen voor een snellere en daadwerkelijke uitvoering van financiële sancties.²⁴ De inning van vermogensstraffen vormde namelijk vaak een probleem bij financiële en fiscale delicten.²⁵ Ten slotte wou de wetgever bijdragen tot de ontwikkeling van het strafrechtelijk beleid van het Openbaar Ministerie en de evolutie naar een consensuele en herstelgerichte justitie stimuleren, waarbij de dader zijn straf makkelijker kan accepteren en de vergoeding van de schade aan het slachtoffer gegarandeerd is.²⁶

6. **IDEE SPECIFIEK ACHTER PROCEDURELE VERRUIMING** - Naast deze redenen kaartte de wetgever ook aan dat de aard van het gevoerde onderzoek niet meer bepalend mocht zijn voor de mogelijkheid om een minnelijke schikking af te sluiten, maar het resultaat moest zijn van een weloverwogen vervolgingsbeleid van het openbaar ministerie.²⁷ De praktijk toonde aan dat er vaak reeds in de vroege fase van een strafzaak dwangmaatregelen nodig waren die niet

²¹ Fiscale strafzaken duren langer dan gewone strafzaken aangezien het gaat om een complexe materie, er meestal gespecialiseerde onderzoekers voor nodig zijn en er sprake kan zijn van grensoverschrijdende fiscale constructies (Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007, 25). De duurtijd van fiscale strafonderzoeken was daarom één van voornaamste redenen om het procedureel en materieel toepassingsgebied van de minnelijke schikking uit te breiden (Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007, 24; Verslag van de Commissie Justitie uitgebracht door de heren Delpérée en Van Rompuy, *Parl. St.* Senaat 2010-11, nr. 5-869/4, 3-4; K. LAMMENS, “De verruimde minnelijke schikking van art 216bis Sv. in fiscale strafzaken, theorie en praktijk”, *RW* 2012-13, afl. 32, (1242) 1244; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 280. Zie ook Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 6: “Daar waar het maatschappelijk verantwoord is laat de wet toe efficiënter gebruik te maken van de beperkte middelen waarover de rechterlijke macht beschikt, in het bijzonder in “ecofinisc” en sociale zaken”).

²² Waarbij de feiten niet zo uitgesproken zijn, waarbij de kwalificatie van het misdrijf of de schuld betwist wordt of waarbij het Openbaar Ministerie en de verdediging een verschillende mening hebben over de aard of hoogte van de sanctie.

²³ R. VERSTRAETEN, “De visie van een strafrechtspecialist” in *De hervorming van de strijd tegen de fiscale fraude*, Gent, Uitgeverij Larcier, 2010, (139) 142.

²⁴ Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007, 26; R. VERSTRAETEN, “De verruiming van de minnelijke schikking” in Vlaamse Conferentie bij de balie te Antwerpen (ed.), *Geboeid door het strafrecht, de advocaat en de strafrechtspleging*, Brussel, De Boeck, 2011, (59) 68, nr. 20; KENIS, P., “Het verval van de strafvordering door betaling van een geldsom, ook minnelijke schikking genoemd, na de wetten van 14 april 2011 en 11 juli 2011”, *T.Strafr.* 2012, (395) 402.

²⁵ H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 280.

²⁶ Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007, 26.

²⁷ Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007, 23.

door de mini-instructie gedekt waren.²⁸ Na deze onderzoeksmaatregelen was een minnelijke schikking soms toch nog gepast maar was dit niet meer mogelijk.²⁹ Daarnaast kon de burgerlijke partij de toepassing van een minnelijke schikking verhinderen door met een burgerlijke partijstelling het gerechtelijk onderzoek te laten starten.³⁰ De verruiming van het toepassingsgebied naar de vonnisfase werd verantwoord door de wens om daadwerkelijk boetes of verbeurdverklaarde goederen of bedragen te kunnen innen.³¹

7. **OVERHAAST** – De verruiming van de minnelijke schikking kwam op een ongewone manier tot stand. Zij werd namelijk in het leven gebracht bij wijze van een amendement in de Commissie voor Financiën en Begroting, terwijl zij een fundamentele wijziging van het wetboek van Strafvordering met zich meebracht.³² Bij het onderzoek van het aanvankelijk wetsontwerp werd de Commissie van Justitie niet betrokken.³³ In de wet van 14 april 2011 werden de uitzonderingen op het bankgeheim uitgebreid.³⁴ Voor de amendementen m.b.t. het bankgeheim was een aanknopingspunt te vinden in het aanvankelijk wetsontwerp, terwijl dit helemaal niet gevonden kon worden voor het amendement met betrekking tot de verruiming

²⁸ Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007, 23.

²⁹ J. MEESE en P. TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 317.

³⁰ J. MEESE en P. TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 317; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 280, nr. 8.

³¹ Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007, 26; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 279, nr. 10.

³² T. DECAIGNY, P. DE HERT en L. VAN GARSSE, “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechtelijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, (550) 556.

³³ Verslag van de Commissie voor de Financiën en Begroting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/012, 3; Wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-869-7, art. 84, aanneming zonder amendement; L. DUPONT en T. PETERS, “De uitbreiding anno 2011 van toepassingsmogelijkheden van de minnelijke schikking in het Belgische strafrecht: bron van klassenjustitie?”, in T. SPAEPENS, M. GROENHUIJSEN en T. KOOIJMANS (eds.), *Universalis. Liber Amicorum Cyrille Fijnaut*, Mortsel, Intersentia, 2011, (71) 75-76.

³⁴ Art. 55-57 Wet 14 april 2011 houdende diverse bepalingen, *BS* 6 mei 2011, 26.576. De bank kan in bepaalde situaties als derde door de fiscus gevraagd worden informatie te verschaffen over een cliënt. Deze situaties werden versoepeld. Waar vroeger een vermoeden van voorbereiding of het bestaan van fraudemechanismen bij de bank nodig was, is nu een aanwijzing dat de belastingplichtige belasting heeft ontdoken voldoende om informatie bij de bank op te vragen. Ook kan er nu informatie ingewonnen worden wanneer de fiscus zich voornemt een aanslag te vestigen op basis van tekenen of indiciën. Daarnaast werd het Centrale Aanspreekpunt (CAP) bij de nationale bank van België opgericht. Een vraag van een belastingadministratie uit een andere EU-lidstaat of uit een staat waarmee België een dubbelbelastingverdrag heeft gesloten wordt bovendien vanaf de wet gelijkgesteld met een vermoeden van ontduiking. (D. COVELIERS, “De versoepeling van het bankgeheim- deel II: het fiscaal bankgeheim in het Belgisch recht”, *AFT*, 2012, (4) 4-23; F. VANDEN HEEDÉ, “De fiscale maatregelen in de wet van 14 april 2011”, *Pacioli* 2011, nr. 321, (7) 7-8).

van de minnelijke schikking.³⁵ Nog voor de programmawet definitief gestemd werd, was het al duidelijk dat de wet fouten vertoonde (*infra* randnr. 9). Men wou echter vermijden dat de inwerkingtreding van de andere bepalingen uit de programmawet zou vertraagd worden, waardoor men is doorgegaan met de stemming. Op dezelfde dag van de stemming in de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd nog een wetsvoorstel tot reparatiewet ingediend (*infra* randnrs. 12 en 13).³⁶ Dit werd de wet van 11 juli 2011. Op de ontstaanswijze van de verruimde minnelijke schikking is vanuit het parlement veel kritiek gekomen.³⁷ De verruiming van het toepassingsgebied zou namelijk als pasmunt gediend hebben voor de opheffing van het bankgeheim.³⁸ In 2016 werd een parlementaire onderzoekscommissie, de “Kazachgate-commissie” in het leven geroepen om het ontstaan van de verruimde minnelijke schikking en ongeoorloofde inmenging door Frankrijk en de diamantsector te onderzoeken.³⁹

8. **PROCEDURELE VERRUIMING** - Sinds de wetswijziging van 14 april 2011 kan de procureur des Konings een minnelijke schikking afsluiten tot er een vonnis of arrest met kracht van gewijsde is verkregen.⁴⁰ Hierdoor kon er niet alleen tijdens het gerechtelijk onderzoek geschikt worden, maar ook tijdens de behandeling door de vonnisrechter, appelrechter of zelfs het Hof van Cassatie. Potpourri II heeft dit gewijzigd (*infra* randnr. 16). Door de verruiming

³⁵ L. DUPONT en T. PETERS, “De uitbreiding anno 2011 van toepassingsmogelijkheden van de minnelijke schikking in het Belgische strafrecht: bron van klassenjustitie?”, in T. SPAEPENS, M. GROENHUIJSEN en T. KOOIJMANS (eds.), *Universalis. Liber Amicorum Cyrille Fijnaut*, Morsel, Intersentia, 2011, (71) 76.

³⁶ L. DUPONT en T. PETERS, “De uitbreiding anno 2011 van toepassingsmogelijkheden van de minnelijke schikking in het Belgische strafrecht: bron van klassenjustitie?”, in T. SPAEPENS, M. GROENHUIJSEN en T. KOOIJMANS (eds.), *Universalis. Liber Amicorum Cyrille Fijnaut*, Morsel, Intersentia, 2011, (71) 78-81.

³⁷ Verslag van de Commissie voor de Financiën en Begroting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. nr. 53-1208/012, 41-48; Verslag van de Commissie Justitie uitgebracht door de heren Delpérée en Van Rompuy, *Parl. St.* Senaat 2010-11, nr. 5-869/4, 5-13.

³⁸ Aan de andere kant van de discussie is er een iets logischer argument te vinden bij mvr. Van Cauter, die stelt dat de minnelijke schikking en het bankgeheim in twee verschillende stappen van een strafproces relevant zijn. Het bankgeheim is relevant in de onderzoeksfase en eens de bewijzen vergaard zijn, komt de minnelijke schikking pas op het toneel. Zij vindt dat beide figuren niet aan elkaar gekoppeld mogen worden en stelt daarnaast dat indien een fraudeur voor de rechtbank zou komen, de rechter een vordering zou genereren die identiek is aan de minnelijke schikking, nl. het betalen van een geldsom (Verslag van de Commissie voor de Financiën en Begroting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/012, 43-44).

³⁹ Zie o.a. Integraal verslag plenumvergadering van 1 december 2016 (namiddag), *Parl.St.* 2016-2017, Criv. 54 Plen. 142, 64 e.v.; Verslag namens de onderzoekscommissie uitgebracht door de heren E. Massin en D. Clarinval, mevrouw S. Becq en de heer V. Van Quickenborne, *Parl.St.* 2017-2018, nr. 2179/007.

⁴⁰ Art. 84, Wet 14 april 2011 houdende diverse bepalingen, *BS* 6 mei 2011, 26.576; T. DECAIGNY, P. DE HERT en L. VAN GARSSE, “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechtelijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, (550) 551.

wordt afgeweken van het principe dat de procureur des Konings de strafvordering kan instellen maar er niet over kan beschikken, eens ze is ingesteld.^{41 42}

9. **MATERIËLE VERRUIMING: DE WETGEVER VERGIST ZICH-** De wet van 14 april 2011 bevatte ook een materiële verruiming van het toepassingsgebied, die erin bestond dat een correctionaliseerbaar misdrijf het voorwerp kon uitmaken van een schikking wanneer de procureur des Konings van mening was enkel een geldboete (of geldboete met verbeurdverklaring) te moeten vorderen.⁴³ Deze verruiming was echter onwerkbaar, aangezien zelfs bij de correctionalisering van de lichtste misdaden een minimum vrijheidsstraf van een maand geldt.^{44 45}

10. **BEPERKING VAN HET GEBRUIK IN FISCALE ZAKEN: BETALING EN INSTEMMING FISCUS -**

Naast een dubbele verruiming van het toepassingsgebied, werd er ook een restrictie aan het gebruik van de minnelijke schikking in fiscale zaken in de wet geschreven. De wet van 14 april 2011 bepaalt namelijk dat bij fiscale of sociale misdrijven waarmee belastingen of sociale bijdragen konden worden omzeild, de minnelijke schikking slechts mogelijk is nadat de “dader”⁴⁶ van het misdrijf de verschuldigde belastingen of sociale bijdragen, inclusief de intresten heeft betaald aan de fiscale of sociale administratie en de fiscale of sociale administratie met de minnelijke schikking heeft ingestemd.⁴⁷ Voordat deze voorwaarde in de wet werd verzilverd, was hij in de praktijk al aanwezig. Omdat de schade die door het misdrijf

⁴¹ G. SCHOORENS, “De transformatie van de minnelijke schikking”, *Vigiles* 2011, (105) 106; T. DECAIGNY, P. DE HERT en L. VAN GARSSE, “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechtelijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, (550) 552; M. BEERNAERT, H. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procedure penale*, Brugge, La Charte, 2014, 234. Het Grondwettelijk Hof heeft op 2 juni 2016 de grondwettelijkheid van de verruiming van de minnelijke schikking nog bevestigd (A. BAILLEUX, “Afwezigheid daadwerkelijke rechterlijke controle bij minnelijke schikking levert ongrondwettigheid op” (noot onder GwH 2 juni 2016), *NJW* 2016, (678) 678).

⁴² De indieners van het amendement dat tot de verruiming leidde, meenden dat vasthouden aan dit juridisch principe “juridisch en beleidsmatig” onhoudbaar was (Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007, 32).

⁴³ Art 84, Wet 14 april 2011 houdende diverse bepalingen, *BS* 6 mei 2011, 26.576.

⁴⁴ Art. 81 Sw.; T. DECAIGNY, P. DE HERT en L. VAN GARSSE, “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechtelijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, (550) 552; J. MEESE en P. TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 316.

⁴⁵ Op deze fout werd reeds gewezen door de professoren die waren uitgenodigd op de hoorzitting bij de Senaatscommissie (Hoorzitting met prof. Verstraeten, Haelterman en Masset in de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Senaat, 2010-11, nr. 5-869/4, 29).

⁴⁶ De wetgever had hier beter andere bewoordingen gebruikt zoals “de verdachte, in verdenking gestelde of beklagde” (R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 114, nr. 159).

⁴⁷ Art 84, Wet van 14 april 2011 houdende diverse bepalingen, *BS* 6 mei 2011, 26.576; Art. 216bis, §6, lid 2 Sv.

werd veroorzaakt moet worden vergoed voordat een schikking kan voorgesteld worden, moest de verdachte in fiscale strafzaken de ontdoken belasting regulariseren om in aanmerking te komen voor een schikking.^{48 49}

11. **BINDENDE RICHTLIJNEN IN COL 6/2012** – Om de te volgen werkwijze van het parket bij het afsluiten van een verruimde minnelijke schikking te harmoniseren, werd de omzendbrief COL 6/2012 opgesteld.^{50 51} Bij zaken van fiscale fraude moet het openbaar ministerie ook rekening houden met COL 6/2012, zowel tijdens het opsporingsonderzoek als wanneer de strafvordering is ingesteld.⁵² Deze richtlijnen zijn bindend voor alle parketmagistraten.⁵³

3. Reparatiwet

12. **MATERIËLE VERRUIMING: FOUT WORDT RECHTGEZET**- Door de wet van 11 juli 2011 werd de fout uit *randnr. 9* rechtgezet.⁵⁴ De regeling van de reparatiwet was ontoereikend. Door zijn beperktheid kon bijvoorbeeld een (gemeenrechtelijke)⁵⁵ valsheid in geschrifte of het misdrijf van criminele organisatie geen voorwerp uitmaken van een minnelijke schikking.⁵⁶ Fiscale fraude wordt echter vaak ten laste gelegd samen met deze misdrijven.⁵⁷ De verruiming

⁴⁸ S. RAVYSE, “De minnelijke regeling van fraude in strafonderzoeken: heden en toekomst” in B. DE BIE (ed.), *De transactie als instrument voor fraudebestrijding. Afstemming van de sociale, fiscale en strafrechtelijke aspecten*, Antwerpen, Intersentia, 2006, (33) 36; M. MAUS en S. DE MEULENAER, *Everest handboek fiscaal strafrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 299.

⁴⁹ Men verwees toen gewoon naar art. 216bis, §1 Sv. (S. RAVYSE, “De minnelijke regeling van fraude in strafonderzoeken: heden en toekomst” in B. DE BIE (ed.), *De transactie als instrument voor fraudebestrijding. Afstemming van de sociale, fiscale en strafrechtelijke aspecten*, Antwerpen, Intersentia, 2006, (33) 36, voetnoot 12). De facto veranderde er dus niets na de wetwijziging van 14 april, enkel de wettelijke grondslag verandert nu naar art. 216bis, §6, lid 2 Sv.

⁵⁰ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 5.

⁵¹ De toepassing van een minnelijke schikking in een opsporingsonderzoek blijft nog het voorwerp uitmaken van de omzendbrief COL 01/2011, in zoverre deze niet achterhaald is ingevolge de wijzigingen van de wetten van 2011.

⁵² Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 5.

⁵³ Art. 143quater Gerechtelijk Wetboek.

⁵⁴ Art. 2, Wet van 11 juli 2011 tot wijziging van de artikelen 216bis en 216ter van het Wetboek van strafvordering en van artikel 7 van de wet van 6 juni 2010 tot invoering van het Sociaal Strafwetboek, *BS* 1 augustus 2011, 43.878

⁵⁵ Als men naast het oogmerk om een fiscaal misdrijf te plegen ook het bijkomend oogmerk heeft andere mensen (bv. boekhouder, bankiers) te misleiden, kan er eendaadse samenloop zijn tussen de fiscale valsheid en gemeenrechtelijke valsheid (Cass. 18 juni 2003, *Arr.Cass.* 2003, 1417, *FJF* 2003, 762).

⁵⁶ Art. 196 Sw.; B COOPMAN en K. HENS, “De verruiming van de minnelijke schikking: de deus ex machina voor fiscale strafdossiers?”, *Fisc.Act.* 2011, afl. 32, (6) 6.

⁵⁷ B COOPMAN en K. HENS, “De verruiming van de minnelijke schikking: de deus ex machina voor fiscale strafdossiers?”, *Fisc.Act.* 2011, afl. 32, (6) 6.

van het procedurele toepassingsgebied, die als doel had tegemoet te komen aan de lange duur van fiscale strafprocessen, werd door deze voorwaarde eigenlijk nutteloos, aangezien vele fiscale misdrijven nog altijd niet tot het materiële toepassingsgebied behoorden.⁵⁸ Daarom verving de wet van 11 juli 2011 dit criterium door een nieuw dubbel criterium (*infra* randnr. 21). Fiscale misdrijven vallen sindsdien altijd binnen het toepassingsgebied.⁵⁹

13. **TWEDE WIJZIGING** – Daarnaast heeft de wetgever de rechter iets meer verantwoordelijkheid gegeven.⁶⁰ Terwijl de rechter vroeger de straffordering vaststelde wanneer de dader het voorstel had aanvaard en nageleefd, moet hij nu ook de formele toepassingsvoorwaarden nagaan en controleren of de dader het slachtoffer en de fiscale of sociale administratie heeft vergoed.⁶¹

4. *Potpourri II*

a. *Vermelding in het strafregister*

14. **VOOR PPII** - Gedurende lange tijd was één van de voornaamste redenen om een minnelijke schikking af te sluiten het feit dat dit niet zou vermeld worden in het strafregister. Een rechter die later over een ander feit moest oordelen, zou geen weet hebben van een eerder toegestane

⁵⁸Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007, 23; B COOPMAN en K. HENS, “De verruiming van de minnelijke schikking: de deus ex machina voor fiscale strafdossiers?”, *Fisc.Act.* 2011, afl. 32, (6) 7; R. VERSTRAETEN, “De verruiming van de minnelijke schikking” in Vlaamse Conferentie bij de balie te Antwerpen (ed.), *Geboeid door het strafrecht, de advocaat en de strafrechtspleging*, Brussel, De Boeck, 2011, (59) 72-73, nr. 26.

⁵⁹“Alle economische, financiële, fiscale en sociale inbreuken kunnen in principe onder het toepassingsgebied van art. 216bis Sv. ressorteren” (Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 20). Inbreuken op het Wetboek Inkomstenbelastingen, gedaan met een bijzonder opzet worden bestraft met een gevangenisstraf van maximum 2 jaar (art. 449 WIB). De straf wordt 5 jaar indien er valse stukken gebruikt zijn (art. 450 WIB) of indien de inbreuken gepleegd werden in het raam van een ernstige fiscale fraude (art. 449, lid 2 WIB). Dit geldt *mutatis mutandis* voor BTW (art. 73 en 73bis WBTW). Fiscale misdrijven brengen nooit een aantasting van de lichamelijke integriteit met zich mee.

⁶⁰ L. DUPONT en T. PETERS, “De uitbreiding anno 2011 van toepassingsmogelijkheden van de minnelijke schikking in het Belgische strafrecht: bron van klassenjustitie?”, in T. SPAEPENS, M. GROENHUIJSEN en T. KOOIJMANS (eds.), *Universalis. Liber Amicorum Cyrille Fijnaut*, Mortsel, Intersentia, 2011, (71) 80; T. DECAIGNY, P. DE HERT en L. VAN GARSSE, “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechterlijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, (550) 555.

⁶¹ Art. 2, Wet van 11 juli 2011 tot wijziging van de artikelen 216bis en 216ter van het Wetboek van straffordering en van artikel 7 van de wet van 6 juni 2010 tot invoering van het Sociaal Strafwetboek, *BS* 1 augustus 2011, 43.878; Art. 216bis, §2, lid 10 Sv; S. VERSTRAELEN, “Ontbrekende beroepsmogelijkheid bij minnelijke schikking: wat na de handhaving?” (noot onder GwH 2 juni 2016), *T.Strafr.* 2017, (323) 323, nr. 2.

verval van de strafvordering.⁶² Zelfs niet als de feiten waarvoor de minnelijke schikking afgesloten waren, gelijklopend waren aan de feiten waarvoor de rechter later geadieerd werd.

15. **NA PP II** - Hier kwam verandering in door minister van justitie Koen Geens, aangezien hij met potpourri II de beslissingen tot vaststelling van het verval van de strafvordering met toepassing van artikel 216*bis*, § 2 Sv. toevoegt aan het strafregister.⁶³ Schikkingen die afgesloten zijn tijdens het opsporingsonderzoek verschijnen niet op het strafregister.⁶⁴ ⁶⁵ Het is echter te betwijfelen of dit onderscheid stand zal houden voor het Grondwettelijk Hof.⁶⁶ De informatie wordt enkel vermeld op het intern strafregister voor magistraten, niet op de uittreksels.⁶⁷ De gegevens zijn dus niet toegankelijk voor administratieve overheden⁶⁸ of particulieren⁶⁹.

b. Beperking procedureel toepassingsgebied

16. **EINDVONNIS OF EINDARREST** –Vanaf 1 maart 2016 kan geen schikking meer worden afgesloten wanneer er een eindvonnis of eindarrest is gewezen.⁷⁰ Hoewel dit niet expliciet uit de voorbereidende werken af te leiden valt, is een minnelijke schikking niet meer mogelijk

⁶² MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 111.

⁶³ Art. 119, Wet 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 19 februari 2016; Art. 590, 19° Sv.

⁶⁴ K. BEIRNAERT, “De minnelijke schikking” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (37) 41; P. TRAEST en S. VANDROMME, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Potpourri.*, Antwerpen, Maklu, 2016, 49; J. MAES, L. AUGUSTYNS en H. BERKMOES, *Actualia strafrecht en evaluatie potpourri II*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 24.

⁶⁵ De wetgever motiveert dit onderscheid op basis van het feit dat in dergelijke gevallen er geen rechterlijke vaststelling van het verval van de strafvordering is (MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 111; K. BEIRNAERT, “De minnelijke schikking” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (37) 42).

⁶⁶ K. BEIRNAERT, “De minnelijke schikking” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (37) 42.

⁶⁷ K. BEIRNAERT, “De minnelijke schikking” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (37) 42; S. DEPAUW en L. VAN PUYENBROECK, *Potpourri II: wijzigingen m.b.t. het strafrecht en de strafvordering*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 13; P. TRAEST en S. VANDROMME, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Potpourri.*, Antwerpen, Maklu, 2016, 49.

⁶⁸ Art. 120, Wet 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 19 februari 2016; Art. 594, 3° Sv.

⁶⁹ Art. 120, Wet 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 19 februari 2016; Art. 595, 1° Sv.

⁷⁰ Art 98, Wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 19 februari 2016.

indien de zaak hangende is bij een hof van beroep.⁷¹ Het begrip “eindarrest” wijst dan ook naar de zaken waarin de eerste en laatste beslissing door een hof van beroep gewezen wordt.⁷²

17. **RATIO LEGIS** - Volgens de wetgever tastte het vroegere procedurele toepassingsgebied (m.n. de mogelijkheid om te schikken wanneer de zaak reeds voor het hof van beroep of het Hof van Cassatie is) het rechtsgevoel aan omdat de verkeerde indruk werd gewekt dat een veroordeelde de schikking heeft afgekocht om een door een rechtbank uitgesproken veroordeling te voorkomen, in weerwil van de gelijkheid van de burgers voor de wet.⁷³

5. Grondwettelijk Hof 2 juni 2016 en wetgevend ingrijpen

18. **GwH 2 JUNI 2016** – Het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat art. 216bis, §2 Sv. een schending uitmaakt van de art. 10 en 11 Gw., in samenhang gelezen met het recht op een eerlijk proces en het beginsel van onafhankelijkheid van de rechter, in zoverre het het openbaar ministerie machtigt om via een minnelijke schikking een einde te maken aan de strafvordering nadat de strafvordering is ingesteld, zonder dat er een daadwerkelijke rechterlijke controle wordt uitgevoerd.⁷⁴
19. **ANTWOORD OP GwH EN INFORMATIEPLICHT ADMINISTRATIE** – Inmiddels heeft de wetgever aan het arrest van het Grondwettelijk Hof gehoor gegeven in een wetsontwerp (“GwH-wetsontwerp”) dat begin maart werd aangenomen in de Kamer.⁷⁵ Daarnaast wijzigt de wetgever art. 216bis Sv. nog op andere punten. De inhoud van dit wetsontwerp wordt punctueel doorheen het werk besproken.

⁷¹ J. DECOKER, L. GYSELAERS, P. HOET, J. COPPENS, F. VROMAN, M. VANDERMEERSCH, T. DECAIGNY, T. BAUWENS, C. VAN DE HEYNING, B. DE SMET, G. SCHOORENS, B. MEGANCK, H. VAN BAVEL, E. BAEYENS, I. MENNES en J. MILLEN, “De wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen in justitie (Potpourri II) gewikt en gewogen”, *T.Strafr.* 2016/1, (2) 33-34; K. BEIRNAERT, “De minnelijke schikking” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (37) 39; F. DERUYCK, *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Brugge, die Keure, 2017, 108.

⁷² Dit is het geval bij een evocatie en voorrecht van rechtsmacht (K. BEIRNAERT, “De minnelijke schikking” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (37) 39; F. DERUYCK, *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Brugge, die Keure, 2017, 108).

⁷³ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 101.

⁷⁴ GwH 2 juni 2016, nr. 83/2016, *BS* 1 juli 2016, 40.548, *Juristenkrant* 2016, afl. 331, 1 en 3, *JLMB* 2016, 1838, noot MICHIELS, O., *NC* 2016, 340, *NJW* 2016, 672, noot BAILLEUX, A., *RW* 2016-17, 40, *RW* 2016-17, 949 en *TBH* 2016, afl. 7, 711.

⁷⁵ Wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 54-2753/001.

§3. Toepassingsgebied

20. **INITIATIEFNEMERS** – Het recht om een minnelijke schikking voor te stellen behoort toe aan de procureur des Konings, de arbeidsauditeur, de federale procureur en de procureur-generaal.⁷⁶ Het initiatief om een schikking af te sluiten kan ook uitgaan van de verdachte zelf of van zijn advocaat.⁷⁷ De verdachte heeft echter geen recht op een minnelijke schikking.⁷⁸ Een minnelijke schikking kan enkel voorgesteld worden indien de situatie binnen het materieel (*infra* randnrs. 21-23) en procedureel toepassingsgebied (*infra* randnrs. 24-26) past.

A. Materieel toepassingsgebied

21. **TWEE JAAR GS OF MINDER EN GEEN ZWARE AANTASTING VAN DE LICHAMELIJKE INTEGRITEIT** – Indien de procureur des Konings meent dat het feit niet van die aard schijnt te zijn dat het gestraft moet worden met een hoofdstraf van meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf⁷⁹, desgevallend met inbegrip van de verbeurdverklaring, en dat het geen zware aantasting inhoudt van de lichamelijke integriteit⁸⁰, kan hij een minnelijke schikking voorstellen.⁸¹ Wat telt is niet de straf zoals de wetgever die *in abstracto* bepaald heeft, maar de straf die de procureur des Konings *in concreto* voor een bepaald feit zou vorderen indien de zaak voor de rechter zou worden gebracht.⁸² Er kan m.a.w. rekening gehouden worden met verzachtende omstandigheden of met de overschrijding van de redelijke termijn.⁸³ ⁸⁴ Het overtreden van een fiscaal voorschrift met

⁷⁶ Art. 216bis, §3 Sv.; Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 18; R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 425-426, nr. 10.

⁷⁷ Art. 216bis, §1, lid 1 en 3 Sv.; Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 6.

⁷⁸ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 6.

⁷⁹ R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 426, nr. 11.

⁸⁰ R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 426, nr. 11. Deze omschrijving, die wel eens als “te vaag” werd bestempeld, doet volgens het Grondwettelijk Hof geen afbreuk aan de beginselen van wettigheid en voorspelbaarheid van de strafrechtspleging (GwH 28 februari 2013, nr. 20/2013, *Arr.GwH* 2013, 369, *BS* 27 maart 2013, 19442, *NJW* 2013, afl. 283, 445, *NC* 2013, 238, *Rev.dr.pén.* 2014, 83, noot F. VANDEVENNE, *RW* 2012-13, 1199, *RW* 2013-14, 99, noot J.T., *Soc.Kron.* 2013, 497, noot H. FUNCK en *TVW* 2013, 199).

⁸¹ Art. 216bis, §1, lid 1 Sv.

⁸² Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 9.

⁸³ Art. 21ter V.T.Sv.; Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 7; F. DESTERBECK, “Fiscale toepassing minnelijke

bijzonder opzet valt altijd binnen het toepassingsgebied terwijl bij een fiscale valsheid en ernstige fiscale fraude de parketmagistraat zich in de plaats van de vonnisrechter moet stellen en nagaan of deze in het concrete geval niet meer dan 2 jaar zou opleggen.⁸⁵

22. **ERNSTIGE EN GEORGANISEERDE FISCALE FRAUDE?** – Bij de behandeling van het wetsontwerp van de uitbreidingswet van 2011 werd een amendement ingediend om naast de uitsluiting m.b.t. lichamelijke integriteit ook de ernstige en georganiseerde fiscale fraude waarbij bijzonder ingewikkelde mechanismen of procédés van al dan niet internationale omvang zijn aangewend, uit te sluiten.⁸⁶ Het amendement maakt een onderscheid tussen gewone fiscale fraude en grote fraudezaken, waarbij verschillende bedrijven zijn benadeeld en er sprake is van georganiseerde systemen of misdaad.⁸⁷ Het amendement werd verworpen.⁸⁸ Bij de bespreking in de Kamer over het GwH-wetsontwerp werd nogmaals geprobeerd ernstige fiscale fraude uit te sluiten uit het toepassingsgebied maar ook dit amendement werd verworpen.⁸⁹ Ik ben van mening dat een “ernstige en georganiseerde” fraude binnen het toepassingsgebied van de minnelijke schikking moet blijven. Het zou te ingewikkeld worden om deze misdrijven uit te sluiten, omdat het zeer moeilijk zou zijn om te bepalen welke feiten als “ernstig en georganiseerd” te beschouwen zijn. Daarnaast moet opportuniteitsoordeel van het openbaar ministerie zo vrij mogelijk blijven. Er zou wel de mogelijkheid kunnen gegeven worden aan het parket om in ernstige fraudezaken boven de maximumboete te gaan en de geldsom te koppelen aan de omzet van het bedrijf (*infra* randnrs. 100 en 215).
23. **DOUANE EN ACCIJNZEN-** Misdrijven inzake douane en accijnzen zijn uitgesloten van het toepassingsgebied. Dit komt doordat de administratie van Douane en Accijnzen hiervoor een

schikking vaak niet evident”, *Fisc.Act.* 2012, afl. 21, (1) 2; R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 426, nr. 10.

⁸⁴ Een schikking is dus nog mogelijk voor feiten die strafbaar zijn met een opsluiting van 10 tot 15 jaar aangezien hiervoor, na aanname van verzachtende omstandigheden of strafverminderende verschoningsgrond minstens 1 jaar gevangenisstraf moet worden opgelegd (Art. 80 Sw; M. DE BUSSCHER, J. MEESE, D. VAN DER KELEN, J. VERBIST, *Strafprocesrecht. Duiding 2017*, Brussel, Intersentia, 2017, 508).

⁸⁵ De gevangenisstraf voor het overtreden van een bepaling uit het WIB of WBTW met bedrieglijk opzet bedraagt 8 dagen tot 2 jaar (art. 449, lid 1 WIB, art 73, lid 1 WBTW) en voor een ernstige fiscale fraude en fiscale valsheid is dit 8 dagen tot 5 jaar (art. 449, lid 2 en 450 WIB, art. 73, lid 2 en 73bis WBTW). F. DESTERBECK, “Fiscale toepassing minnelijke schikking vaak niet evident”, *Fisc.Act.* 2012, afl. 21, (1) 2.

⁸⁶ Amendement nr. 9 van mevrouw Turan, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-893/2, 16-17.

⁸⁷ Amendement nr. 9 van mevrouw Turan, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-893/2, 16-17.

⁸⁸ met 9 tegen 3 stemmen bij 5 onthoudingen.

⁸⁹ Amendement nr. 16 van de heer A. LAAOUEJ, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 2753/004, 12; Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer C. Brotcorne, *Parl.St.* Kamer 2018-2018, nr. 2753/005, 42.

eigen vervolgingsbevoegdheid heeft en zelf een transactie (die vergelijkbaar is met een minnelijke schikking) kan afsluiten met de belastingplichtige.⁹⁰

B. Procedureel toepassingsgebied

24. **TIJDENS HET OPSPORINGSONDERZOEK** – Een minnelijke schikking kan door de procureur worden afgesloten indien het opsporingsonderzoek loopt. In de overgrote meerderheid van de gevallen zal een schikking op dit tijdstip plaatsvinden. De strafvordering is op dit ogenblik nog niet ingesteld, waardoor de procureur des Konings nog volledig over het opportuniteitsbeginsel beschikt.
25. **TIJDENS HET GERECHTELIJK ONDERZOEK** – Ook tijdens het gerechtelijk onderzoek kan er nog een schikking worden afgesloten. Een verruimde minnelijke schikking zal in de praktijk meestal op verzoek van de advocaat van de verdachte gebeuren.⁹¹
26. **TIJDENS BEHANDELING DOOR DE RECHTBANK OF HET HOF** – Wanneer een zaak voor de rechtbank hangende is, kan de procedure van art. 216*bis* Sv. nog opgestart worden tot er een eindvonnis of eindarrest gewezen is (*supra* randnr. 16). Eens de rechtsmacht van de rechter is uitgeput op strafrechtelijk gebied en er dus uitspraak is gedaan over de schuld, heeft men de grenzen van het procedurele toepassingsgebied bereikt.⁹² Een schikking is niet meer mogelijk indien de zaak bij het hof van beroep hangende is.

§4. Overzicht van de procedure

27. **PROCEDURE WANNEER DE STRAFVORDERING NOG NIET IS INGESTELD** - De wet bevat geen uitgewerkte formele procedure te volgen door het openbaar ministerie wanneer het een minnelijke schikking wil afsluiten in het opsporingsonderzoek. Eerst gaat de parketmagistraat moeten na of, gelet op de feiten, het misdrijf zich effectief heeft voorgedaan en aan de verdachte toerekenbaar is.⁹³ Dan zal hij nagaan of de feiten binnen het materieel

⁹⁰ Art. 63 AWDA; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 282, nr. 17.

⁹¹ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 11.

⁹² M. DE BUSSCHER, J. MEESE, D. VAN DER KELEN, J. VERBIST, *Strafprocesrecht. Duiding 2017*, Brussel, Intersentia, 2017, 509.

⁹³ E. DE FORMANOIR, “L’extension de la transaction pénale par les lois des 14 avril et 11 juillet 2011”, *RDCP* 2010, (245) 267, nr. 37; R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een

toepassingsgebied vallen.⁹⁴ Indien er sprake is van een slachtoffer, moet hij vervolgens nagaan of de schade volledig vergoed is, dan wel of de verdachte in een geschrift zijn burgerlijke aansprakelijkheid heeft erkend en het niet-betwiste gedeelte van de schade vergoed heeft.⁹⁵ Wanneer er sprake is van een fiscaal of sociaal misdrijf moet de parketmagistraat daarnaast ook nagaan of de fiscale of sociale administratie en de territoriaal bevoegde procureur-generaal⁹⁶ instemt met een minnelijke schikking en of de verschuldigde belastingen of sociale bijdragen inclusief intresten betaald zijn.⁹⁷ Nadat hij de feiten in de tijd en ruimte heeft omschreven, stelt de procureur een bedrag⁹⁸ vast dat betaald moet worden door de verdachte binnen de door hem bepaalde termijn en van welke goederen of vermogensvoordelen er afstand moet gedaan worden opdat de strafvordering zou vervallen.⁹⁹ Aangezien er geen strafvordering is ingesteld, dient het verval ervan niet te worden vastgesteld en is er dus geen rechterlijke controle voorzien.¹⁰⁰ De verdachte en het slachtoffer krijgen een inzagerecht door het GwH-wetsontwerp.¹⁰¹

28. **PROCEDURE WANNEER STRAFVORDERING IS INGESTELD** - Art. 216*bis*, §2 Sv. beschrijft de procedure die moet gevolgd worden indien de strafvordering reeds is ingesteld. Deze procedure is in principe dezelfde als deze die moet worden gevolgd bij een minnelijke schikking tijdens het opsporingsonderzoek, met toevoeging van enkele bijzonderheden. Om de opportuniteit van een schikking te bepalen, kan de parketmagistraat op elk moment het

wenselijk maar delicaat product” in CBR (ed.), *CBR jaarboek 2012-2013*, Antwerpen, Intersentia, 2013, (1) 20, nr. 21.

⁹⁴ Art. 216*bis*, §1 Sv.

⁹⁵ Art. 216*bis*, §4 Sv; P. KENIS, “Het verval van de strafvordering door betaling van een geldsom, ook minnelijke schikking genoemd, na de wetten van 14 april 2011 en 11 juli 2011”, *T.Strafr.* 2012, (395) 406.

⁹⁶ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 20; R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 433; S. DE MEULENAER en M. MAUS, “Omsendbrief over minnelijke schikking ontgoochelt”, *Fisc.Act.* 2012, afl. 23, (1) 2.

⁹⁷ Art. 216*bis*, §6 Sv; R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 431.

⁹⁸ Eventueel verhoogd met de kosten van analyse of deskundige onderzoek (Art. 216*bis*, §1, lid 5 Sv.).

⁹⁹ Art. 216*bis*, §1, lid 6 Sv; Art. 216*bis*, §6 Sv; R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 431.

¹⁰⁰ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 17.

¹⁰¹ Amendement nr. 20 van de heer R. Terwingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 2753/004, 16; Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer C. Brotcorne, *Parl.St.* Kamer 2018-2018, nr. 2753/005, 42; Wetsontwerp van 8 maart 2018 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, tekst aangenomen in plenaire vergadering en aan de koning ter bekrachtiging voorgelegd, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 2753/010, 7.

strafdossier inkijken.¹⁰² Bovendien kan de onderzoeksrechter niet-bindend advies geven over de stand van het onderzoek.¹⁰³ Daarnaast moet een parketmagistraat die een schikking wil voorstellen nadat de strafvordering is ingesteld en in het bijzonder in ecofinfisc- en sociale zaken, zich laten bijstaan door de referentiemagistraat.¹⁰⁴ ¹⁰⁵ Hij zal een dubbele controle uitoefenen wat betreft de wettigheid en opportuniteit.¹⁰⁶ Vervolgens stelt de parketmagistraat de verdachte, het slachtoffer en hun advocaten in kennis dat zij inzage krijgen in het strafdossier voor zover zij dat nog niet hadden.¹⁰⁷ Hij roept ook de verdachte, het slachtoffer en in voorkomend geval hun advocaten op¹⁰⁸ voor een bespreking van het voornemen om een schikking af te sluiten en een precieze omschrijving van de feiten, in tijd en ruimte, te geven samen met de kwalificatie die hij erop kleeft.¹⁰⁹ De bijeenkomst (of een geheel van meerdere bijeenkomsten indien nodig) eindigt met de vaststelling van een bedrag van de geldsom en de kosten en met de aanduiding van de goederen waarvan de verdachte afstand of afgifte moet

¹⁰² Art. 216bis, §2, lid 2 Sv.; Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 11.

¹⁰³ Art. 216bis, §2, lid 2 Sv.; Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 11; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 206. De onderzoeksrechter kan zich niet verzetten tegen de toepassing van een verruimde minnelijke schikking (J. MEESE en P. TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 317; M. DE BUSSCHER, J. MEESE, D. VAN DER KELEN, J. VERBIST, *Strafprocesrecht. Duiding 2017*, Brussel, Intersentia, 2017, 509).

¹⁰⁴ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 8; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 283.

¹⁰⁵ Elk parket (zowel in eerste aanleg als in beroep) moet minstens één een referentiemagistraat aanduiden die de andere leden van het parket bijstaat bij het afsluiten van minnelijke schikkingen (S. DE MEULENAER en M. MAUS, “Omszendbrief over minnelijke schikking ontgoochelt”, *Fisc.Act.* 2012, afl. 23, (1) 1).

¹⁰⁶ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 12; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 283.

¹⁰⁷ Art. 216bis, §2, lid 2 Sv.

¹⁰⁸ Een schriftelijke uitnodiging waarin de dag, het uur en de plaats van oproeping worden opgenomen en de feiten worden omschreven is niet strikt noodzakelijk en in de praktijk wordt de afspraak vaak via telefoon of mail gemaakt (K. LAMMENS, “De verruimde minnelijke schikking van art 216bis Sv. in fiscale strafzaken, theorie en praktijk”, *RW* 2012-13, afl. 32, (1242) 1248; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 284, nr. 25).

¹⁰⁹ Art. 216bis, §2, lid 3 Sv.; T. DECAIGNY, P. DE HERT en L. VAN GARSSE, “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechtelijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, (550) 554; P. KENIS, “Het verval van de strafvordering door betaling van een geldsom, ook minnelijke schikking genoemd, na de wetten van 14 april 2011 en 11 juli 2011”, *T.Strafr.* 2012, (395) 407. Deze afbakening van de feiten kan later belangrijk zijn bij betwistingen over welke feiten juist het voorwerp uitmaken van het verval van de strafvordering (Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 9).

doen.¹¹⁰ ¹¹¹ Dit blijft nog altijd een beslissing die de referentiemagistraat moet goedkeuren.¹¹² Het parket geeft een termijn waarbinnen de verdachte en het slachtoffer tot een akkoord moeten komen over de omvang van de schade en de regeling van schadevergoeding.¹¹³ De procureur des Konings bericht de rechter wanneer de minnelijke schikking is uitgevoerd. Door het GwH-wetsontwerp moet dit bericht gemotiveerd worden.¹¹⁴ De vonnisrechter of het onderzoeksgerecht¹¹⁵ voert een controle uit op de minnelijke schikking en spreekt het verval van de strafvordering uit of weigert dit.¹¹⁶

§5. Rol van het slachtoffer

A. Gemeenrechtelijk slachtoffer

29. HOEDANIGHEID VAN SLACHTOFFER – Wanneer wordt men in de procedure van een minnelijke schikking betrokken als slachtoffer? Hiervoor is geen burgerlijke partijstelling of

¹¹⁰ H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 283, nr. 25.

¹¹¹ Theoretisch gezien is er geen ruimte voor onderhandeling maar in de praktijk wordt dit wel vaak gedaan (K. DE MEESTER en J. VAN CAUTER, *Justice for sale – onderhandelen over schuld en boete*, Brussel, Larcier, 2015, 27).

¹¹² R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product” in CBR (ed.), *CBR jaarboek 2012-2013*, Antwerpen, Intersentia, 2013, (1) 24, nr. 28.

¹¹³ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 14; T. DECAIGNY, P. DE HERT en L. VAN GARSSE, “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechtelijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, (550) 554.

¹¹⁴ Wetsontwerp van 8 maart 2018 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, tekst aangenomen in plenaire vergadering en aan de koning ter bekrachtiging voorgelegd, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 2753/010, 8.

¹¹⁵ De raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling moet, net zoals de vonnisrechter, een controle van de toepassingsvoorwaarden uitvoeren nadat de minnelijke schikking volkomen is. De kamer van inbeschuldigingstelling zal de bevoegde instantie zijn om deze controle uit te voeren indien het uitspraak doet als hoger beroep tegen een buitenvervolgingsstelling of verwijzingsbeschikking van de raadkamer (art. 135 Sv.) of indien het toezicht houdt op het gerechtelijk onderzoek op grond van art. 136 of 136bis Sv. (Verslag door de Commissie voor Justitie uitgebracht door mevrouw Lahaye-Battheu, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 1344/003, 14; J. MEESE en P. TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 317; R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 434; K. DE MEESTER en J. VAN CAUTER, *Justice for sale: onderhandelen over schuld en boete in strafzaken*, Gent, Larcier, 2015, 20; M. DE BUSSCHER, J. MEESE, D. VAN DER KELEN, J. VERBIST, *Strafprocesrecht. Duiding 2017*, Brussel, Intersentia, 2017, 509).

¹¹⁶ Het woord “rechter” slaat volgens het wetsartikel op “de gevatte politierechtbank, correctionele rechtbank of het hof van beroep en, in voorkomend geval, het Hof van Cassatie” (zie art. 216bis, §2, lid 9 Sv.). De verwijzing naar het Hof van Cassatie is echter niet meer correct sinds de wetswijziging van 5 februari 2016 (*supra* randnr. 16) aangezien een minnelijke schikking niet meer mogelijk is nadat er een eindvonnis of eindarrest gewezen is (N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 208). Deze fout wordt rechtgezet in het GwH-wetsontwerp (Wetsontwerp van 8 maart 2018 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, tekst aangenomen in plenaire vergadering en aan de koning ter bekrachtiging voorgelegd, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 2753/010, 9).

verklaring van benadeelde persoon vereist.¹¹⁷ ¹¹⁸ Het volstaat dus dat men slachtoffer is geweest van een misdrijf.¹¹⁹ Het parket heeft de verplichting om alle personen die in de stukken voorkomen als slachtoffer, op te roepen.

30. **SCHADEVERGOEDINGSVOORWAARDE** – De verdachte moet de schade aan het slachtoffer geheel vergoeden of moet zijn aansprakelijkheid in een geschrift erkennen en het niet-betwiste gedeelte van de schade betalen voordat de parketmagistraat de minnelijke schikking kan voorstellen.¹²⁰ De gesprekken over de minnelijke schikking kunnen echter al gestart worden voordat men tot een akkoord komt.¹²¹ Wanneer enkel het niet-betwiste gedeelte vergoed wordt, kan het slachtoffer zich nog steeds wenden tot de burgerlijke rechter. In dat geval heeft hij steeds een erkenning van burgerlijke aansprakelijkheid¹²², waardoor enkel nog het oorzakelijk verband en de begroting van de schade bewezen moeten worden.¹²³ Hoewel de

¹¹⁷ D. VANDERMEERSCH, “L’extension du champ de la transaction pénale: une réforme qui suscite des questions”, *JT* 2011, (669) 670; R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product” in CBR (ed.), *CBR jaarboek 2012-2013*, Antwerpen, Intersentia, 2013, (1) 74, nr. 95; S. VERHELST, *De rol van het slachtoffer in het straf(proces)recht*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 415.

¹¹⁸ Op een hoorzitting tijdens de parlementaire voorbereiding meende A. Masset echter dat slachtoffers die betrokken willen worden bij een minnelijke schikking een verklaring van benadeelde persoon moesten afleggen indien de zaak zich situeerde in het opsporingsonderzoek en een burgerlijke partijstelling indien de zaak al voor de onderzoeksrechter hangende was. Hierdoor moet het openbaar ministerie niet actief zoeken naar potentiële slachtoffers alvorens de onderhandelingen aan te vatten met de verdachte. De personen die zich als schadelijder gemeld hebben geven bovendien aan dat zij nauwer betrokken willen worden bij de afhandeling van de feiten, zodat het geoorloofd is ze bij de procedure te betrekken (J. MEESE en P. TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 320, voetnoot 75; S. VERHELST, *De rol van het slachtoffer in het straf(proces)recht*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 415, voetnoot 2194).

¹¹⁹ H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 288.

¹²⁰ Art. 216bis, §4 Sv.; Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 7; Corr. Leuven 6 december 2006, *T.Strafr.* 2007, 216, noot; R. VERSTRAETEN, “Actuele knelpunten en ontwikkelingen omtrent de burgerlijke vordering uit het misdrijf” in P. TRAEST en A. DE NAUW (eds.), *Strafrecht: wie is er bang van het strafrecht?*, Gent, Mys & Breesch, 1998, (335) 340, nr. 756.

¹²¹ Art. 216bis, §2, zesde lid Sv.; J. MEESE en P. TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 319, nr. 18.

¹²² Art. 216bis, §4; Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 7.

¹²³ R. VERSTRAETEN, “Actuele knelpunten en ontwikkelingen omtrent de burgerlijke vordering uit het misdrijf” in P. TRAEST en A. DE NAUW (eds.), *Strafrecht: wie is er bang van het strafrecht?*, Gent, Mys & Breesch, 1998, (335) 341, nr. 757; S. RAVYSE, “De minnelijke regeling van fraude in strafonderzoeken: heden en toekomst” in B. DE BIE (ed.), *De transactie als instrument voor fraudebestrijding. Afstemming van de sociale, fiscale en strafrechtelijke aspecten*, Antwerpen, Intersentia, 2006, (33) 38.

parlementaire voorbereidingen anders doen uitschijnen¹²⁴, heeft het gewone slachtoffer geen vetorecht over de toepassing van art. 216bis Sv.¹²⁵

31. **INZAGE** – Indien de strafvordering reeds is ingesteld stelt de parketmagistraat het slachtoffer en zijn advocaat in kennis van het recht op inzage in het strafdossier.¹²⁶ Het GwH-wetsontwerp voorziet ook in een inzagerecht indien de strafvordering nog niet is ingesteld.¹²⁷

B. De fiscus als slachtoffer

32. **DE FISCUS IS GEEN GEWOON SLACHTOFFER**- De fiscus speelt een belangrijkere rol dan het gewone slachtoffer in de procedure van een minnelijke schikking.¹²⁸ Enerzijds kan men in de voorwaarde van betaling aan de fiscus de algemene voorwaarde van schadevergoeding van het slachtoffer herkennen. Anderzijds gaat deze voorwaarde verder aangezien in het geval de fiscus het slachtoffer is, de schade integraal vergoed moet zijn vooraleer er een schikking kan worden voorgesteld.¹²⁹ Bovendien weet de fiscus veel meer van het strafdossier dan een gemiddeld slachtoffer. Meestal wordt een fiscaal strafdossier opgestart door een aangifte van de fiscus.¹³⁰ Langs de andere kant is het parket verplicht de fiscus in te lichten over het bestaan van een strafdossier indien er indiciën van fraude zijn opgedoken in een onderzoek.¹³¹

¹²⁴ Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007, 29, 33 en 34; Verslag namens de commissie van justitie uitgebracht door de heren Delpérée en Van Rompuy, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-869/4, 4 en 9.

¹²⁵ GwH 14 februari 2013, nr. 6/2013, overweging B.26; R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product” in CBR (ed.), *CBR jaarboek 2012-2013*, Antwerpen, Intersentia, 2013, (1) 73, nr. 94.

¹²⁶ Art.216bis, §2, lid 3 Sv. Tot het GwH-wetsontwerp was het onduidelijk of dit inzagerecht ook aanwezig is indien een minnelijke schikking wordt afgesloten tijdens het opsporingsonderzoek (S. VERHELST, *De rol van het slachtoffer in het straf(proces)recht*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 414; J. MEESE en P. TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 319; R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product” in CBR (ed.), *CBR jaarboek 2012-2013*, Antwerpen, Intersentia, 2013, (1) 16).

¹²⁷ Wetsontwerp van 8 maart 2018 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, tekst aangenomen in plenaire vergadering en aan de koning ter bekrachtiging voorgelegd, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 2753/010, 7.

¹²⁸ De omzendbrief spreekt zelfs over een “doorslaggevende rol” (Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 6).

¹²⁹ B. COOPMAN en K. HENS, *De minnelijke schikking in fiscale zaken*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 24-26; S. VERHELST, *De rol van het slachtoffer in het straf(proces)recht*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 415.

¹³⁰ Art. 29, lid 1 Sv. Voordat de fiscus een aangifte kan doen moet men een machtiging verkrijgen van de adviseur-generaal waaronder men ressorteert (art. 29, lid 2 Sv.); M. MAUS, *Handboek fiscale sanctionering*, Brugge, die Keure, 2015, 220.

¹³¹ Art. 2, Wet 28 april 1999 tot aanvulling, wat de bestrijding van de fiscale fraude betreft, van het koninklijk besluit nr. 185 van 9 juli 1935 op de bankcontrole en het uitgifteregime voor titels en effecten en van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, *BS* 25 juni 1999, 23.916; F.

Ten laatste kan de fiscus onderhandelingen over een minnelijke schikking ook volledig overboord gooien door zijn vetorecht uit te oefenen en te weigeren zijn toestemming te verlenen voor het afsluiten van de schikking, iets wat een normaal slachtoffer ook niet kan (*supra* randnr. 30).¹³²

1. Betalingsvoorwaarde

33. **KRITIEK OP BETALING** - In de rechtsleer werd de vereiste van integrale voorafgaande betaling van de ontdoken belasting reeds meerdere malen bekritiseerd. De onmiddellijke en integrale betaling van de belastingschuld zou de toepassing van de minnelijke schikking hypothekeren.¹³³ Een alternatief zou namelijk kunnen zijn dat wanneer er voldoende garanties zijn dat aan de belastingschuld zal worden voldaan, het mogelijk moet zijn om een minnelijke schikking te sluiten of een ruimere termijn toe te staan waarbinnen de vergoeding van de belastingadministratie moet voltrokken zijn.¹³⁴ ¹³⁵ Dergelijke regelingsmarge is echter uitgesloten in het huidige recht¹³⁶ maar in de praktijk lijkt het soms wel mogelijk om een afbetalingsplan met de fiscus af te spreken.¹³⁷ Met de fiscus zullen in ieder geval enkel

DESTERBECK, "Fiscale toepassing minnelijke schikking vaak niet evident", *Fisc.Act.* 2012, afl. 21, (1) 1-2; M. MAUS, *Handboek fiscale sanctionering*, Brugge, die Keure, 2015, 244-249.

¹³² GwH 14 februari 2013, nr. 6/2013, B.26; B. COOPMAN en K. HENS, "De verruiming van de minnelijke schikking: de deus ex machina voor fiscale strafdossiers?", *Fisc.Act.* 2011, afl. 32, (6) 10; S. VERHELST, *De rol van het slachtoffer in het straf(proces)recht*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 415.

¹³³ B. COOPMAN en K. HENS, *De minnelijke schikking in fiscale zaken*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 25-26.

¹³⁴ A. HAELTERMAN: "(...) slechts na een akkoord met de belastingdiensten en (minstens een engagement tot) daadwerkelijke betaling, kan een minnelijke schikking gesloten worden" (Hoorzitting met professor A. MASSET, A. HAELTERMAN en R. VERSTRAETEN, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-869/4, 25). Zie ook: S. RAVYSE, "De minnelijke regeling van fraude in strafonderzoeken: heden en toekomst" in B. DE BIE (ed.), *De transactie als instrument voor fraudebestrijding. Afstemming van de sociale, fiscale en strafrechtelijke aspecten*, Antwerpen, Intersentia, 2006, (33) 37; M. MAUS en S. DE MEULENAER, *Everest handboek fiscaal strafrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 299.

¹³⁵ Waar men bij de minnelijke schikking juist een grote individualisering mogelijk wilde maken, is het niet mogelijk om in een pragmatische termijn te voorzien binnen welke de schade moet betaald worden (S. RAVYSE, "De minnelijke regeling van fraude in strafonderzoeken: heden en toekomst" in B. DE BIE (ed.), *De transactie als instrument voor fraudebestrijding. Afstemming van de sociale, fiscale en strafrechtelijke aspecten*, Antwerpen, Intersentia, 2006, (33) 37).

¹³⁶ B. COOPMAN en K. HENS, *De minnelijke schikking in fiscale zaken*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 25.

¹³⁷ "Maar om de kritiek van klassejustitie tegemoet te komen, moet de belastingdienst minstens mee zoeken naar een oplossing. Als er een redelijk vooruitzicht bestaat om het verschil te overbruggen, kan o.m. gedacht worden aan betalingsuitstel en afbetalingsplannen, kwijtschelding van boeten en intresten, schuldbemiddeling of gerechtelijke reorganisatie in het kader van de WCO...Uiteindelijk kan een schikking inhouden dat iemand tegenover de belastingdienst een schuld erkent waarvoor hij nog zal moeten werken, of waarvoor familieleden garant staan met een deel van het familievermogen. De procureur moet het onherroepelijk vastleggen van de schuld dan wel als 'betaling' willen kwalificeren voor de verruimde minnelijke schikking. Betaling is daar immers een voorwaarde." (K. ANTHONISSEN (gewestelijke directeur BBI Gent). en G. VERVECKEN (Fiscaal ambtenaar parket Antwerpen), "Hoe en wanneer schikken in fiscale strafzaken", *AFT* 2012, afl. 3, (11) 13).

akkoorden gesloten kunnen worden omtrent de feiten en niet over de toepassing van de belastingen.¹³⁸

34. **BETALINGSVOORWAARDE ZORGT VOOR EFFICIËNT FRAUDEBESTRIJDINGSMIDDEL** - Naar mijn mening is de betalingsvoorwaarde een verrijking voor de fiscale minnelijke schikking. Een schikking is nog altijd een gunstmaatregel, met voordelen voor beide partijen. Voor de Staat is er het voordeel dat bij een schikking de betaling van de ontdoken belasting 100% wordt gegarandeerd. Langs de andere kant ben ik van mening dat er in uitzonderlijke gevallen (wanneer er zeer veel belasting betaald moet worden) een regeling met de fiscus mogelijk moet zijn en dus niet de volledige belasting betaald moet worden en er bijvoorbeeld afgesproken kan worden dat de ontdoken belasting deels betaald wordt voordat de schikking gesloten wordt en deels voordat de rechter het verval uitspreekt.

2. Instemmingsvoorwaarde

35. **KRITIEK OP INSTEMMING** – Menig rechtsgeleerden hebben zich vragen gesteld bij het zogenoemde “vetorecht”¹³⁹ van de fiscus bij het afsluiten van een schikking in een fiscale strafzaak. Er worden termen zoals “anomalie”¹⁴⁰, “ongrondwettigheid”¹⁴¹, “probleem”¹⁴²... gebruikt bij het beoordelen van deze vereiste in de doctrine. Anderen zijn van mening dat de instemming van de fiscus niet slaat op het afsluiten van de minnelijke schikking *in se* maar enkel op de bevestiging van een juiste betaling van de belastingschuld.¹⁴³ Merk ook op dat via een amendement nog werd getracht deze voorwaarde weg te werken, maar dit verworpen werd met een onsamenhangende argumentatie.¹⁴⁴ Over de instemming heeft de administratie

¹³⁸ Art. 172 GW.; C. VANDERKERKEN, “De minnelijke schikking in fiscale strafzaken: de strafrechter als klerk voor het akkoord (?)”, *AFT* 2013, afl. 3, (4) 8; Verslag Rekenhof, *Minnelijke schikkingen bij fiscale misdrijven*, 13 mei 2015, https://www.ccrek.be/Docs/2015_15_MinnelijkeSchikkingenFiscaleMisdrijven.pdf, 7.

¹³⁹ De minister van Justitie gaf zelf de aanzet tot deze benaming: “iedereen heeft hierbij dus eigenlijk een vetorecht” (Kamercomm. Justitie, *Parl.St.* Kamer 2011-12, Criv. 53 Com. 500, 14).

¹⁴⁰ R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 114, nr. 159.

¹⁴¹ S. DE MEULENAER en M. MAUS, “Omzendbrief over minnelijke schikking ontgoocht”, *Fisc.Act.* 2012, afl. 23, (1) 2.

¹⁴² Hoorzitting met professor A. MASSET, A. HAELTERMAN en R. VERSTRAETEN, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-869/4, 29.

¹⁴³ C. VANDERKERKEN, “De minnelijke schikking in fiscale strafzaken: de strafrechter als klerk voor het akkoord (?)”, *AFT* 2013, afl. 3, (4) 7.

¹⁴⁴ Amendement nr. 6 van de dames Faes en Stevens, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-893/2, 5-6. De argumentatie van de toenmalige staatssecretaris Devlies: “*Alles moet in één geheel zijn afgesloten, wat niet betekent dat het Openbaar Ministerie afhankelijk is; de fiscus moet akkoord gaan, maar achteraf is de procureur onafhankelijk*”

slechts vage instructies gekregen die niet beschikbaar zijn voor de buitenwereld¹⁴⁵ Wel is geweten dat het bestaan van aanzienlijk onbetaald gebleven fiscale schulden een aanwijzing kan zijn om niet in te stemmen.¹⁴⁶

36. **GWH 14 FEBRUARI 2013** – Tegen deze instemmingsvoorwaarde werd een beroep tot vernietiging ingesteld. Het Hof is echter van mening dat art. 151,§1 Gw. zich er niet tegen verzet dat de wetgever, met naleving van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, de vervolging of bepaalde aspecten van de vervolging van bijzondere misdrijven kan toevertrouwen aan een andere overheid. Het Hof is van mening dat art. 216*bis*, §6, lid 2 Sv. het openbaar ministerie het recht niet ontnemt om de vervolgingen al dan niet uit te oefenen. Het beperkt alleen maar de mogelijkheid om aan de verdachte een minnelijke schikking voor te stellen die de vervolging beëindigt.¹⁴⁷ Hoewel ik niet betwist dat het arrest grondwettelijk correct is,¹⁴⁸ ga ik niet akkoord met het behouden van de instemmingsvereiste. Sinds de wet van 8 augustus 1980 is de vervolging uit hoofde van fiscale misdrijven in handen gelegd van het openbaar ministerie.¹⁴⁹ Nu wordt dit autonoom vervolgingsbeleid, dat men door de uitbreiding van de minnelijke schikking net meer wou ontwikkelen¹⁵⁰, echter aangetast.¹⁵¹ Het Hof argumenteert dat een verschil in behandeling tussen het gemeenrechtelijk slachtoffer en

om de minnelijke schikking af te handelen” (Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door Khattabi en Stevens, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-893/3, 21-22).

¹⁴⁵ De voorzitter van het directiecomité van de FOD Financiën vindt het niet aangewezen een lijst op te stellen van motieven op grond waarvan de minnelijke schikking kan geweigerd worden. Net zoals het Openbaar Ministerie beschikt over een discretionaire bevoegdheid om te oordelen over een minnelijke schikking, zijn de ambtenaren op het domein het best geplaatst om dossier per dossier te oordelen op grond van alle informatie die ze in hun bezit hebben of het vetorecht al dan niet moet worden uitgeoefend (Verslag Rekenhof, *Minnelijke schikkingen bij fiscale misdrijven*, 13 mei 2015, https://www.ccrek.be/Docs/2015_15_MinnelijkeSchikkingenFiscaleMisdrijven.pdf, 10).

¹⁴⁶ Verslag Rekenhof, *Minnelijke schikkingen bij fiscale misdrijven*, 13 mei 2015, https://www.ccrek.be/Docs/2015_15_MinnelijkeSchikkingenFiscaleMisdrijven.pdf, 10.

¹⁴⁷ GwH 14 februari 2013, nr. 6/2013, overweging B.29.1.

¹⁴⁸ We vertrouwen de vervolging van douane- en accijnsmisdrijven bijvoorbeeld ook toe aan de fiscale administratie (GwH 14 februari 2013, nr. 6/2013, overweging B.28).

¹⁴⁹ R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product” in CBR (ed.), *CBR jaarboek 2012-2013*, Antwerpen, Intersentia, 2013, (1) 78.

¹⁵⁰ VERSTRAETEN, R., “De verruiming van de minnelijke schikking” in Vlaamse Conferentie bij de balie te Antwerpen (ed.), *Geboeid door het strafrecht. De advocaat en de strafrechtspleging*, Brussel, De Boeck, 2011, (59) 78.

¹⁵¹ R. VERSTRAETEN, “De verruiming van de minnelijke schikking” in Vlaamse Conferentie bij de balie te Antwerpen (ed.), *Geboeid door het strafrecht. De advocaat en de strafrechtspleging*, Brussel, De Boeck, 2011, (59) 78; B. COOPMAN en K. HENS, *De minnelijke schikking in fiscale zaken*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 26; C. VANDERKERKEN, “De minnelijke schikking in fiscale strafzaken: de strafrechter als klerk voor het akkoord (?)”, *AFT* 2013, afl. 3, (4) 7.

de fiscus gerechtigd is¹⁵² omdat de fiscus zijn schade niet terecht kan bij de rechter d.m.v. een burgerlijke partijstelling voor de ontdoken belasting en de fiscale misdrijven de hele maatschappij ontnemen van overheidsmiddelen¹⁵³, maar hier verliest het Hof het verschil tussen de instemmings- en de betalingsvereiste uit het oog. De fiscus beschikt al over een zekerheid tot betaling, waarom geven we hem dan nog eens een vetorecht? Een beter alternatief lijkt mij om de instemmingsvereiste te reduceren naar de bevestiging van betaling van de belastingschuld.

3. Informatieplicht parket en inzage fiscus

37. INFORMATIEPLICHT PARKET BIJ HET VOORSTEL VAN EEN MINNELIJKE SCHIKKING –

Voordat de fiscus zijn instemming kan geven en de ontdoken belastingen kan inkohieren, moet hij eerst weet hebben van het voornemen om een minnelijke schikking af te sluiten. Het Hof van Beroep te Bergen kreeg een zaak voorgeschoteld waarbij de fiscus, nadat de rechtbank reeds het verval had vastgesteld van de strafvordering wegens een minnelijke schikking, toch nog de betrokkene had belast. De fiscus had namelijk geen weet van de schikking omdat het parket hem hier niet over had ingelicht, in tegenstrijd met de meldplicht¹⁵⁴.¹⁵⁵ Het Hof oordeelde dat de fiscus geen belasting meer kon heffen omdat de toepassing van de regeling van art. 216*bis* Sv. impliceert dat de fiscus zich met de regeling akkoord heeft verklaard.¹⁵⁶ Het is aan het parket om de fiscus te betrekken in de procedure en de belastingplichtige mocht er op basis van het eenheidsprincipe van uitgaan dat de fiscus tegen de regeling geen bezwaren had.¹⁵⁷ Het GwH-wetsontwerp voorziet nu in een specifieke informatieplicht: de procureur moet bij het kenbaar maken van zijn voornemen tot het sluiten van een minnelijke schikking eveneens de fiscus in kennis stellen van de feiten die de fiscale

¹⁵² GwH 14 februari 2013, nr. 6/2013, overweging B.30.

¹⁵³ GwH 14 februari 2013, nr. 6/2013, overweging B.29.2.

¹⁵⁴ Art. 2, Wet 28 april 1999 tot aanvulling, wat de bestrijding van de fiscale fraude betreft, van het koninklijk besluit nr. 185 van 9 juli 1935 op de bankcontrole en het uitgifteregime voor titels en effecten en van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, *BS* 25 juni 1999, 23.916

¹⁵⁵ X., (noot onder Bergen 11 oktober 2016), *Fisc.Koer.* 2017, (838) 838.

¹⁵⁶ J. SPEECKE, “Conséquence fiscale d’une transaction pénale conclue et homologuée en violation de l’article 216*bis* in fine C.I.cr. (noot onder Bergen 11 oktober 2016), *TFR* 2017, afl. 517, (241) 241; L. HERVE, “L’administration fiscale peut-elle réclamer un impôt lié à une transaction pénale homologuée par le tribunal?”, *JLMB*, 2018, (508) 510.

¹⁵⁷ Bergen 11 oktober 2016, *Fisc.Koer.* 2017, 835, noot X., *FJF* 2017, 258, *JLMB* 2018, 503, noot L. HERVE, *RGCF* 2017, 55, *TFR* 2017, afl. 517, 237, noot J. SPEECKE.

misdrijven betreffen.¹⁵⁸ ¹⁵⁹ Deze informatieplicht gaat iets verder dan de reeds bestaande meldingsplicht m.b.t. indicieën van ontduiking. Bij de reeds bestaande meldplicht moest het parket louter “het bestaan” van een strafzaak melden¹⁶⁰, terwijl het nu tevens de feiten waarop de schikking betrekking heeft moet verduidelijken. Bovendien zal de rechter nu moeten nagaan of hieraan voldaan is bij zijn controle van de wettigheid (*infra* randnr. 189 en 199).

38. **INZAGE ALS FISCUS** - De fiscus moet normaal gezien een machtiging krijgen van het openbaar ministerie voor hij een strafdossier mag inkijken.¹⁶¹ Het is onduidelijk hoe deze verplichte machtiging moet verzoend worden met het recht voor een gewoon slachtoffer om het strafdossier in te kijken. De omzendbrief vermeldt dat het kan voorkomen dat de fiscus al inzage en/of kopie bekomen heeft¹⁶² maar vermeldt niets over een verzoek tot machtiging. Daardoor kan volgens mij besloten worden dat er geen machtiging meer nodig is van zodra het inzagerecht uit art. 216*bis*, §2, lid 3 Sv. geldt. Hoe dan ook zal de fiscus vaak al een machtiging bekomen hebben omdat deze reeds in een vroege fase op de hoogte is van de fiscale strafzaak door de meldplicht van het parket.

§6. Betaling geldsom, afgifte of afstand en hoofdelijke gehoudenheid

A. Betaling geldsom

39. **MAXIMUM UIT HET STRAFWETBOEK EN ZWAARTE MISDRIJF** – De geldsom die de procureur mag voorstellen wordt in de wet zelf beperkt in tweeledig opzicht.¹⁶³ Enerzijds mag de geldsom niet meer mag bedragen dan het maximum van de in de wet voorziene geldboete, weliswaar verhoogd met opdecimen. Dit komt voor fiscale misdrijven neer op een geldsom van maximaal 4.000.000 euro.¹⁶⁴ Anderzijds dient de geldsom in verhouding te staan tot de zwaarte van het misdrijf.

¹⁵⁸ Wetsontwerp 6 november 2017 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 2753/001, 32.

¹⁵⁹ “Het is belangrijk dat deze communicatie van de procureur des Konings voldoende tijdig gebeurt en dat de feiten ook precies worden omschreven in tijd en ruimte, opdat de administraties een sluitende berekening kunnen maken van de ontdoken belastingen” (Wetsontwerp 6 november 2017 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 2753/001, 32).

¹⁶⁰ M. MAUS en S. DE MEULENAER, *Everest handboek fiscaal strafrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 233.

¹⁶¹ Art. 327, §1, lid 2 WIB; Art. 93*quaterdecies* WBTW.

¹⁶² Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 12.

¹⁶³ Art. 216*bis*, §1, lid 4 Sv.

¹⁶⁴ 500.000 euro als maximale geldboete x 8 (opdecimen) (art. 449, 450 WIB en Art. 59 van de Programmawet van 25 december 2016, *BS* 29 december 2016).

40. **MINIMAAL 10% OF 15% VAN DE ONTDOKEN BELASTINGEN** - Bij een fiscale inbreuk kan worden gedacht aan minimum 10% van de ontdoken belasting voor natuurlijke personen en 15% voor rechtspersonen bij de bepaling van de hoogte van de geldsom.¹⁶⁵ Hoe meer ontdoken belasting, hoe hoger de geldsom dus. Daarnaast moet de geldsom realistisch zijn, rekening houdende met de zwaarte van de feiten en de afstand van de vermogensvoordelen en de schadeloosstelling.¹⁶⁶ Concretere schalen voor verschillende fraudes (bv. relatief aan kwalificatie, omvang of ernst van het misdrijf) zijn er (nog) niet.¹⁶⁷
41. **EÉN GELDSOM BIJ SAMENLOOP?** - Bij een eendaadse samenloop of in geval van eenheid van opzet bij een meerdaadse samenloop kan de strafrechter enkel de zwaarste straf opleggen.¹⁶⁸ Dit geldt echter niet bij een minnelijke schikking, waar het Openbaar Ministerie bij meerdere inbreuken meerdere geldsommen mag voorstellen, zelfs wanneer er *in concreto* eenheid van opzet zou worden aangenomen voor de strafrechter.¹⁶⁹ De uiteindelijke geldsom zal dus afhangen van de bereidwilligheid van de parketmagistraat om toch rekening te houden met eenheid van opzet.¹⁷⁰ In ieder geval zal bij een eendaadse samenloop (bv. zowel gemeenrechtelijke als fiscale valsheid¹⁷¹) er slechts één geldsom betaald moeten worden, gelet op het arrest *Zolothukin* van het EHRM.¹⁷²

¹⁶⁵ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 13.

¹⁶⁶ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 13.

¹⁶⁷ B COOPMAN en K. HENS, “De verruiming van de minnelijke schikking: de deus ex machina voor fiscale strafdossiers?”, *Fisc.Act.* 2011, afl. 32, (6) 8.

¹⁶⁸ Art. 65 Sw; T.DECAIGNY in M. DE BUSSCHER, J. MEESE, D. VAN DER KELEN en J. VERBIST (eds.), *Duiding Strafrecht*, Brussel, Larcier, 2015, (94) 94-95.

¹⁶⁹ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 13-14; Cass. 30 september 1987, *Arr.Cass.* 1987-88, 140, *Bull.* 1988, 132, *Pas.* 1988, I, 132 en *Verkeersrecht* 1988, 42, noot.

¹⁷⁰ Het openbaar Ministerie zou verscheidene maximumbedragen kunnen cumuleren door voor verschillende feiten verschillende schikkingen te laten afsluiten (B COOPMAN en K. HENS, “De verruiming van de minnelijke schikking: de deus ex machina voor fiscale strafdossiers?”, *Fisc.Act.* 2011, afl. 32, (6) 8).

¹⁷¹ Cass. 18 juni 2003, *Arr.Cass.* 2003, 1417, *FJF* 2003, 762.

¹⁷² Een feit mag niet het voorwerp uitmaken van een tweede berechting, ongeacht de strafrechtelijke kwalificatie die erop gekleefd wordt. EHRM 10 februari 2009, nr. 14939/03, *Zolothukin/Rusland*, *Dr.pén.ent.* 2009, 327, noot F. KRENC, *JDE* 2009, afl. 157, 91, *JT* 2009, afl. 6343, 150, *NJB* 2009, 964, *RABG* 2009, 871, noot P. HOET, *RW* 2011-12, 500 en *T.Strafr.* 2009, 128; S. DE MEULENAER en M. MAUS, “Omsendbrief over minnelijke schikking ontgoocht”, *Fisc.Act.* 2012, afl. 23, (1) 3.

42. **GEEN BEROEPSVERBOD** – Wanneer een belastingplichtige fraudeur een minnelijke schikking afsluit ontloopt hij een (fiscaal) beroepsverbod.¹⁷³ Aangezien een beroepsverbod een bijkomende straf is, kan deze enkel opgelegd worden door de strafrechter na een veroordeling.¹⁷⁴

B. Afgifte of afstand

43. **HETZELFDE EFFECT ALS EEN VERBEURDVERKLARING** – De verdachte van het misdrijf waarop een verbeurdverklaring “staat of kan staan” wordt door de procureur verzocht om binnen een bepaalde termijn afstand te doen van in beslag genomen goederen of vermogensvordelen of afgifte te doen van deze zaken indien ze nog niet in beslag genomen zijn.¹⁷⁵ De verdachte ziet af van zijn rechten op deze goederen en draagt ze over aan de Staat, wat in de praktijk op hetzelfde neerkomt als een verbeurdverklaring.¹⁷⁶
44. **ONTDOKEN BELASTING ALS VERMOGENSVOORDELEN** – Fiscale misdrijven kunnen vermogensvoordelen opleveren die vatbaar zijn voor verbeurdverklaring.¹⁷⁷ Ontdoken belasting kan dus zowel het voorwerp zijn van een inkohiering als van een verbeurdverklaring.^{178 179} De billijkheid verzet er zich echter tegen dat een eenzelfde bedrag tweemaal zou worden ingevorderd.¹⁸⁰ De procureur moet dus bij het bepalen van de afgifte of afstand rekening houden met de reeds betaalde ontdoken belastingen aan de fiscus maar hier bestaat spijtig genoeg geen wettelijke basis voor.¹⁸¹

¹⁷³ Art. 455 WIB voorziet in het fiscaal beroepsverbod, nl. het verbod om beroepsmatig fiscale raad te geven aan belastingplichtigen of hen bij te staan bij het vervullen van fiscale verplichtingen. Zie voor het bestuursverbod en koopmansverbod: Koninklijk besluit nr. 22 betreffende het rechterlijk verbod aan bepaalde veroordeelden en gefailleerden om bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen, *BS* 27 oktober 1934.

¹⁷⁴ B. SPRIET, “Het vennootschaps-beroepsverbod uit het KB nr. 22 van 24 oktober 1934 na de wijziging door de wet van 2 juni 1998” in B. TILLEMANN (ed.) *Ondernemingsstrafrecht*, Brugge, die Keure, 1999, (189) 196.

¹⁷⁵ Art. 216bis, §1, lid 6 Sv.

¹⁷⁶ F. DESTERBECK, “Fiscale toepassing minnelijke schikking vaak niet evident”, *Fisc.Act.* 2012, afl. 21, (1) 3.

¹⁷⁷ Cass. 22 oktober 2003, *T.Strafr.* 2004, (167) 169.

¹⁷⁸ *Ne bis in idem* vindt hier geen toepassing aangezien het betalen van belasting, in tegenstelling tot een verbeurdverklaring, geen straf is maar de loutere vervulling van een wettelijke verplichting (F. DESTERBECK, “Verbeurdverklaring en belastingheffing mogen cumulatief”, *Fisc.Act.* 2017, afl. 41, (6) 7).

¹⁷⁹ *Vr. en Antw.* Kamer 2017-18, 20 september 2017, afl. 131, 239 (Vr. nr. 1564 P. VANVELTHOVEN); Cass. 22 oktober 2003, *T.Strafr.* 2004, (167) 170; F. DESTERBECK, “Verbeurdverklaring en belastingheffing mogen cumulatief”, *Fisc.Act.* 2017, afl. 41, (6) 6.

¹⁸⁰ Concl. J. Spreutels bij Cass. 22 oktober 2003, *RW* 2004-05, 416; F. DESTERBECK, “Verbeurdverklaring en belastingheffing mogen cumulatief”, *Fisc.Act.* 2017, afl. 41, (6) 7.

¹⁸¹ F. DESTERBECK, “Fiscale toepassing minnelijke schikking vaak niet evident”, *Fisc.Act.* 2012, afl. 21, (1) 4.

45. **VERPLICHTE AFGIFTE/AFSTAND BIJ VERPLICHTE VERBEURDVERKLARING?** – De wet verduidelijkt niet of het parket gebonden is aan een verplichte verbeurdverklaring maar dit lijkt niet het geval te zijn.¹⁸² ¹⁸³ Het is momenteel nog onduidelijk of onder de “wettigheid”, die de rechter moet controleren ingevolge het GwH-wetsvoorstel, ook de bepalingen van verplichte verbeurdverklaring van vermogensvoordelen vallen¹⁸⁴. De wetgever zou ervoor kunnen opteren om in artikel 216bis Sv. te schrijven dat de afstand en afgifte gebeuren “overeenkomstig de op de feiten toepasselijke wetgeving”.¹⁸⁵ Deze discussie valt natuurlijk niet los te zien van de discussie of een verplichte verbeurdverklaring überhaupt nog opportuun is in alle gevallen.¹⁸⁶

C. Hoofdelijke gehoudenheid tot betaling van de ontdoken belasting

46. **HOOFDELIJKE GEHOUDENHEID** – Personen die als daders of medeplichtigen van misdrijven bedoeld in art. 449-452 WIB¹⁸⁷ werden veroordeeld, zijn hoofdelijk gehouden tot betaling van de ontdoken belasting.¹⁸⁸ Art. 216bis, §6, lid 2 lijkt de hoofdelijkheid uit te sluiten: het is de “dader” die de “door hem verschuldigde belastingen” moet betalen.¹⁸⁹ Daarnaast vereist de hoofdelijke gehoudenheid een veroordeling.¹⁹⁰ ¹⁹¹ Een mededader of medeplichtige die zelf

¹⁸² B COOPMAN en K. HENS, “De verruiming van de minnelijke schikking: de deus ex machina voor fiscale strafdossiers?”, *Fisc.Act.* 2011, afl. 32, (6) 9.

¹⁸³ De omzendbrief stelt dat de procureur de “mogelijkheid heeft” om rekening te houden met reeds in beslag genomen goederen die in aanmerking komen voor een verplichte of facultatieve verbeurdverklaring (Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 10). In de rechtsleer wordt eerder gesteld dat men wel gebonden is (F. LUGENTZ, “La transaction pénale: la circulaire commune n° 6/2012 (du 30 mai 2012) du ministre de la Justice et du collège des procureurs généraux près les cours d’appel relative à l’article 216bis du Code d’instruction criminelle”, *Dr.pén.entr.* 2012, (211) 216-217; N. DELVIGNE, “La transaction pénale et son application aux infractions fiscales”, *JDF* 2015, (257) 266).

¹⁸⁴ Zoals bijvoorbeeld voorzien in art. 505 Sw.

¹⁸⁵ Zie art. 6, lid 2 Wet betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie.

¹⁸⁶ “Art. 43, eerste lid Sw. schendt de artikelen 10 en 11 Gw, in samenhang gelezen met art. 1 eerste aanvullend protocol EVRM, doch enkel in zoverre het de rechter ertoe verplicht de verbeurdverklaring uit te spreken van de zaak die heeft gediend om een misdaad of een wanbedrijf te plegen, wanneer die straf dermate afbreuk doet aan de financiële toestand van de persoon aan wie ze is opgelegd dat ze een schending van het eigendomsrecht inhoudt.” (GwH 9 februari 2017, nr.12/2017, BS 20 maart 2017, 38.108). Zie ook: J. ROZIE, “De verbeurdverklaring van het instrument van het misdrijf: een noodzakelijk kwaad of een onevenredige straf?”, *NC* 2017, 255-268.

¹⁸⁷ Of de art. 73 en 73bis WBTW.

¹⁸⁸ Art. 458 WIB en 73sexies WBTW.

¹⁸⁹ N. DELVIGNE, “La transaction pénale et son application aux infractions fiscales”, *JDF* 2015, (257) 270.

¹⁹⁰ C. VANDERKERKEN, “De minnelijke schikking in fiscale strafzaken: de strafrechter als klerk voor het akkoord (?)”, *AFT* 2013, afl. 3, (4) 6.

¹⁹¹ Het Hof van Cassatie oordeelde in 2014 dat de fiscale hoofdelijkheid zelfs geldt indien enkel de feiten bewezen verklaard worden maar de strafvordering vervallen verklaard wordt wegens verjaring (Cass. 14 mei 2014, *FJF* 2015, 22). Deze rechtspraak mag niet zomaar toegepast worden op het geval dat de strafvordering

geen belastingplichtige is van de ontdoken belasting en die een schikking sluit, is mijns inziens niet verplicht de ontdoken belastingen te betalen.¹⁹² De belastingplichtige deelnemer moet om die redenen ook enkel zijn deel van de ontdoken belasting betalen.¹⁹³ Daarnaast is het nog onduidelijk of de hoeveelheid van ontdoken belasting dat de verdachte moet betalen aan de fiscus als voorwaarde voor de minnelijke schikking, doorwerkt naar de andere hoofdelijk gehouden en.

§7. Geslaagde minnelijke schikking

1. Voorwaarden geslaagde minnelijke schikking

47. **GESLAAGDE OF VOLKOMEN MINNELIJKE SCHIKKING** – Een minnelijke schikking is geslaagd wanneer ze binnen de wettelijke voorwaarden werd gesteld en tijdig en op de door de procureur des Konings voorgeschreven wijze werd aanvaard en uitgevoerd.¹⁹⁴ De verruimde minnelijke schikking is geslaagd wanneer de strafrechter het verval van de strafvordering vaststelt.
48. **VOORWAARDEN** – De door de parketmagistraat bepaalde geldsom en de kosten moeten binnen de opgelegde termijn betaald worden.¹⁹⁵ Ook moet de verdachte in voorkomend geval afgifte doen van de in beslag genomen goederen of vermogensvoordelen.¹⁹⁶ Indien deze al in beslag genomen zijn moet hij er afstand van doen binnen de bepaalde termijn.¹⁹⁷ De procureur

vervalt wegens het afsluiten van een minnelijke schikking, omdat uit de wettekst duidelijk blijkt dat een veroordeling vereist is (N. DELVIGNE, “La transaction pénale et son application aux infractions fiscales”, *JDF* 2015, (257) 269-270).

¹⁹² Nochtans is tijdens de parlementaire voorbereiding opgemerkt dat het zeker mogelijk is dat één dader de volledige schadevergoeding betaalt in het kader van een minnelijke schikking. Hij kan zich later proberen te verhalen op de mededaders/medeplichtigen maar loopt wel het risico dat dezen uiteindelijk niet veroordeeld worden (Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door Khattabi en Stevens, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 893/3, 13-14 en 20). De minister van Justitie merkt daarentegen op dat de procureur er wel naar zal streven de kwalificatie zodanig uit te zuiveren dat de betrokkene alleen zijn eigen belastingschuld zal moeten voldoen (Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door Khattabi en Stevens, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 893/3, 11).

¹⁹³ B. COOPMAN en K. HENS, *De minnelijke schikking in fiscale zaken*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 194.

¹⁹⁴ B. COOPMAN en K. HENS, *De minnelijke schikking in fiscale zaken*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 46; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 289.

¹⁹⁵ Art. 216bis, §1, lid 6 Sv.; Cass. 30 januari 2001, *Arr.Cass.* 2001, 190, *Bank Fin.R.* 2001, 185, noot R. STEENNOT, *Juristenkrant* 2001, afl. 27, 1, *Pas.* 2001, 190 en *RW* 2001-02, 888; Antwerpen 2 december 1999, *RW* 2000-01, 167, noot A. VAN DE PLAS).

¹⁹⁶ Art. 216bis, §1, lid 6 Sv.

¹⁹⁷ Art. 216bis, §1, lid 6 Sv.

des Konings bepaalt de termijn waarbinnen de betaling moet gebeuren.¹⁹⁸ Of een minnelijke schikking als volkomen beschouwd mag worden, hangt dus vooral af van hoe de verdachte zich gedraagt. In uitzonderlijke gevallen zal een strafvordering niet vervallen door een fout van het openbaar ministerie m.b.t. de te volgen procedure.¹⁹⁹

2. Verval strafvordering

49. **VERVAL STRAFVORDERING** – De strafvordering kan niet meer regelmatig aanhangig gemaakt worden voor de feiten die omschreven zijn in het voorstel tot minnelijke schikking omdat de strafvordering vervallen is. Het ogenblik waarop de strafvordering vervalt, verschilt naargelang de strafvordering reeds is ingesteld of niet. Wanneer de strafvordering nog niet is ingesteld, vervalt hij bij de betaling, afgifte en afstand binnen de termijn.²⁰⁰ Bij een ingestelde strafvordering vervalt hij nadat de bevoegde rechter het verval heeft vastgesteld en zijn beslissing in kracht van gewijsde is gegaan.²⁰¹
50. **WIE GENIET VAN HET VERVAL?** – Enkel de persoon waarmee het parket een schikking sluit, zal zijn strafvordering zien vervallen. De strafvordering tegen overige daders, mededaders of deelnemers aan hetzelfde misdrijf vervalt dus niet. Ook de burgerlijke vordering van het slachtoffer tegen deze personen vervalt niet.²⁰²

¹⁹⁸ De wet begrenst deze termijn van 15 dagen tot 3 maanden. De procureur kan in bijzondere omstandigheden deze termijn verlengen of kan de termijn verkorten indien de verdachte hiermee instemt (Art. 216bis, §1, lid 2 Sv.).

¹⁹⁹ Corr. Leuven 6 december 2006, *T.Strafr.* 2007, 216, noot. In deze zaak had een slachtoffer aan het openbaar ministerie laten weten dat hij schade had geleden en de intentie had om zich burgerlijke partij te stellen. Toch stelt het openbaar ministerie aan de verdachte voor om een minnelijke schikking af te sluiten. Het openbaar ministerie heeft geen rekening gehouden met de belangen van het slachtoffer want aan de schadevergoedingsvoorwaarde was niet voldaan. Ookal werd de minnelijke schikking aanvaard en tijdig betaald door de beklaagde, toch kan de strafvordering niet vervallen volgens de rechter.

²⁰⁰ Art. 216bis, §1, lid 7 Sv.; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 117; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 286; F. DERUYCK, *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Brugge, die Keure, 2017, 113.

²⁰¹ Door art. 216bis, §2, lid 8 en lid 10 Sv. samen te lezen, zoals wordt voorgeschreven in de omzendbrief, kan er verwarring ontstaan (Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 15). Lid 8 bepaalt namelijk dat de strafvordering reeds vervalt wanneer de dader de minnelijke schikking heeft aanvaard en nageleefd. In de praktijk zal de strafvordering echter pas vervallen wanneer de rechter dit vaststelt, zoals dit staat in lid 10 (R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 446; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 117; F. DERUYCK, *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Brugge, die Keure, 2017, 113). Niet elke rechtsgeleerde is het hiermee eens (H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 289, nr. 51).

²⁰² Art. 216bis, §2, lid 9 Sv.; Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 15; J. MEESE en P. TERSAGO,

3. *Ne bis in idem* en *Una Via*

51. **KWALIFICATIE**– De traditionele zienswijze beschouwt een minnelijke schikking niet als een definitieve rechterlijke beslissing die kracht van gewijsde heeft.²⁰³ De vraag is echter hoelang deze zienswijze nog stand kan houden. Bij een verruimde minnelijke schikking is er nu steeds een inhoudelijke rechterlijke controle voorhanden, die eindigt in een vonnis waardoor er dus wel een definitieve rechterlijke beslissing aanwezig is over het verval van de strafvordering.
52. **MINNELIJKE SCHIKKING EN NE BIS IN IDEM** –De minnelijke schikking is te beschouwen als een definitieve strafrechtelijke berechting in de zin van art. 4 Zevende Aanvullend Protocol EVRM²⁰⁴ en art. 54 Schengenuitvoeringsovereenkomst²⁰⁵. Door de toepassing van het *ne bis*

“Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 320; F. DERUYCK, *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Brugge, die Keure, 2017, 113.

²⁰³ M. FRANCHIMONT, A. JACOBS en A. MASSET, *Manuel de procédure pénale*, Gent, Larcier, 2006, 95-96; J. MEESE en P. TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 320; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 289, nr. 54.

²⁰⁴ Volgens het EHRM is een beslissing als definitief of onherroepelijk te beschouwen indien er geen gewone rechtsmiddelen meer openstaan tegen deze beslissing, de partijen alle gewone rechtsmiddelen hebben uitgeput of de partijen de termijnen hebben laten verstrijken zonder gebruik te maken van de mogelijke remedies (EHRM 20 mei 2014, nr. 3758/11, Häkka / Finland, § 43-44; EHRM 20 mei 2014, nr. 37394/11, Glantz / Finland, § 55; EHRM 20 mei 2014, nr. 11828/11, Nykänen / Finland, § 44-45; EHRM 15 november 2016, nr. 24130/11, 29758/11, A.&B./Norway, §37; EHRM 10 februari 2009, nr. 14939/03, Zolotukhin/Rusland, §107, 108; S. GNEDASJ en H. VANHULLE, “Not even God judges twice for the same act...and tax offence. Draagwijdte en grenzen van het *ne bis in idem*-beginsel”, *TFR* 2014, (643) 651; T. BAUWENS, “Idem. Verschillend maar in onlosmakelijke verbondenheid ook substantieel hetzelfde”, *T.Strafr.* 2015, (86) 87). Bovendien heeft het EHRM gesteld dat “*the ne bis in idem principle must be interpreted and applied in a manner which renders its rights practical and effective, not theoretical and illusory*” (EHRM 10 februari 2009, nr. 14939/03, Zolotukhin/Rusland, *Dr.pén.entr.* 2009, 327; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 290). Hoewel het EHRM zich nog niet expliciet heeft uitgesproken over de vraag of een minnelijke schikking (of gelijkaardige procedure) in strafzaken een definitieve gerechtelijke beslissing is in de zin van art. 4.1 7de prot. EVRM, kan uit bovenstaande rechtspraak afgeleid worden dat een Belgische minnelijke schikking weldegelijk het *ne bis in idem*-beginsel triggert (H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 290).

²⁰⁵ Het HvJ heeft art. 54 van toepassing verklaard op procedures tot beëindiging van de strafvordering waarbij het openbaar ministerie van een lidstaat zonder rechterlijke tussenkomst een einde maakt aan een in die lidstaat ingeleide strafprocedure, nadat de verdachte heeft voldaan aan bepaalde voorwaarden en met name een door het openbaar ministerie voorgestelde geldsom heeft betaald (HvJ 11 februari 2003, nr. C-187/01 en C-385/01, Gözütok en Brügge, *J.T.dr.eur.* 2003, afl. 100, 183, *Jur.HvJ* 2003, 1345, *NJB* 2003, 732). Dat de Belgische minnelijke schikking hier onder past, wordt bevestigd door de advocaat-generaal bij dit arrest. De advocaat-generaal geeft een overzicht van de verschillende transacties of minnelijke schikkingen uit verscheidene Schengen-lidstaten die voldoen aan de voorwaarden van art. 54 SUO. Hij verwijst expliciet naar de Belgische minnelijke schikking (Concl. Advocaat-generaal D. Ruiz-Jarabo Colomer, 19 september 2002 bij zaken C-187/01 en C-385/01, nr. 66; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 290). Corresponderende grondrechten moeten dezelfde invulling krijgen, waardoor men kan stellen dat de Belgische minnelijke schikking onder de ‘bis’ valt in het *ne bis in idem*-beginsel uit art. 4 prot. 7 EVRM (Nota van het Presidium *d.d.* 11 oktober 2000 bij het ontwerp van Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie, 48 e.v.).

in *idem*-beginsel is er geen vervolging (en bestraffing) meer mogelijk²⁰⁶ nadat een minnelijke schikking is afgesloten.²⁰⁷

53. **MINNELIJKE SCHIKKING EN UNA VIA-** De Una Via-Wet is een toepassing van het *ne bis in idem*-beginsel en heeft als doel dat eenzelfde feit niet zowel door de fiscale administratie als door de strafrechter kan worden bestraft.²⁰⁸ Er moet dus gekozen worden tussen de fiscale of strafrechtelijke weg. Enerzijds zorgt de Una Via-Wet ervoor dat er geen belastingverhoging of fiscale geldboete die een straf uitmaken in de zin van art. 6 EVRM²⁰⁹ kan worden opgelegd voor in wezen identieke feiten²¹⁰ nadat er een minnelijke schikking voor deze feiten is afgesloten.²¹¹ Anderzijds het niet mogelijk om nadat er een belastingverhoging of geldboete werd opgelegd door de fiscus die een straf uitmaken in de zin van art. 6 EVRM nog een opsporingsonderzoek voor de in wezen identieke feiten te openen of verder te zetten.²¹² Hieruit vloeit voort dat er ook geen minnelijke schikking meer kan opgelegd worden in dat geval.²¹³ Om het *ne bis in idem*-beginsel (en de Una Via-Wet) te triggeren moet de eerste opgelegde sanctie of berechting een definitief karakter hebben.²¹⁴ Een belastingverhoging of geldboete krijgt een definitief karakter na afloop van de termijn waarin men gewone beroepen

²⁰⁶ EHRM 20 juli 2004, nr. 50178/99, Nikitin/Rusland, §36; EHRM 10 februari 2009, nr. 14939/03, Zolothukin/Rusland, *Dr.pén.ent.* 2009, 327; W.A. SCHABAS, *The european convention on human rights. A commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2015, 1150.

²⁰⁷ Pol. Hasselt 22 februari 1988, *Limb.Rechtsl.* 1988, 57; Pol Antwerpen 5 oktober 2001, *Verkeersrecht* 2002, 68.

²⁰⁸ M. DE JAEGER en F. VAN VOLSEM, “Een toelichting bij de Una Via-Wet van 20 september 2012, *T.Strafr.* 2013, (2) 3.

²⁰⁹ Het Hof van Cassatie en Grondwettelijk Hof aanvaarden dat een fiscaal-administratieve sanctie een straf (kan) zijn in de zin van art. 6 EVRM. Cass. 5 februari 1999, *Act.fisc.* 1999, afl. 15, 5, *Arr.Cass.* 1999, 142, *Bull.* 1999, 148, *Fisc.Act.* 1999, afl. 13, 5, *Fiskoloog*, afl. 698, 6, *FJF* 1999, 227, *JDF* 1999, 201, *JLMB* 1999, *RCJB* 2002, 573, *RW* 1998-99, 1352, *RW* 1999-00, 640, *TFR* 1999, 381; GwH 3 april 2014, nr. 61/2014, B.16.1). Zie ook Antwerpen 3 juni 2014, *Fiscoloog* 2014, afl. 1404, 8-10 (samenv.) en Brussel 13 juni 2014, *Fisc.Act.* 2014, afl. 34, 7; C. BUYSSE, “Non bis in idem-beginsel: definitieve strafsancie sluit belastingverhoging uit”, *Fiscoloog* 2014, afl. 1404, 8-10.

²¹⁰ Het *ne bis in idem*-beginsel (en Una Via-wet) strekt zich niet uit tot nieuwe feiten die aangeven dat de omvang van de fraude groter is dan de aanvankelijk ontdekte fraude voor zover het niet gaat om feiten die in wezen identiek zijn aan die waarvoor men het voorwerp heeft uitgemaakt van een administratieve sanctie of strafrechtelijke berechting (GwH 3 april 2014, nr. 61/2014, B.17.2).

²¹¹ Art.3 en 4 Wet van 20 september 2012 tot instelling van het “una via”-principe in de vervolging van overtredingen van de fiscale wetgeving en tot verhoging van de fiscale penale boetes, BS 22 oktober 2012, 64.132 samengelezen met GwH 3 april 2014, nr. 61/2014.

²¹² GwH 3 april 2014, nr. 61/2014, B.17.2.

²¹³ M. DE JAEGER en F. VAN VOLSEM, “Een toelichting bij de Una Via-Wet van 20 september 2012, *T.Strafr.* 2013, (2) 21.

²¹⁴ GwH 3 april 2014, nr. 61/2014, B.17.1.

kan instellen tegen deze beslissing of na de uitoefening van die beroepen.^{215 216} Mijns inziens verkrijgt de verruimde minnelijke schikking een definitief karakter vanaf de vaststelling van het verval van de strafvordering door de strafrechter (*supra* randnr. 49). Bij de gewone minnelijke schikking is dit van zodra deze is uitgevoerd (*supra* randnr. 49). Het zou de rechtszekerheid ten goede komen moest de wetgever de een duidelijk wettelijk kader voorzien m.b.t. de *una via* regeling, waar de minnelijke schikking niet in vergeten wordt.

§8. Gevolg onvolkomen minnelijke schikking

1. Onvolkomen minnelijke schikking

54. **WANNEER IS EEN SCHIKKING ONVOLKOMEN?**- Met de term “onvolkomen minnelijke schikking” wordt bedoeld op een schikking waarbij de onderhandelingen zijn afgesprongen tijdens de procedure, waarbij de wettelijke voorwaarden²¹⁷ niet zijn nageleefd, die geweigerd wordt door de rechtbank²¹⁸ en een schikking die niet (correct) uitgevoerd wordt.
55. **VOORSTEL NIET IN OVEREENSTEMMING MET WETTELIJKE VOORWAARDEN**- Er kan slechts een verval van de strafvordering zijn indien het voorstel binnen de perken van de wettelijke voorwaarden blijft.²¹⁹ Zelfs indien de verdachte de schikking heeft aanvaard, binnen de termijn de geldsom heeft betaald en het slachtoffer heeft vergoed, kan de strafvordering dus toch niet vervallen. Dit zal het geval zijn indien de situatie niet past in het materieel of formeel toepassingsgebied, de procedurevoorwaarden niet zijn nageleefd²²⁰, de schikking werd voorgesteld door een onbevoegde parketmagistraat, hij niet door de verdachte zelf werd aanvaard, er ondertussen een in kracht van gewijsde getreden beslissing over de zaak is genomen, het feit niet strafbaar was of de strafvordering reeds verjaard was.²²¹

²¹⁵ EHRM 10 februari 2009, nr. 14939/03, Zolothukin/Rusland, §107-108; GwH 3 april 2014, nr. 61/2014, B.17.2.

²¹⁶ Specifiek bij de inkomstenbelasting zal dit het geval zijn wanneer er geen bezwaar meer kan worden aangetekend tegen de aanvullende aanslag of men deze niet meer met een gewoon rechtsmiddel voor de rechter kan aanvechten (Cass. 3 januari 2012, *Arr. Cass.* 2012, 8, *NC* 2012, 305, *Pas.* 2012, 8). Zie art. 371 WIB voor de bezwaartermijn en art. 1385*undecies* Ger.W. voor het gerechtelijk beroep.

²¹⁷ De voorwaarden met betrekking tot het toepassingsgebied (materieel en formeel) en de procedurevoorwaarden.

²¹⁸ Indien het verval van de strafvordering in eerste aanleg geweigerd wordt kan men in hoger beroep gaan (Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 17).

²¹⁹ Gent 8 december 1962, *RW* 1952-63, 721-725; Corr. Leuven 6 december 2006, *T.Strafr.* 2007, 216, noot.; B. COOPMAN en K. HENS, *De minnelijke schikking in fiscale zaken*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 50.

²²⁰ Corr. Leuven 6 december 2006, *T.Strafr.* 2007, 216, noot.

²²¹ B. COOPMAN en K. HENS, *De minnelijke schikking in fiscale zaken*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 50.

56. **SCHIKKING DIE NIET (CORRECT) WORDT UITGEVOERD** – De geldsom moet binnen de termijn betaald worden en de verdachte moet in voorkomend geval op tijd afgifte of afstand van bepaalde goederen doen om te spreken van een volkomen minnelijke schikking. De rechter kan het verval onmogelijk vaststellen indien hier niet aan voldaan is, aangezien de toepassingsvoorwaarden van de minnelijke schikking de openbare orde raken.²²²

2. Geen verval van strafvordering en mogelijkheden tot verdere vervolging

57. **GEVOLG VOOR DE STRAFVORDERING** - Bij een onvolkomen minnelijke schikking moet er voor de gevolgen een onderscheid worden gemaakt naargelang de strafvordering reeds al dan niet was ingesteld. Het valt voor beide hypothesen te verdedigen dat het openbaar ministerie, behoudens ontdekking van nieuwe feiten²²³, geen zwaardere straf meer mag vorderen dan twee jaar gevangenisstraf, aangezien het eerder van oordeel was dat de feiten binnen het toepassingsgebied van de minnelijke schikking vielen en er dus geen gevangenisstraf van meer dan twee jaar op zou moeten toegepast worden.²²⁴

58. **STRAFVORDERING IS NOG NIET INGESTELD** – Wanneer de strafvordering nog niet is ingesteld beschikken de parketmagistraten nog volledig over het opportuniteitsbeginsel. Het openbaar ministerie kan dus nog seponeren, het gerechtelijk onderzoek starten, de verdachte rechtstreeks dagvaarden, een strafbemiddeling voorstellen,²²⁵ of een VES-procedure starten. Indien men reeds de vereiste geldsom had betaald, kan men zich volgens bepaalde rechtsleer wenden tot de burgerlijke rechter.²²⁶

59. **STRAFVORDERING IS INGESTELD** – De strafvordering die reeds was ingesteld blijft ingesteld na een onvolkomen minnelijke schikking.²²⁷ De verdachte zal waarschijnlijk voor de rechtbank moeten verschijnen. Ingevolge het GwH-wetsontwerp moet de rechter in

²²² Cass. 30 oktober 1939, *Pas.* 1939, I, 451; Cass. 4 april 1979, *Pas.* 1979, I, 924

²²³ VERSTRAETEN, R. en BAILLEUX, A., “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 453.

²²⁴ P. KENIS, “Het verval van de strafvordering door betaling van een geldsom, ook minnelijke schikking genoemd, na de wetten van 14 april 2011 en 11 juli 2011”, *T.Strafr.* 2012, (395) 407; J. MEESE en P. TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 321, nr. 23.

²²⁵ M. FRANCHIMONT, A. JACOBS en A. MASSET, *Manuel de procédure pénale*, Brussel, Larcier, 2012, 114.

²²⁶ B. COOPMAN en K. HENS, *De minnelijke schikking in fiscale zaken*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 52.

²²⁷ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 17.

voorkomend geval rekening houden met een reeds betaalde geldsom.²²⁸ In theorie is het ook nog mogelijk dat een VES-procedure wordt gestart.

3. *Vertrouwelijkheid stukken*

60. **SFEER VAN OPENHEID CREËREN**- Het was het doel van de wetgever om de minnelijke schikking te doen plaatsvinden in een sfeer van openheid en vrijwilligheid van de verdachte, zonder afbreuk te doen aan diens rechten van verdediging.²²⁹ Deze openheid probeerde men te bereiken met een wettelijke discretieverplichting.²³⁰ Zulke discretieverplichting of vertrouwelijkheid is wenselijk om het recht van verdediging en in het bijzonder het zwijgrecht en het verbod op zelfincriminatie, te waarborgen.²³¹
61. **STUKKEN ZIJN ONTOELAATBAAR ALS BEWIJS**- De wet voorziet in een vertrouwelijkheid van de documenten die werden opgemaakt en de verklaringen die werden gedaan tijdens het overleg over een minnelijke schikking. Deze informatie mag niet tegen de verdachte worden aangewend in een strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve²³², arbitrale of andere procedure en zijn niet toelaatbaar als bewijs indien de procureur geen akkoord kan akteren.²³³ Omdat de wet expliciet bepaalt dat het gebruik van het bewijs wordt uitgesloten, zal men art. 32 V.T.Sv. niet kunnen invoeren om het bewijs alsnog toelaatbaar te laten verklaren.²³⁴
62. **GEEN AKKOORD** - Het wetsartikel spreekt over de vertrouwelijkheid enkel indien er “geen akkoord kan geakteerd worden”. Hierdoor lijkt het alsof niet alle onvolkomen minnelijke schikkingen hieronder vallen maar enkel de minnelijke schikkingen waarbij de

²²⁸ Wetsontwerp van 8 maart 2018 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, tekst aangenomen in plenaire vergadering en aan de koning ter bekrachtiging voorgelegd, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 2753/010, 9.

²²⁹ Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010- 11, nr. 53-1208/007, 34.

²³⁰ R. VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 118, nr. 167.

²³¹ R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 440.

²³² Bijvoorbeeld een bezwaarprocedure of de gerechtelijke fase van het fiscaal geding (C. VANDERKERKEN, “De minnelijke schikking in fiscale strafzaken: de strafrechter als klerk voor het akkoord (?)”, *AFT* 2013, afl. 3, (4) 8).

²³³ Art. 216bis, § 2, laatste lid Sv.; Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 17.

²³⁴ T. DECAIGNY, P. DE HERT en L. VAN GARSSE, “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechtelijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, (550) 556; K. HENS en B. COOPMAN, “De onbestaande discretie van fiscale gesprekken in het kader van de minnelijke schikking” (noot onder Gent 25 maart 2014), *RABG* 2014, afl. 19, (1318) 1321.

onderhandelingen zijn afgesprongen. Deze zin moet echter ruim opgevat worden, waardoor ook een minnelijke schikking die niet (correct) werd uitgevoerd²³⁵ en een schikking die niet aan de wettelijke voorwaarden voldoet of die door de rechtbank geweigerd werd ook hieronder vallen. Inmiddels werd in het nieuwe art. 216*bis* Sv. een vertrouwelijkheidsregeling voorzien indien de rechter de schikking weigert te homologeren.²³⁶

63. **FEITEN DIE VOORWERP ZIJN VAN DE SCHIKKING** – De vertrouwelijkheid geldt enkel voor de stukken of mededelingen die betrekking hebben op de feiten die het voorwerp zijn van de onderhandelingen over een minnelijke schikking.²³⁷ Niets belet het openbaar ministerie om verklaringen en stukken aan te wenden in het kader van een vervolging van dezelfde verdachte voor andere feiten die uit de onderhandelingen bleken. Dit is mijns inziens een volledig correcte visie. Het zal dan ook de taak zijn van de advocaat om de verdachte voor te bereiden op een verhoogde oplettendheid tijdens de gesprekken met het parket. Het is in het belang van de verdachte om een zo ruim mogelijke formulering van de feiten te hebben en bv. potentiële witwasmisdrijven al op te nemen.²³⁸

64. **DOCUMENTEN EN MEDEDELINGEN** – De vertrouwelijkheid werkt voor de documenten die werden opgemaakt en de mededelingen die tijdens het overleg werden gedaan.²³⁹ Hieronder vallen de mondelinge mededelingen, de stukken die op tafel worden gelegd en de nota's, verslagen en processen-verbaal die worden opgesteld tijdens de vertrouwelijke periode.²⁴⁰ Stukken die voorheen al in het strafdossier zaten maar die nadien nog eens aan het

²³⁵ T. DECAIGNY, P. DE HERT en L. VAN GARSSE, “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechtelijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, (550) 555; R. VERSTRAETEN. en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 440.

²³⁶ Art. 216*bis*, §2, lid 9 Sv. in Wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 54-2753/001, 158.

²³⁷ Deze feiten moeten namelijk, indien de strafvordering is ingesteld, duidelijk afgebakend worden in tijd en ruimte door de parketmagistraat aan het begin van de bijeenkomst (Art. 216*bis*, § 2, lid 4 Sv.).

²³⁸ R. VERSTRAETEN. en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 441; H. VAN BAVEL, “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, (279) 287.

²³⁹ Art. 216*bis*, §2, laatste lid Sv.

²⁴⁰ R. VERSTRAETEN. en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 441.

vertrouwelijk dossier worden toegevoegd, hebben geen vertrouwelijk karakter.²⁴¹ Het voorstel tot minnelijke schikking maakt tevens deel uit van het strafdossier.²⁴²

65. **VERTROUWELIJKE PERIODE** – De discretieverplichting geldt alleen met betrekking tot het overleg tussen de verdachte en het openbaar ministerie. Dit overleg heeft noodzakelijk betrekking op de op te leggen geldsom en de verbeurdverklaring. Er is dus geen vertrouwelijkheid wat betreft de mededelingen of de stukken gedaan in het overleg tussen de verdachte en de fiscale administratie onderling.²⁴³ Dit betekent dat de medewerking en besprekingen met de fiscus in het kader van een fiscaal onderzoek, al dan niet met het oog op het sluiten van een minnelijke schikking, niet vallen onder het vertrouwelijk overleg bedoeld in art. 216*bis* Sv.²⁴⁴
66. **GEBRUIK TEN AANZIEN VAN DERDEN**– Uit de lezing van de wet lijkt het alsof enkel de verdachte die aan de onderhandelingstafel zat met het openbaar ministerie en dus niet mededaders, medeplichtigen of deelnemers, beschermd worden.²⁴⁵ De omzendbrief bepaalt echter dat het niet aanvaardbaar is de bekomen informatie aan te wenden tegen derden of op basis van deze informatie een afzonderlijk strafonderzoek te starten.²⁴⁶ Dit lijkt mij een correcte visie, aangezien de minnelijke schikking anders oneigenlijk gebruikt zou kunnen worden als een instrument waarin een verdachte meewerkt aan het onderzoek van anderen en dat is niet de bedoeling van een minnelijke schikking.

²⁴¹ R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 441.

²⁴² T. DECAIGNY, P. DE HERT en L. VAN GARSSE, “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechtelijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, (550) 555.

²⁴³ Gent 25 maart 2014, *RABG* 2014, afl. 19, 1315, noot K. HENS en B. COOPMAN; K. HENS en B. COOPMAN, “De onbestaande discretie van fiscale gesprekken in het kader van de minnelijke schikking” (noot onder Gent 25 maart 2014), *RABG* 2014, afl. 19, (1318) 1322.

²⁴⁴ K. HENS en B. COOPMAN, “De onbestaande discretie van fiscale gesprekken in het kader van de minnelijke schikking” (noot onder Gent 25 maart 2014), *RABG* 2014, afl. 19, (1318) 1323.

²⁴⁵ Art. 216*bis*, §2, laatste lid: “...kunnen de documenten die werden opgemaakt en de mededelingen die werden gedaan tijdens het overleg **niet ten laste van de dader** worden aangewend...”

²⁴⁶ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 18. J. MEESE en P. TERSAGO menen dat de vertrouwelijke informatie ten aanzien van alle verdachten zelfs niet als inlichting of politionele informatie kan gebruikt worden (J. MEESE P. en TERSAGO, “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, (314) 321).

AFDELING II. NEDERLAND: DE STRAFBESCHIKKING

67. **INLEIDING** – In Nederland kan de fiscus belastingplichtigen strafrechtelijk vervolgen en bestraffen buiten de rechter om. Deze verregaande bevoegdheid vraagt om nader onderzoek. In de onderstaande afdeling zal kort ingegaan worden op de Nederlandse fiscale strafprocedure in het algemeen, waarna dan de werking van de fiscale strafbeschikking wordt besproken.

§1. Basisstructuur Nederlandse fiscale strafprocedure

68. **VERVOLGINGSMONOPOLIE OPENBAAR MINISTERIE** – Het openbaar ministerie beschikt, net zoals in ons recht, over een vervolgingsmonopolie en past het opportuniteitsbeginsel toe.²⁴⁷ De officier van justitie²⁴⁸ kan kiezen tussen het dagvaarden van de verdachte voor de rechter en het uitvaardigen van een strafbeschikking als daden van vervolging²⁴⁹. Daarnaast kan de OvJ ervoor kiezen om een transactie voor te stellen af te zien van vervolging (sepot) of de vervolgingsbeslissing onder voorwaarden uit te stellen (voorwaardelijk beleidssepot).²⁵⁰ Op het vervolgingsmonopolie van de OvJ wordt een uitzondering voorzien in het fiscaal strafrecht.²⁵¹ De fiscus²⁵² beslist dan over de opportuniteit van een strafvervolgung van fiscale delicten.²⁵³
69. **TERUGZENDING VAN FISCUS NAAR DE OVJ**– De opportunitetsvraag komt terug in handen van de OvJ indien deze het gepast acht bepaalde dwangmiddelen²⁵⁴ te gebruiken in de zaak.²⁵⁵ Ook kan de fiscus doorzenden indien het een vervolging of verdere vervolging door de

²⁴⁷ Art. 167, lid 2 en 242, lid 2 Sv.; W.E.C.A VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 174.

²⁴⁸ De officier van justitie is te vergelijken met onze procureur des Konings.

²⁴⁹ M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 11.

²⁵⁰ Art. 167, lid 2 Sv.; M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 11.

²⁵¹ Art. 80, lid 2 AWR; M.J.A. CASTELIJN, “Commentaar op art. 76 AWR” in *Sdu Commentaar Strafvordering*, Den Haag, Sdu, 2015, (1166) 1167.

²⁵² In de praktijk wordt deze beslissing genomen door de “contactambtenaar” uit art. 84 AWR (W.E.C.A VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 174).

²⁵³ W.E.C.A VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 174.

²⁵⁴ De invezekeringstelling (te vergelijken met ons bevel tot verlenging), de voorlopige hechtenis of het betreden van een woning tegen de wil van bewoner (art. 80, lid 2 AWR). Deze wettelijke lijst is niet limitatief volgens de rechtspraak: HR 15 september 1986, ECLI:NL:HR:1986:AC4311, *NJ* 1987, 304; HR 9 juni 1987, ECLI:NL:HR:1987:AC0921, *NJ* 1988, 583; HR 24 november 1987, ECLI:NL:HR:1987:AD0064, *NJ* 1988, 617.

²⁵⁵ Art. 80, lid 2 AWR; M.R. PAARDEKOOPEL, “De geruisloze invoering van de fiscale strafbeschikking”, *WFR* 2011, (900) 900; W.E.C.A VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 175.

officier wenselijk acht, bijvoorbeeld omdat hij vindt dat er gedagvaard moet worden.²⁵⁶ De zaak is nu terug in handen van de OvJ en hij beslist over de opportuniteit van een verdere vervolging²⁵⁷ en kan zelfs beslissen de zaak terug naar de fiscus te sturen.²⁵⁸

70. **PROTOCOL AAFD-** Het Protocol AAFD bevat richtlijnen m.b.t. de afhandeling fiscale delicten. Het wordt gebruikt om, onder andere a.d.h.v. het fiscaal nadeel, te beslissen of een zaak strafrechtelijk of bestuursrechtelijk moet worden afgehandeld.²⁵⁹ Dit gebeurt in tripartiete overleg (TPO) tussen de OvJ, de contactambtenaar, de boete-fraudecoördinator en de FIOD.²⁶⁰ De Hoge Raad heeft beslist dat deze richtlijnen moeten beschouwd worden als recht in de zin van art. 79 RO.²⁶¹

§2. Begrip

71. **STRAFBSCHIKKING-** De strafbeschikking is een “nieuwe buitengerechtelijke afdoeningswijze” die in het Nederlandse strafprocesrecht geleidelijk wordt ingevoerd²⁶² en de transactie²⁶³ op lange termijn zal vervangen. In fiscale strafzaken werd de transactie op 1 juli

²⁵⁶ Art. 80, lid 2 AWR; M.J.A. CASTELIJN, “Commentaar op art. 76 AWR” in *Sdu Commentaar Strafverordering*, Den Haag, Sdu, 2015, (1166) 1167.

²⁵⁷ W.E.C.A VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 175.

²⁵⁸ Art. 80, lid 3 AWR

²⁵⁹ W.E.C.A VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 254.

²⁶⁰ Protocol aanmelding en afdoening van fiscale delicten en delicten op het gebied van douane en toeslagen, *Stcrt.* 2015, nr. 17271, 2; W.E.C.A VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 258.

²⁶¹ HR 19 juni 1990, ECLI:NL:HR:1990:ZC8556, *NJ* 1991, 119. Het Hof oordeelde als volgt: “Deze richtlijn bevat door de procureurs-generaal bij de hoven vastgestelde en behoorlijk bekend gemaakte regels omtrent de uitoefening van het beleid van het OM, die weliswaar niet kunnen gelden als algemeen verbindende voorschriften omdat zij niet krachtens enige wetgevende bevoegdheid zijn gegeven, maar die het OM wel op grond van beginselen van behoorlijke procesorde binden, en die zich naar hun inhoud en strekking ertoe lenen jegens betrokkenen als rechtsregels te worden toegepast”. Door deze rechtspraak kan de burger zich rechtstreeks beroepen op deze richtlijn en kan de Hoge Raad zich inlaten met de interpretatie ervan (W.E.C.A VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 254). Zie ook: HR 22 februari 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA4894, *NJ* 2000, 557. Wanneer een verdachte aanvoert dat door te vervolgen de OvJ ten onrechte van de richtlijnen is afgeweken moet de OvJ motiveren waarom hij, afwijkend van de richtlijn, toch tot vervolging is overgegaan (HR 5 maart 1991, ECLI:NL:HR:1991:AB9066, *NJ* 1991, 694; Protocol aanmelding en afdoening van fiscale delicten en delicten op het gebied van douane en toeslagen, *Stcrt.* 2015, nr. 17271, 5).

²⁶² De wet van 7 juli 2006, ook wel de “Wet OM-afdoening” genoemd, voerde de strafbeschikking in het Nederlandse strafrecht in. Deze wet wordt gefaseerd in werking gesteld en heeft als uiteindelijke doel de transactie te vervangen (G.J.M.E. DE BONT, “De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?”, *WFR* 2005, (1553) 1553).

²⁶³ Bij een transactie stemt de verdachte vrijwillig in met een aantal voorwaarden en door deze binnen de gestelde tijd te realiseren komt de strafvervolgning ter zake van het feit waarvoor de transactie is aangegaan, te vervallen. Deze voorwaarden kunnen bijvoorbeeld het betalen van een geldsom, het verrichten van onbetaalde

2011 afgeschaft en vervangen door de fiscale strafbeschikking.²⁶⁴ Door een strafbeschikking kan een OvJ en het bestuur van 's rijks belastingen²⁶⁵ strafrechtelijke sancties opleggen.²⁶⁶ Een strafbeschikking is een eenzijdige rechtshandeling die berust op een vaststelling van schuld aan een strafbaar feit door de uitvaardigende instantie.²⁶⁷ Indien de verdachte geen verzet doet, wordt de strafbeschikking onherroepelijk.²⁶⁸ Er is dus niet noodzakelijk sprake van wilsovereenstemming tussen de verdachte en de uitvaardigende instantie²⁶⁹ waardoor de strafbeschikking geen consensueel karakter heeft. De strafbeschikking wordt beschouwd als een daad van vervolging.²⁷⁰ Hierdoor komt hij meer overeen met een rechterlijke veroordeling.²⁷¹ Een verdachte kan na een volledige tenuitvoerlegging ervan niet meer voor dezelfde feiten vervolgd worden.²⁷² De algemene wetgeving over de strafbeschikking is te vinden in de art. 257a-257h Wetboek van Strafvordering. Daarnaast is er ook specifieke

arbeid of het volgen van een leerproject zijn. De transactie is in tegenstelling tot de strafbeschikking geen daad van vervolging, maar strekt tot het voorkomen van strafvervolging. De transactie heeft een consensueel karakter en mag niet worden aangemerkt als een schuldbekentenis. Het aanvaarden van een transactie heeft geen straf als gevolg. (art. 74 Sr.; MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3, 15-16; W.E.C.A VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 275; M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 6; B.F. KEULEN en G. KNIGGE, *Strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2016, 149).

²⁶⁴ Art. 76 Algemene wet inzake rijksbelastingen. Artikel IV, onderdeel B van de Wet OM-afdoening trad in werking door het Besluit van 20 juni 2011 ter verdere uitvoering van de Wet OM-afdoening, *Stb.* 2011, 308. Vóór dit besluit bevatte art. 76 de regeling van de fiscale transacties.

²⁶⁵ Naast het bestuur kan ook de inspecteur van Douane beschikkingen uitvaardigen (art. 10:15 Algemene douanewet) Hieronder wordt enkel ingegaan op de regeling uit art. 76 AWR.

²⁶⁶ G.J.M. CORSTENS, M.J. BORGENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 986; W.E.C.A VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 275.

²⁶⁷ Art. 257a, lid 1 Sv.; M.R. PAARDEKOOPEL, "De geruisloze invoering van de fiscale strafbeschikking", *WFR* 2011, (900) 900; M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 6. De OvJ moet tevens nagaan of de verdachte voor het feit strafrechtelijk aansprakelijk is. Dit is niet het geval als de verdachte zich zou kunnen beroepen op een strafuitsluitingsgrond bijvoorbeeld (M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 8).

²⁶⁸ G.J.M. CORSTENS, M.J. BORGENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 986.

²⁶⁹ MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3 p. 52; M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 10.

²⁷⁰ G.J.M.E. DE BONT, "De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?", *WFR* 2005, (1553) 1553; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, "De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?", *TvSO* 2013, (204) 204.

²⁷¹ MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3, 1; G.J.M.E. DE BONT, "De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?", *WFR* 2005, (1553) 1553.

²⁷² G.J.M.E. DE BONT, "De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?", *WFR* 2005, (1553) 1553. Een "volkomen" strafbeschikking triggert dus het *ne bis in idem* beginsel (G.J.M. CORSTENS, M.J. BORGENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 992).

wetgeving voor een strafbeschikking bij fiscale misdrijven, te vinden in art. 76 Algemene wet inzake rijksbelastingen en 10:15 Algemene Douanewet. De algemene regeling wordt niet terzijde gesteld door art. 76 AWR, maar werkt aanvullend ten aanzien van deze *lex specialis*.²⁷³

72. **DOEL STRAFBESCHIKKING** – De wetgever wou met de strafbeschikking de toevoer van strafzaken voor de strafrechter filteren. Uitsluitend de zaken die gelet op de aard van het feit, de door het openbaar ministerie gewenste straftoemeting of het standpunt van de verdachte beter voor een strafrechter worden beoordeeld, zouden op de zitting mogen komen.²⁷⁴

§3. Uitvaardigende instantie

73. **BESTUUR VAN 'S RIJKS BELASTINGEN** – Het openbaar ministerie, en meer bepaald de OvJ is bevoegd voor het afsluiten van een strafbeschikking. In het fiscale strafrecht is hier een belangrijke uitzondering op voorzien, die stelt dat ten aanzien van bij de belastingwet strafbaar gestelde feiten in beginsel het bestuur van 's Rijks belastingen strafsancities mag opleggen d.m.v. de strafbeschikking.²⁷⁵
74. **ZOLANG HET PV NIET BIJ OM IS** – De bevoegdheid van de belastingdienst om een strafbeschikking uit te vaardigen bestaat enkel zolang het proces-verbaal in hun handen ligt. Van zodra ze het doorzenden naar de OvJ (*supra* randnr 69, art. 80, lid 2 AWR) kan de fiscus geen strafbeschikking meer uitvaardigen.²⁷⁶ Indien de OvJ na de inzending het PV toch terug

²⁷³ MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3, 85; G.J.M.E. DE BONT, “De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?”, *WFR* 2005, (1553) 1553; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 204.

²⁷⁴ MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3, 1; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 204.

²⁷⁵ Art. 76 AWR: *Ten aanzien van de bij de belastingwet strafbaar gestelde feiten met betrekking tot welke het proces-verbaal niet overeenkomstig artikel 80, tweede lid, in handen van de officier van justitie is gesteld, kan, in afwijking van de artikelen 257a, 257b en 257ba van het Wetboek van Strafvordering, uitsluitend het bestuur van 's Rijks belastingen een strafbeschikking uitvaardigen*; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 204; W.E.C.A. VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 276.

²⁷⁶ M.R. PAARDEKOOPER, “De geruisloze invoering van de fiscale strafbeschikking”, *WFR* 2011, (900) 900.

in handen legt van de belastingdienst (art. 80, lid 3 AWR) dan herleeft de mogelijkheid om een strafbeschikking uit te vaardigen voor het bestuur van 's Rijks belastingen.²⁷⁷

§4. Toepassingsgebied

A. Materieel toepassingsgebied

75. **OVERTREDINGEN EN MISDRIJVEN MINDER DAN 6 JAAR** – De strafbeschikking kan toegepast worden op feiten die een overtreding betreffen en misdrijven waar de wet geen gevangenisstraf van meer dan 6 jaar voorschrijft.²⁷⁸ Dit zorgt ervoor dat alle fiscale misdrijven onder het toepassingsgebied vallen.²⁷⁹
76. **PROTOCOL AAFD**- Om te kijken welke fiscale fraude er in de praktijk wordt afgedaan met een strafbeschikking moet men rekening houden met het protocol AAFD. Indien het “aanmeldingsbedrag” niet overschreden is zal de zaak bestuurlijk worden afgedaan.²⁸⁰ Belastingambtenaren moeten een zaak aanmelden bij de boete-fraudecoördinator indien het belastingnadeel een drempelbedrag van €100.000 overschrijdt en er sprake is van een vermoeden van opzet of, indien het bedrag niet bereikt is, er één of meerdere wegingscriteria aanwezig zijn.²⁸¹ In het tripartiete overleg (*supra* randnr. 70) kijkt men of een zaak strafrechtelijk moet worden afgedaan.²⁸² Tijdens dat TPO zal men dan tevens met de specifieke richtlijnen m.b.t. de strafbeschikking rekening houden.²⁸³

²⁷⁷ Art. 80, lid 3 AWR; W.E.C.A. VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 276.

²⁷⁸ Art. 257a, lid 1 Sv.; M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 25. In het Nederlandse strafrecht zijn er twee strafbare feiten: overtredingen en misdrijven. Overtredingen worden beschouwd als de lichtere categorie van strafbare feiten, waar een gevangenisstraf niet voorkomt (J. REMMELINK, *Inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*, Deventer, Gauda Quint, 1996, 100-107).

²⁷⁹ M.R. PAARDEKOOPEL, “De geruisloze invoering van de fiscale strafbeschikking”, *WFR* 2011, (900) 900; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 206.

²⁸⁰ W.E.C.A. VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 257.

²⁸¹ Protocol aanmelding en afdoening van fiscale delicten en delicten op het gebied van douane en toeslagen, *Stcrt.* 2015, nr. 17271, 3; M.J.A. CASTELIJN, “Commentaar op art. 76 AWR” in *Sdu Commentaar Strafvoordering*, Den Haag, Sdu, 2015, (1166) 1171.

²⁸² M.J.A. CASTELIJN, “Commentaar op art. 76 AWR” in *Sdu Commentaar Strafvoordering*, Den Haag, Sdu, 2015, (1166) 1171; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 205.

²⁸³ Ten eerste gaat dit over het opzettelijk niet of niet tijdig doen van aangifte voor de aanslagbelastingen waarvan het fiscale nadeel niet of niet volledig te berekenen is. Dit ontsiedelict komt in principe in aanmerking voor een strafbeschikking indien er sprake is van recidive.²⁸³ Daarnaast verwijst het protocol naar art. 68 AWR (schending van meewerkingsverplichtingen), waarbij het bestuur in beginsel een strafbeschikking moet opleggen.²⁸³ In dat geval bedraagt de geldboete 80 procent van het wettelijk maximum.²⁸³ Indien er sprake is van

B. Procedureel toepassingsgebied

77. **OPSPORINGSONDERZOEK**– Tot 2013 kende het Nederlandse strafprocesrecht naast het opsporingsonderzoek het gerechtelijk vooronderzoek, waar de rechter-commissaris de touwtjes in handen had. De Wet versterking positie rechtercommissaris²⁸⁴ schafte het gerechtelijk vooronderzoek af waardoor de OvJ nu de leiding heeft over het vooronderzoek, dat nu enkel nog uit het opsporingsonderzoek bestaat.²⁸⁵ Gedurende het hele vooronderzoek kan er een strafbeschikking worden uitgevaardigd.
78. **GEEN “VERRUIMDE” STRAFBESCHIKKING**- Wanneer de OvJ ervoor kiest de verdachte te dagvaarden voor de rechter is het niet meer mogelijk nog een strafbeschikking te bekomen.

§5. Mogelijke straffen

A. Strafbeschikking uitgevaardigd door de administratie

79. **HOOFDSTRAF EN AANWIJZINGEN** – Het bestuur van 's Rijks belastingen kan een geldboete opleggen in de fiscale strafbeschikking.²⁸⁶ Deze geldboete wordt beschouwd als de hoofdstraf en is beperkt door de geldboete uit de specifieke strafbepaling.²⁸⁷ Voor het betalen van deze boete kan uitstel of betaling in termijnen verleend worden.²⁸⁸ De verplichting een geldboete te betalen laat de bevoegdheid van de administratie om de te weinig geheven belasting na te

feiten die in art. 69 en 69a AWR²⁸³ zijn omschreven (opzettelijk niet of niet juiste aangifte), bespreken de fiscus en het OM de mogelijkheid van het opleggen van een beschikking in overleg (Protocol aanmelding en afdoening van fiscale delicten en delicten op het gebied van douane en toeslagen, *Stcrt.* 2015, nr. 17271, 5). Art. 68 AWR bevat de fiscale overtredingen. Het gaat bv. om volgende handelingen: het niet of onjuist verstrekken van inlichtingen, niet beschikbaar stellen van boeken of bescheiden, het schenden van de medewerkingsplicht,... De strafbaarstelling vereist geen opzet (G.J.M.E. DE BONT en P. DE HAAS, “De algemene wet inzake rijksbelastingen” in F.G.H. KRISTEN, R.M.I. LAMP, J.M.W. LINDEMAN, M.J.J.P. LUCHTMAN (eds.), *Bijzonder strafrecht. Strafrechtelijke handhaving van sociaal-economisch en fiscaal recht in Nederland*, Den Haag, Boom Lemma Uitgevers, 2011, (213) 218). Art. 69 en 69a AWR bevatten fiscale misdrijven. Bv. de handelingen uit art. 68 WR begaan met opzet, opzettelijk een aangifte niet of onjuist doen.

²⁸⁴ Wet van 1 december 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten tot versterking van de positie van de rechter-commissaris (Wet versterking positie rechter-commissaris), *Stb.* 2011, nr. 600.

²⁸⁵ G.J.M. CORSTJENS, M.J. BORGENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 360. De rechter-commissaris is belast met het toezicht op het verloop van het onderzoek (art. 170, lid 2 Sv.).

²⁸⁶ Art. 76, lid 2 AWR; G.J.M.E. DE BONT, “De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?”, *WFR* 2005, (1553) 1556.

²⁸⁷ MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3, 66-67; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 205; W.E.C.A. VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 277; M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 22.

²⁸⁸ Art. 24a, lid 1 Sr.; art. 561, lid 3 Sv.; M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 97.

vorderen onverlet.²⁸⁹ De administratie heft de ontdoken belastingen dus los van de strafbeschikking. Daarnaast kan de strafbeschikking aanwijzingen²⁹⁰ bevatten waaraan de verdachte moet voldoen. De aanwijzingen die opgelegd kunnen worden zijn de volgende: afstand (1) of uitlevering (2) van voorwerpen die in beslag zijn genomen of vatbaar zijn voor verbeurdverklaring²⁹¹, voldoening aan de staat van een geldbedrag gelijk aan of lager dan het geschatte voordeel-met inbegrip van besparing van kosten- door de verdachte verkregen door middel van of uit het strafbare feit (3)²⁹². Ten laatste is er de aanwijzing van het voldoen van aan een bij de belastingwet gestelde verplichting (zoals bv. verstekken van inlichtingen of aangifte doen)²⁹³.²⁹⁴

B. Strafbeschikking uitgevaardigd door de OvJ

80. **ANDER STRAFFENARSENAAAL-** Indien de OvJ een strafbeschikking uitvaardigt, moet men naar het algemene art. 257a Sv. kijken. Hierdoor is er de mogelijkheid dat er een geldboete of een taakstraf wordt opgelegd als hoofdstraf.²⁹⁵ Daarnaast verschillen ook de aanwijzingen die opgelegd kunnen worden. Enerzijds kan de OvJ niet voorzien in de aanwijzing “het voldoen aan een bij de belastingwet gestelde verplichting”. Anderzijds heeft hij wel de mogelijkheid om gedragsaanwijzingen (bv. een stadionverbod) op te leggen of een storting van geld in het schadefonds geweldmisdrijven of ten gunste van een instelling die zich ten doel stelt belangen van slachtoffers te behartigen, te bevelen.

²⁸⁹ HR 14 april 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC5324, *BNB* 1993, 183, noot P.J. WATTEL, *VN* 1993, 1491 en *WFR* 1993, 751; M.J.A. CASTELIJN, “Commentaar op art. 76 AWR” in *Sdu Commentaar Strafvordering*, Den Haag, Sdu, 2015, (1166) 1169. In dit arrest ging het om een geldboete opgelegd in het kader van een transactie.

²⁹⁰ Voor de term “aanwijzingen” is gekozen omdat deze beter bij de strafbeschikking past dan de term “voorwaarden”. Bij de strafbeschikking worden er geen voorwaarden opgelegd ter voorkoming van de strafvervolgning (zoals dat bij de transactie het geval was) maar worden er sancties opgelegd (MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3, 24).

²⁹¹ In de praktijk zullen deze eerste twee aanwijzingen minder relevant zijn bij een fiscaal delict, aangezien het meestal gaat over voorwerpen “door welke of met behulp waarvan het strafbare feit is begaan of voorbereid” (zie art. 33a Sr. voor de verbeurdverklaring en 36c Sr. voor de onttrekking).

²⁹² Aangezien de rechter deze voordeelsontneming niet kan uitspreken in fiscale strafzaken, kan het interessant zijn om zich als belastingplichtige te verzetten tegen de strafbeschikking (Art. 74 AWR schakelt art. 36 e Sr. uit. W.E.C.A VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 280).

²⁹³ De belastingplichtige lijkt dus verplicht te worden alsnog te voldoen aan de door de belastingwet gestelde verplichtingen (M.J.A. CASTELIJN, “Commentaar op art. 76 AWR” in *Sdu Commentaar Strafvordering*, Den Haag, Sdu, 2015, (1166) 1169).

²⁹⁴ Art. 76, lid 2 AWR.

²⁹⁵ Art. 257a, lid 2 Sv.; G.J.M.E. DE BONT, “De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?”, *WFR* 2005, (1553) 1553.

§6. Voorwaarden

81. **SCHRIFTELIJK MET VERPLICHTE VERMELDINGEN**- Een strafbeschikking moet schriftelijk opgesteld zijn en moet enkele verplichte vermeldingen bevatten²⁹⁶, waaronder de feiten (in plaats en tijd gesitueerd) waar de beschikking betrekking op heeft, de kwalificatie van het misdrijf en de wijze waarop verzet moet worden aangetekend.
82. **GEEN MOTIVATIE**- De wet stelt niet dat een strafbeschikking gemotiveerd moet worden.²⁹⁷ De schuldvaststelling, die noodzakelijk is om een beschikking uit te kunnen vaardigen of de sanctie moeten dus niet onderbouwd worden.²⁹⁸ Indien een verdachte moet gehoord worden, moet van dit horen wel een verslag worden opgesteld. Als de strafbeschikking dan afwijkt van door de verdachte uitdrukkelijk onderbouwde standpunten worden de redenen voor dit afwijken aan het verslag toegevoegd, voor zover zij nog niet mondeling zijn meegedeeld.²⁹⁹ In dit specifieke geval is er dus wel motivering in het verslag.
83. **DE HOORPLICHT** – Een strafbeschikking waarin een boete wordt opgelegd van meer dan 2000 euro³⁰⁰ kan slechts worden uitgevaardigd indien de verdachte voorafgaand is gehoord.³⁰¹ Het horen vindt plaats door het bestuur van 's Rijks belastingen.³⁰² De verdachte moet mondeling

²⁹⁶ Art. 257a, lid 6 Sv.

²⁹⁷ Volgens de MvT zou een motiveringverplichting “*de capaciteitswinst die met dit wetsvoorstel wordt geboekt, voor een deel weer tenietgedaan worden*” (MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3, 69). In de parlementaire vergaderingen voor wet OM-afdoening werd er nochtans voorgesteld om de OvJ of het bestuur te verplichten om te motiveren waarom men afwijkt van een richtlijn (M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 32).

²⁹⁸ M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 32.

²⁹⁹ Art. 257c, lid 3 Sv.

³⁰⁰ Indien voor meerdere strafbare feiten in één strafbeschikking meerdere geldboetes worden opgelegd die gezamenlijk meer dan 2000 euro bedragen, dan geldt de hoorplicht ook. Hetzelfde indien jegens de verdachte meerdere strafbeschikkingen worden opgelegd die ieder afzonderlijk minder bedragen dan 2000 euro, maar tezamen het drempelbedrag overschrijden. (Nota van de Commissie voor Justitie bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 7, 17; M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 36).

³⁰¹ Art. 76, lid 3 AWR en 257c, lid 2 Sv. De ratio voor de hoorplicht is meervoudig. Ten eerste draagt het bij aan de zorgvuldigheid waarmee de schuld van de verdachte wordt vastgesteld. Daarnaast kan de verdachte kenbaar maken welke gevolgen de beoogde sanctie voor hem zal hebben. Het draagkrachtbeginsel (art. 24 Sr.) geldt ook bij strafbeschikkingen. Het bestuur kan hierop inspelen door een lagere geldboete of betaling in termijnen toe te staan. Ten derde kan het horen de aanvaardbaarheid van de sancties verhogen. Indien het duidelijk is dat de verdachte zeker verzet zal doen, is het wenselijk de “extra moeite” te besparen en onmiddellijk over te gaan tot een dagvaarding (MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3, 31).

³⁰² M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 37.

worden gehoord maar dit kan, indien de verdachte daarmee instemt, in beginsel ook telefonisch plaatsvinden.³⁰³ Het is voldoende dat er een gesprek heeft plaatsgevonden waarin de verdachte in de gelegenheid is gesteld zijn opvatting te geven.³⁰⁴ Voorafgaand aan het horen moet worden meegedeeld dat de verdachte niet verplicht is te antwoorden.³⁰⁵ Van het horen moet een schriftelijk verslag worden opgesteld.³⁰⁶ Dit verslag kan als bewijs worden gebruikt in de latere procedure voor de strafrechter ten gevolge van verzet door de verdachte.³⁰⁷ Indien de verdachte niet wordt gehoord of er geen verslag wordt opgemaakt van het horen, heeft dit geen gevolg voor de uitgevaardigde strafbeschikking of voor de uitkomst van de strafzaak, aangezien de verdachte bij de behandeling van het verzet al zijn bezwaren naar voor kan brengen en zich kan doen horen.³⁰⁸

84. **RAADSMAN TIJDENS HOREN-** Indien een strafbeschikking uitgevaardigd wordt op basis van art. 76 AWR door het bestuur, is er geen verplichting om bijgestaan te worden door een raadsman tijdens het horen.³⁰⁹ Bij strafbeschikkingen die worden afgesloten door de OvJ bestaat deze verplichting wel.³¹⁰ In de parlementaire voorbereiding staat te lezen dat “de aard van fiscale delicten en de verdachten die daarbij in beeld zijn, rechtsbijstand minder voor de hand liggend maken”. Dit onderscheid dat gebaseerd is op een ongegronde motivering werd in de rechtsleer sterk bekritiseerd.³¹¹

³⁰³ MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3, 31; M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 37.

³⁰⁴ MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3, 31.

³⁰⁵ Art. 29 Sv; Memorie van antwoord bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken I* 2004-05, 29.849, C, 31; G.J.M.E. DE BONT, “De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?”, *WFR* 2005, (1553) 1557. Bovendien zal er een tolk worden ingeroepen indien de verdachte de Nederlandse taal niet (voldoende) beheerst (MvT bij Implementatie van richtlijn nr. 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures (PbEU L 280), *Kamerstukken II* 2011-12, 33.355, nr. 3, 8).

³⁰⁶ Art. 257c, lid 3 Sv.; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 205.

³⁰⁷ M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 38.

³⁰⁸ Nota van de Commissie voor Justitie bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 7, 17.

³⁰⁹ Art. 76, lid 3 AWR; G.J.M.E. DE BONT, “De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?”, *WFR* 2005, (1553) 1557; M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 35.

³¹⁰ Art. 257c, lid 2 Sv.

³¹¹ G.J.M.E. DE BONT, “De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?”, *WFR* 2005, (1553) 1557; R. STEENMAN, “De strafbeschikking: een nieuwe afdoeningsmogelijkheid fiscale delicten”, *WFR* 2005, (1415)

85. **INZAGERECHT**- De verdachte heeft recht op kennisname van de processtukken (in oorspronkelijke versie of in afschrift) van zodra er een strafbeschikking is uitgevaardigd tegen hem.³¹²

§7. Verzet

86. **MOGELIJKHEID TOT VERZET**- Iedere verdachte die een strafbeschikking krijgt kan binnen 14 dagen na uitreiking van het afschrift in persoon of nadat de verdachte op andere wijze op de hoogte is gekomen van de strafbeschikking, verzet aantekenen bij het openbaar ministerie.³¹³ Omdat de strafbeschikking een eenzijdige rechtshandeling is, wordt hij bij gebreke aan verzet onherroepelijk.
87. **VERZET WORDT GEDAAN BIJ DE OVJ**- Merk op dat het verzet dus niet bij het bestuur van 's Rijks belastingen maar bij het openbaar ministerie moet gedaan worden.³¹⁴ De OvJ heeft vervolgens de mogelijkheid om de strafbeschikking in te trekken, te wijzigen of te handhaven.³¹⁵ Tegen een gewijzigde strafbeschikking kan opnieuw verzet worden aangetekend.³¹⁶ Een intrekking wordt gelijkgesteld met een sepot, waardoor het recht om te vervolgen vervalt.³¹⁷
88. **BEHANDELING DOOR DE RECHTER** – Als de OvJ besluit de strafbeschikking te handhaven, brengt hij het verzet en de processtukken ter kennis van de rechtbank en roept hij de verdachte

1421; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 205.

³¹² Art. 33 Sv.; P. VAN KAMPEN en D. HEIN, “Strijd om stukken: de Wet processtukken”, *NJB* 2013, (57) 2.

³¹³ Art. 257e Sv. Aangezien verzet niet geregeld is in art. 76 AWR valt men terug op het algemene artikel (MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3, 85).

³¹⁴ S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 208.

³¹⁵ Art. 257e, lid 8 Sv. Een wijziging waardoor de feitsomschrijving niet langer hetzelfde feit in de zin van art. 68 Sr. inhoudt, is niet toegestaan (art. 257e, lid 8 Sv.; G.J.M.E. DE BONT, “De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?”, *WFR* 2005, (1553) 1553; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 208).

³¹⁶ G.J.M.E. DE BONT, “De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?”, *WFR* 2005, (1553) 1553; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 208.

³¹⁷ S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 208.

op.³¹⁸ De rechter zal deze zaak behandelen als een volwaardige strafzaak³¹⁹ met een vonnis tot gevolg.³²⁰

§8. Gevolg volkomen strafbeschikking

89. **EXECUTIE STRAFBESCHIKKING-** De geldboete is invorderbaar 14 dagen na de uitreiking in persoon of toezending van het afschrift van de strafbeschikking.³²¹ De administratie moet daarnaast nog de termijn bepalen waarbinnen aan de opgestelde aanwijzingen moet zijn voldaan.³²² Indien de geldboete niet (tijdig) betaald wordt of er geen (tijdig) gevolg wordt gegeven aan de aanwijzingen, stuurt de administratie het proces-verbaal naar de OvJ.
90. **STRAFREGISTER-** Een volkomen strafbeschikking heeft voor de belastingplichtige als negatief gevolg dat deze wordt geregistreerd in het Justitieel Documentatiesysteem. Dit is enkel het geval indien het strafbare feit een misdrijf uitmaakte.³²³
91. **UNA VIA-** Na het uitvaardigen van een strafbeschikking is het niet meer mogelijk om voor dezelfde feitelijke gedraging nog een bestuurlijke boete op te leggen.³²⁴ Een strafbeschikking wordt dus aangemerkt als een “point of no return”, waarna er niet meer gekozen kan worden voor een bestuurlijke afdoening.³²⁵

§9. Gevolg onvolkomen strafbeschikking

92. **ONVOLKOMEN STRAFBESCHIKKING LEIDT TOT DAGVAARDING-** Een strafbeschikking is onvolkomen indien de verdachte de aanwijzingen en straf niet heeft uitgevoerd. In dat geval

³¹⁸ Art. 257f, lid 1 Sv.

³¹⁹ MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3, 3; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 208; M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 74.

³²⁰ S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 208.

³²¹ Art. 257g, lid 1/ art. 6:1:17 Sv.

³²² W.E.C.A. VALKENBURG en J.H. VAN DER WERFF, *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 280.

³²³ Art. I Besluit van 23 december 2009 tot wijziging van het Besluit justitiële gegevens, *Stb.* 2009, 10; X (redactie), “Invoering fiscale strafbeschikking”, *Vakstudie Nieuws* 2010, afl. 8, 3.

³²⁴ Art. 5:4 en art. IV, lid 2 Vierde tranche Algemene wet bestuursrecht; S.F. VAN IMMERSEEL en A.B. VISSERS, “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, (204) 205.

³²⁵ G.J.M.E. DE BONT, “De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?”, *WFR* 2005, (1553) 1557-1558.

bestaat alleen nog de mogelijkheid om te dagvaarden voor de rechtbank.³²⁶ Daarnaast is het ook mogelijk dat de verdachte niet akkoord gaat met de strafbeschikking en daardoor verzet aantekent bij de rechter.

AFDELING III. FRANKRIJK: LA CONVENTION JUDICIAIRE D'INTÉRÊT PUBLIC

93. **INLEIDING** – In Frankrijk is recent een nieuwe alternatieve afhandelingsprocedure ingevoerd. Op 14 november 2017 werd deze figuur voor het eerst succesvol gebruikt door het parket om met de bank HSBC een schikking van 300 miljoen euro aan te gaan, o.a. voor het witwassen van fiscale fraude.³²⁷ Deze procedure geldt duidelijk niet louter voor huis-tuin-en-keukenfraude.

§1. Begrip

94. **PRINCIPE** – De *convention judiciaire d'intérêt public* werd met de wet van 9 december 2016³²⁸ ingevoerd in art. 41-1-2 CPP. Het is een alternatief voor vervolging dat enkel van toepassing is op rechtspersonen. De CJIP vereist een consensus maar geen erkenning van schuld.³²⁹ Een afgeronde CJIP heeft als gevolg dat de strafvordering vervalt en wordt niet vermeld in het strafregister.³³⁰
95. **IDEE** – De CJIP, geïnspireerd op de *deferred prosecution agreement*^{331 332}, vindt de oorzaak van zijn bestaan in de internationale sfeer.³³³ Ten eerste wou men zelf strafrechtelijk ingrijpen bij omkoping door Franse ondernemingen, die tot dan toe astronome bedragen moesten

³²⁶ Art. 255a Sv.; M. KESSLER, *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 27 en 78.

³²⁷ W. ROUMIER, "Parquet national financier: signature de la première convention judiciaire d'intérêt public", *Dr.pén.* 2017, alerte 61, (1) 1-2; D. REBUT, "Convention judiciaire d'intérêt public. La CJIP au service du budget de l'état", *JCP* 2017, doct. 1297, (1) 1-4.

³²⁸ Art 22, loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique sur la corruption dans le secteur bancaire et financier: de la sécurisation à l'innovation ("loi Sapin-II").

³²⁹ Art. 41-1-2, §2, lid 4 CPP.

³³⁰ Art. 41-1-2, §2, lid 5 en §4, lid 2 CPP.

³³¹ M. SEGONDS, "Les apports de la loi du 9 décembre 2016 à l'anticorruption", *Dr.pén.* 2017, étude 4, (1) 6; A.M. COLOMBET en S. HANNEDOUCHE-LERIC, "Le nouveau dispositif anti-corruption de la loi Sapin 2: quelles avancées et quelles zones d'ombre?", *JCP* 2017, doct. 128, (1) 2.

³³² Een DPA is een overeenkomst tussen een rechtspersoon en het parket, waarbij de rechtspersoon overeenkomt dat hij bepaalde maatregelen (zoals het betalen van een geldsom en schadevergoeding) zal uitvoeren om een veroordeling te vermijden. Er is geen sprake van een schulderkenning. DPA's worden gebruikt bij fraude, omkoping en andere economische misdrijven. De rechter gaat na of de overeenkomst eerlijk en proportioneel is (<https://www.sfo.gov.uk/publications/guidance-policy-and-protocols/deferred-prosecution-agreements/>).

³³³ Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 16.

betalen aan de Amerikaanse staat in DPA's.³³⁴ Ten tweede wou men het verdere leven van multinationals na contact met het strafrechtelijk apparaat verzekeren. Twee kenmerken van de figuur zijn hierbij van belang: de afwezigheid van een erkenning van schuld en de afwezigheid van een veroordeling (en hiermee samenhangend de afwezigheid van een melding in het strafregister). Deze kenmerken staan een onderneming toe om nadien nog toegang te krijgen tot internationale markten en in het bijzonder de Amerikaanse markt.³³⁵ Bij het afwegen van ethische factoren en de economische internationale realiteit, heeft de Franse overheid gekozen voor het laatste.³³⁶ Daarnaast worden door de wetgever redenen als de lange duurtijd van strafprocedures en efficiëntie genoemd.³³⁷

§2. Toepassingsgebied

96. **PERSONEEL TOEPASSINGSGBIED** – Een CJIP is enkel mogelijk voor rechtspersonen, niet voor natuurlijke personen.³³⁸ ³³⁹ De wettelijke vertegenwoordigers van de rechtspersoon blijven evenwel strafrechtelijk aansprakelijk.³⁴⁰

³³⁴ A. GAUDEMET en A. DILL, “Convention judiciaire d'intérêt public: une première particulière”, *JCP* 2017, doctr. 1331, (1) 1.

³³⁵Rapport fait par M. Sébastien Denaja, au nom de la commission des lois constitutionnelles, de la législation et de l'administration générale de la république, sur le projet de loi (n° 3623), après engagement de la procédure accélérée, relatif à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, Assemblée Nationale, 26 mei 2016, n° 3785 et 3786, 154 e.v.; M.-E. BOURSIER, “L'impact de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique sur la corruption dans le secteur bancaire et financier: de la sécurisation à l'innovation”, *RD banc.fin.* 2016, étude 32, (1) 6; M. SEGONDS, “Les apports de la loi du 9 décembre 2016 à l'anticorruption”, *Dr.pén.* 2017, étude 4, (1) 7.

³³⁶ “In fine, s'il est certain que la corruption dépasse une approche économique en tant que facteur de perturbation de la sincérité des échanges commerciaux, en mettant en jeu des valeurs éthiques et d'intégrité supérieure, la nécessité de tenir compte de la réalité internationale et de doter les autorités de poursuite françaises d'instruments efficaces et crédibles justifie pleinement ce mécanisme transactionnel” (M.-E. BOURSIER, “L'impact de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique sur la corruption dans le secteur bancaire et financier: de la sécurisation à l'innovation”, *RD banc.fin.* 2016, étude 32, 6).

³³⁷ Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018.

³³⁸ Art. 41-1-2, §1, lid 1 CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 11.

³³⁹ Onder rechtspersoon wordt zowel een publieke als private rechtspersoon verstaan (Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 11). Zie art. 121-1 Code pénal voor de uitsluiting van de strafrechtelijke aansprakelijkheid van bepaalde publieke rechtspersonen.

³⁴⁰ Art. 41-1-2, §1, lid 5 CPP

97. **MATERIEEL TOEPASSINGSGEBIED** – De procedure is uitsluitend van toepassing op de misdrijven die zijn opgesomd in art. 41-1-2, §1, lid 1 CPP.³⁴¹ Het gaat om vormen van private en publieke omkoping en het witwassen van fiscale fraude.³⁴² Voor fiscale fraude op zich kan geen CJIP worden afgesloten.³⁴³ ³⁴⁴ De vraag is echter hoelang dit argument nog zal standhouden, gezien de recente uitbreiding van het toepassingsgebied van de CRPC naar fiscale fraude (*infra* randnr. 144).
98. **PROCEDUREEL TOEPASSINGSGEBIED** – De *procureur de la République* kan tijdens de *enquête préliminaire* een CJIP voorstellen aan de verdachte.³⁴⁵ De strafvordering mag dus in principe nog niet zijn ingesteld.³⁴⁶ Op dit principe is al snel een uitzondering te vinden in art. 180-2 CPP, dat stelt dat een *juge d’instruction* tijdens een *information judiciaire* op vraag van de procureur of op eigen initiatief de zaak terug bij de procureur kan brengen om een CJIP voor te stellen.³⁴⁷ De *juge d’instruction* kan dit ten laatste tijdens de *procédure de règlement*³⁴⁸ doen en bijgevolg is de procedure niet meer mogelijk indien de zaak hangende is bij de vonnisrechter.

³⁴¹ Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 11.

³⁴² W. ROUMIER, “Parquet national financier: signature de la première convention judiciaire d’intérêt public”, *Dr.pén.* 2017, alerte 61, (1) 1.

³⁴³ Art. 41-1-2, §1, lid 1 CPP.

³⁴⁴ Dit komt door het eigen karakter van de vervolging van fiscale fraude. Een strafrechtelijke vervolging vereist voorafgaand namelijk een goedkeuring door de *Commission des infractions fiscales* en een klacht van de administratie bij de procureur. Er kan getransigeerd worden over fiscale fraude maar dit gebeurt uitsluitend met de administratie zelf (E. DEZEUZE en G. PELLEGRIN, “Extension du domaine de la transaction pénale: la convention judiciaire d’intérêt public. À propos de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016”, *JCP* 2017, doct. 64, (1) 5, voetnoot 24).

³⁴⁵ Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 10.

³⁴⁶ Art. 41-1-2, §1, lid 1 CPP.

³⁴⁷ Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 12.

³⁴⁸ Art. 180-2, lid 2 CPP. De *procédure de règlement* betekent dat de *juge d’instruction* zijn onderzoek afsluit en ofwel een beschikking tot buitenvervolgingsstelling (*ordonnance de non-lieu*), ofwel een beschikking van verwijzing (*ordonnance de renvoi* of *ordonnance de mise en accusation* indien de zaak naar het Hof van Assisen moet afleveren (Art. 175 CPP; F. DESPORTES en L. LAZERGES-COUSQUER, *Traité de procédure pénale*, Parijs, Economica, 2016, 1279).

§3. Maatregelen

99. **REPRESSIE, PREVENTIE EN VERGOEDING** – De procureur kan in de overeenkomst één of meerdere van volgende maatregelen opnemen: de betaling van een geldsom aan de Staat, zich onderwerpen aan een compliance-programma en het betalen van schadevergoeding aan het slachtoffer.³⁴⁹ Deze maatregelen zijn in dezelfde volgorde repressief, preventief en vergoedend.
100. **BETALING VAN EEN GELDSOM** – Ten eerste zal de procureur de hoogte van de geldsom bepalen die de verdachte moet betalen aan de staat. Het bedrag moet proportioneel zijn aan de voordelen die de verdachte heeft bekomen uit de feiten. Men vermenigvuldigt om dit bedrag te bepalen het bekomen voordeel met een coëfficiënt, in functie van de ernst van de feiten, de duur van de delictuele toestand en eventuele antecedenten.³⁵⁰ Deze coëfficiënt moet minstens 2 zijn. Er kan ook een vermindering zijn van de coëfficiënt, rekening houdende met de anciënniteit van de feiten, de vrijwilligheid van het onthullen van de feiten en de graad van samenwerking met de autoriteiten.³⁵¹ De som mag maximaal 30% van de gemiddelde omzet³⁵² van het bedrijf bedragen.^{353 354} Het is opmerkelijk dat de geldsom losgekoppeld wordt van de wettelijke grens van de geldboete voorzien in de specifieke strafbepaling.³⁵⁵ De

³⁴⁹ Art. 41-1-2, §1, lid 1, 1°-3° CPP.

³⁵⁰ Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 17.

³⁵¹ Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 17.

³⁵² Het gemiddelde wordt genomen over de drie laatste jaren die gekend zijn op het moment dat de procureur een voorstel doet (Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 16).

³⁵³ Art. 41-1-2, §1, lid 1, 1° CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 11.

³⁵⁴ Hierbij wordt enkel rekening gehouden met de omzet die de desbetreffende entiteit heeft gemaakt, men kijkt dus enkel naar de omzet van een bepaald filiaal indien enkel dat filiaal in de fout is gegaan (Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 17).

³⁵⁵ E. DEZEUZE en G. PELLEGRIN, “Extension du domaine de la transaction pénale: la convention judiciaire d’intérêt public. À propos de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016”, *JCP* 2017, doctr. 64, (1) 8.

overeenkomst kan ook voorzien in een afbetalingsplan dat niet langer mag zijn dan 1 jaar.³⁵⁶ De geldsom die de rechtspersoon moet betalen zal vaak meer bedragen dan de geldboete die hij zou krijgen bij een gewone procedure voor de rechter. De wetgever verklaart dit door het feit dat met een CJIP de onderneming minder negatieve economische gevolgen moet dragen doordat het strafregister blanco blijft.³⁵⁷

101. **COMPLIANCE-PROGRAMMA** – Een opmerkelijke maatregel is deze waarbij de procureur een onderneming kan laten onderwerpen aan een compliance-programma onder de controle van het Anticorruptieagentschap³⁵⁸ gedurende maximum 3 jaar. Tijdens deze periode stelt de onderneming zich open voor verschillende maatregelen en procedures m.b.t. de preventie en detectie van corruptie.³⁵⁹ De onderneming draagt zelf de kosten, die worden begrensd in de overeenkomst, voor dit programma.³⁶⁰ Indien de feiten alleen te maken hebben met witwassen van fiscale fraude, is deze maatregel niet relevant.³⁶¹
102. **SCHADEVERGOEDING** – De overeenkomst bevat in voorkomend geval het bedrag en de modaliteiten voor de vergoeding van de schade aan het slachtoffer.³⁶² Het slachtoffer moet binnen het jaar betaald worden.³⁶³ Wanneer het gaat om witwassen van fiscale fraude is de fiscus het slachtoffer. Bij de CJIP met HSBC bedroeg de schadevergoeding aan de fiscus 142 miljoen euro, zijnde de ontdoken belastingen.³⁶⁴

³⁵⁶ Art. 41-1-2, §1, lid 1, 1° CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 11.

³⁵⁷ Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 17.

³⁵⁸ *L'Agence française anticorruption*.

³⁵⁹ Art. 41-1-2, §1, lid 1, 2° CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 11. Voor de specifieke maatregelen tijdens een compliance-programma zie art. 131-39-2 Code pénal.

³⁶⁰ M.-E. BOURSIER, “L’impact de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique sur la corruption dans le secteur bancaire et financier: de la sécurisation à l’innovation”, *RD banc.fin.* 2016, étude 32, (1) 6.

³⁶¹ In de overeenkomst met HSBC werd de maatregel om deze reden niet opgenomen (A. GAUDEMET en A. DILL, “Convention judiciaire d’intérêt public: une première particulière”, *JCP* 2017, doct. 1331, (1) 3).

³⁶² Een CJIP doet geen afbreuk aan het recht van slachtoffers om schadevergoeding te bekomen bij de burgerlijke rechtbank. De staat (bv. fiscus) kan dit niet meer na een CJIP (art. 41-1-2, §4, lid 2 CPP).

³⁶³ Art. 41-1-2, §1, lid 3 CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 11.

³⁶⁴ De CJIP bevatte enerzijds een *amende d’intérêt public* die bestond uit 2 delen: een som van 86,4 miljoen euro die overeenkwam met de vermogensvoordelen die uit het misdrijf bekomen waren en uit een som van 71,6

§4. Overzicht van de procedure

103. **PROCEDURE WANNEER STRAFVORDERING NOG NIET IS INGESTELD** – De procureur moet voordat hij een voorstel doet contact opnemen met het slachtoffer³⁶⁵. Het slachtoffer kan namelijk nog feitelijke elementen aanbrengen en zo kan de procureur de grootte van zijn schade inschatten.³⁶⁶ Daarnaast neemt de procureur ook contact op met de verdachte zodat deze hem relevante gegevens kan doorgeven (bv. het omzetcijfer).³⁶⁷ Op basis van de gegevens die hij krijgt van het slachtoffer, de verdachte en eventueel op basis van onderhandelingen³⁶⁸, zal de procureur een voorstel opmaken. Nadat de procureur zijn voorstel heeft gemaakt zal hij het voorstel, waarin de feiten en de kwalificatie daarvan precies zijn opgenomen samen met de maatregelen en de termijn die de rechtspersoon heeft om te aanvaarden,³⁶⁹ opsturen naar de rechtspersoon. De wettelijke vertegenwoordigers kunnen in persoon aanvaarden of per ondertekende brief.³⁷⁰ Na een acceptatie krijgt de rechtspersoon en, in voorkomend geval, het slachtoffer een brief met de plaats en het tijdstip om te verschijnen voor de rechtbank.³⁷¹ De *tribunal de grande instance* oordeelt over de bekrachtiging.³⁷² Vanaf

miljoen euro, zijnde een bijkomende boete wegens de afwezigheid van meewerking aan het onderzoek. Daarbovenop komt nog de schadevergoeding van 142 miljoen euro aan de fiscus (Cour d'Appel de Paris 30 oktober 2017, https://www.economie.gouv.fr/files/files/directions_services/afa/CJIP_HSBC.pdf, nr. 47; A. GAUDEMET en A. DILL, “Convention judiciaire d'intérêt public: une première particulière”, *JCP* 2017, doct. 1331, (1) 2).

³⁶⁵ Art. R. 15-33-60-1 CPP. Het slachtoffer mag niets van deze ontmoeting onthullen tot de CJIP formeel werd voorgesteld aan de rechtspersoon (Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 13).

³⁶⁶ Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 12; M.-E. BOURSIER, “L'impact de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique sur la corruption dans le secteur bancaire et financier: de la sécurisation à l'innovation”, *RD banc.fin.* 2016, étude 32, (1) 5.

³⁶⁷ E. DEZEUZE en G. PELLEGRIN, “Extension du domaine de la transaction pénale: la convention judiciaire d'intérêt public. À propos de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016”, *JCP* 2017, doct. 64, (1) 5.

³⁶⁸ E. DEZEUZE en G. PELLEGRIN, “Extension du domaine de la transaction pénale: la convention judiciaire d'intérêt public. À propos de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016”, *JCP* 2017, doct. 64, (1) 5.

³⁶⁹ Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 13.

³⁷⁰ Art. R. 15-33-60-2 CPP.

³⁷¹ Art. 41-1-2, §2, lid 1 CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 14.

³⁷² Art. 41-1-2, §2, lid 1 CPP.

de bekrachtiging krijgt de rechtspersoon nog 10 dagen om de CJIP te herroepen.³⁷³ Indien hij dit niet doet, wordt de CJIP ten uitvoering gebracht en vervalt de strafvordering.³⁷⁴

104. **PROCEDURE WANNEER STRAFVORDERING IS INGESTELD (ONDERZOEKSRECHTER)** – Van zodra de *juge d’instruction* is geadieerd geldt art. 180-2 CPP voor het afsluiten van een CJIP. De rechtspersoon moet voorafgaand verhoord worden, de feiten erkend hebben (geen schuldbekentenis) en de vooropgestelde kwalificatie aanvaarden.³⁷⁵ Dit is eigenlijk een voorsmaakje van wat er bij de procureur zal gebeuren. Het lijkt mij dat de wetgever deze mini-procedure heeft ingeschreven om te vermijden dat de rechtspersoon bij de procureur bv. de kwalificatie van de feiten betwist. Vanaf de *juge d’instruction* de zaak naar de procureur heeft gestuurd met het oog op het afsluiten van een CJIP, beschikt deze over een termijn van 3 maanden om de overeenkomst te sluiten.³⁷⁶ Voor de rest van de procedure geldt art. 41-1-2 CPP.
105. **BIJSTAND ADVOCaat** – De bijstand van een advocaat is niet verplicht in de procedure van een CJIP. De procureur moet de wettelijke vertegenwoordigers er wel op attent maken dat ze beroep kunnen doen op een advocaat vooraleer ze het voorstel accepteren.³⁷⁷
106. **INZAGERECHT** – De wet voorziet geen specifiek inzagerecht voor de verdachte rechtspersoon die een CJIP gaat afsluiten. Het parket kan wel gebruikmaken van art. 77-2, II CPP en spontaan inzage verlenen³⁷⁸ of de verdachte kan zelf inzage vragen aan het parket.³⁷⁹

³⁷³ Art. 41-1-2, §2, lid 3 CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 14.

³⁷⁴ Art. 41-1-2, §2, lid 3 CPP.

³⁷⁵ Art. 180-2 CPP; M. SEGONDS, “Les apports de la loi du 9 décembre 2016 à l’anticorruption”, *Dr.pén.* 2017, étude 4, (1) 7.

³⁷⁶ Art. 180-2, lid 4 CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 12.

³⁷⁷ Art. 180-2, lid 2 CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 12 en 13.

E. DEZEUZE en G. PELLEGRIN, “Extension du domaine de la transaction pénale: la convention judiciaire d’intérêt public. À propos de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016”, *JCP* 2017, doct. 64, (1) 5.

³⁷⁸ Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 13.

³⁷⁹ Art. 77-2, I, lid 1 CPP.

§5. Rechterlijke controle

107. **DE ZITTING** – De rechterlijke controle vindt plaats in een openbare zitting.³⁸⁰ De rechter hoort de rechtspersoon en het slachtoffer, die eventueel worden bijgestaan door hun advocaat.³⁸¹ Een bekrachtiging moet naar behoren gemotiveerd worden.³⁸² De rechter kan de overeenkomst niet wijzigen.³⁸³

108. **TOETSINGSGRONDEN** – De rechter gaat verschillende dingen na voor hij een overeenkomst bekrachtigt.³⁸⁴ Ten eerste gaat hij de gegrondheid van de keuze voor deze procedure na.³⁸⁵ Daarnaast gaat hij na of de procedure wettelijk is verlopen en of de voorgestelde geldsom binnen de grenzen van art. 41-1-2 CPP ligt. Ten slotte toetst hij de proportionaliteit van de maatregelen aan de voordelen die men uit de feiten gehaald heeft.

109. **GEEN HOGER BEROEP, WEL HERROEPING** – De beslissing van de rechter is niet vatbaar voor hoger beroep maar de rechtspersoon beschikt wel over een herroepingsrecht van 10 dagen, waarin hij kan terugkomen op de overeenkomst.³⁸⁶

§6. Gevolg geslaagde CJIP

110. **PUBLICATIE** – Van zodra de rechter bekrachtigd heeft, moet de procureur een persmededeling doen over de CJIP in kwestie.³⁸⁷ Daarnaast wordt de overeenkomst gepubliceerd op de

³⁸⁰ Art. 41-1-2, §2, lid 2 CPP; M.-E. BOURSIER, “L’impact de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique sur la corruption dans le secteur bancaire et financier: de la sécurisation à l’innovation”, *RD banc.fin.* 2016, étude 32, (1) 6.

³⁸¹ Art. 41-1-2, §2, lid 2 CPP; W. ROUMIER, “Parquet national financier: signature de la première convention judiciaire d’intérêt public”, *Dr.pén.* 2017, alerte 61, (1) 2.

³⁸² M.-E. BOURSIER, “L’impact de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique sur la corruption dans le secteur bancaire et financier: de la sécurisation à l’innovation”, *RD banc.fin.* 2016, étude 32, (1) 6.

³⁸³ E. DEZEUZE en G. PELLEGRIN, “Extension du domaine de la transaction pénale: la convention judiciaire d’intérêt public. À propos de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016”, *JCP* 2017, doctr. 64, (1) 6.

³⁸⁴ Art. 41-1-2, §2, lid 2 CPP; W. ROUMIER, “Parquet national financier: signature de la première convention judiciaire d’intérêt public”, *Dr.pén.* 2017, alerte 61, (1) 2.

³⁸⁵ “Gegrondheid” slaat mijns inziens niet op de opportuniteit van de procedure maar wel op het nagaan of de toepassingsvoorwaarden voldaan zijn. In Frankrijk geldt namelijk het opportuniteitsbeginsel dus het zou vreemd zijn dat de rechter de opportuniteitsbeslissing van de procureur kan toetsen.

³⁸⁶ E. DEZEUZE en G. PELLEGRIN, “Extension du domaine de la transaction pénale: la convention judiciaire d’intérêt public. À propos de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016”, *JCP* 2017, doctr. 64, (1) 6.

³⁸⁷ Art. 41-1-2, §2, lid 5 CPP.

website van het Anticorruptieagentschap.³⁸⁸ Ze wordt niet in het strafregister vermeld en vormt geen grond tot herhaling.³⁸⁹

111. **VERVAL STRAFVORDERING** – De uitvoering van de maatregelen doet de strafvordering vervallen voor de rechtspersoon maar de wettelijke vertegenwoordigers blijven verantwoordelijk als fysieke persoon.³⁹⁰

§7. Gevolg onvolkomen CJIP

112. **ONVOLKOMEN CJIP** – De procedure van een CJIP is onvolkomen indien de rechtspersoon de maatregelen niet uitvoert (1), de rechter de overeenkomst niet bekrachtigt (2), de rechtspersoon zijn herroepingsrecht uitoefent (3) of indien –in het geval er een onderzoeksrechter was geadieerd- de CJIP niet wordt gesloten binnen 3 maanden (4).³⁹¹

113. **VERTROUWELIJKHEID** – Alle onderhandelingen voorafgaand aan het sluiten van de overeenkomst zijn vertrouwelijk.³⁹² In de gevallen 2 en 3 bepaalt de wet dat de procureur de mededelingen en documenten, verkregen in het kader van de procedure, niet kan gebruiken voor een onderzoeksgerecht of rechtbank.³⁹³

114. **VERVOLGING** – Bij de situaties 1, 2 en 3 zal de procureur de strafvordering instellen.³⁹⁴ Indien de zaak reeds voor de *juge d’instruction* (situatie 4) hangende was, zal deze zijn

³⁸⁸ Art. 41-1-2, §2, lid 6 CPP.

³⁸⁹ Art. 41-1-2, §2, lid 5 CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 14.

³⁹⁰ Art. 41-1-2, §1, id 5 CPP; M.-E. BOURSIER, “L’impact de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique sur la corruption dans le secteur bancaire et financier: de la sécurisation à l’innovation”, *RD banc.fin.* 2016, étude 32, (1) 5.

³⁹¹ Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 15.

³⁹² De wetgever vond dit noodzakelijk om negatieve economische gevolgen voor de onderneming te vermijden (Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 12).

³⁹³ Art. 41-1-2, §3, lid 2 CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 15; E. DEZEUZE en G. PELLEGRIN, “Extension du domaine de la transaction pénale: la convention judiciaire d’intérêt public. À propos de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016”, *JCP* 2017, doct. 64, (1) 6.

³⁹⁴ Art. 41-1-2, §3, lid 1 CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 15; M.-E. BOURSIER,

onderzoek hervatten.³⁹⁵ De rechter moet in voorkomend geval rekening houden met reeds (gedeeltelijk) uitgevoerde maatregelen.³⁹⁶

HOOFDSTUK II. CONTINENTALE PLEA BARGAINING PROCEDURES

AFDELING I. BELGIË: DE VOORAFGAANDE ERKENNING VAN SCHULD

§1. Begrip

115. **PRINCIPE** – De voorafgaande erkenning van schuld is een alternatieve wijze van vervolging waarbij het openbaar ministerie en de verdachte of beklaagde, na een erkenning van zijn schuld aan de hem tenlastegelegde feiten, een overeenkomst afsluiten over de bestrafing en deze vervolgens ter bekrachtiging voorleggen aan de rechtbank.³⁹⁷ De verdachte of beklaagde bekent zijn schuld en doet op die manier afstand van bepaalde onderzoeksdaeden en het onderzoek ter terechtzitting met betrekking tot de schuld.³⁹⁸ Als tegenprestatie krijgt hij van de staat een strafzaak die sneller is afgehandeld en eventueel een lagere straf dan die welke het parket bij een normaal procesverloop zou vorderen.³⁹⁹ Deze procedure is geïnspireerd op de Britse *plea bargaining* en de Franse *comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité*.⁴⁰⁰ Het is een vereenvoudigde wijze van afhandeling van een strafzaak⁴⁰¹ die voorziet in een snelle en efficiënte afhandeling van zaken waarbij de feiten duidelijk zijn en

“L’impact de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique sur la corruption dans le secteur bancaire et financier: de la sécurisation à l’innovation”, *RD banc.fin.* 2016, étude 32, (1) 6.

³⁹⁵ Art. 180-2, lid 5 CPP.

³⁹⁶ Art. 41-1-2, §3, lid 1 CPP; Art. 15-33-60-10, laatste lid CPP; Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, 15.

³⁹⁷ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 89.

³⁹⁸ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige Verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015- 2016, (123) 125; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 223.

³⁹⁹ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige Verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015- 2016, (123) 125.

⁴⁰⁰ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 89.

⁴⁰¹ P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 25.

de dader bekend.⁴⁰² De bedoeling is dat de correctionele rechtbank en politierechtbank minder belast worden en de duurtijd van strafprocedures vermindert.⁴⁰³ Er wordt ook voorzien in een doeltreffendere strafuitvoering, aangezien de verdachte voorafgaandelijk zijn straf heeft aanvaard.⁴⁰⁴ De voorafgaande erkenning van schuld is terug te vinden in art. 216 Sv., dat in werking is getreden op 29 februari 2016.⁴⁰⁵ Dit artikel is samen te lezen met de omzendbrief nr. 6/2016.⁴⁰⁶

§2. Toepassingsgebied

116. **INITIATIEFNEMERS** – De wetgever gaf de mogelijkheid om een VES-procedure op te starten aan de procureur des Konings, de federale procureur, de procureur-generaal en de arbeidsauditeur.⁴⁰⁷ De verdachte of zijn advocaat kan tevens voorstellen aan de procureur om een VES-procedure op te starten, maar hij heeft geen recht op een VES-procedure en de procureur is dus niet verplicht op het verzoek in te gaan.⁴⁰⁸

A. Personeel toepassingsgebied

117. **NATUURLIJKE EN RECHTSPERSONEN**– De VES-procedure kan zowel worden toegepast op natuurlijke personen als op rechtspersonen. Indien het gaat om rechtspersonen moet de

⁴⁰² MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 89; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 223.

⁴⁰³ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 89; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 223.

⁴⁰⁴ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 88-89; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 223.

⁴⁰⁵ Art. 96 Wet 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 19 februari 2016.

⁴⁰⁶ Omzendbrief nr. 6/2016 van het College van Procureurs-generaal van 10 maart 2016 betreffende de voorafgaande erkenning van schuld.

⁴⁰⁷ P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 28, voetnoot 11; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 225.

⁴⁰⁸ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 93; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 226; F. DESSY, “La reconnaissance préalable de culpabilité : entre révolution textuelle et involution culturelle ? - Première analyse à la fortune du pot...”, *Pli jur.*, 2016, afl. 36, (19) 23, nr. 20.

procureur om te bepalen of een zaak binnen het materieel toepassingsgebied valt gebruikmaken van het conversiemechanisme in art. 41*bis* Sw.⁴⁰⁹

B. Materieel toepassingsgebied

118. **STRAF IN CONCRETO VAN MINDER DAN 5 JAAR GEVANGENISSTRAF** - Feiten die niet van die aard zijn dat ze gestraft moeten worden met een hoofdstraf van meer dan vijf jaar correctionele gevangenisstraf kunnen het voorwerp uitmaken van een VES-procedure.⁴¹⁰ De wet bevat dus een bovengrens waarbij men kijkt naar de straf die de procureur des Konings *in concreto* zou vorderen, moest de zaak voor de klassieke rechter komen.⁴¹¹ Bij deze beoordeling kan de procureur rekening houden met eventuele verzachtende omstandigheden en een overschrijding van de redelijke termijn.⁴¹² De rechter die achteraf moet oordelen op de homologatiezitting kan niet terugkomen op de beslissing van het parket dat de zaak binnen het materieel toepassingsgebied viel van art. 216 Sv.⁴¹³

119. **BLACKLIST** - Daarnaast voorziet het artikel ook in een “blacklist” van misdrijven die zeker niet het voorwerp van dergelijke procedure kunnen zijn.⁴¹⁴ Voor fiscale misdrijven hebben deze uitsluitingsgronden geen gevolg. In principe kan elk fiscaal misdrijf voorwerp zijn van deze procedure.

120. **DREMPEL LAGER DAN BIJ MINNELIJKE SCHIKKING** – Het parket kan een VES-procedure opstarten indien het gaat over feiten waarvoor het een gevangenisstraf van minder dan 5 jaar zou vorderen. Dit verschilt met het materieel toepassingsgebied van de minnelijke schikking (*supra* randnr. 21). Het materieel toepassingsgebied van de VES-procedure is ruimer maar is hier ook een logische verklaring voor? In de rechtsleer wordt gesteld dat dit komt doordat er

⁴⁰⁹ Omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 7.

⁴¹⁰ Art. 216, §1 Sv. Voor rechtspersonen mag het parket niet van oordeel zijn dat ze een hoofdstraf van meer dan 120.000€ moeten vorderen (art. 41*bis* Sw.).

⁴¹¹ F. DESSY, “La reconnaissance préalable de culpabilité : entre révolution textuelle et involution culturelle ? - Première analyse « à la fortune du pot...”, *Pli jur.*, 2016, afl. 36, (19); P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 26

⁴¹² R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige Verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015- 2016, (123) 127.

⁴¹³ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige Verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015- 2016, (123) 127.

⁴¹⁴ Art. 216, §1, lid 3 Sv..

geen “buitengerechtelijke afhandeling” is en de “bekritiseerde indeplaatsstelling” door de procureur des Konings van de strafrechter hier minder verregaande gevolgen heeft aangezien de zaak bij een VES-procedure hoe dan ook eindigt bij de strafrechter, die de overeenkomst bekrachtigt of afwijst.⁴¹⁵ Dit moet genuanceerd worden door het arrest van het GwH, dat als gevolg heeft dat een verruimde minnelijke schikking ook altijd eindigt bij een strafrechter, die op dezelfde gronden zal toetsen.

C. Procedureel toepassingsgebied

121. **ONDERZOEKSFASE EN VONNISFASE** – De VES-procedure is zowel mogelijk in de onderzoeksfase als in de vonnisfase. Wanneer men nog in de onderzoeksfase zit, dient er een onderscheid gemaakt te worden tussen het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek. In de vonnisfase mag er nog geen eindvonnis of eindarrest voorhanden zijn.
122. **OPSPORINGSONDERZOEK VERSUS GERECHTELIJK ONDERZOEK** – Waar een VES afsluiten in het opsporingsonderzoek zonder meer mogelijk is, moet men bij het gerechtelijk onderzoek wachten tot na de beschikking of het arrest van verwijzing naar de feitenrechter door de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling.⁴¹⁶ Dit biedt het voordeel dat de partijen, wanneer zij rond de onderhandelingsstafel gaan zitten, een grondig overzicht hebben van de bewijzen à charge en à décharge.⁴¹⁷ Bovendien verhindert men zo dat het gerechtelijk onderzoek door de onderzoeksrechter doorkruist wordt op eenzijdig initiatief van het Openbaar Ministerie.⁴¹⁸
123. **VONNISFASE** – Wanneer de zaak reeds in de vonnisfase is, kan men nog een VES toelaten zolang er geen eindvonnis of arrest is gewezen op strafgebied.⁴¹⁹ Deze bepaling vermijdt dat er nog een VES kan afgesloten worden nadat de vonnisrechter zijn rechtsmacht over de

⁴¹⁵ N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 226.

⁴¹⁶ Art. 216 §2 Sv.; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 225.

⁴¹⁷ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 91; F. DESSY, “La reconnaissance préalable de culpabilité : entre révolution textuelle et involution culturelle ? - Première analyse à la fortune du pot...”, *Pli jur.*, 2016, afl. 36, (19) 21.

⁴¹⁸ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 7; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 26-27.

⁴¹⁹ Art. 216 §2 Sv.

strafvordering heeft uitgeput.⁴²⁰ Zo zal een VES niet meer mogelijk zijn nadat de rechter in eerste aanleg een eindvonnis heeft gevelde maar nog hoger beroep wordt aangetekend. De notie “eindarrest” slaat namelijk enkel op de situatie waarbij een zaak niet voor eerste aanleg doch louter door het hof van beroep berecht wordt.⁴²¹

124. **INSTELLEN STRAFVORDERING** – De voorafgaande erkenning van schuld is een alternatieve wijze van vervolging.⁴²² Dit impliceert dat de strafvordering nog geldig moet kunnen worden ingesteld⁴²³ en dat de uitkomst van een geslaagde procedure een straf is die wordt opgelegd door de strafrechter.⁴²⁴ Het is echter mogelijk dat de procureur de onderhandelingen over een VES start wanneer de strafvordering nog niet is ingesteld. Aangezien de overeenkomst achteraf door de rechter bekrachtigd moet worden, is het noodzakelijk dat de strafvordering gedurende de procedure nog wordt ingesteld. Wanneer er een overeenkomst wordt bereikt tijdens het opsporingsonderzoek, wordt de strafvordering ingesteld op het moment dat de verdachte of beklaagde een kopie krijgt van de ondertekende overeenkomst. Deze geldt namelijk als dagvaarding.⁴²⁵ De strafvordering kan ook nog ingesteld worden door een burgerlijke partijstelling bij de onderzoeksrechter.

⁴²⁰ Een VES zal dus wel nog mogelijk zijn nadat de strafrechter een tussenvonnis of-arrest heeft gevelde (P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 27). Het is niet van belang of de beslissing al kracht van gewijsde heeft verkregen (R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 129).

⁴²¹ Dit zal het geval zijn bij evocatie (art. 215 Sv.) of bij voorrecht van rechtsmacht (R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 129).

⁴²² MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 93; R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 126.

⁴²³ De strafvordering kan niet meer geldig worden ingesteld indien de strafvordering verjaard is of er bv. reeds een minnelijke schikking is afgesloten.

⁴²⁴ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 89; R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 126; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 223.

⁴²⁵ Art. 216, §3, lid 7 Sv.

§3. Overzicht van de procedure

125. **KORT OVERZICHT** - Wanneer de procureur des Konings het opportuun acht een VES-procedure op te starten, doet hij een voorstel om de VES-procedure toe te passen.⁴²⁶ Hij deelt aan de verdachte of beklaagde en zijn advocaat de feiten mee die het voorwerp uitmaken van de eventuele VES samen met de kwalificatie die hij erop kleeft.⁴²⁷ Indien de verdachte het niet eens is met de kwalificatie, is de enige optie om uit de procedure te stappen tenzij hij de procureur kan overtuigen van het niet-adequaat karakter van de kwalificatie.⁴²⁸ Op de “interne zitting”⁴²⁹ doet de procureur des Konings eveneens een voorstel van een straf die lager kan zijn dan welke hij meende te moeten vorderen in een klassieke procedure.⁴³⁰ De verdachte en zijn advocaat krijgen een recht op inzage in het strafdossier.⁴³¹ Na het voorstel van straf volgt in voorkomend geval de bekentenis door de verdachte of beklaagde.⁴³² Hij bekent schuld aan de hem ten laste gelegde feiten⁴³³ en aanvaardt de weerhouden wettelijke kwalificatie en de voorgestelde straf in het bijzijn van zijn advocaat.⁴³⁴ Voordat hij dit doet kan hij nog een bedenktijd vragen van maximaal tien dagen.⁴³⁵ De verklaringen waarmee de verdachte of beklaagde zijn schuld erkent en de straffen die de procureur des Konings voorstelde aanvaardt, worden vastgelegd in een overeenkomst die wordt ondertekend door de verdachte

⁴²⁶ Dit voorstel heeft geen door de wet voorgeschreven vorm, maar er zal in elk geval een ontmoeting plaatsvinden tussen de procureur des Konings en de verdachte (P. TRAEST en S. VANDROMME, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen-Potpourri*, Antwerpen, Maklu, 2016, 43; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 227).

⁴²⁷ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 133.

⁴²⁸ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 133.

⁴²⁹ Omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 9.

⁴³⁰ Art. 216, §1, lid 2 Sv. De procureur is niet gebonden door dit voorstel aangezien nog onderhandeld kan worden over de straf (N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 227).

⁴³¹ Art. 216, §3, lid 3 Sv.

⁴³² Niets lijkt te beletten dat de verdachte/beklaagde een tegenvoorstel doet en er dus daadwerkelijk onderhandeld wordt over de straf (P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 30).

⁴³³ Ook indien er eerder in het strafonderzoek reeds een bekentenis was afgelegd moet er toch nog een verklaring van erkenning van schuld afgelegd worden met bijstand van een advocaat tijdens de verschijning voor de procureur des Konings (Omsendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 10).

⁴³⁴ Art. 216, §3, lid 1 en 4 Sv.; Omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 4.

⁴³⁵ Art. 216, §3, lid 4 Sv.

of beklaagde en zijn advocaat en de procureur des Konings.⁴³⁶ In deze overeenkomst zullen ook de eventuele kosten⁴³⁷ of goederen en vermogensvoordelen die moeten worden afgegeven worden vermeld.⁴³⁸ Het gekende slachtoffer krijgt een kopie van de overeenkomst en krijgt vanaf dan een inzage-recht in het strafdossier.⁴³⁹ Ten slotte vindt er een rechterlijke beoordeling plaats van de ondertekende overeenkomst, waar zowel de beklaagde als het slachtoffer aanwezig zijn.⁴⁴⁰

§4. Rol van het slachtoffer

A. Gemeenrechtelijk slachtoffer

126. **BEPERKTE ROL: VOOR DE HOMOLOGATIEZITTING** – De positie van het slachtoffer in een VES-procedure is vrij beperkt. De bekrachtiging van de overeenkomst wordt niet afhankelijk gesteld van de voorafgaande integrale vergoeding van de schade of van betaling van het niet-betwiste deel van de schade.⁴⁴¹ ⁴⁴² Het slachtoffer is ook niet aanwezig op de besprekingen met het openbaar ministerie of bij de bekentenis van de verdachte. Het gekende slachtoffer⁴⁴³

⁴³⁶ Art. 216, §3, lid 5 Sv.; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 31.

⁴³⁷ Het betreft de kosten van een deskundigenonderzoek en analyse die werden gemaakt in het vooronderzoek en door de verdachte moeten worden gedragen eens hij is veroordeeld (N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 230).

⁴³⁸ Art. 216, §3, lid 6 Sv.; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 31.

⁴³⁹ Art. 216, §3, lid 9 Sv. In de wet staat niet binnen welke termijn het openbaar ministerie deze kopie aan het slachtoffer moet overhandigen maar er kan aangenomen worden dat dit zo snel mogelijk moet gebeuren, zodat het slachtoffer voldoende tijd heeft om zich voor te bereiden op de homologatiezitting (R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 140, voetnoot nr. 70).

⁴⁴⁰ Art. 216, §4 en 5 Sv.

⁴⁴¹ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 95; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 34.

⁴⁴² De wetgever verklaarde dit onderscheid door te stellen dat “deze procedure ongeacht de vermogenstoestand van de beklaagde moet kunnen worden toegepast” (MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 95; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 34). Hier lijkt de wetgever te verwijzen naar het “afkoop” karakter van de minnelijke schikking.

⁴⁴³ Om in de procedure van een voorafgaande erkenning van schuld betrokken te worden als slachtoffer is er geen burgerlijke partijstelling of verklaring van benadeelde persoon vereist. Net zoals bij de minnelijke schikking volstaat het dus om een “gekend slachtoffer” te zijn zoals dat blijkt uit de stukken die ter beschikking zijn van het parket. Het parket is verplicht om alle gekende slachtoffers een kopie van de overeenkomst te

wordt pas ter kennis gebracht van de procedure, wanneer de overeenkomst reeds is ondertekend en enkel nog bekrachtigd moet worden door de rechter.⁴⁴⁴ Vanaf dat moment krijgt het ook recht op inzage in het strafdossier.⁴⁴⁵ Het slachtoffer kan zich burgerlijke partij stellen bij de onderzoeksrechter en hierdoor de VES-procedure vertragen indien er nog geen gerechtelijk onderzoek was ingesteld (*supra* randnr. 122).⁴⁴⁶

127. **(BEPERKTE) ROL: TIJDENS DE HOMOLOGATIEZITTING** - Het openbaar ministerie moet “met alle passende middelen” de gekende slachtoffers informeren over de plaats en datum van de zitting.⁴⁴⁷ De rechtbank hoort het slachtoffer en zijn advocaat over de feiten en de vergoeding van de schade.⁴⁴⁸ Het slachtoffer kan zich op de homologatiezitting burgerlijke partij stellen en vergoeding van zijn schade vragen zonder dat hij een fout van de verdachte moet aantonen aangezien er een erkenning van schuld voorhanden is.⁴⁴⁹ De gedaagden zullen dan gehoord worden over de burgerlijke rechtsvordering.⁴⁵⁰ Daarnaast houdt de rechter om uitspraak te doen over het verzoek tot bekrachtiging van de overeenkomst rekening met de wil van de beklaagde om de schade te herstellen.⁴⁵¹ De uitspraak over de burgerlijke vordering is vatbaar voor hoger beroep.⁴⁵²

bezorgen (P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 34-35).

⁴⁴⁴ Art. 216, §3, lid 9 Sv.; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 34; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 233.

⁴⁴⁵ Art. 216, §3, lid 9 Sv.

⁴⁴⁶ P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 34.

⁴⁴⁷ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 99; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 34.

⁴⁴⁸ Art. 216, §4, lid 2 Sv.

⁴⁴⁹ Art. 216, §4, lid 2 Sv.; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 35; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 233.

⁴⁵⁰ Art. 216, §4, lid 2 Sv. De burgerlijke partij zal makkelijker schadevergoeding kunnen krijgen omdat de overeenkomst een vermoeden van fout inhoudt (MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 95).

⁴⁵¹ Art. 216, §4, lid 3 Sv.; MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 96.

⁴⁵² P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 35.

B. De fiscus als slachtoffer

128. **GEEN ONDERSCHIED** – De wetgever maakt, in tegenstelling tot bij de minnelijke schikking, geen onderscheid tussen de fiscus en het gemeenrechtelijk slachtoffer. Dat er geen voorafgaande betaling van de ontdoken belasting noodzakelijk is, valt te verklaren doordat de VES geen voorafgaande vergoeding –zelfs niet van het niet-betwiste deel van de schade- van het slachtoffer vereist.⁴⁵³ Waarom de wetgever wel eist dat er instemming van de fiscus noodzakelijk is om een minnelijke schikking af te sluiten en niet om een VES af te sluiten, blijft een raadsel. De parlementaire voorbereidingen zwijgen stil over een *ratio legis* die achter het opheffen van het onderscheid, dat door het Grondwettelijk Hof in 2013 (*supra* randnr. 36) nog als grondwettig werd beschouwd, tussen de fiscus en het gemeenrechtelijk slachtoffer zou kunnen liggen. In ieder geval kan hierdoor de instemmingsvereiste bij de minnelijke schikking nog meer in vraag gesteld worden.
129. **DE FISCUS EN INZAGE**- Het gewone slachtoffer heeft recht op inzage vanaf dat hij de kopie van de overeenkomst tot VES heeft toegezonden gekregen.⁴⁵⁴ De fiscus moet in een strafzaak echter altijd een machtiging tot inzage krijgen van het openbaar ministerie.⁴⁵⁵ Het is onduidelijk hoe dit recht op inzage van het gewoon slachtoffer in de VES-procedure zich verzoent met de verplichte machtiging voor de fiscus en de praktijk zal dit moeten uitwijzen.
130. **HOE KAN DE FISCUS DE ONTDOKEN BELASTINGEN RECUPEREREN?** - Het gewone slachtoffer kan zich burgerlijke partij stellen tijdens de homologatiezitting en op die manier schadevergoeding krijgen.⁴⁵⁶ De fiscus kan zich echter geen burgerlijke partij stellen om inzake inkomstenbelastingen de onbetaalde belastingen als schade te vorderen.⁴⁵⁷ Inzake BTW kan de fiscus zich wel burgerlijke partij stellen voor de ontdoken belastingen indien hij

⁴⁵³ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, Parl.St. Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 95.

⁴⁵⁴ Art. 216, §3, lid 9 Sv.

⁴⁵⁵ Art. 327, §1, tweede lid Sv.; X, “Inzage in het strafdossier”, *Juristenkrant* 2013, afl. 264, 2.

⁴⁵⁶ Art. 216, §4, lid 2 Sv.; R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 140.

⁴⁵⁷ Cass. 8 september 1999, *AFT* 2000, 65, *Arr.Cass.* 1999, 1042, *Bull.* 1999, 1083, *Fisc.Act.* 1999, afl. 39, 7, *FJF* 1999, 646; Cass. 17 december 2015, *Arr.Cass.* 2015, 2985, *Pas.* 2015, 2940, *RABG* 2016, 1061; K. SPAGNOLI, “Geen inning van belastingen via de burgerlijke partijstelling”, *Fiscoloog* 1999, afl. 733, (6) 6-7.

nog geen dwangbevel heeft uitgevaardigd.⁴⁵⁸ Zowel inzake BTW als inkomstenbelastingen kan de fiscus zich burgerlijke partij stellen voor schade waarvoor de fiscale wetboeken geen mogelijkheid tot herstel bieden.⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ De fiscus moet de ontdoken inkomstenbelastingen en kan de ontdoken BTW dus volledig losstaand van de VES-procedure vorderen. Daardoor bestaat het risico dat de rechter een akkoord homologeert, terwijl de belastingplichtige zijn ontdoken belastingen nog niet betaald heeft. Hierdoor kan men besluiten dat de VES-procedure een minder efficiënt fraudebestrijdingsmiddel is dan de minnelijke schikking. De vertrouwelijkheidsregeling is in dit opzicht bovendien extra belangrijk omdat het zal bepalen wat er in het strafdossier komt en wat dus vatbaar is voor inzage door de fiscus.

§5. Gevolg geslaagde procedure

131. **VONNIS OF ARREST ZOALS EEN ANDER** – Een VES-procedure eindigt geslaagd indien de rechter de overeenkomst bekrachtigt. De rechter die de overeenkomst bekrachtigt spreekt de straffen uit zoals ze zijn overeengekomen tussen het parket en de verdachte.⁴⁶¹ De rechterlijke bekrachtiging is dan een vonnis of arrest waarmee de rechter zijn rechtsmacht uitput.
132. **STRAFREGISTER EN HERHALING** – Een straf die het onderdeel is van een bekrachtigde VES-overeenkomst wordt opgenomen in het strafregister.⁴⁶² Deze straf geldt, in tegenstelling tot bij de minnelijke schikking, als grondslag voor herhaling.⁴⁶³ Daarnaast wordt er ook rekening mee gehouden bij een latere beoordeling voor opschorting of uitstel.⁴⁶⁴

⁴⁵⁸ Cass. 20 juli 1979, *JT* 1980, 336, *Pas.* 1979, I, 1307; Cass. 27 november 1984, *Arr.Cass.* 1984-85, 424, *Bull.* 1985, 379 en *Pas.* 1985, I, 379; Cass. 21 maart 2017, *FJF* 2017, 189, *TFR* 2018, afl. 537, 236, noot J. ENGELLEN; K. SPAGNOLI, “Geen inning van belastingen via de burgerlijke partijstelling”, *Fiscoloog* 1999, afl. 733, (6) 6; C. BUYSE, “Fiscus kan zich voor ontdoken BTW wel burgerlijke partij stellen lastens dader”, *Fiscoloog* 2017, afl. 1524, (3) 3.

⁴⁵⁹ Cass. 9 december 1997, *Arr.Cass.* 1997, 1307, *Bull.* 1997, 1382, *FJF* 1998, 5, *Pas.* 1997, I, 1382; K. SPAGNOLI, “Geen inning van belastingen via de burgerlijke partijstelling”, *Fiscoloog* 1999, afl. 733, (6) 7.

⁴⁶⁰ Zo kan de noodzaak om bij de procureur des Konings klacht of aangifte te doen, het verdere verloop van de zaak te volgen en de einduitspraak over de strafvordering af te wachten alvorens de belasting of aanvullende belasting te kunnen vestigen of invorderen de fiscus nadeel opleveren (Cass. 9 december 1997, *Arr.Cass.* 1997, 1307, *Bull.* 1997, 1382, *FJF* 1998, 5, *Pas.* 1997, I, 1382; B COOPMAN en K. HENS, “De verruiming van de minnelijke schikking: de deus ex machina voor fiscale strafdossiers?”, *Fisc.Act.* 2011, afl. 32, (6) 10).

⁴⁶¹ N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 232.

⁴⁶² Art. 590, lid 1, 1° Sv.

⁴⁶³ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 142.

⁴⁶⁴ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 142.

§6. Gevolg onvolkomen procedure

A. Onvolkomen procedure

133. **ONVOLKOMEN PROCEDURE?** – Met een “onvolkomen VES-procedure” wordt bedoeld op de situatie waarbij de onderhandelingen reeds tijdens de procedure zijn afgesprongen of de VES-overeenkomst wordt geweigerd door de rechter.

B. Mogelijkheden tot verdere vervolging

134. **STRAFVORDERING NOG NIET INGESTELD** - Wanneer de onderhandelingen afspringen op een moment dat de strafvordering nog niet is ingesteld, beschikt het openbaar ministerie nog over alle aspecten van het opportuniteitsbeginsel.⁴⁶⁵ Hij kan seponeren⁴⁶⁶, een minnelijke schikking of een bemiddeling in strafzaken⁴⁶⁷ voorstellen, een nieuwe VES-procedure opstarten, een vordering tot gerechtelijk onderzoek doen of rechtstreeks dagvaarden voor het vonnisgerecht.⁴⁶⁸
135. **STRAFVORDERING INGESTELD** – Indien de onderhandelingen afspringen op een moment dat de strafvordering reeds is ingesteld of wanneer de rechter de overeenkomst niet bekrachtigt, blijft de strafvordering ingesteld en wordt de zaak terug ter beschikking gesteld van het parket.⁴⁶⁹ De zaak wordt aanhangig gemaakt bij een anders samengestelde kamer van de politie- of correctionele rechtbank of het hof van beroep.⁴⁷⁰ Het parket kan er wel nog voor

⁴⁶⁵ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 143.

⁴⁶⁶ P. TRAEST en S. VANDROMME, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen-Potpourri*, Antwerpen, Maklu, 2016, 45. Het zou echter getuigen van een weinig coherent beleid indien het parket eerst besluit om te vervolgen en erna besluit te seponeren (N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 230).

⁴⁶⁷ Art. 216ter Sv.

⁴⁶⁸ P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 31.

⁴⁶⁹ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 143-144.

⁴⁷⁰ Art. 216, §4, lid 5 Sv. De wet verhindert de procureur des Konings niet om een hogere straf te vorderen dan 5 jaar (de grens voor het materieel toepassingsgebied). Dit zou niet getuigen van een loyale procesvoering, maar is begrijpelijker dan wanneer een procureur een hogere geldboete zou vorderen dan welke hij eerder in een (niet uitgevoerde) minnelijke schikking had voorgesteld, aangezien bij een VES de schulderkenning al wordt verrekend in de strafmaat (P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 31).

kiezen een nieuwe VES-procedure op te starten of een minnelijke schikking af te sluiten.⁴⁷¹ Door te bepalen dat er een anders samengestelde kamer verder moet oordelen over de zaak, zorgt de wetgever ervoor dat de rechter geen denkoefening meer moet maken. De “nieuwe” rechtbank heeft namelijk geen kennis van de stukken die gebruikt zijn bij de VES omdat deze verwijderd worden uit het dossier (*infra* randnr. 139).⁴⁷² Het openbaar karakter van de homologatiezitting doet hier wel afbreuk aan.⁴⁷³

C. Vertrouwelijkheid stukken

136. **DRIE REGELS** – Om een sfeer van openheid te creëren⁴⁷⁴, werd er voorzien in een vertrouwelijkheidsregeling die terug te vinden is op drie verschillende plaatsen in art. 216 Sv.⁴⁷⁵ De eerste regel handelt over de toevoeging van de stukken aan het strafdossier. De twee andere regels gaan over het gebruik van de stukken in een andere (straf)procedure. De wet legt zelf de bewijsuitsluiting op bij regels 1 en 2, waardoor de stukken niet gerecupereerd kunnen worden via art. 32 V.T.Sv.
137. **REGEL 1: TOEVOEGING AAN STRAFDOSSIER VOOR INZAGE** - In de eerste plaats is er voorzien dat stukken die werden opgesteld of getoond naar aanleiding van de VES, pas aan het strafdossier worden toegevoegd na ondertekening van de overeenkomst.⁴⁷⁶ Na een ondertekening kunnen de partijen van het strafproces, zoals het slachtoffer en de rechter, de stukken bijgevolg inzien. Als de VES-procedure wordt afgebroken in een vroeg stadium en er dus nog geen ondertekende overeenkomst voorhanden was, worden de stukken niet aan het

⁴⁷¹ Een minnelijke schikking is nog mogelijk omdat de strafrechter met een afwijzing van het akkoord zijn rechtsmacht over de strafvordering niet uitput en er nog geen sprake is van een eindvonnis (R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 143-144). Een strafbemiddeling is niet meer mogelijk aangezien er al een rechter is geadieerd (art. 216ter Sv.; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 33).

⁴⁷² De homologatiezitting is wel openbaar, waardoor het mogelijk is dat ook de “nieuwe” rechter kennis heeft van de stukken.

⁴⁷³ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 151.

⁴⁷⁴ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 96.

⁴⁷⁵ Art. 216 §3, lid 8; 216, §4, lid 6 en 7 Sv.

⁴⁷⁶ Art. 216 §3, lid 8 Sv; MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 97.

strafdossier toegevoegd en is er geen risico dat deze in een latere procedure worden aangewend.⁴⁷⁷

138. REGEL 2: GEEN GEBRUIK IN ANDERE PROCEDURE TOT BEKRACHTIGING - Ten tweede zijn de stukken niet toelaatbaar als bewijs ten laste van de verdachte of beklaagde in een andere strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratiefrechtelijke, arbitrale of andere procedure.⁴⁷⁸ Dit verbod op het gebruik van de stukken in een *andere* procedure geldt zolang de overeenkomst niet is bekrachtigd bij vonnis of arrest dat in kracht van gewijsde is gegaan.⁴⁷⁹

139. REGEL 3: GEEN GEBRUIK BIJ AFWIJZING OVEREENKOMST - Ten laatste onderscheidt men nog de situatie waarbij de rechter de overeenkomst afwijst. In dat geval worden, met betrekking tot *dezelfde* strafprocedure, de stukken uit het strafdossier verwijderd.⁴⁸⁰ De stukken kunnen ook niet gebruikt worden in een *andere* (straf)procedure ten laste de verdachte of beklaagde.⁴⁸¹ Dit betekent dat de fiscus de vertrouwelijke stukken niet kan gebruiken in een fiscale procedure (bv in een bezwaarprocedure om het bezwaar van de belastingplichtige af te wijzen), ookal weet hij dat de verdachte schuld bekend heeft aan fiscale fraude.⁴⁸² De fiscus kan de stukken naar mijn mening ook niet kunnen gebruiken als

⁴⁷⁷ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen, *Themis* 2015-2016, (123) 147.

⁴⁷⁸ Art. 216 §4, lid 7 Sv; MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de straffordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 97; F. DESSY, “La reconnaissance préalable de culpabilité : entre révolution textuelle et involution culturelle ? - Première analyse à la fortune du pot...”, *Pli jur.*, 2016, afl. 36, (19) 25.

⁴⁷⁹ Art. 216 §4, lid 7 Sv; MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de straffordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 97.

⁴⁸⁰ Art. 216 §4, lid 6 Sv.

⁴⁸¹ art. 216 §4, lid 7 Sv.; Volgens de parlementaire voorbereiding moet men art. 216, §4, lid 7 Sv. analoog toepassen bij een afwijzing van de overeenkomst (MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de straffordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 97; R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen, *Themis* 2015-2016, (123) 149).

⁴⁸² In de rechtsleer werd reeds beschreven dat een gemeenrechtelijk slachtoffer de afgewezen overeenkomst, waarvan zij wel kennis heeft, niet mag gebruiken om de fout van de verdachte (art. 1382 BW) aan te tonen voor de anders samengestelde kamer of voor de burgerlijke rechter (P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 34-35; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 233).

aanwijzing om de onderzoekstermijn te verlengen⁴⁸³ en zeker niet als bewijs voor een verlengde aanslagtermijn⁴⁸⁴.

140. **WELKE STUKKEN?** – Voor de tweede en derde regel zijn de stukken die onder de bescherming vallen vermeld in art. 216, §4, lid 6 Sv. Het gaat over de ondertekende overeenkomst zelf, de opgemaakte documenten, de mededelingen en alle andere gerelateerde processtukken.⁴⁸⁵ Er valt te denken aan de bekentenis, het strafvoorstel, de bewijselementen die nog niet gekend waren in de klassieke procedure, de dagvaarding, de briefwisseling, ...⁴⁸⁶

141. **GEBRUIK “TEN LASTE VAN DE VERDACHTE OF BEKLAAGDE”** – Regel 2 en 3 verbieden het gebruik van VES-stukken “ten laste van de verdachte of beklaagde”. Dit zorgt voor 2 belangrijke gevolgen. Ten eerste is er geen wettelijk obstakel om de VES-stukken tegen medeverdachten/beklaagden te gebruiken.⁴⁸⁷ Dit lijkt echter niet samen te gaan met het principe van loyale procesvoering en het vertrouwelijk karakter van de onderhandelingen.⁴⁸⁸ Omgekeerd kan het zijn dat de medeverdachte/beklaagde zich wil beroepen op een VES-stuk (bv. een bekentenis). In dat geval moet men onderscheid maken tussen een procedure die uiteindelijk uitmondt in een bekrachtiging door de rechter en een die uitmondt in een afwijzing. In het eerste geval, waarbij de medeverdachte/beklaagde het stuk gebruikt voor of nadat de overeenkomst bekrachtigd wordt, is er geen obstakel om het stuk te gebruiken. In het tweede geval, waarbij men binnen regel 3 terecht komt, zal de derde te maken hebben met een stuk dat uit het strafdossier is verwijderd. In dat geval mag worden aangenomen dat de medeverdachte/beklaagde de overeenkomst mag gebruiken voor zijn eigen verdediging, maar

⁴⁸³ Art. 333, lid 3 WIB.

⁴⁸⁴ Art. 354, lid 2 WIB.

⁴⁸⁵ Een gerelateerd processtuk kan bijvoorbeeld het vonnis zijn waarmee de rechter het voorstel afwijst (R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen, *Themis* 2015-2016, (123) 150).

⁴⁸⁶ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen, *Themis* 2015-2016, (123) 150.

⁴⁸⁷ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen, *Themis* 2015-2016, (123) 150.

⁴⁸⁸ P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 34.

niet tegen de verdachte/beklaagde die heeft meegewerkt met de VES-procedure.⁴⁸⁹ Dit zorgt ervoor dat een rechter in eenzelfde strafzaak met sommige gegevens geen rekening zal mogen houden en met sommige wel. Een tweede gevolg houdt in dat de verdachte/beklaagde wel gebruik mag maken van de stukken uit de VES-procedure wanneer hij deze wenst te gebruiken voor zijn verdediging.⁴⁹⁰

AFDELING II. FRANKRIJK: COMPARUTION SUR RECONNAISSANCE PRÉALABLE DE CULPABILITÉ

§1. Begrip

142. **PRINCIPE** – De *comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité*, ookwel *le plaider coupable* genoemd⁴⁹¹, werd ingevoerd met de wet van 9 maart 2004.⁴⁹² Deze alternatieve wijze van vervolging is gebaseerd op de Angelsaksische *plea bargaining*.⁴⁹³ Bij de CRPC bereiken de verdachte en de *procureur de la République* een akkoord over de bestraffing van de feiten nadat de verdachte zijn schuld aan deze feiten bekend heeft.⁴⁹⁴ Het is een procedure die veelvuldig gebruikt wordt in Frankrijk.⁴⁹⁵ De CRPC werd gerechtvaardigd vanuit redenen zoals efficiëntie, ontlasting van de rechtbanken en vrijwillige uitvoering van de straf.⁴⁹⁶ Zeer

⁴⁸⁹ (R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen, *Themis* 2015-2016, (123) 150).

⁴⁹⁰ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 97; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 34. Zo kan de verdachte bijvoorbeeld het strafvoorstel gebruiken om de rechter attent te maken op een mildheid van het parket (R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen, *Themis* 2015-2016, (123) 150).

⁴⁹¹ F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (1) nr. 3.

⁴⁹² Loi n° 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaption de la justice aux évolutions de la criminalité, *JORF* n° 59, 10 maart 2004, 4567. Zie art. 495-7 t.e.m. 495-16 CPP.

⁴⁹³ Exposé des motifs, projet de loi portant adaption de la justice aux évolutions de criminalité, Assemblée Nationale, 17 april 2003, nr. 784, 16; C. GAYET, “La comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité bientôt réformée”, *Dalloz Actualité* 24 januari 2014, (1) 1; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 608.

⁴⁹⁴ F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 6; C. GAYET, “La comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité bientôt réformée”, *Dalloz Actualité* 24 januari 2014, (1) 1; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 608.

⁴⁹⁵ In 2015 zijn er van de 355.833 veroordelingen 69.737 met de CRPC-procedure afgedaan (Projet de loi relatif à la lutte contre la fraude, Sénat 2017-2018, n° 385, 52).

⁴⁹⁶ Observations du Gouvernement sur les recours dirigés contre la loi portant adaption de la justice aux évolutions de la criminalité, *JORF* n° 59, 10 maart 2004, (4662) 4669-4670; P. DELAGE, “La comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité: quand la pratique ramène à la théorie”, *Rec.Dalloz* 2005, (1970) 1970; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 608.

recent werd voorgesteld het materieel toepassingsgebied uit te breiden tot fiscale fraude (*infra* randnr. 144).

§2. Toepassingsgebied

143. **PERSONEEL TOEPASSINGSGEBIED** – de CRPC-procedure is zowel mogelijk ten aanzien van natuurlijke personen als ten aanzien van rechtspersonen.⁴⁹⁷

144. **MATERIEEL TOEPASSINGSGEBIED** – Alle *délits*⁴⁹⁸ komen in aanmerking voor een CRPC, behalve de misdrijven die expliciet zijn uitgesloten.⁴⁹⁹ Uitgesloten zijn onder andere de misdrijven waar een bijzondere wet zelf de vervolging van regelt.⁵⁰⁰ Fiscale fraude was hierdoor traditioneel uitgesloten uit het toepassingsgebied aangezien de vervolging hiervan voorzien was in de belastingswetten.⁵⁰¹ Een wetsontwerp waarin het toepassingsgebied van de CRPC wordt uitgebreid naar fiscale fraude⁵⁰² werd op 28 maart 2018 aanvaard in de ministerraad.⁵⁰³ Het wetsontwerp en de voorbereidende werken vermelden geen specifieke voorwaarden die zouden kunnen gelden bij een CRPC voor fiscale fraude.

145. **PROCEDUREEL TOEPASSINGSGEBIED** – Een CRPC is mogelijk wanneer er een opsporingsonderzoek lopende is of de verdachte werd gedagvaard voor de vonnisrechtbank.⁵⁰⁴

⁴⁹⁷Circulaire n° CRIM-04-12-E8-02.09.04 relative à la présentation des dispositions de la loi n° 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité relatives à la procédure de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité, 2 september 2004, 6; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 6.

⁴⁹⁸ Een délit is een misdrijf dat strafbaar is met een correctionele straf. De maximum gevangenisstraf voor een délit is 10 jaar.

⁴⁹⁹ Art. 495-7 CPP; C. GUERY, “Le renvoi aux fins de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *AJ Pénal* 2013, (86) 86. De eerste groep van uitgesloten misdrijven is te vinden in art. 495-16 CPP (bv. onopzettelijke doding, misdrijven gepleegd door minderjarigen). Daarnaast is een CRPC niet mogelijk voor misdrijven die een aantasting inhouden van de persoonlijke integriteit of seksuele misdrijven indien deze *in abstracto* strafbaar zijn met meer dan 5 jaar gevangenisstraf (art. 495-7 CPP).

⁵⁰⁰ Art. 495-16 CPP; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 11.

⁵⁰¹ Projet de loi relatif à la lutte contre la fraude, Sénat 2017-2018, n° 385, 53; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 15.

⁵⁰² Zowel de gewone fiscale fraude (art. 1741, lid 1 CGI) als ernstige fiscale fraude (art. 1741, lid 2 CGI) zullen onder het toepassingsgebied vallen aangezien zij beide strafbaar zijn met een gevangenisstraf onder de 10 jaar en dus een *délit* zijn.

⁵⁰³ Art. 9 Projet de loi relatif à la lutte contre la fraude, Sénat 2017-2018, n° 385. Het wetsontwerp moet nog gestemd worden in de senaat. Het parlement beschouwt de CRPC als het ultieme middel om de duurtijd van fiscale strafprocedures te verminderen (*idem*, 53-54) en heeft het toepassingsgebied dus uitgebreid om redenen van efficiëntie (*idem*, 7).

⁵⁰⁴ Het gaat hier over een rechtstreekse dagvaarding door het slachtoffer of het parket en over een oproeping voor de rechtbank na een opsporingsonderzoek. Art. 195-15 CPP; S. GUINCHARD en J. BUISSON, *Procédure*

Tot en met de *procédure de règlement* kan de onderzoeksrechter bovendien de zaak verwijzen naar de procureur om een CRPC af te sluiten.⁵⁰⁵ Een CRPC is niet meer mogelijk indien de onderzoeksrechter de zaak naar het vonnisgerecht verwezen heeft.⁵⁰⁶

§3. Mogelijke straffen

146. **KEUZE** – De procureur kan in zijn voorstel van straf een geldboete of gevangenisstraf voorstellen. Hij kan daarnaast ook bijkomende straffen opleggen (bv. het beroepsverbod uit art. 1750 CGI)⁵⁰⁷ en de geldboete of gevangenisstraf vervangen door een alternatieve straf (bv. werkstraf).⁵⁰⁸
147. **GELDBOETE** – De geldboete die de procureur kan voorstellen is begrensd overeenkomstig de specifieke strafnorm.⁵⁰⁹ De procureur kan uitstel verlenen.⁵¹⁰
148. **GEVANGENISSTRAF** – Indien de procureur een gevangenisstraf voorstelt, mag deze niet meer dan de helft van de wettelijk voorziene straf en zeker niet meer dan 1 jaar bedragen.⁵¹¹ Hij kan de straf koppelen aan uitstel en hij kan ze laten uitvoeren onder het regime van *placement extérieur*, halve vrijheid of elektronisch toezicht.⁵¹²

§4. Overzicht van de procedure

149. **ZAAK IS BIJ PROCUREUR OF VOOR HET VONNISGERECHT** – De procedure wordt gestart op initiatief van het parket of de verdachte.⁵¹³ De verdachte en zijn advocaat worden uitgenodigd bij de procureur voor een gesprek. Tijdens dit gesprek zal de procureur de desbetreffende

pénale, Parijs, LexisNexis, 2013, 904, nr. 1575; F. DESPORTES en L. LAZERGES-COUSQUER, *Traité de procédure pénale*, Parijs, Economica, 2016, p 854, nr. 1241-2.

⁵⁰⁵ Art. 180-1, lid 1 CPP; F. DESPORTES en L. LAZERGES-COUSQUER, *Traité de procédure pénale*, Parijs, Economica, 2016, p 854, nr. 1241-3.

⁵⁰⁶ Art. 495-15, laatste lid CPP.

⁵⁰⁷ De procureur moet de verplichte bijkomende straffen in het voorstel incorporeren (F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 29).

⁵⁰⁸ F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 29.

⁵⁰⁹ Art. 495-8, lid 3 CPP; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 28.

⁵¹⁰ Art. 495-8, lid 3 CPP; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 28.

⁵¹¹ Art. 495-8, lid 2 CPP; C. GUERY, “Le renvoi aux fins de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *AJ Pénal* 2013, (86) 87; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 6.

⁵¹² Art. 495-8, lid 2 CPP.

⁵¹³ Art. 495-7 CPP. De procureur is niet gebonden door een verzoek van de verdachte aangezien het opportuniteitsbeginsel geldt (art. 495-15 CPP; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 610).

feiten en kwalificatie verduidelijken en zal hij de verdachte vragen om te bekennen.⁵¹⁴ Na een bekentenis stelt de procureur een straf voor.⁵¹⁵ De verdachte zal dan moeten beslissen of hij akkoord gaat of niet met dit voorstel. Hij kan een bedenktijd van 10 dagen vragen.⁵¹⁶ Een akkoord betekent dat de verdachte bekend, akkoord gaat met de straf én met de door de procureur gegeven kwalificatie van de feiten.⁵¹⁷ Het voorstel is te nemen of te laten, maar *de facto* vinden er soms wel onderhandelingen plaats.⁵¹⁸ Gaat de verdachte in op het voorstel, dan volgt er een rechterlijke controle.

150. ZAAK IS BIJ ONDERZOEKSRECHTER – Wanneer de zaak reeds bij de onderzoeksrechter hangende is gelden er enkele bijkomende voorwaarden. De onderzoeksrechter moet nagaan of de feiten binnen het toepassingsgebied vallen, of de verdachte zijn schuld erkent en de kwalificatie van de feiten aanvaardt.⁵¹⁹ Daarnaast zullen de procureur én de burgerlijke partij akkoord moeten gaan met het toepassen van de procedure.⁵²⁰ De onderzoeksrechter verwijst de zaak vervolgens naar het parket⁵²¹, dat drie maanden de tijd krijgt om een akkoord te sluiten.⁵²²

151. BIJSTAND ADVOCaat – De bekentenis door de verdachte en het voorstel van de straf door de procureur moeten gebeuren in aanwezigheid van een advocaat van de verdachte.⁵²³ De verdachte kan van deze bijstand zelfs geen afstand doen.⁵²⁴ De advocaat kan onmiddellijk het

⁵¹⁴ F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 30.

⁵¹⁵ S. GUINCHARD en J. BUISSON, *Procédure pénale*, Parijs, LexisNexis, 2013, 905, nr. 1577.

⁵¹⁶ Art. 495-8, lid 5 CPP; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 30; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 610.

⁵¹⁷ R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 438, voetnoot 151; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr.1) nr. 6.

⁵¹⁸ R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 438, nr. 41; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 610.

⁵¹⁹ Art. 180-1, lid 1 CPP; C. GUERY, “Le renvoi aux fins de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *AJ Pénal* 2013, (86) 87; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 7.

⁵²⁰ Art. 180-1, lid 1 CPP; C. GUERY, “Le renvoi aux fins de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *AJ Pénal* 2013, (86) 87; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 7.

⁵²¹ Hij kan hierover zelf beslissen en is dus niet gebonden door het akkoord van de procureur (F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 24).

⁵²² Art. 180-1, lid 1 CPP; C. GUERY, “Le renvoi aux fins de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *AJ Pénal* 2013, (86) 87.

⁵²³ Art. 495-8, lid 4 CPP; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 5.

⁵²⁴ Art. 495-8, lid 4 CPP; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 30.

strafdossier inkijken.⁵²⁵ Daarnaast moet de advocaat aanwezig zijn op de homologatiezitting, op straffe van een weigering van het akkoord door de rechter.⁵²⁶

152. **SLACHTOFFER** - Het slachtoffer wordt zo snel mogelijk verwittigd van het voornemen de CRPC-procedure toe te passen maar wordt pas echt in de procedure betrokken wanneer het wordt opgeroepen voor de homologatiezitting.⁵²⁷ Daar kan het slachtoffer zich burgerlijke partij stellen en een schadevergoeding vragen.^{528 529}

§5. Rechterlijke controle

153. **DE ZITTING** – Als een voorstel wordt aanvaard, wordt de *président du tribunal de grande instance* gevat om het akkoord te homologeren.⁵³⁰ De behandeling en uitspraak van de zaak zijn openbaar.⁵³¹ De rechter hoort de verdachte en zijn advocaat⁵³² en gaat vervolgens over tot een inhoudelijke controle.

154. **TOETSINGSGRONDEN** – De rechter gaat ten eerste na of de feiten zich werkelijk hebben voorgedaan en of ze correct gekwalificeerd zijn.⁵³³ Daarnaast gaat de rechter na of de betrokkene vrijwillig en oprecht zijn schuld aan de feiten heeft erkend en op de hoogte is van

⁵²⁵ Art. 495-8, lid 4 CPP; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 610; S. GUINCHARD en J. BUISSON, *Procédure pénale*, Parijs, LexisNexis, 2013, 906, nr. 1579.

⁵²⁶ Art. 495-9, lid 1 CPP; Circulaire n° CRIM-04-12-E8-02.09.04 relative à la présentation des dispositions de la loi n° 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité relatives à la procédure de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité, 2 september 2004, 25-26; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 846.

⁵²⁷ Art. 495-13, lid 1 CPP; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 54.

⁵²⁸ F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 54.

⁵²⁹ Indien het slachtoffer niet opgeroepen was of niet kwam opdagen op de zitting of de rechter het akkoord niet homologeert kan het nog aan het parket vragen de dader voor de correctionele rechtbank te dagvaarden of zijn vordering instellen bij de burgerlijke rechter (F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 55).

⁵³⁰ Art. 495-9 CPP; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 611.

⁵³¹ Art. 495-9, lid 2 CPP; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 846. Oorspronkelijk was de behandeling niet openbaar wegens de bezorgdheid dat een latere rechter –na een weigering van homologatie– geen afstand zou kunnen doen van de informatie (oa. bekentenis) waarvan hij kennis had genomen door het openbaar karakter van de zitting. Men wou een absolute vertrouwelijkheid garanderen (Observations du Gouvernement sur les recours dirigés contre la loi portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité, *JORF* n° 59, 10 maart 2004, (4662) 4670-4671). De oorspronkelijke bepaling werd vernietigd door de Conseil Constitutionnel (Cons.const. 2 maart 2004, nr. 2004-492, *JORF* 10 maart 2004, 4646).

⁵³² Art. 495-9, lid 2 CPP; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 33.

⁵³³ Art. 495-9, lid 2 CPP; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 846.

de gevolgen hiervan⁵³⁴, of de procedure wettelijk is verlopen en de voorgestelde straf wettelijk is.⁵³⁵ De rechter gaat ook na of de straf proportioneel is aan de ernst van de feiten en de persoonlijkheid van de verdachte.⁵³⁶

155. **UITSpraak** – De rechter kan het akkoord enkel homologeren of niet, hij kan het akkoord niet wijzigen.⁵³⁷ Een homologatievonnis, dat een veroordeling uitmaakt⁵³⁸, moet gemotiveerd worden.⁵³⁹

156. **Hoger beroep** – De beslissing waarbij de rechter een akkoord homologeert is vatbaar voor hoger beroep door de verdachte⁵⁴⁰ en het slachtoffer⁵⁴¹. Het parket kan in voorkomend geval incidenteel beroep instellen.⁵⁴² De beslissing waarbij een homologatie wordt geweigerd is niet vatbaar voor beroep.⁵⁴³ De wetgever beschouwt de mogelijkheid van beroep door de verdachte als een laatste “droit de rétractation” en is langs de andere kant een uiting van hun bezorgdheid om te voldoen aan de vereisten van het Art. 2, protocol 7 EVRM.⁵⁴⁴ De rechter in hoger beroep beslecht de zaak ten gronde en mag enkel een hogere straf opleggen dan deze voorzien in het akkoord indien het parket incidenteel beroep heeft ingesteld.⁵⁴⁵

⁵³⁴ Art. 495-11, lid 1 CPP; Circulaire n° CRIM-04-12-E8-02.09.04 relative à la présentation des dispositions de la loi n° 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité relatives à la procédure de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité, 2 septembre 2004, 28-29; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 847.

⁵³⁵ Circulaire n° CRIM-04-12-E8-02.09.04 relative à la présentation des dispositions de la loi n° 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité relatives à la procédure de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité, 2 septembre 2004, 29.

⁵³⁶ Circulaire n° CRIM-04-12-E8-02.09.04 relative à la présentation des dispositions de la loi n° 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité relatives à la procédure de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité, 2 septembre 2004, 29; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 39.

⁵³⁷ F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 26.

⁵³⁸ F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 43; S. GUINCHARD en J. BUISSON, *Procédure pénale*, Parijs, LexisNexis, 2013, 909, nr. 1588.

⁵³⁹ Art. 495-11, lid 1 CPP; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 41; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 847.

⁵⁴⁰ Art. 495-11, laatste lid CPP; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 50.

⁵⁴¹ Art. 495-13, lid 1 CPP; S. GUINCHARD en J. BUISSON, *Procédure pénale*, Parijs, LexisNexis, 2013, 909, nr. 1589.

⁵⁴² Art. 495-11, laatste lid CPP; F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 50.

⁵⁴³ Observations du Gouvernement sur les recours dirigés contre la loi portant adaption de la justice aux évolutions de la criminalité, *JORF* n° 59 van 10 maart 2004, (4662) 4670.

⁵⁴⁴ F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 50.

⁵⁴⁵ F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 52.

§6. Gevolg geslaagde CRPC

157. **VEROORDELING** – De rechter die het akkoord homologeert spreekt een straf uit.⁵⁴⁶ Er volgt een vermelding op het strafregister en de feiten vormen een grondslag voor herhaling.⁵⁴⁷

§7. Gevolg onvolkomen CRPC

158. **ONVOLKOMEN CRPC** – Een CRPC is onvolkomen indien de verdachte niet akkoord gaat met het voorstel van het parket of indien de rechter weigert te homologeren.⁵⁴⁸

159. **OPPORTUNITEIT PARKET** – Bij een onvolkomen procedure kan het parket de verdachte vervolgen voor de correctionele rechtbank, een gerechtelijk onderzoek opstarten of zelfs seponeren.⁵⁴⁹

160. **VERTROUWELIJKHEID** – Van alle handelingen die betrekking hebben op een CRPC moet er een proces-verbaal opgemaakt worden⁵⁵⁰ en voor deze processen-verbaal en andere relevante documenten is er een vertrouwelijkheidsregeling voorzien in het geval van een onvolkomen CRPC. Ten eerste mogen de processen-verbaal niet worden overgemaakt aan het onderzoeks- of vonnisgerecht dat later over de zaak moet oordelen.⁵⁵¹ Het gaat hier over de verklaringen van de verdachte (oa. de bekentenis), het voorstel van straf en in voorkomend geval de brief waarmee de verdachte de procedure verzoekt.⁵⁵² Het slachtoffer, de verdachte en het Openbaar Ministerie mogen geen gebruik maken van de vertrouwelijke stukken.⁵⁵³ De vertrouwelijkheidsregeling moet echter met een korrel zout genomen worden, aangezien een

⁵⁴⁶ J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 849.

⁵⁴⁷ F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 43.

⁵⁴⁸ F. DESPORTES en L. LAZERGES-COUSQUER, *Traité de procédure pénale*, Parijs, Economica, 2016, p 861, nr. 1257.

⁵⁴⁹ Art. 495-12 CPP; Circulaire n° CRIM-04-12-E8-02.09.04 relative à la présentation des dispositions de la loi n° 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité relatives à la procédure de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité, 2 september 2004, 35; P. DELAGE, “La comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité: quand la pratique ramène à la théorie”, *Rec.Dalloz* 2005, (1970) 1970-1971; S. GUINCHARD en J. BUISSON, *Procédure pénale*, Parijs, LexisNexis, 2013, 909, nr. 1590.

⁵⁵⁰ Art. 495-14, lid 1 CPP.

⁵⁵¹ Art. 495-14, lid 2 CPP; J. PRADEL, *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 610.

⁵⁵² F. MOLINS, “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, (nr. 1) nr. 48;

⁵⁵³ Art. 495-14, lid 2 CPP. Het is echter geen probleem als een burgerlijke partij verwijst naar een bekentenis in het kader van de CRPC-procedure indien de verdachte later zijn schuld betwist. Daarnaast mogen de verdachte en zijn advocaat verwijzen naar een eerder door de procureur gedaan lager voorstel van straf. De rechtbank mag zich evenwel niet baseren hierop bij de besluitvorming en motivering van zijn beslissing (Circulaire n° CRIM-04-12-E8-02.09.04 relative à la présentation des dispositions de la loi n° 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité relatives à la procédure de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité, 2 september 2004, 37).

latere rechter *de facto* al weet heeft van bekentenis door de verdachte door de openbaarheid van de homologatiezitting.⁵⁵⁴

⁵⁵⁴ F. DESPREZ, “La limitation par la Cour de cassation de la portée de l’aveu en cas d’échec d’une procédure de CRPC”, *Gaz.Pal.* 9-13 november 2008, (3983) 3985.

DEEL II: AFSTAND VAN DE RECHTEN UIT ART. 6 EVRM

161. **TOEPASSING ART. 6 EVRM OP FISCALE GESCHILLEN** – Vooraleer er wordt ingegaan op het afstand doen van de rechten uit art. 6 EVRM, moet er gekeken worden of art. 6 EVRM wel van toepassing is. Het artikel is van toepassing in de strafrechtelijke afwikkeling van een fiscaal misdrijf⁵⁵⁵ en bij de betwisting van fiscale boetes of verhogingen⁵⁵⁶. Dit leidt ertoe dat een fiscale minnelijke schikking of VES, beide strafrechtelijke afwikkelingen van een fiscaal misdrijf, zonder twijfel onder het toepassingsgebied vallen. Dezelfde redenering gaat op voor de Nederlandse strafbeschikking, de CJIP en de CRPC.

HOOFDSTUK I. PRINCIPE VAN DE RECHTSVERZAKING OF “WAIVER OF RIGHTS” AAN DE RECHTEN UIT ART. 6 EVRM

162. **INLEIDING** – Het EHRM aanvaardt in zijn rechtspraak de mogelijkheid om afstand te doen van bepaalde verdragsrechten.⁵⁵⁷ Het Hof voorziet in een aantal algemene voorwaarden om geldig afstand te doen (*infra* randnr. 164-166). Daarnaast heeft het Hof deze algemene voorwaarden gespecificeerd voor *plea bargaining* procedures (*infra* randnr. 169).

163. **AFSTAND VAN ART. 6 EVRM**– Niet alle rechten komen in aanmerking om onder de *waiver of rights*-leer te vallen.⁵⁵⁸ De afstand mag namelijk niet in strijd zijn met een belangrijk publiek belang.⁵⁵⁹ Afstand van de rechten uit art. 6 EVRM is in de rechtspraak reeds meerdere malen aanvaard. Zo is het mogelijk afstand te doen van het recht op toegang tot de rechter⁵⁶⁰, van het

⁵⁵⁵ Dit valt onder de noemer “het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvordering” (art. 6, lid 1 EVRM).

⁵⁵⁶ J. VANDE LANOTTE EN Y. HAECK, *Handboek EVRM. Deel 2: artikelsgewijze commentaar*, I, Antwerpen, Intersentia, 2004, 403.

⁵⁵⁷ A. BAILLEUX, F. VERBRUGGEN, “Hoor wie klopt daar kinderen? Zoekingen in onderwijsinstellingen”, *TORB* 2011-12, (306) 313.

⁵⁵⁸ Voor een analyse welke rechten in aanmerking komen zie: A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen, Maklu, 1992, 157-158.

⁵⁵⁹ EHRM 10 februari 1983, nr. 7299/75 en 7496/76, *Albert en Le Compte/België*, §35; EHRM 18 oktober 2006, nr. 18114/02, *Hermi/Italië*, §73; EHRM 22 mei 2012, nr. 10249/03, *Scoppola/Italië*, §135; EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, *Natsvlishvili en Togonidze/Georgië*, §92; EHRM 12 mei 2017, nr. 21980/04, *Simeonovi/Bulgarije*, §115; J. VANDE LANOTTE EN Y. HAECK, *Handboek EVRM. Deel 1: algemene beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 151-152; A. BAILLEUX, F. VERBRUGGEN, “Hoor wie klopt daar kinderen? Zoekingen in onderwijsinstellingen”, *TORB* 2011-12, (306) 313.

⁵⁶⁰ EHRM 27 februari 1980, nr. 6903/75, *Deweert/België*, §49; M. KNIGGE, “De toelaatbaarheid van procesovereenkomsten naar Belgisch en Nederlands recht”, *TPR* 2014, (1117) 1139.

recht op een openbare behandeling van de zaak⁵⁶¹, van het recht op een mondelinge behandeling⁵⁶² en van het recht op bijstand door een advocaat.⁵⁶³ Bij de verruimde minnelijke schikking, de CJIP, de strafbeschikking, de voorafgaande erkenning van schuld en de CRPC doet de verdachte of beklaagde afstand van zijn recht op een behandeling ten gronde van zijn zaak door de rechter.⁵⁶⁴

HOOFDSTUK II. VOORWAARDEN UIT DE RECHTSPRAAK VAN HET EHRM

§1. Algemeen

164. **WIJZE WAAROP AFSTAND GEDAAN MOET WORDEN** – De afstand kan uitdrukkelijk of stilzwijgend gebeuren.⁵⁶⁵ Uit het gedrag van de rechthebbende mag geen andere bedoeling worden afgeleid om te spreken van een stilzwijgende afstand.⁵⁶⁶
165. **DE VOORWAARDEN**– Uit de rechtspraak van het EHRM kunnen drie voorwaarden gedistilleerd worden. Ten eerste moet de afstand ondubbelzinnig⁵⁶⁷ en geïnformeerd

⁵⁶¹ EHRM 10 februari 1983, nr. 7299/75 en 7496/76, *Albert en Le Compte/België*, §34-35; EHRM 21 februari 1990, nr. 11855/85, *Håkansson en Sturesson/Zweden*, §67; M. KNIGGE, “De toelaatbaarheid van procesovereenkomsten naar Belgisch en Nederlands recht”, *TPR* 2014, (1117) 1138-1139; J. VANDE LANOTTE EN Y. HAECK, *Handboek EVRM. Deel 1: algemene beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 154.

⁵⁶² EHRM 21 februari 1990, nr. 11855/85, *Håkansson en Sturesson/Zweden*, §65-67; EHRM 24 juni 1993, nr. 14518/89, *Schuler-Zraggen/Zwitserland*, §58; EHRM 23 november 1993, nr. 14032/88, *Poitrimol/Frankrijk*, §31; M. KNIGGE, “De toelaatbaarheid van procesovereenkomsten naar Belgisch en Nederlands recht”, *TPR* 2014, (1117) 1139.

⁵⁶³ EHRM 22 juni 1993, nr. 12914/87, *Melin/Frankrijk*, §22-25; EHRM 12 mei 2017, nr. 21980/04, *Simeonovi/Bulgarije*, §115; J. VANDE LANOTTE EN Y. HAECK, *Handboek EVRM. Deel 1: algemene beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 152. De mogelijkheid afstand te doen van het recht op bijstand door een advocaat is inmiddels in een richtlijn voorzien: Art 9 Richtl. Parl.Raad. nr. 2013/48/EU, 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming, *Pb.L.* 6 november 2013, afl. 294, 1.

⁵⁶⁴ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, *Natsvlisvili en Togonidze/Georgië*, §89.

⁵⁶⁵ EHRM 23 juni 1981, nr. 7238/75 en 6878/75, *Le Compte, Van Leuven en De Meyere/België*, §59; EHRM 12 mei 2017, nr. 21980/04, *Simeonovi/Bulgarije*, §115; J. VANDE LANOTTE EN Y. HAECK, *Handboek EVRM. Deel 1: algemene beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 152; A. BAILLEUX, F. VERBRUGGEN, “Hoor wie klopt daar kinderen? Zoekingen in onderwijsinstellingen”, *TORB* 2011-12, (306) 313.

⁵⁶⁶ A. BAILLEUX, F. VERBRUGGEN, “Hoor wie klopt daar kinderen? Zoekingen in onderwijsinstellingen”, *TORB* 2011-12, (306) 313.

⁵⁶⁷ EHRM 12 februari 1985, nr. 9024/80, *Colozza/Italië*, §66; EHRM 21 februari 1990, nr. 11855/85, *Håkansson en Sturesson/Zweden*, §66-67; EHRM 28 augustus 1991, nr. 12151/86, *F.C.B/Italië*, §33; EHRM 23 mei 1991, nr. 20834/92, *Oberschlick/Oostenrijk*, §51; EHRM 25 november 1997, nr. 18954/91, *Zana/Turkije*, §70; EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, *Natsvlisvili en Togonidze/Georgië*, §92; EHRM 12 mei 2017, nr. 21980/04, *Simeonovi/Bulgarije*, §115.

gebeuren.⁵⁶⁸ Daarnaast is er enkel sprake van een geldige afstand indien deze vrijwillig gebeurt.⁵⁶⁹ Dat betekent dat er noch directe, noch indirecte morele of fysieke druk aanwezig mag zijn in hoofde van de rechtsonderhorige.⁵⁷⁰ Ten laatste vereist het EHRM dat de afstand gepaard gaat met een minimum aan procedurele waarborgen, in verhouding tot het belang van het recht waarover het individu beschikt.⁵⁷¹

166. **VRIJWILLIG = GEÏNFORMEERD** – Om een beslissing op vrijwillige basis te nemen moet men voldoende geïnformeerd zijn. De verdachte moet op de hoogte zijn van de relevante gegevens en deze snappen zodat hij een belangenafweging kan maken.⁵⁷² Het moet daarnaast voor de verdachte duidelijk zijn welke rechten hij kan uitoefenen⁵⁷³ en wat de gevolgen van de afstand hiervan zouden zijn.⁵⁷⁴ De advocaat van de verdachte of de procureur kunnen ervoor zorgen dat er voldoende geïnformeerd een beslissing genomen wordt.

⁵⁶⁸ EHRM 12 mei 2017, nr. 21980/04, Simeonovi/Bulgarije, §115; J. VANDE LANOTTE EN Y. HAECK, *Handboek EVRM. Deel 1: algemene beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 152; A. BAILLEUX, F. VERBRUGGEN, “Hoor wie klopt daar kinderen? Zoekingen in onderwijsinstellingen”, *TORB* 2011-12, (306) 313.

⁵⁶⁹ EHRM 27 februari 1980, nr. 6903/75, Deweer/België, §49; EHRM 10 februari 1983, nr. 7299/75 en 7496/76, Albert en Le Compte/België, §35; EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlshvili en Togonidze/Georgië, §92; J. VANDE LANOTTE EN Y. HAECK, *Handboek EVRM. Deel 1: algemene beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 152.

⁵⁷⁰ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen, Maklu, 1992, 171; A. BAILLEUX, F. VERBRUGGEN, “Hoor wie klopt daar kinderen? Zoekingen in onderwijsinstellingen”, *TORB* 2011-12, (306) 313.

⁵⁷¹ EHRM 25 februari 1992, nr. 10802/84, nr. 17358/90, Pfeifer and Plankl/Austria, §37; EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlshvili en Togonidze/Georgië, §92; EHRM 12 mei 2017, nr. 21980/04, Simeonovi/Bulgarije, §115; J. VANDE LANOTTE EN Y. HAECK, *Handboek EVRM. Deel 1: algemene beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 152; A. BAILLEUX, F. VERBRUGGEN, “Hoor wie klopt daar kinderen? Zoekingen in onderwijsinstellingen”, *TORB* 2011-12, (306) 313; R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 145; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 29.

⁵⁷² A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen, Maklu, 1992, 169.

⁵⁷³ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen, Maklu, 1992, 169. Hierbij mag niet te snel vanuit gegaan worden dat iedereen de wet kent en men dus wel op de hoogte zal zijn van de aan hem toegekende rechten. Dit zou ertoe leiden dat verdachten slechts in de formele zin een goede rechtspositie hebben, wat door het Hof niet aanvaard wordt (“*The convention is intended to guarantee not rights that are theoretical or illusory but rights that are practical and effective*”, EHRM 13 mei 1980, nr. 6694/74, Artico/Italië, §33).

⁵⁷⁴ “*The bargain had to be accepted by the first applicant in full awareness of the facts of the case and the legal consequences and in a genuinely voluntary manner*” (EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlshvili en Togonidze/Georgië, §92). Zie ook: EHRM 12 mei 2017, nr. 21980/04, Simeonovi/Bulgarije, §115.

§2. EHRM over plea bargaining

A. Acceptatie plea bargaining procedures

167. **EÉN AANBEVELING EN EEN PAAR ARRESTEN** – De Raad van Europa schreef in 1987 al een aanbeveling om strafprocedures te vereenvoudigen door o.a. in de mogelijkheid te voorzien van een buitengerechtelijk akkoord dat gesloten kon worden met de autoriteiten bevoegd voor criminele zaken én andere autoriteiten.⁵⁷⁵ De minnelijke schikking tijdens het opsporingsonderzoek is te beschouwen als zo een buitengerechtelijk akkoord. Europa raadt daarnaast ook vereenvoudigde strafprocedures aan, zoals een *guilty plea*.⁵⁷⁶ Hieronder vallen de verruimde minnelijke schikking, de strafbeschikking⁵⁷⁷, de CJIP, de VES en de CRPC. Het EHRM heeft bovendien al enkele keren geoordeeld dat een “*charge of sentence bargaining*” op zichzelf niet in strijd zijn met art. 6 EVRM.⁵⁷⁸

B. Voorwaarden: Natsvlisvili en Togonidze t. Georgië

168. **FEITEN EN VORDERING**– Natsvlisvili werd vervolgd wegens het verduisteren van overheidsmiddelen.⁵⁷⁹ Hij kwam met de openbaar aanklager overeen dat deze enkel een geldboete zou vorderen voor de rechter, in ruil voor een *nolo contendere plea*⁵⁸⁰ en voor het feit dat de verdachte had meegewerkt aan het onderzoek.⁵⁸¹ Natsvlisvili bracht deze zaak voor het EHRM omdat de *plea bargaining* volgens hem een misbruik van proces was en dus oneerlijk was in de zin van art. 6 EVRM (1).⁵⁸² Daarnaast meende hij dat er een schending was van art. 2 prot. 7 EVRM omdat hij niet over de mogelijkheid beschikte beroep aan te

⁵⁷⁵ Aanbev. Raad 17 september 1987, nr. R(87)18 concerning the simplification of criminal justice, Straatsburg, 1988, 1.

⁵⁷⁶ Aanbev. Raad 17 september 1987, nr. R(87)18 concerning the simplification of criminal justice, Straatsburg, 1988, 5.

⁵⁷⁷ Er is namelijk geen sprake van een consensueel karakter bij een strafbeschikking (*supra* randnr. 71).

⁵⁷⁸ EHRM 20 juni 2002, Borghi/Italië, *Rev. trim. D.H.* 2003, afl. 55, 963; EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §87; EHRM 23 februari 2016, nrs. 46632/13 en 28671/14, Navalnyy en Ofitserov/Rusland, §100; EHRM 7 november 2017, nr. 64734/11, Leuska e.a./Estland, §73; M.-A. BEERNAERT, “Négociation sur la peine et procès équitable” (noot onder EHRM 20 juni 2002), *Rev. Trim. D.H.* 2003, (965) 973.

⁵⁷⁹ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §12.

⁵⁸⁰ De verdachte bekende zijn schuld niet maar ging akkoord dat hij de tenlasteleggingen niet zou aanvechten voor de rechtbank (M.-A. BEERNAERT, “Transactions, accords de plaider coupable et autres procédures judiciaires simplifiées - Quelques considérations sur la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme en matière de justice pénale consensuelle ou négociée, en marge de l'arrêt Natsvlisvili et Togonidze c. Géorgie du 29 avril 2014”, *Rev. Trim. D.H.*, 2015, 207-218).

⁵⁸¹ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §26.

⁵⁸² EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §3

tekenen (2) en van art. 1 prot. 1 EVRM omdat de vermogensstraffen opgelegd in de *bargaining* procedure zijn eigendomsrecht schendden (3).⁵⁸³

169. **BESLISSING** – Het Hof keurt het gebruik van *plea bargaining* procedures goed.⁵⁸⁴ Het Hof distilleert vervolgens twee specifieke voorwaarden uit *de waiver of rights*-leer om geldig afstand te doen van de behandeling ten gronde van een strafzaak met een *plea bargaining*.⁵⁸⁵ Ten eerste moet de verdachte de overeenkomst op vrijwillige wijze accepteren met kennis van de feiten en de mogelijke gevolgen van de *plea bargaining*. Daarnaast moet de inhoud van de overeenkomst en de wijze van totstandkoming het onderwerp zijn van een “voldoende rechterlijke controle”. Concreet hield het hof bij het toetsen van de eerste voorwaarde rekening met het feit dat het de verdachte was die initiatief had genomen om van de procedure gebruik te maken, hij recht had op inzage in het strafdossier en werd bijgestaan door een “gekwalficeerde” advocaat (*infra* randnr. 170). Het Hof houdt ook rekening met de tijdstippen waarop de verdachte werd bijgestaan: reeds vanaf het begin van het strafrechtelijk onderzoek, tijdens het eerste verhoor, gedurende alle onderhandelingen met de procureur en tijdens de homolagtiezitting voor de rechter.⁵⁸⁶ en de verdachte op verschillende momenten - zowel voor de rechtbank als de openbaar aanklager- bevestigd heeft dat hij de inhoud begreep en hij zijn keuze vrijwillig had gemaakt.⁵⁸⁷ Met betrekking tot de tweede voorwaarde stelde het Hof vast dat door het schriftelijk verslag van de overeenkomst en de voorafgaande onderhandelingen een grondige rechterlijke controle kon worden doorgevoerd.⁵⁸⁸ Ook beschouwde het Hof de mogelijkheid van de rechter om de geschiktheid van de straf te controleren en de overeenkomst te weigeren of de straf te verminderen als een waarborg.⁵⁸⁹ De rechter ging ook na of de tenlasteleggingen op het eerste zicht wel gegrond waren (*infra* randnr. 171). Het publiek karakter van de zitting droeg eveneens bij tot het voldoen aan de

⁵⁸³ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §3.

⁵⁸⁴ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §87. Zie ook EHRM 23 februari 2016, nrs. 46632/13 en 28671/14, Navalnyy en Ofitserov/Rusland, §100, waar het Hof eveneens *plea bargaining* procedures goedkeurt en nog eens de algemene voorwaarden om afstand te doen van de rechten uit art. 6 EVRM herhaalt.

⁵⁸⁵ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §89.

⁵⁸⁶ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §90.

⁵⁸⁷ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §90.

⁵⁸⁸ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §92; K. DE MEESTER en J. VAN CAUTER, *Justice for sale: onderhandelen over schuld en boete in strafzaken*, Gent, Larcier, 2015, 24.

⁵⁸⁹ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §92; K. DE MEESTER en J. VAN CAUTER, *Justice for sale: onderhandelen over schuld en boete in strafzaken*, Gent, Larcier, 2015, 24.

tweede voorwaarde.⁵⁹⁰ Om die redenen besluit het Hof dat de eerste en derde vordering ongegrond zijn. Ook de tweede vordering is ongegrond omdat het Hof van oordeel is dat bij het toestaan van de *plea bargain* de verdachte zowel van zijn recht op een behandeling ten gronde als van zijn recht op hoger beroep afstand doet. Dit volgt duidelijk uit de nationale bepalingen en werd door de advocaat uitgelegd aan de verdachte.⁵⁹¹

170. “GEKWALIFICEERDE” ADVOCaat – Om te voldoen aan de voorwaarde van een geïnformeerde en vrijwillige toestemming, acht de rechtspraak van het EHRM het wenselijk om te worden bijgestaan door een “gekwalificeerde” advocaat (*supra* randnr. 181). Het woord “qualified” moet in eerste opzicht begrepen worden als “bevoegd”. De persoon die de verdachte verdedigt moet een master in de rechten hebben en advocaat zijn. Daarnaast kan “qualified” ook gekoppeld worden aan de inhoudelijke kwaliteit van de bijstand. Europa beschikt over de kwaliteit van bijstand van ambtshalve aangestelde advocaten (*legal aid counsel*) zowel over een preventief kader als over rechtspraak m.b.t. de gevolgen van niet-kwalitatieve bijstand. De overheid moet ervoor zorgen dat rechtsbijstanddiensten van een zodanige kwaliteit zijn dat een eerlijk verloop van de procedure kan gewaarborgd worden.⁵⁹² Wanneer een verdachte voor het EHRM inroept dat de bijstand die hij kreeg van zijn advocaat niet voldoende was, kan een overheid niet voor elke tekortkoming van de advocaat verantwoordelijk gesteld worden wegens het onafhankelijk karakter van het beroep van de advocaat.⁵⁹³ Onder art. 6, lid 3 (c) EVRM is de overheid enkel verplicht tussen te komen indien het falen van de advocaat manifest is of men hierover op afdoende wijze is ingelicht.⁵⁹⁴ Art. 6, lid 3, (c) en de rechtspraak hieromtrent kan niet ingeroepen worden tegen de advocaat zelf, enkel tegen de overheid.

⁵⁹⁰ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlishvili en Togonidze/Georgië, §92.

⁵⁹¹ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlishvili en Togonidze/Georgië, §93.

⁵⁹² De overheid moet bij deze positieve verplichting de onafhankelijkheid van de advocatuur in acht nemen. Art. 7 Richtl. Parl.Raad. nr. 2016/1919 van 26 oktober 2016 betreffende rechtsbijstand voor verdachten en beklaagden in strafprocedures en voor gezochte personen in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel, *Pb.L.* 4 november 2016, afl. 297, 1.

⁵⁹³ Ongeacht of deze zelf gekozen werd door de verdachte of aangesteld werd door de staat. EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, Kamasinski/Oostenrijk, §65; EHRM 18 oktober 2006, nr. 18114/02, Hermi/Italië, §96; W.A. SCHABAS, *The european convention on human rights. A commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2015, 1308 p.

⁵⁹⁴ EHRM 18 oktober 2006, nr. 18114/02, Hermi/Italië, §96; EHRM 21 april 1998, nr. 22600/93, Daud/Portugal, *NJB* 1998, 1076, *P&B* 2000, 171, noot F. JUDO, *Rep. Eur. Court H.R.* 1998, II, 739.

171. **KWALIFICATIECONTROLE-** Het EHRM beschouwt het feit dat de rechter nagaat of “*the accusations against the first applicant were well founded and supported by prima facie evidence*” als een waarborg voor een voldoende rechterlijke controle.⁵⁹⁵ Hieruit kan afgeleid worden dat het Hof er belang aan hecht dat de rechtbank nagaat of er een juiste kwalificatie is gegeven aan het feit en of de feiten op het eerste zicht overeenstemmen met de werkelijkheid en dus toerekenbaar zijn aan de verdachte.

⁵⁹⁵ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §92.

DEEL III: WAARBORGEN TIJDENS DE PROCEDURES GETOETST AAN DE RECHTSPRAAK VAN HET EHRM

HOOFDSTUK I. VERVAL VAN DE STRAFVORDERING TEGEN BETALING VAN EEN GELDSOM

AFDELING I. BELGISCHE MINNELIJKE SCHIKKING

172. **INLEIDING** – Onze verruimde minnelijke schikking⁵⁹⁶ is equivalent aan de Georgische *plea bargaining* procedure, waardoor men de overwegingen uit Natsvlshvili en Togonidze parallel kan toepassen.⁵⁹⁷ Omdat het arrest gaat over vereenvoudigde strafprocedures en niet over buitengerechtelijke akkoorden en is de rechtspraak niet van toepassing op de minnelijke schikkingen die worden afgesloten tijdens het opsporingsonderzoek.⁵⁹⁸

§1. Het strafvoorstel moet geaccepteerd zijn op vrijwillige wijze met kennis van de feiten en de gevolgen van de procedure

A. Bijstand advocaat

173. **BIJSTAND NIET VERPLICHT** – Er is geen sprake van een verplichte bijstand tijdens de verruimde minnelijke schikking.⁵⁹⁹ Het EHRM achtte een advocaat echter als een belangrijke meerwaarde om op een geïnformeerde en vrijwillige wijze akkoord te gaan met een voorstel van het parket. Het is de advocaat die zijn cliënt wijst op alle gevolgen, zowel op fiscaal vlak als op strafrechtelijk vlak en die mee inschat (a.d.h.v. inzage) of het niet wenselijker is om

⁵⁹⁶ “Weliswaar neemt het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aan dat, wat het recht op een eerlijk proces betreft, een in verdenking gestelde in het kader van een strafvermindering in ruil voor een schuldbekenenis (*plea bargaining*), die voldoende vergelijkbaar is met een minnelijke schikking wanneer de strafvordering is ingesteld, ...” (GwH 2 juni 2016, nr. 83/2016, overweging B.12.4).

⁵⁹⁷ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlshvili en Togonidze/Georgië, §91 en §62; K. DE MEESTER en J. VAN CAUTER, *Justice for sale – onderhandelen over schuld en boete*, Brussel, Larcier, 2015, 26-27.

⁵⁹⁸ “The court considers that where the effect of *plea bargaining* is that a criminal charge against the accused is determined through an abridged form of judicial examination, this amounts, in substance, to the waiver of a number of procedural rights...The court observes in this connection that as early as 1987 the Committee of Ministers of the Council of Europe called upon the member states to take measures aimed at the simplification of ordinary judicial procedures by resorting, for instance, to abridged, summary trials.” (EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlshvili en Togonidze/Georgië, §88).

⁵⁹⁹ R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 456. De wet vermeldt enkel dat de verdachten en zijn advocaat inzage hebben in het strafdossier en dat de advocaat zijn cliënt kan bijstaan bij het gesprek waarop de procureur zijn voornemens toelicht en de feiten waarop de minnelijke schikking betrekking heeft, afbakt (art. 216bis, §2, lid 3 en 4 Sv.).

naar de rechtbank te gaan. Het lijkt mij dan ook aangewezen dat de wetgever de bijstand verplicht maakt. Gelet op de kosten voor de cliënt of de samenleving (*infra* randnr. 196), is het naar mijn mening best om enkel bij de samenkomst waarbij de procureur de feiten afbakt en een kwalificatie meedeelt en bij het afsluiten zelf van de verruimde minnelijke schikking de bijstand verplicht te maken. De eerste samenkomst is namelijk belangrijk omdat een aanvaarding van de schikking ook een aanvaarding van de kwalificatie inhoudt en deze kwalificatie niet gecontroleerd wordt door de rechter. De aanwezigheid van de advocaat bij de aanvaarding kan zich bijvoorbeeld uiten door een verplichte handtekening van de advocaat onder de schikking, zoals bij de VES-procedure.

B. Inzagerecht

174. **STRAFVORDERING INGESTELD** – De verdachte en zijn advocaat hebben recht op inzage in het strafdossier van zodra de procureur van plan is een minnelijke schikking voor te stellen.⁶⁰⁰ Inzage in het strafdossier werd door het EHRM beschouwd als een waarborg om op een geïnformeerde wijze afstand te doen en is naar mijn mening de belangrijkste waarborg voor de verdachte. Het is dus positief dat onze wetgever voorziet in een automatisch recht op inzage.

C. Gevolgen

175. **INLEIDING** – De verdachte moet kennis hebben van de feiten⁶⁰¹ waarvoor de procureur een minnelijke schikking wil sluiten en van de gevolgen die verbonden zijn aan het aanvaarden van de schikking. Twee rechtstreekse gevolgen zijn de betaling van de geldsom en de afgifte of afstand van goederen of vermogensvoordelen (*supra* randnrs. 39-46), deze moeten duidelijk zijn voor de verdachte. Daarnaast moet de verdachte op de hoogte zijn van wat er met de stukken en mededelingen gebeurt nadat hij akkoord gaat met de schikking en of hij nog het voorwerp kan uitmaken van administratieve sancties (onrechtstreekse gevolgen procedure).

⁶⁰⁰ Art. 216bis, §2, derde lid Sv.

⁶⁰¹ Hoewel niet expliciet in art. 216 Sv. is ingeschreven dat de procureur tijdens de ‘interne zitting’ de feiten waarop het strafvoorstel betrekking heeft meedeelt aan de verdachte, blijkt impliciet dat hij dit wel moet doen. Bv.: “de advocaat neemt kennis van het dossier en de aan de verdachte of beklaagde tenlastegelegde feiten.” en “indien de verdachte of de beklaagde de schuld van de hem tenlastegelegde feiten erkent”. Zie ook: ⁶⁰¹ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 133.

1. Geldsom

176. **GEEN SIGNIFICANT LAGERE OF HOGERE GELDSOM** – De procureur mag aan de verdachte of beklaagde geen geldsom voorstellen die significant lager is dan de geldboete die een rechter voor dezelfde feiten zou vorderen omdat anders onschuldigen een druk zouden voelen om een schikking af te sluiten.⁶⁰² Daarnaast is er ook sprake van druk bij het aanvaarden van het schikkingsvoorstel wanneer het parket dreigt met zwaardere tenlasteleggingen of straffen indien de zaak voor de rechter komt.

2. Vertrouwelijkheid stukken en zwijgrecht

177. **WENSELIJKE VERTROUWELIJKHEID** – Het EHRM heeft het in haar arrest niet over vertrouwelijkheid maar merkt wel op dat bijna alle landen met een *plea bargaining* procedure beschikken over een vertrouwelijkheidsregeling.⁶⁰³ Wat er gebeurt met de stukken en mededelingen nadat een strafvoorstel wordt aanvaard is ook een gevolg van de aanvaarding waarvan de verdachte best op de hoogte is. De vertrouwelijkheidsregeling is daarnaast noodzakelijk om op een vrijwillige manier, zonder druk, het strafvoorstel te aanvaarden. Bij de Belgische regeling zijn er twee punten op te merken die een probleem zouden kunnen vormen in het licht van art. 6 EVRM. De vertrouwelijkheid strekt zich niet uit tot de gesprekken met de fiscus over de te betalen belastingen. Daarnaast is er de moeilijke verhouding tussen de fiscale meewerkingsplicht en het strafrechtelijke zwijgrecht.

a. Beperkte vertrouwelijkheid

178. **GESPREKKEN MET FISCUS** – Er geldt geen vertrouwelijkheid wat betreft de mededelingen of documenten uit het overleg met de fiscale administratie.⁶⁰⁴ De fiscus moet voordat er een minnelijke schikking kan afgesloten worden, een idee hebben van de hoeveelheid ontdoken belasting en zal dit dan ook doen door oa. de verdachte vragen te stellen. Als er uiteindelijk toch geen minnelijke schikking wordt afgesloten of de rechter hem niet homologeert dan zijn de gegevens die zijn doorgegeven aan de fiscus niet beschermd. Hieronder zullen we zien dat deze gegevens niet kunnen gebruikt worden in een latere strafprocedure (*infra* randnr. 183) en

⁶⁰² EHRM 27 februari 1980, nr. 6903/75, Deweer/België, NJ 1980, 561.

⁶⁰³ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlishvili en Togonidze/Georgië, §70.

⁶⁰⁴ Gent 25 maart 2014, RABG 2014, afl. 19, 1315, noot K. HENS en B. COOPMAN; K. HENS en B. COOPMAN, “De onbestaande discretie van fiscale gesprekken in het kader van de minnelijke schikking” (noot onder Gent 25 maart 2014), RABG 2014, afl. 19, (1318) 1322.

op basis van deze informatie geen administratieve sancties kunnen opgelegd worden (*infra* randnr. 184). Om op een geïnformeerde wijze afstand te doen, is het mijns inziens belangrijk dat de verdachte weet dat de informatie die hij doorgeeft aan de fiscus niet beschermd is. Het is volgens mij geen oplossing om de gesprekken met de fiscus onder de vertrouwelijkheidsregeling te laten vallen omdat dit zou leiden tot oneerlijke situaties in vergelijking met belastingplichtigen die wel de klassieke strafprocedure volgen. Het komt bv. vaak voor dat met één fraudefeit verschillende belastingen of zowel belasting als sociale zekerheidsbijdragen ontdoken worden. Als de gesprekken met de fiscus onder de vertrouwelijkheidsregeling zouden vallen dan zou bv. een ambtenaar van de inkomstenbelastingen deze informatie niet mogen doorgeven aan een ambtenaar van de BTW en dit is mijns inziens te verregaand en tegenstrijdig met het openbare orde karakter van het fiscaal recht.⁶⁰⁵

b. Fiscale meewerkingsplicht

179. **FISCALE MEEWERKINGSPLICHT** – Een belastingplichtige is principieel verplicht zijn medewerking te verlenen aan een fiscaal onderzoek.^{606 607} Hierdoor kan het zijn dat de belastingplichtige, naast het misdrijf waarvoor schikkingsonderhandelingen lopen, zelf een nieuw fiscaal misdrijf aan het licht brengt. Daarnaast is het mogelijk dat hij zijn schuld aan het fiscaal misdrijf waarvoor onderhandelingen lopen bekent of documenten aan de fiscus overlegt die zijn schuld kunnen bewijzen, terwijl de procedure resulteert in een onvolkomen minnelijke schikking. De fiscus beschikt dan over dit materiaal en kan het, gelet op randnr. 178, gebruiken in een latere procedure of doorgeven aan het parket, terwijl dit bewijs is bekomen met de meewerkingsplicht.

⁶⁰⁵ Zie art. 335 en 336 WIB voor de informatie-uitwisseling tussen de fiscale administraties.

⁶⁰⁶ Rb. Brussel 29 januari 2015, *Fisc.Koer.* 2015, 797, noot X. en *FJF* 2016, 41.

⁶⁰⁷ De belastingplichtige moet antwoorden op elke vraag om inlichtingen, de door de belastingadministratie gevraagde boeken en documenten overhandigen en zijn beroepslokale toegankelijk houden voor de belastingadministratie op straffe van fiscale sancties (Zie art. 315 WIB e.v. en art. 59-69 WBTW; O. ROBIJNS, “Van de verplichting om mee te werken tot het recht om te zwijgen”, *Pacioli* 2011, nr. 310, (1) 2; I. DE TROYER en L. VANDENBERGHE, *Handboek fiscale procedure inkomstenbelastingen*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 35-45).

c. Zwijgrecht

i. Periodieke en materiële werking van het zwijgrecht

180. **ZWIJGRECHT GELDT VANAF INVERDENKINGSTELLING** – De vraag vanaf wanneer het zwijgrecht van toepassing is in een fiscaal controleonderzoek komt neer op de vraag vanaf wanneer er sprake is van een “criminal charge” (strafvervolging) in de zin van art. 6 EVRM.^{608 609} Men moet hierbij kijken of er sprake is van een formele inverdenkingstelling of maatregelen die een inverdenkingstelling impliceren en die een individu kunnen verontrusten (materiële inverdenkingstelling).⁶¹⁰

181. **TOEPASSING** - Stel dat het fiscaal onderzoek al enige tijd begonnen is vooraleer er schikkingsonderhandelingen lopen. In dat geval kunnen bepaalde handelingen in het fiscaal onderzoek het bestaan van een materiële inverdenkingstelling impliceren.^{611 612} Stel dat het louter gaat over informatie bekomen tijdens het onderzoek parallel aan de schikkingsonderhandelingen. In dat geval valt te argumenteren dat het zwijgrecht geldt aangezien men al in kennis werd gesteld van het verwijt een strafbaar feit te hebben gepleegd aan het begin van een procedure tot minnelijke schikking.^{613 614} Een verdachte kan dus een zwijgrecht inroepen tijdens een fiscaal onderzoek.

⁶⁰⁸ C. VANDERKERKEN, *Fiscale strafvervolging en rechtsbescherming: wapengelijkheid, zwijgrecht en bewijslastverdeling*, Gent, Larcier, 2006, 396.

⁶⁰⁹ Het zwijgrecht en het recht om zichzelf niet te beschuldigen worden impliciet afgeleid uit art. 6 EVRM (EHRM 17 december 1996, nr. 19187/91, Saunders/Verenigd Koninkrijk, §68; Cass. 19 juni 2013, *Arr.Cass.* 2013, 1551, *Dr.pén.entr.* 2014, 157, noot L. HUYBRECHTS, *NC* 2015, 25, *Pas.* 2013, 1401 en *Rev.dr.pén.* 2013, 1021; B. RAINEY, E. WICKS en C. OVEY, *The European Convention on Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2017, 312). De rechtsbescherming van art. 6 EVRM geldt pas wanneer er sprake is van een “criminal charge”.

⁶¹⁰ EHRM 21 september 1994, Fayed/Verenigd Koninkrijk, *Publ.Eur.Court H.R.* 1995, Serie A, nr. 294-B; C. VANDERKERKEN, *Fiscale strafvervolging en rechtsbescherming: wapengelijkheid, zwijgrecht en bewijslastverdeling*, Gent, Larcier, 2006, 397; M. MAUS, “Spreken is zilver en zwijgen is goud, of is het omgekeerd? Het zwijgrecht in fiscale (straf)zaken” in X, *Het strafrecht bedreven. Liber amicorum Alain De Nauw*, Brugge, die Keure, 2011, (617) 624-625.

⁶¹¹ C. VANDERKERKEN, *Fiscale strafvervolging en rechtsbescherming: wapengelijkheid, zwijgrecht en bewijslastverdeling*, Gent, Larcier, 2006, 397.

⁶¹² Het gaat hier bijvoorbeeld over de kennisgeving van de uitbreiding van de onderzoekstermijn naar 7 jaar in geval van aanwijzingen van belastingontduiking in een bepaald tijdperk (art. 333, lid 3 WIB) of een bericht van wijziging waarin een belastingverhoging van 50% wordt aangekondigd (art. 346 WIB) (O. ROBIJNS, “Van de verplichting om mee te werken tot het recht om te zwijgen”, *Pacioli* 2011, nr. 310, (1) 3; F. EERENS, “De vraag om inlichtingen: vraag maar raak?”, *TFR* 2015, (386) 404).

⁶¹³ V. SEPULCHRE, *Droit de l'homme et libertés fondamentales en droit fiscal*, Brussel, Larcier, 2004, 303.

⁶¹⁴ Dit zal zeker het geval zijn indien er een formele inverdenkingstelling door de onderzoeksrechter heeft plaatsgevonden of er een opsporingsonderzoek lopende is (C. VANDERKERKEN, *Fiscale strafvervolging en rechtsbescherming: wapengelijkheid, zwijgrecht en bewijslastverdeling*, Gent, Larcier, 2006, 415; F. EERENS, “De vraag om inlichtingen: vraag maar raak?”, *TFR* 2015, (386) 404).

182. **ZWIJGRECHT GELDT ENKEL VOOR WILSAFHANKELIJKE GEGEVENS** – Het zwijgrecht geldt enkel t.a.v. wilsafhankelijke gegevens en niet t.a.v. wilsonafhankelijke gegevens.⁶¹⁵ Documenten waarvan het bestaan niet zeker is en verklaringen⁶¹⁶ kunnen beschouwd worden als wilsafhankelijk.⁶¹⁷ Boekhoudkundige stukken⁶¹⁸ en bankdocumenten⁶¹⁹ zijn te beschouwen als wilsonafhankelijke gegevens.

ii. Bewijsuitsluiting

183. **BEWIJSUITSLUITING IN STRAFPROCEDURE** – De informatie die verkregen werd met de meewerkingsplicht terwijl er nog geen zwijgrecht gold en die (on)rechtstreeks incriminerend is, mag niet gebruikt worden in een strafprocedure.⁶²⁰ ⁶²¹ Dit vloeit voort uit het recht om zichzelf niet te beschuldigen.⁶²² Deze rechtspraak is belangrijk voor het gebruik van incriminerende informatie met betrekking tot de feiten van een onvolkomen minnelijke schikking én met betrekking tot nieuwe feiten⁶²³ in een latere strafprocedure, aangezien er geen vertrouwelijkheid geldt (supra randnr. 205).

184. **BEWIJSUITSLUITING IN FISCALE PROCEDURE** – Stel dat voor de nieuwe feiten⁶²⁴ die aan het licht zijn gekomen besloten wordt om deze administratief af te handelen. Fiscale geldboetes

⁶¹⁵ EHRM 17 december 1996, nr. 19187/91, Saunders/Verenigd Koninkrijk, §69; EHRM 3 mei 2001, nr. 31827/96, *J.B./Zwitserland*, §68; F. EERENS, “De vraag om inlichtingen: vraag maar raak?”, *TFR* 2015, (386) 406.

⁶¹⁶ F. EERENS, “De vraag om inlichtingen: vraag maar raak?”, *TFR* 2015, (386) 406

⁶¹⁷ C. VANDERKERKEN, *Fiscale strafvervolgung en rechtsbescherming: wapengelijkheid, zwijgrecht en bewijslastverdeling*, Gent, Larcier, 2006, 406 en 421.

⁶¹⁸ Gent 10 mei 2005, *FJF* 2006, 731 en *TGR-TWVR* 2008, 78; Antwerpen 24 februari 2009, *Fisc.Koer.* 2009, nr. 6, 407; Gent 15 juni 2010, *Fisc.Koer.* 2010, nr. 16, 625; Antwerpen 20 maart 2012, *FJF* 2013, 10; C. VANDERKERKEN, *Fiscale strafvervolgung en rechtsbescherming: wapengelijkheid, zwijgrecht en bewijslastverdeling*, Gent, Larcier, 2006, 421; F. EERENS, “De vraag om inlichtingen: vraag maar raak?”, *TFR* 2015, (386) 406.

⁶¹⁹ M. MAUS, “Spreeken is zilver en zwijgen is goud, of is het omgekeerd? Het zwijgrecht in fiscale (straf)zaken” in X, *Het strafrecht bedreven. Liber amicorum Alain De Nauw*, Brugge, die Keure, 2011, (617) 623.

⁶²⁰ EHRM 17 december 1996, nr. 19187/91, Saunders/Verenigd Koninkrijk; Cass. 2 april 2008, *Arr.Cass.* 2008, 831, *JT* 2008, afl. 6314, 390, noot F. KUTY en *Pas.* 2008, 809; C. VANDERKERKEN, *Fiscale strafvervolgung en rechtsbescherming: wapengelijkheid, zwijgrecht en bewijslastverdeling*, Gent, Larcier, 2006, 408-409; F. EERENS, “De vraag om inlichtingen: vraag maar raak?”, *TFR* 2015, (386) 405.

⁶²¹ Het bewijs zal nog altijd uitgesloten moeten worden, ook na de Antigoon-toets (art. 21 V.T.Sv.), omdat er sprake is van een schending van het recht op een eerlijk proces.

⁶²² EHRM 17 december 1996, nr. 19187/91, Saunders/Verenigd Koninkrijk, §76.

⁶²³ In de vooronderstelling dat er voor de nieuwe feiten gekozen wordt voor strafrechtelijke afhandeling.

⁶²⁴ Voor de feiten waarvoor een minnelijke schikking mislukt is, is het niet meer mogelijk om te voorzien in een administratieve afhandeling. “Eens er een keuze is gemaakt, is deze definitief. Het is niet de bedoeling van het nieuwe systeem om herhaaldelijke overlegmomenten te organiseren om eenzelfde dossier te bespreken. Het overleg heeft tot doel om te bepalen welke weg een bepaald dossier moet volgen: hetzij administratief-fiscaal, hetzij gerechtelijk” (GwH 3 april 2014, nr. 61/2014, B.2.4.).

en belastingverhogingen kunnen een strafrechtelijk karakter hebben in de zin van art. 6 EVRM.⁶²⁵ Als deze gebaseerd zijn op informatie die bekomen is onder de verplichting te antwoorden, zou kunnen geoordeeld worden dat deze sanctionering in strijd is met het zwijgrecht.⁶²⁶

iii. Gevolgen voor fiscus vanaf werking zwijgrecht

185. **CAUTIEPLICHT DOOR FISCUS AANGERADEN** – Het is aangewezen dat de fiscus meedeelt dat de belastingplichtige het recht heeft om te zwijgen (cautie) vanaf het zwijgrecht geldt.^{627 628}

186. **ONDERZOEK LOOPT VERDER MET VRIJWILLIGE MEDEWERKING** – De fiscus kan nog altijd controlebevoegdheden uitoefenen waarbij medewerking vereist is (bv. een vraag om inlichtingen) maar zal dit niet mogen doen onder dreiging van sancties.⁶²⁹ Ook mogen er geen sancties opgelegd worden bij niet-medewerking.⁶³⁰

3. *Geen administratieve sancties meer mogelijk*

187. **WERKING UNA VIA** – Een belangrijk onrechtstreeks gevolg van een minnelijke schikking is het feit dat er geen belastingverhoging of geldboete meer kan opgelegd worden door de fiscus na het homologatievonnis van de rechter. Om op geïnformeerde wijze afstand te doen is het belangrijk dat de verdachte hiervan op de hoogte is.

⁶²⁵ Het Hof van Cassatie en Grondwettelijk Hof aanvaarden dat een fiscaal-administratieve sanctie een straf (kan) zijn in de zin van art. 6 EVRM. Cass. 5 februari 1999, *Act.fisc.* 1999, afl. 15, 5, *Arr.Cass.* 1999, 142, *Bull.* 1999, 148, *Fisc.Act.* 1999, afl. 13, 5, *Fiskoloog*, afl. 698, 6, *FJF* 1999, 227, *JDF* 1999, 201, *JLMB* 1999, *RCJB* 2002, 573, *RW* 1998-99, 1352, *RW* 1999-00, 640, *TFR* 1999, 381; GwH 3 april 2014, nr. 61/2014, B.16.1). Zie ook Antwerpen 3 juni 2014, *Fiscoloog* 2014, afl. 1404, 8-10 (samenv.) en Brussel 13 juni 2014, *Fisc.Act.* 2014, afl. 34, 7; C. BUYSSE, “Non bis in idem-beginsel: definitieve strafsancie sluit belastingverhoging uit”, *Fiscoloog* 2014, afl. 1404, 8-10.

⁶²⁶ EHRM 5 april 2012, nr. 11663/4, Chambaz/Zwitserland, O. ROBIJNS, “Van de verplichting om mee te werken tot het recht om te zwijgen”, *Pacioli* 2011, nr. 310, (1) 3; L. HUYBRECHTS, “Het niet meewerken aan zijn eigen beschuldiging in belastingzaken” (noot onder EHRM 5 april 2012), *NC* 2014, (394) 395; F. EERENS, “De vraag om inlichtingen: vraag maar raak?”, *TFR* 2015, (386) 404.

⁶²⁷ K. ANTHONISSEN, B. COOPMAN en E. FRANCIS, “Naar een proportionele beteugeling van financiële en fiscale fraude: denkpijles voor een 'betere inning'”, *AFT* 2004, (3) 5.

⁶²⁸ Het EHRM oordeelde dat afstand aan het recht om zichzelf te beschuldigen niet geïnformeerd kan gebeuren indien de verdachte niet in kennis wordt gesteld dat hij een zwijgrecht heeft en niet wordt bijgestaan door een advocaat. Het Hof hecht dus belang aan een cautie (EHRM 27 oktober 2011, nr. 25303/08, Stojkovic/België en Frankrijk, §54).

⁶²⁹ L. HUYBRECHTS, “Het niet meewerken aan zijn eigen beschuldiging in belastingzaken” (noot onder EHRM 5 april 2012), *NC* 2014, (394) 396.

⁶³⁰ L. HUYBRECHTS, “Het niet meewerken aan zijn eigen beschuldiging in belastingzaken” (noot onder EHRM 5 april 2012), *NC* 2014, (394) 396.

§2. De inhoud van het strafvoorstel en de totstandkoming moet het onderwerp zijn van een voldoende rechterlijke controle

A. Grondwettelijk Hof 2 juni 2016

188. **SITUATIE VOOR HET ARREST** – Vanaf de reparatiewet (*supra* randnr 13) voorzag art. 216*bis*, §2 Sv. enkel in een formele controle door de rechter. De rechter moest, voor hij het verval van de strafvordering vaststelde, nagaan of (1) de formele voorwaarden uit art. 216*bis*, §1, lid 1 Sv. nageleefd waren, (2) de dader de minnelijke schikking heeft aanvaard en nageleefd en (3) het slachtoffer of de administratie vergoed waren.⁶³¹ De rechter controleerde dus niet de proportionaliteit of opportuniteit van de schikking.⁶³² De rechter kan ook niet de kwalificatie veranderen. Hij kan enkel nagaan of de feiten, onder de hoogst mogelijke kwalificatie, *in abstracto* voorwerp kunnen uitmaken van de minnelijke schikking.⁶³³
189. **GRONDWETTELIJK HOF VINDT CONTROLE ONVOLDOENDE** – Zoals vermeld in randnr. 18 oordeelde het Hof dat art. 216*bis*, §2 Sv. niet meer verenigbaar is met de grondwet en het recht op een eerlijk proces⁶³⁴ en op een onafhankelijke rechter.⁶³⁵ Het Hof vereist een daadwerkelijke controle, waarbij de rechter een volwaardig toezicht uitoefent op de vrijwilligheid, de proportionaliteit en de wettigheid⁶³⁶ van de voorgestelde schikking.⁶³⁷ Dat

⁶³¹ K. DE MEESTER en J. VAN CAUTER, *Justice for sale: onderhandelen over schuld en boete in strafzaken*, Gent, Larcier, 2015, 20.

⁶³² De minister meende dat een controle hiervan door de rechter een schending zou uitmaken van art. 151 Gw. aangezien het de onafhankelijkheid van het Openbaar Ministerie in de opsporing en vervolging zou aantasten (Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door mevrouw Lahaye-Battheu, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1344/003, 4; S. VERSTRAELEN, “Ontbrekende beroepsmogelijkheid bij minnelijke schikking: wat na de handhaving?” (noot onder GwH 2 juni 2016), *T.Strafr.* 2017, (323) 324-325, nr. 8). Tijdens het wetgevend proces van de VES werd door kamerlid Van Eecke ervoor geopperd om de rechterlijke controle van de minnelijke schikking net zoals bij de VES ook op de proportionaliteit en opportuniteit te laten slaan. Het amendement werd niet aanvaard (Amendement nr. 3 bij het Wetsontwerp Potpourri II, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54- 1418/3, 4; Verslag namens de Commissie voor Justitie uitgebracht door de dames Özen en Van Vaerenbergh, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/5, 125 en 126.; M. FERNANDEZ-BERTIER en N. VAN DER EECKEN, “La transaction pénale élargie déclarée inconstitutionnelle: vers une motivation de la transaction et un contrôle juridictionnel suffisant et effectif”, *Dr.pén.ent.* 2016, (213) 219-220).

⁶³³ R. VERSTRAETEN en A. BAILLEUX, “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, (422) 450.

⁶³⁴ Het Hof verwijst zelfs naar de rechtspraak van het EHRM in *Natsvlisvili en Togonidze v. Georgië* aangezien de plea bargaining volgens het Hof voldoende vergelijkbaar is met de minnelijke schikking wanneer de strafvordering is ingesteld (GwH 2 juni 2016, nr. 83/2016, overweging B.12).

⁶³⁵ Art. 10, 11 en 151 Gw.; Art. 6.1 EVRM en 14, lid 1 IVBPR.

⁶³⁶ Het Hof bedoelt met wettigheid het voldoen aan “de wettelijke voorwaarden van de minnelijke schikking, vervat in artikel 216*bis* van het Wetboek van strafvordering, de bindende richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, bedoeld in artikel 151, § 1, van de Grondwet en artikel 143*quater* van het Gerechtelijk Wetboek, en in voorkomend geval de wetten die de beoordelingsbevoegdheid van het openbaar ministerie in bepaalde gevallen beperken” (GwH 2 juni 2016, nr. 83/2016, overweging B.12.4).

toezicht kan slechts als een daadwerkelijke controle beschouwd worden indien de beslissing inzake de minnelijke schikking wordt gemotiveerd door het Openbaar Ministerie.⁶³⁸ Het arrest heeft enkel gevolgen voor minnelijke schikkingen waarvoor het verval nog niet werd vastgesteld op 1 juli 2016.⁶³⁹ De bodemrechter beschikt over de mogelijkheid om aan de ongrondwettigheid te remediëren⁶⁴⁰ tot het wetgevend ingrijpen en één bodemrechter heeft hier gebruik van gemaakt.⁶⁴¹ Het Openbaar Ministerie kreeg de richtlijn om tot een wetgevend ingrijpen geen schikkingen meer af te sluiten.⁶⁴²

B. Wetsontwerp 6 november 2017

190. **INHOUDELIJKE CONTROLE** – De wetgever heeft aan de eisen van het GwH gehoor gegeven met een wetsontwerp. Het wetsontwerp bepaalt dat de procureur de rechter moet vatten met een gemotiveerde vordering⁶⁴³, waardoor het lijkt tegemoet te komen aan de wens van het GwH om de beslissing tot minnelijke schikking te motiveren. De nieuwe rechterlijke controle zou erin bestaan dat de rechter naast de reeds bestaande formele controle, ook nagaat of de dader het voorstel vrijwillig en weloverwogen heeft aanvaard en of het voorstel proportioneel is met de ernst van de feiten en de persoonlijkheid van de dader.⁶⁴⁴ Daarnaast controleert de

⁶³⁷ GwH 2 juni 2016, nr. 83/2016, overweging B.12.4; M. FERNANDEZ-BERTIER en N. VAN DER EECKEN, “La transaction pénale élargie déclarée inconstitutionnelle: vers une motivation de la transaction et un contrôle juridictionnel suffisant et effectif”, *Dr.pén.ent.* 2016, (213) 218; J. MEESE, “Afkopen kan, maar vereist daadwerkelijke rechterlijke controle” (noot onder GwH 2 juni 2016), *NC* 2016, (350) 352; S. VERSTRAELEN, “Ontbrekende beroepsmogelijkheid bij minnelijke schikking: wat na de handhaving?” (noot onder GwH 2 juni 2016), *T.Strafr.* 2017, (323) 325, nr. 8.

⁶³⁸ GwH 2 juni 2016, nr. 83/2016, overweging B.10.1-11 en 12; O. MICHIELS, “La transaction pénale élargie face au contrôle de la Cour constitutionnelle” (noot onder GwH 2 juni 2016), *JLMB* 2016, (1847) 1850; S. VERSTRAELEN, “Ontbrekende beroepsmogelijkheid bij minnelijke schikking: wat na de handhaving?” (noot onder GwH 2 juni 2016), *T.Strafr.* 2017, (323) 325, nr. 8.

⁶³⁹ GwH 2 juni 2016, nr. 83/2016, overweging B.24; Antwoord minister van Justitie 7 oktober 2016, *Vr. en Antw.* Kamer 2015-16, 5 juli 2016, 93 (Vr. nr. 1286 G. CALOMNE).

⁶⁴⁰ Cass. 14 oktober 2008, *Arr.Cass.* 2008, 2226; S. VERSTRAELEN, “Ontbrekende beroepsmogelijkheid bij minnelijke schikking: wat na de handhaving?” (noot onder GwH 2 juni 2016), *T.Strafr.* 2017, (323) 326.

⁶⁴¹ Corr. Luik 17 januari 2017, *JLMB* 2017, 669: de strafrechter weigerde de minnelijke schikking te homologeren aangezien het slachtoffer niet werd opgeroepen door het openbaar ministerie voor het gesprek voorafgaand aan het voorstel en dus de wettelijke procedure niet werd nageleefd (*idem*, 676). De toepassing van art. 216bis was volgens de rechter nog steeds mogelijk indien de vereisten uit het arrest van het GwH werden gerespecteerd (*idem*, 673). De rechtbank onderzocht de voorgelegde schikking hoewel deze niet was gemotiveerd.

⁶⁴² *Vr.en Antw.* Kamer 2015-16, 23 november 2016, 55 (Vr. nr. 1425 V. SCOURNEAU); S. VERSTRAELEN, “Ontbrekende beroepsmogelijkheid bij minnelijke schikking: wat na de handhaving?” (noot onder GwH 2 juni 2016), *T.Strafr.* 2017, (323) 327.

⁶⁴³ Art. 216bis, §2, lid 8 Sv. in Wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 54-2753/001, 158.

⁶⁴⁴ Art. 216bis, §2, lid 8 Sv. in Wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 54-2753/001, 158.

rechter ook de wettigheid⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ maar niet de opportuniteit⁶⁴⁷. De wetgever stelt dat de evenredigheidstoets door de onderzoeksgerechten kadert binnen de beoordeling van de bezwaren.⁶⁴⁸ Het wetsontwerp kon volgens mij nog iets meer in lijn zijn met de rechtspraak van het EHRM door te bepalen dat de rechter moet nagaan of de feiten overeenstemmen met de werkelijkheid en er een correcte kwalificatie is gegeven (*supra* randnr 171) en door te bepalen dat de homologatiezitting openbaar is⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰.

191. **ACCESSOIRE WIJZIGINGEN** - Het wetsontwerp voorziet ook in een chronologische wijziging: de schikking wordt bekrachtigd en de strafvordering vervallen verklaard voordat de schikking ten uitvoer gelegd wordt in plaats van erna.⁶⁵¹ Dit komt de rechtzekerheid ten goede.⁶⁵² Om een onpartijdige behandeling van de zaak te garanderen wordt ook voorzien dat de rechter die

⁶⁴⁵ Art. 216*bis*, §2, lid 8 Sv. in Wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 54-2753/001, 158. en 33

⁶⁴⁶ Er wordt niet verduidelijkt wat de wetgever verstaat onder wettigheid maar de Raad van State stelde in zijn advies dat een loutere controle of de toepassingsvoorwaarden voor de minnelijke schikking voldaan zijn, niet voldoende is (Adv.RvS. nr. 61.795/1/V bij het Wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, 9). Mijns inziens moet de rechter nu ook nagaan of de wettelijke procedure gevolgd is. Wettigheid slaat volgens het GwH ook op de de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid en de wetten die de beoordelingsbevoegdheid van het Openbaar Ministerie in bepaalde gevallen beperken (*supra* voetnoot nr. 635). Wettigheid lijkt niet te slaan op het geven van een juiste kwalificatie door de rechter.

⁶⁴⁷ Zowel het arrest als het wetsontwerp vermelden niet dat de rechter het opportuniteitsoordeel van de procureur mag herbekijken. Daarnaast oordeelt het arrest wel dat wanneer de verdachte de procedure van een minnelijke schikking verzoekt en de procureur niet op dit verzoek ingaat, deze beslissing niet kan gecontroleerd worden door een rechter (GwH 2 juni 2016, nr. 83/2016, overweging B.21). *A contrario* kan de beslissing om een minnelijke schikking af te sluiten niet in vraag gesteld worden door de rechter (M. FERNANDEZ-BERTIER en N. VAN DER EECKEN, “La transaction pénale élargie déclarée inconstitutionnelle: vers une motivation de la transaction et un contrôle juridictionnel suffisant et effectif”, *Dr.pén.ent.* 2016, (213) 219).

⁶⁴⁸ Wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 54-2753/001, 30.

⁶⁴⁹ Dit werd ook voorgesteld in een amendement bij het wetsontwerp: Amendement nr. 16 van de heer A. LAAOUEJ bij het wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 2753/004, 12. Dit amendement werd verworpen (Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer C. Brotcorne, *Parl.St.* Kamer 2018-2018, nr. 2753/005).

⁶⁵⁰ Openbaarheid is aangewezen, zowel in geval van een rechterlijke controle door de vonnisrechter als door de onderzoeksrechter.

⁶⁵¹ Art. 216*bis*, §2, lid 9 Sv. in Wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 54-2753/001, 158.

⁶⁵² Wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 54-2753/001, 31.

een homologatie geweigerd heeft niet later als rechter mag oordelen over de zaak.⁶⁵³ Er wordt ten slotte ook gezorgd voor vertrouwelijkheid indien de rechter niet homologeert.⁶⁵⁴

C. Beroepsmogelijkheden

192. **HOGER BEROEP** – Indien de rechter in eerste aanleg weigert het verval van de strafvordering vast te stellen, is er hoger beroep mogelijk.⁶⁵⁵ Hoger beroep is mogelijk zowel door de verdachte als door het Openbaar Ministerie. Het is niet mogelijk indien de rechter het akkoord homologeert, maar dat is ook niet nodig om te voldoen aan de rechtspraak van het EHRM.

AFDELING II. RECHTSVERGELIJKENDE EVALUATIE

193. De Franse CJIP kan als alternatief voor vervolging vergeleken worden met onze minnelijke schikking. Bij beide procedures is bijstand van een advocaat niet verplicht maar bij de CJIP is de procureur verplicht om de verdachte mee te delen dat hij zich kan laten bijstaan door een advocaat vooraleer hij toezegt op het voorstel. De Franse wetgeving gaat dus iets verder dan de Belgische en is in dat opzicht meer conform de rechtspraak van het EHRM. Zowel bij de CJIP als de minnelijke schikking moet de procureur aan de verdachte de feiten meedelen waarop de procedure betrekking zal hebben en de kwalificatie die hij hierop kleeft. Hierdoor kan de verdachte op een geïnformeerde manier afstand doen. Bij de CJIP krijgt een verdachte, in tegenstelling tot bij de minnelijke schikking, geen automatische inzage van het strafdossier. Inzage in het strafdossier is naar mijn mening de belangrijkste waarborg om geïnformeerd afstand te doen en daar komt de Franse wetgever aan te kort. Beide procedures eindigen in een rechterlijke controle. Bij de CJIP vindt deze altijd plaats terwijl dit bij de minnelijke schikking enkel is wanneer de strafvordering is ingesteld. De controle zelf loopt voor een deel parallel met die van de minnelijke schikking (toepassingsgebied, wettelijk verloop procedure en proportionaliteit). De rechter controleert echter bij een CJIP niet of de overeenkomst op

⁶⁵³ Art. 216bis, §2, lid 8 Sv. in Wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 54-2753/001, 158.

⁶⁵⁴ *Eveneens kunnen de documenten die werden opgemaakt en de mededelingen die werden gedaan tijdens het overleg niet ten laste van de dader worden aangewend in een strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve, arbitrale of enige andere procedure voor het oplossen van conflicten en zijn ze niet toelaatbaar als bewijs, zelfs niet als buitengerechtelijke erkenning* (Art. 216bis, §2, lid 8 Sv. in Wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 54-2753/001, 158).

⁶⁵⁵ Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, 17.; N. DELVIGNE, “La transaction pénale et son application aux infractions fiscales”, *JDF* 2015, (257) 274.

een vrijwillige en weloverwogen manier is gesloten, terwijl de Belgische rechter dit wel moet doen. In beide landen toetst de rechter de overeenkomst niet aan de werkelijkheid en gaat de rechter niet na of de juridische kwalificatie correct is, terwijl dit mijns inziens ook een waarborg is voor een voldoende rechterlijke controle. Alleen het EHRM kan besluiten of deze procedure in overeenstemming is met art. 6 EVRM, maar ik kan wel besluiten dat de procedure van de CJIP minder compenserende waarborgen bevat dan onze verruimde minnelijke schikking.

194. Bij een strafbeschikking legt de fiscus of het openbaar ministerie oa. een geldboete op aan de belastingplichtige. Indien de belastingplichtige zich niet verzet tegen de strafbeschikking, wordt deze definitief. De strafbeschikking is het best te vergelijken met de minnelijke schikking omdat bij beide rechtsfiguren het betalen van de geldsom de strafvordering doet vervallen. Door te betalen of de verzetstermijn te doen verschrijden doet de belastingplichtige afstand van zijn rechten uit art. 6 EVRM. Hij accepteert op die manier de strafbeschikking en kan zijn zaak niet meer voor de rechter brengen. Dit is een zeer efficiënte manier om fiscale misdrijven te vervolgen maar men kan zich vragen stellen bij de rechtsbescherming die de belastingplichtige heeft. De strafbeschikking bevat verplicht de feiten waar de strafbeschikking betrekking op heeft, samen met de kwalificatie die eraan gegeven wordt en de wijze waarop verzet moet gedaan worden. Op die manier kan de verdachte, zoals in België, met kennis van de feiten afstand doen. De verdachte heeft bovendien, zoals bij de minnelijke schikking, een automatisch inzagerecht. Dit is noodzakelijk om geïnformeerd afstand te doen. De fiscus of de OvJ moet de verdachte horen vooraleer ze een strafbeschikking uitvaardigen maar deze verplichting geldt enkel indien de geldboete meer dan 2000 euro bedraagt. Het horen van de verdachte stelt in de praktijk niet veel voor en kan bijvoorbeeld ook telefonisch gebeuren. Dit horen zou een gelegenheid kunnen zijn waarbij de fiscus zou kunnen nagaan of de verdachte vrijwillig afstand doet. Bijstand door een advocaat is voor fiscale misdrijven niet verplicht tijdens dit horen. Het is dus mogelijk dat een verdachte afstand doet van een normale strafprocedure zonder ook maar één woord gewisseld te hebben met een advocaat of iemand van de fiscale administratie of het parket. Het lijkt mij onjuist te stellen dat een verdachte bij het betalen van de geldboete of laten verschrijden van de verzetstermijn weet heeft van de gevolgen dat deze handelingen met zich meebrengen. Er is tevens geen rechterlijke controle

van de strafbeschikking, waardoor er kan besloten worden dat de strafbeschikking helemaal niet overeenkomt met de rechtspraak van het EHRM.

HOOFDSTUK II. CONTINENTALE PLEA BARGAINING PROCEDURES

AFDELING I. BELGISCHE VOORAFGAANDE ERKENNING VAN SCHULD

195. **INLEIDING** – De Raad van State heeft in 2015 met een advies art. 216 Sv. getoetst aan art. 6 EVRM en oordeelde dat de twee “verzoenbaar lijken”.⁶⁵⁶ De Raad van State oordeelde dat de wetgever door de bijstand van de advocaat, de bedenktijd en de controle *a posteriori* door de rechter in de wet te schrijven, voor voldoende waarborgen heeft gezorgd om misbruiken tegen te gaan.⁶⁵⁷ Hieronder volgt een uitgebreide toetsing van enkele procedurele regels aan de *waiver of rights*-leer van het EHRM.

§1. Het strafvoorstel moet geaccepteerd zijn op vrijwillige wijze met kennis van de feiten en de gevolgen van de procedure

A. Bijstand advocaat

196. **VERPLICHTE BIJSTAND TIJDENS ERKENNING SCHULD** - De verklaringen waarmee de verdachte of beklaagde schuld erkent aan de aan hem ten laste gelegde feiten worden afgelegd in het bijzijn van zijn advocaat naar keuze of een aan hem toegewezen advocaat.⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ Dit verplichte bijzijn dat zich uit in een handtekening door de advocaat⁶⁶⁰ onder de overeenkomst lijkt noodzakelijk in het licht van de Salduz-leer.⁶⁶¹ De bijstand van de advocaat garandeert bovendien dat er op een geïnformeerde wijze en zonder onaanvaardbare druk een beslissing kan worden genomen.⁶⁶² Een verdachte heeft het recht om zichzelf te verdedigen⁶⁶³ maar het

⁶⁵⁶ Adv. RvS. nr. 57792/1/V bij de de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 19 februari 2016.

⁶⁵⁷ De RvS verwijst hierbij naar EHRM 29 april 2014 (Natsvlisvili en Togonidze/Georgië).

⁶⁵⁸ Art. 216, §3 Sv.

⁶⁵⁹ Art. 216 vermeldt uitdrukkelijk dat indien een verdachte of beklaagde over onvoldoende inkomsten beschikt, hij toepassing moet kunnen maken van de juridische tweedelijnsbijstand. Dit toont aan dat de wetgever bijstand door een advocaat essentieel acht (art. Art. 216, §3, lid 2 Sv; MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 93).

⁶⁶⁰ Art. 216, §3, lid 5 Sv.

⁶⁶¹ N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 229.

⁶⁶² MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 92 en 93; Omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 8; R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige Verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met

EHRM staat toe dat een lidstaat bijstand van een advocaat verplicht in sommige gevallen.⁶⁶⁴ De wetgever moet er wel voor oppassen dat toegang tot de VES-procedure niet wordt beperkt tot de welgestelde belastingplichtigen. Ook zou een verplichte bijstand gedurende de hele procedure een bijkomende kost opleveren voor de Staat, aangezien het EVRM⁶⁶⁵ België verplicht om gratis rechtsbijstand aan te bieden voor de verdachte die niet over voldoende middelen beschikt om een raadsman te bekostigen. Ik ben van mening dat de huidige bijstandsregeling, bekeken samen met de andere waarborgen uit art. 216 Sv., de toets van het EHRM zou doorstaan. Het lijkt mij echter wenselijk, gelet op het feit dat het EHRM uitwijdt naar de specifieke momenten waarop er bijstand was en dit niet beperkt was tot enkel de erkenning van schuld, dat de advocaat ook aanwezig is bij de uiteenzetting van de feiten en kwalificatie en het voorstel van de straf door de procureur.⁶⁶⁶ De advocaat kan bijvoorbeeld proberen te onderhandelen over de kwalificatie. Het is wel nog onduidelijk of de verdachte (zoals in Frankrijk) afstand kan doen van de verplichte bijstand. Dit lijkt niet het geval te zijn⁶⁶⁷ maar de wetgever had dit toch beter opgenomen in art. 216 Sv.⁶⁶⁸

197. **TAAK ADVOCaat** – De wet stelt dat de advocaat inzage heeft in het dossier waardoor hij zijn cliënt zo goed mogelijk kan informeren over zijn rechten, zijn positie in het dossier, de gevolgen indien hij zijn schuld erkent en het verdere verloop van de procedure.⁶⁶⁹ De wet

de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen", *Themis* 2015-2016, (123) 146, nr. 41.

⁶⁶³ Art. 6, lid 3, (c) EVRM.

⁶⁶⁴ EHRM 25 september 1992, nr. 13611/88, Croissant/Duitsland, §27; EHRM 14 januari 2003, nr. 26891/95, Lagerblom/Zweden, §137; W.A. SCHABAS, *The european convention on human rights. A commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2015, 311.

⁶⁶⁵ Art. 6, lid 3, (c) EVRM.

⁶⁶⁶ Zie ook: R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, "Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen", *Themis* 2015-2016, (123) 133, voetnoot nr. 41; TERSAGO, P., "Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld" in DEMEESTER, T. (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 30.

⁶⁶⁷ Verslag namens de Commissie voor Justitie uitgebracht door de dames Özen en Van Vaerenbergh, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/5, 120 en 123.

⁶⁶⁸ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, "Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen", *Themis* 2015-2016, (123) 151.

⁶⁶⁹ EHRM 27 november 2008, nr. 36391/02, Salduz/Turkije, *Juristenkrant* 2008, afl. 180, 1 en 2, *JDE* 2009, afl. 156, 66, *J.dr.jeun.* 2009, afl. 281, 31, *JLMB* 2009, 196, *NJB*, 105, *NJW* 2009, afl. 194, 24, *NC* 2009, 98, *RAJe* 2010, 18, *RW* 2011-12, 157, *TJK* 2009, 248, *TJK* 2009, 263, *T.Strafr.* 2009, 36 en *T.Strafr.* 2009, 234; Art. 216, §3, lid 3 Sv.; L. HUYBRECHTS, "Het verhoor onder de Salduzwet" in F. GOOSSENS, H. BERKMOES, A. DUCHATELET en F. HUTSEBAUT (eds.), *De Salduz-regeling. Theorie en praktijk, vandaag en morgen*, Brussel, Politeia, 2012, (109) 112; N. DE NIL, "Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het

neemt op die manier de rechtspraak van het EHRM op een correcte wijze over.⁶⁷⁰ De advocaat moet duidelijk maken dat een bekentenis van de feiten meteen ook een aanvaarding van de door de procureur voorgestelde straf inhoudt en dat de zaak niet meer door de rechter ten gronde kan behandeld worden, ook niet in hoger beroep.⁶⁷¹ Hij zal zijn cliënt ook moeten uitleggen wat er nu kan gebeuren m.b.t. de vergoeding van de ontdoken belasting. De cliënt kan op die manier op een geïnformeerde wijze beslissen of hij het voorstel van de procureur moet nemen of laten. De verdachte kan bovendien te allen tijde vertrouwelijk overleg plegen met zijn advocaat buiten de aanwezigheid van de procureur des Konings.⁶⁷²

B. Inzagerecht

198. **GEÏNFORMEERD AFSTAND DOEN** - Het is in het licht van rechtspraak van het EHRM wenselijk dat de verdachte of beklaagde in de procedure van de VES een recht op inzage heeft. De inzage in het strafdossier is mijns inziens een fundamentele garantie om weloverwogen en geïnformeerd de beslissing te maken om te bekennen of niet en is dus noodzakelijk.⁶⁷³ De verdachte moet namelijk weten hoeveel belastende bewijzen het parket heeft tegenover hem en moet kunnen inschatten wat zijn kansen zouden zijn bij een beoordeling van de schuldvraag door de rechter.⁶⁷⁴ Dit kan hij enkel doen met behulp van inzage in het strafdossier. Art. 216 Sv. geeft aan de (advocaat van) de verdachte⁶⁷⁵ een

consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 228.

⁶⁷⁰ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §90.

⁶⁷¹ EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlisvili en Togonidze/Georgië, §93; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 228.

⁶⁷² Art. 216, §3, lid 3 Sv.

⁶⁷³ Zie ook: Omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 8.

⁶⁷⁴ P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 30.

⁶⁷⁵ Uit een letterlijke lezing van de wet lijkt het alsof enkel de advocaat van de verdachte, en niet de verdachte zelf, inzage heeft. De voorbereidende werken wijzen er echter op dat het inzage recht ook geldt voor de verdachte. ⁶⁷⁵ “De inzage van het dossier moet de dader of beklaagde en zijn advocaat in staat stellen om met kennis van zaken te oordelen of tot een erkenning van schuld van de ten laste gelegde feiten zal worden overgegaan. Deze inzage is essentieel om de belangen en de rechten van verdedigen te respecteren.” (MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 93).

automatisch inzagerecht van het strafdossier⁶⁷⁶ en komt hierdoor tegemoet aan de rechtspraak van het EHRM.

C. Bedenktijd

199. **10 DAGEN IN HET TEKEN VAN BEZINNING** – De verdachte/beklaagde kan na het horen van het strafvoorstel een bedenktijd van maximaal tien dagen vragen alvorens hij al dan niet zijn schuld aan de ten laste gelegde feiten erkent en de weerhouden wettelijke kwalificaties en voorgelegde straffen aanvaardt.⁶⁷⁷ Hier komt de wetgever alweer tegemoet aan de vereisten van art. 6 EVRM. De bedenktijd verhoogt namelijk de kans dat de verdachte op een vrijwillige en weloverwogen manier toezegt.

D. Gevolgen

200. **INLEIDING** – De verdachte moet kennis hebben van de feiten⁶⁷⁸ waarvoor de procureur een strafvoorstel doet en van de gevolgen die verbonden zijn aan het aanvaarden van het strafvoorstel. Een rechtstreeks gevolg is de straf uit het strafvoorstel, deze moet duidelijk zijn voor de verdachte. Daarnaast moet de verdachte op de hoogte zijn van wat er met de stukken en mededelingen gebeurt nadat hij akkoord gaat met het voorstel en of hij nog het voorwerp kan uitmaken van administratieve sancties (onrechtstreekse gevolgen VES-procedure).

1. Strafvoorstel

201. **EVENTUEEL LAGERE STRAF** – Het openbaar ministerie kan in ruil voor een bekentenis een straf voorstellen die lager is dan “hij meende te moeten vorderen”.⁶⁷⁹ De procureur kan een straf met (probatie)uitstel of een (probatie)opschorting⁶⁸⁰ of alternatieve straffen uit art. 7 Sw.

⁶⁷⁶ Art. 216, §3, lid 3 Sv.

⁶⁷⁷ Art. 216, §3, lid 4 Sv.

⁶⁷⁸ Hoewel niet expliciet in art. 216 Sv. is ingeschreven dat de procureur tijdens de ‘interne zitting’ de feiten waarop het strafvoorstel betrekking heeft meedeelt aan de verdachte, blijkt impliciet dat hij dit wel moet doen. Bv.: “de advocaat neemt kennis van het dossier en de aan de verdachte of beklaagde tenlastegelegde feiten..” en “indien de verdachte of de beklaagde de schuld van de hem tenlastegelegde feiten erkent”. Zie ook: R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 133.

⁶⁷⁹ Art. 216, §1, lid 2. De erkenning van schuld wordt namelijk in aanmerking genomen bij de voorgestelde straf (Omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 9).

⁶⁸⁰ Omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 9.

voorstellen.⁶⁸¹ Hij kan zowel een hoofd- als bijkomende straf (zoals bv. het (fiscaal) beroepsverbod⁶⁸²) voorstellen.⁶⁸³ Om een zekere eenvormigheid te creëren in de strafvoorstellen en weigering tot homologatie te vermijden zou het nuttig zijn om vanuit het College van procureurs-generaal *sentencing guidelines* op te stellen.⁶⁸⁴

202. **WETTELIJKE GRENZEN** – De creativiteit van het parket in het opleggen van een straf wordt beperkt door de wet.⁶⁸⁵ Het parket mag bijvoorbeeld geen straf voorstellen die onder het wettelijk minimum ligt of een uitstel of opschorting geven terwijl verdachte of beklaagde niet meer in aanmerking komt voor deze modaliteiten.⁶⁸⁶ Bovendien kan het parket geen correctionele gevangenisstraf van meer dan 5 jaar overeenkomen, gezien het toepassingsgebied van art. 216 (*supra* randnr. 118).⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ De procureur is naar mijn mening ook gebonden door een verplichte verbeurdverklaring (vgl. *supra* randnr. 45) en door de regels van samenloop⁶⁸⁹ (vgl. *supra* randnr. 41).

⁶⁸¹ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 134.

⁶⁸² Art. 455 WIB en 73ter WBTW voorzien in het fiscaal beroepsverbod, nl. het verbod om beroepsmatig fiscale raad te geven aan belastingplichtigen of hen bij te staan bij het vervullen van fiscale verplichtingen. Zie voor het bestuursverbod en koopmansverbod: Koninklijk besluit nr. 22 betreffende het rechterlijk verbod aan bepaalde veroordeelden en gefailleerden om bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen, *BS* 27 oktober 1934.

⁶⁸³ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 134.

⁶⁸⁴ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 134.

⁶⁸⁵ “In dat geval kan hij, in de voorwaarden voorzien in de wet, lagere straffen voorstellen dan hij meende te moeten vorderen...” (art. 216, §1, lid 2 Sv.).

⁶⁸⁶ Art. 3 en 8 Probatiewet; Omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 9; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 228.

⁶⁸⁷ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 99; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 228; R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 134.

⁶⁸⁸ Het parket mag niet boven deze grens gaan omwille van herhaling bijvoorbeeld (R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 135).

⁶⁸⁹ Art. 58 t.e.m. 65 Sw.

203. **GEEN SIGNIFICANT LAGERE OF HOGERE STRAF** – Het parket mag de verdachte niet dwingen schuldig te pleiten door hem te bedreigen met zwaardere tenlasteleggingen of met zwaardere straffen indien de zaak voor de rechtbank komt.⁶⁹⁰ Op die manier zou de verdachte of beklaagde namelijk niet op een vrije en weloverwogen afstand doen van de rechten uit art. 6 EVRM. De voorgestelde straf mag ook niet disproportioneel lager zijn dan de straf die ter terechtzitting zou worden gevorderd omdat onschuldigen dan een druk zouden ondervinden om schuldig te pleiten.⁶⁹¹

2. *Vertrouwelijkheid stukken*

204. **WENSELIJKE VERTROUWELIJKHEID** – Wat er gebeurt met de stukken en mededelingen nadat een strafvoorstel wordt aanvaard is ook een gevolg van de procedure waarvan de verdachte op de hoogte moet zijn. De regeling die uitgewerkt is in art. 216 Sv. (*supra* randnr. 136-141) is duidelijk maar wordt best nog even toegelicht door de procureur of de advocaat. De vertrouwelijkheidsregeling is daarnaast noodzakelijk om op een vrijwillige manier, zonder druk, het strafvoorstel van de procureur te aanvaarden.⁶⁹² In de procedure van art. 216 Sv. doet de procureur een strafvoorstel vóór een eventuele bekentenis, maar het is mogelijk dat de verdachte al voor het strafvoorstel bekend aan bepaalde feiten. Zonder de vertrouwelijkheidsregeling zou bv. het parket de brief waarin (de advocaat van) de verdachte de toepassing van art. 216 Sv. vraagt, gebruiken voor de strafrechter om aanwezigheid van schuld in hoofde van de verdachte aan te tonen. Met de vertrouwelijkheidsregeling kan de verdachte het strafvoorstel zonder druk aanvaarden.

205. **MOGELIJK GEBRUIK DOOR FISCUS DUIDELIJK MAKEN** – Het parket moet duidelijk maken aan de verdachte dat de informatie die hij -tijdens de zagezegde vertrouwelijke gesprekken met hem heeft- na ondertekening van de overeenkomst gewoon in het strafdossier komen en de

⁶⁹⁰ P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 29; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 227.

⁶⁹¹ EHRM 27 februari 1980, nr. 6903/75, Deweer/België, *NJ* 1980, 561; EHRM 20 juni 2002, Borghi/Italië, *Rev.trim.DH* 2003, afl. 55, 963; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 29; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, 197-235.

⁶⁹² R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “stevige Verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 146.

fiscus hier dus inzage van kan bekomen. De fiscus kan deze informatie gebruiken voor het inkohieren van de ontdoken belasting of administratieve bestraffing van nieuwe feiten. Tot de bekrachtiging door de rechtbank kunnen deze niet gebruikt worden in een fiscale procedure maar de fiscus is op die manier wel op de hoogte van de feiten en kan hierdoor onderzoeksmaatregelen nemen.

3. Geen administratieve sancties meer mogelijk

206. **WERKING UNA VIA** – Een belangrijk onrechtstreeks gevolg van een minnelijke schikking is het feit dat er geen belastingverhoging of geldboete meer kan opgelegd worden door de fiscus na het homologatievonnis van de rechter. Om op geïnformeerde wijze afstand te doen is het belangrijk dat de verdachte hiervan op de hoogte is.

§2. De inhoud van het strafvoorstel en de totstandkoming moet het onderwerp zijn van een voldoende rechterlijke controle

207. **INLEIDING** – Een rechterlijke controle *a posteriori* is altijd nodig om bij de VES-procedure tot een positief einde te komen.⁶⁹³ De rechterlijke controle vormt een waarborg tegen disproportionele *guilty pleas* en de veroordeling van onschuldigen en is belangrijk om te voldoen aan de vereisten van art. 6 EVRM.

208. **TOETSINGSGRONDEN** – De rechter zal meer dan een louter formele controle uitvoeren.⁶⁹⁴ Ten eerste gaat hij na of de wettelijke toepassingsvoorwaarden en procedurele voorwaarden van art. 216 Sv. vervuld zijn.⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ Daarnaast moet hij nagaan of de overeenkomst op een vrije en weloverwogen manier gesloten is.⁶⁹⁷ Deze voorwaarde weerspiegelt duidelijk de rechtspraak

⁶⁹³ Art. 216, §4, lid 3 Sv.

⁶⁹⁴ Omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 12; F. DESSY, “La reconnaissance préalable de culpabilité : entre révolution textuelle et involution culturelle ? - Première analyse « à la fortune du pot... ”, *Pli jur.*, 2016, afl. 36, (19) 27; N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 231.

⁶⁹⁵ Art. 216, §4, lid 3 Sv.; F. DESSY, “La reconnaissance préalable de culpabilité : entre révolution textuelle et involution culturelle ? - Première analyse « à la fortune du pot... ”, *Pli jur.*, 2016, afl. 36, (19) 25; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 32.

⁶⁹⁶ De wet bepaalt niet expliciet dat de rechter ook moet nagaan of de straf wettelijk is, gelet op de strafnorm, de regels van herhaling en samenloop (F. DESSY, “La reconnaissance préalable de culpabilité : entre révolution textuelle et involution culturelle ? - Première analyse « à la fortune du pot... ”, *Pli jur.*, 2016, afl. 36, (19) 27).

⁶⁹⁷ Art. 216, §4, lid 3 Sv.; F. DESSY, “La reconnaissance préalable de culpabilité : entre révolution textuelle et involution culturelle ? - Première analyse « à la fortune du pot... ”, *Pli jur.*, 2016, afl. 36, (19) 25; P. TERSAGO,

van het EVRM. Ook moet hij nagaan of de in de overeenkomst omschreven feiten met de werkelijkheid overeenstemmen en er een correcte juridische kwalificatie aan de feiten is gegeven.⁶⁹⁸ Het EHRM acht belang aan het feit dat de rechter nagaat of de tenlasteleggingen op het eerste zicht toerekenbaar zijn aan de belastingplichtige en of de kwalificatie juridisch correct⁶⁹⁹ is. Ook hier komt de wetgever dus weer tegemoet aan de rechtspraak. De rechter die vaststelt dat de juridische kwalificatie niet juist is, moet de homologatie van de overeenkomst weigeren aangezien de rechter geen wijzigingsbevoegdheid heeft.⁷⁰⁰ Ten slotte zal de rechter naar eigen inzicht beslissen of de voorgestelde straffen proportioneel zijn aan de ernst van de feiten, de persoonlijkheid van de beklaagde en de bereidheid tot vergoeding van eventuele schade.⁷⁰¹ Ook dit vond het EHRM een waarborg voor een voldoende rechterlijke controle.

209. WIJZE WAAROP CONTROLE GEBEURT - Om een grondige controle uit te voeren is het volgens het EHRM belangrijk dat de rechter beschikt over het schriftelijk strafvoorstel van de procureur en best ook over een verslag van de voorafgaande onderhandelingen (*supra* randnr. 169). Om die reden zou het interessant zijn om het parket te verplichten om over de voorafgaande onderhandelingen een verslag te maken en dit mee te sturen naar de rechter. Om de controle zorgvuldig door te voeren zal hij minstens de beklaagde en zijn advocaat moeten horen en eventueel ook aan andere bewijsmiddelen moeten toetsen.⁷⁰² De rechter is volgens de wet verplicht de beklaagde te horen. Het is naar mijn mening een vereiste dat de

“Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 32.

⁶⁹⁸ Art. 216, §4, lid 3 Sv.; F. DESSY, “La reconnaissance préalable de culpabilité : entre révolution textuelle et involution culturelle ? - Première analyse « à la fortune du pot... ”, *Pli jur.*, 2016, afl. 36, (19) 25; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 32.

⁶⁹⁹ Hierdoor wordt charge bargaining, een onderhandeling over de kwalificatie van het feit, onmogelijk gemaakt (R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 153).

⁷⁰⁰ Omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 12; R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 152.

⁷⁰¹ Art. 216, §4, lid 3 Sv.; F. DESSY, “La reconnaissance préalable de culpabilité : entre révolution textuelle et involution culturelle ? - Première analyse « à la fortune du pot... ”, *Pli jur.*, 2016, afl. 36, (19) 25; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 32.

⁷⁰² F. DESSY, “La reconnaissance préalable de culpabilité : entre révolution textuelle et involution culturelle ? - Première analyse « à la fortune du pot... ”, *Pli jur.*, 2016, afl. 36, (19) 25, nr. 35; P. TERSAGO, “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in T. DEMEESTER (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (25) 32.

rechter de beklaagde hoort en eveneens vraagt aan de beklaagde om zijn bekentenis te bevestigen⁷⁰³ omdat de rechter op die manier het best kan nagaan of op vrijwillige wijze is ingestemd met het strafvoorstel.

210. **OPENBAARHEID** – Het openbaar karakter van de homologatiezitting draagt volgens het Hof bij aan de kwaliteit van de rechterlijke controle. In tegenstelling tot wat geldt bij de minnelijke schikking, zal een raadkamer of KI nooit bevoegd zijn om te bekrachtigen.⁷⁰⁴ Dat is logisch, aangezien de strafrechter die de overeenkomst bekrachtigt tevens ook de voorgestelde straffen uitspreekt, iets wat een onderzoeksgerecht niet kan. Nochtans is het ook mogelijk dat het strafvoorstel een straf met opschorting bevat. Een onderzoeksgerecht kan o.g.v. art. 3 Probatielwet wel een straf met opschorting uitspreken en het is voorlopig nog onduidelijk of een onderzoeksgerecht in de toekomst een overeenkomst kan bekrachtigen waar een straf met opschorting in voorgesteld wordt.⁷⁰⁵ De bekrachtiging door het onderzoeksgerecht kan een meerwaarde zijn, aangezien de openbaarheid van debatten waar de verdachte zijn schuld erkent zijn reclassering in gevaar zou kunnen brengen.⁷⁰⁶ Langs de andere kant zou dit betekenen dat de rechterlijke controle een waarborg verliest.

211. **ONZEKERHEID** – De keerzijde aan de ruime controlebevoegdheid door de rechter bestaat erin dat de verdachte/beklaagde niet zeker is dat de overeenkomst weldegelijk zal worden uitgevoerd. De controlebevoegdheid van de strafrechter komt er *de facto* op neer dat hij moet nagaan of de inhoud van de overeenkomst min of meer⁷⁰⁷ overeenkomt met wat hij in een normale strafprocedure zou oordelen.⁷⁰⁸ De overeenkomst blijft dus afhankelijk van de

⁷⁰³ R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 152.

⁷⁰⁴ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 91.

⁷⁰⁵ N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 231.

⁷⁰⁶ N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 231.

⁷⁰⁷ Het blijft wel nog altijd een proportionaliteitstoets, waardoor de rechter niet zomaar mag afwijzen zodra hij van mening is dat een andere straf beter zou zijn. Wanneer de straf binnen de grenzen van het beginsel van de proportionaliteit valt kan hij niet weigeren enkel om de reden dat hij een andere straf gepaster vindt (R. VERSTRAETEN, A. BAILLEUX, J. HUYSMANS en S. DE HERT, “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, (123) 152).

⁷⁰⁸ N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 232.

innerlijke overtuiging van de rechter die, vooral op het punt van de proportionaliteit van de straf, moeilijk in te schatten is door de verdachte.⁷⁰⁹ Als de strafrechter een homologatie afwijst kan de bekentenis van de verdachte niet tegen hem gebruikt worden in dezelfde of andere procedures, waardoor alle stukken m.b.t. de VES (oa. de bekentenis) uit het dossier worden verwijderd (*supra* randnr. 139). Toch kan men zich afvragen, gelet op de openbaarheid van de homologatiezitting, of de rechter wel nog onbevangen kan oordelen over de schuldvraag. Dat zorgt voor onzekerheid bij de verdachte. De houding van de strafgerechten tegenover hun controlebevoegdheid zal nog moeten blijken uit de praktijk.

212. **RECHTSMIDDEL** – Indien de rechtbank de overeenkomst bekrachtigt is er geen hoger beroep mogelijk op strafgebied.⁷¹⁰ Dat is logisch aangezien de overeenkomst de wil van de partijen vertegenwoordigt.⁷¹¹ Cassatieberoep wordt door de wet niet uitgesloten.⁷¹² Tegen een weigering door de rechter is ook geen hoger beroep mogelijk.⁷¹³ Uit de rechtspraak van het EHRM volgt dat de verdachte of beklaagde met het aanvaarden van een strafvoorstel impliciet ook afstand doet van zijn recht op hoger beroep dus onze wetgeving is in lijn met art. 6 EVRM.⁷¹⁴

AFDELING II. RECHTSVERGELIJKENDE EVALUATIE

213. De CRPC en de VES, beide een Continentale toepassing van de Angelsaksische *plea bargaining* procedures, zijn goed te vergelijken met elkaar. Zowel bij de CRPC als bij de VES is juridische bijstand verplicht tijdens de erkenning van schuld. De Franse wetgever ging echter verder dan de Belgische, door ook tijdens het strafvoorstel en de homologatiezitting de

⁷⁰⁹ J. DECOKER, L. GYSELAERS, P. HOET, J. COPPENS, F. VROMAN, M. VANDERMEERSCH, T. DECAIGNY, T. BAUWENS, C. VAN DE HEYNING, B. DE SMET, G. SCHOORENS, B. MEGANCK, H. VAN BAVEL, E. BAEYENS, I. MENNES en J. MILLEN, “De wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (Potpourri II), gewikt en gewogen”, *T.Strafr.* 2016, (2) 32.

⁷¹⁰ Art. 216, §4, lid 4 Sv.; Omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 15.

⁷¹¹ N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 233.

⁷¹² N. DE NIL, “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in J. DE WINTER, J. DE HERDT en N. DE NIL (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, (197) 233.

⁷¹³ MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 95; Omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, 15.

⁷¹⁴ Het EHRM achtte in *Natsvlshvili en Togonidze v. Georgië* belang aan het feit dat duidelijk in de wet omschreven stond dat er geen hoger beroep meer mogelijk was én dat de advocaten dit ook nog eens hadden uitgelegd aan hem (EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, *Natsvlshvili en Togonidze/Georgië*, §93).

bijstand verplicht te maken. Bij beide procedures ontstaat een automatisch inzagerecht voor de verdachte en wordt de verdachte in kennis gesteld van de feiten waarop de erkenning van schuld betrekking zal hebben waardoor de verdachte op een geïnformeerde wijze afstand kan doen. Zowel bij de CRPC als bij de VES eindigt de procedure met een controle van de overeenkomst door de rechtbank. De inhoud van deze controle loopt volledig parallel. De rechter gaat namelijk in beide procedures na of de feiten zich werkelijk hebben voorgedaan en de juiste kwalificatie hebben gekregen, of de verdachte vrijwillig en weloverwogen heeft toegestemd met het strafvoorstel, of de wettelijke procedure is gevolgd en of de straf proportioneel is. Er kan met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gesteld worden dat beide procedures de toets van het EVRM zouden doorstaan.

HOOFDSTUK III. VOORSTEL

214. Als sluitstuk van deze masterscriptie stel ik een alternatieve afhandelingsmethode voor die zowel efficiënt is als in lijn met de rechtspraak van het EHRM. Het is een fraudebestrijdingsmiddel met voldoende waarborgen voor de belastingplichtige verdachte dat gebaseerd is op de vijf besproken alternatieve afhandelingsmethoden. De minnelijke schikking wordt als basis genomen voor de rechtsfiguur omdat deze efficiënter is dan de voorafgaande erkenning van schuld voor de overheid. Dit komt doordat bij de VES-procedure er geen voorafgaande betaling van de belastingschuld moet zijn, waardoor de betaling van de ontdoken belasting onzeker blijft. Daarnaast komt de straf op het strafregister van de belastingplichtige fraudeur bij de VES-procedure. Ik verwacht bovendien dat de VES-procedure niet vaak zal gebruikt worden voor een fiscale fraude omdat de procureur bij een fraude niet vaak van mening zal zijn dat een gevangenisstraf gevorderd moet worden en tegelijk een klassieke strafprocedure niet nodig is.

215. In de nieuwe procedure vervalt de strafvordering door betaling van een geldsom en/of door het toelaten van een compliance officer in de onderneming gedurende een bepaalde termijn. Ook kan er afgifte of afstand van bepaalde voorwerpen nodig zijn, ovk. art. 42-43^{quater} Sw. De procureur is niet gebonden door een verplichte verbeurdverklaring (bv. uit art. 505 Sw.). De geldsom wordt losgekoppeld van de maximale geldboete uit de specifieke strafbepaling en

kan in bepaalde gevallen (bv. bij een multinational) gekoppeld worden aan de omzet.⁷¹⁵ De strafvordering kan maar vervallen indien de ontdoken belastingen integraal voldaan zijn. Het moet mogelijk zijn om met de fiscus betalingstermijnen af te spreken maar de belasting moet steeds voldaan zijn vóór de homologatiezitting. De fiscus heeft geen vetorecht op het toepassen van de procedure of niet.

De fase vóór de rechterlijke controle is onder te verdelen in een “inleidingsgesprek”, een “voorstelgesprek” en een acceptatie. Tijdens het inleidingsgesprek bakent de procureur des Konings de feiten af en deelt hij de juridische kwalificatie mee. Er kan niet onderhandeld worden over de kwalificatie. Bijstand van een advocaat is verplicht tijdens dit gesprek en vanaf de schriftelijke uitnodiging voor dit gesprek hebben de verdachte en de fiscus een automatisch inzagerecht. Op de volgende samenkomst formuleert de procureur de maatregelen waaraan de verdachte moet voldoen om de strafvordering te doen vervallen. De verdachte krijgt een bedenktijd van 10 dagen en de acceptatie van het voorstel gebeurt schriftelijk, met handtekening van de advocaat.

Er geldt een vertrouwelijkheidsregeling die zich uitstrekt tot de feiten waarvoor de procedure is opgestart. De fiscus verwittigt de belastingplichtige dat de vertrouwelijkheidsregeling zich niet uitstrekt tot de gesprekken met de fiscus en deelt de belastingplichtige mee dat hij het recht heeft om te zwijgen.

De rechter homologeert het akkoord in een openbare zitting en beschikt over de overeenkomst en een schriftelijk verslag van de voorafgaande gesprekken. De rechter controleert of er voldaan is aan de toepassingsvoorwaarden, of de procedure wettig verlopen is, de verdachte op vrijwillige wijze akkoord is gegaan met het voorstel en het voorstel proportioneel is met de ernst van de feiten en de persoonlijkheid van de dader. Daarnaast moet de rechter nagaan of - op het eerste zicht- de belastingplichtige schuldig is aan de feiten en of de kwalificatie juridisch correct is. Hij kan niets wijzigen aan het akkoord. Er staat geen rechtsmiddel open na een homologatie.

⁷¹⁵ Naar het idee van de heer Johan Delmulle, procureur-generaal van Brussel (Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Brotcorne, *Parl.St.* Kamer 2018-2018, nr. 2753/005, 53-54).

BESLUIT

Van één ding ben ik zeker na het schrijven van deze masterscriptie: het creëren van alternatieve afhandelingsmethoden die zowel voldoende waarborgen bevatten voor de belastingplichtige als een efficiënt fraudemiddel zijn, is geen *sinecure*. Er is namelijk een constante afweging nodig tussen procesefficiëntie en grondrechten. Toch speelt deze materie meer dan ooit in het fiscaal strafrecht, waar de vraag naar verkorte strafprocedures en buitengerechtelijke akkoorden groter is dan bij gewone misdrijven.

Het EHRM is duidelijk voorstander van verkorte strafprocedures zoals de verruimde minnelijke schikking en de VES, maar juicht niet alle procedures toe. De verdachte moet het akkoord met het openbaar ministerie op vrijwillige wijze en met kennis van de feiten en gevolgen van de procedure aanvaarden. Daarnaast moet het akkoord en de totstandkoming het onderwerp zijn van een voldoende rechterlijke controle.

De wetgever heeft tijdens het schrijven van deze masterscriptie wijzigingen aangebracht aan de procedure van de minnelijke schikking die noodzakelijk waren in het licht van de rechtspraak van het GvH en het EHRM. Er kan, gelet op deze wijzigingen, besloten worden dat de huidige procedures uit art. 216 en 216*bis* Sv. het minimum aan compenserende waarborgen bevatten om de toets van art. 6 EVRM te doorstaan. Er is echter nog ruimte voor verbetering.

Het lijkt mij onjuist om na het schrijven van deze scriptie te stellen dat de VES-procedure vaak gebruikt zal worden bij fiscale misdrijven. De minnelijke schikking is voor fraudebestrijding veel efficiënter omdat deze een betalingsvoorwaarde bevat en voor de belastingplichtige meer voordelen heeft. Ook dat is een besluit dat genomen kan worden.

In ieder geval is het duidelijk dat er in de wetgeving en rechtspraak over vereenvoudigde strafprocedures zoals de minnelijke schikking en de VES, het laatste woord nog niet is gezegd. Er rest ons enkel nog af te wachten of de huidige procedures stand houden en hoe ze worden geconcipieerd in de praktijk.

BIBLIOGRAFIE

AFDELING I. BELGIË

§1. Wetgeving

Wet houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

Wetboek van Strafvordering.

Strafwetboek.

Wetboek van de Inkomstenbelastingen.

Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde.

Algemene wet inzake douane en accijnzen.

Gerechtelijk Wetboek.

Wet betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie.

Wet van 7 juni 1949, *BS* 18 juni 1949, 5608.

Wet van 30 december 1957, *BS* 13-14 januari 1958.

Wet van 28 juni 1984 tot uitbreiding van het toepassingsveld van het verval van de strafvordering voor sommige misdrijven, ter betaling van een geldsom, *BS* 22 augustus 1984, 11.787.

Wet van 10 februari 1994 houdende regeling van een procedure voor de bemiddeling in strafzaken, *BS* 27 april 1994, 11.195.

Wet 28 april 1999 tot aanvulling, wat de bestrijding van de fiscale fraude betreft, van het koninklijk besluit nr. 185 van 9 juli 1935 op de bankcontrole en het uitgifteregime voor titels en effecten en van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, *BS* 25 juni 1999, 23.916.

Wet 14 april 2011 houdende diverse bepalingen, *BS* 6 mei 2011, 26.576.

Wet 11 juli 2011 tot wijziging van de artikelen 216bis en 216ter van het Wetboek van strafvordering en van artikel 7 van de wet van 6 juni 2010 tot invoering van het Sociaal Strafwetboek, *BS* 1 augustus 2011, 43.878.

Wet van 20 september 2012 tot instelling van het "una via"-principe in de vervolging van overtredingen van de fiscale wetgeving en tot verhoging van de fiscale penale boetes, *BS* 22 oktober 2012, 64.132

Wet 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 19 februari 2016, 13.130.

Programmawet van 25 december 2016, *BS* 29 december 2016, 90.879.

Koninklijk besluit nr. 22 betreffende het rechterlijk verbod aan bepaalde veroordeelden en gefailleerden om bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen, *BS* 27 oktober 1934.

KB nr. 59 van 10 januari 1935, *BS* 13 januari 1935, 173.

§2. Voorbereidende documenten en pseudowetgeving

Verslag van de Commissie voor de Financiën en Begroting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/012.

Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door mevrouw Lahaye-Battheu, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1344/003.

Amendement nr. 18 van de heer Verherstraeten bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1208/007.

Verslag van de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heren Delpérée en Van Rompuy, *Parl.St.* Senaat 2010-11, 5-869/4.

Wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-869-7.

Amendement nr. 9 van mevrouw Turan, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-893/2.

Amendement nr. 6 van de dames Faes en Stevens, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-893/2.

Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door Khattabi en Stevens, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-893/3.

MvT bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/1.

Amendement nr. 3 van de heer Van Ecke bij het wetsontwerp houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54- 1418/3.

Adv. RvS. nr. 57792/1/V bij de de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 19 februari 2016.

Verslag namens de Commissie voor Justitie uitgebracht door de dames Özen en Van Vaerenbergh, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/5.

Vr. en Antw. Kamer 2015-16, 5 juli 2016, 93 (Vr. nr. 1286 G. CALOMNE).

Integraal verslag plenumvergadering van 1 december 2016 (namiddag), *Parl.St.* 2016-2017, Criv. 54 Plen. 142.

Vr.en Antw. Kamer 2015-16, 23 november 2016, 55 (Vr. nr. 1425 V. SCOURNEAU).

Vr. en Antw. Kamer 2017-18, 20 september 2017, afl. 131, 239 (Vr. nr. 1564 P. VANVELTHOVEN).

Wetsontwerp van 6 november 2017 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017, 54-2753/001.

Amendement nr. 16 van de heer Laaouej bij het wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 2753/004.

Amendement nr. 20 van de heer Terwingen bij het wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 2753/004.

Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Brotcorne, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 2753/005.

Wetsontwerp van 8 maart 2018 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, tekst aangenomen in plenaire vergadering en aan de koning ter bekrachtiging voorgelegd, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 2753/010.

Verslag namens de onderzoekscommissie uitgebracht door de heren Massin en Clarinval, mevrouw Becq en de heer Van Quickenborne, *Parl.St.* 2017-2018, nr. 2179/007.

Adv.RvS. nr. 61.795/1/V bij het wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 2753/001.

Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2012 van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 30 mei 2012, http://www.om-mp.be/extern/getfile.php?p_name=4263343.PDF&pid=4943261.

Gemeenschappelijke omzendbrief nr. 6/2016 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, 10 maart 2016, http://www.om-mp.be/nl/meer-weten/om_mp/files/en-savoir-plus/circulaires/COL%20PG-2016/NL/COL%2006_2016.zip.

Verslag Rekenhof, *Minnelijke schikkingen bij fiscale misdrijven*, 13 mei 2015, https://www.ccrek.be/Docs/2015_15_MinnelijkeSchikkingenFiscaleMisdrijven.pdf.

§3. Rechtspraak

GwH 14 februari 2013, nr. 6/2013, *Arr.GwH* 2013, 65, *BS* 19 maart 2013, 16327, *Dr.pén.ent.* 2013, 129, *Fisc.Koer.* 2013, 359, , *FJF* 2014, 854, *Rev.trim.dr.fam.* 2015, 767, *RW* 2012-13, 1119 en *RW* 2013-14.

GwH 28 februari 2013, nr. 20/2013, *Arr.GwH* 2013, 369, *BS* 27 maart 2013, 19442, *NC* 2013, 238, *NJW* 2013, afl. 283, 445, *Rev.dr.pén.* 2014, 83, noot VANDEVENNE, F., *RW* 2012-13, 1199, *RW* 2013-14, 99, noot *Soc.Kron., J.T.*, 2013, 497, noot FUNCK, H., en *TVW* 2013, 199.

GwH 3 april 2014, nr. 61/2014, *BS* 2 juni 2014, 42195, *Dr.pén.entr.* 2014, 169, noot LECOCQ, A. en CECI, E., *JLMB* 2014, 976 en *Juristenkrant* 2014, afl. 289, 2.

GwH 2 juni 2016, nr. 83/2016, *BS* 1 juli 2016, 40.548, *Juristenkrant* 2016, afl. 331, 1 en 3, *JLMB* 2016, 1838, noot MICHIELS, O., *NC* 2016, 340, *NJW* 2016, 672, noot BAILLEUX, A., *RW* 2016-17, 40, *RW* 2016-17, 949 en *TBH* 2016, afl. 7, 711.

GwH 25 januari 2017, nr. 6/2017, *BS* 9 maart 2017, 34.518, *Juristenkrant* 2017, afl. 343, 1 en 3, *JT* 2017, afl. 6686, 296, noot CHOME, M., *NJW* 2017, afl. 362, 354, *RW* 2016-17, 1040.

Cass. 30 oktober 1939, *Pas.* 1939, I, 451.

Cass. 4 april 1979, *Pas.* 1979, I, 924.

Cass. 20 juli 1979, *JT* 1980, 336 en *Pas.* 1979, I, 1307.

Cass. 27 november 1984, *Arr.Cass.* 1984-85, 424, *Bull.* 1985, 379 en *Pas.* 1985, I, 379.

Cass. 19 november 1985, *Arr.Cass.* 1985-86, nr. 189.

Cass. 30 september 1987, *Arr.Cass.* 1987-88, 140, *Bull.* 1988, 132, *Pas.* 1988, I, 132 en *Verkeersrecht* 1988, 42, noot.

Cass. 9 december 1997, *Arr.Cass.* 1997, 1307, *Bull.* 1997, 1382, *FJF* 1998, 5 en *Pas.* 1997, I, 1382.

Cass. 5 februari 1999, *Act.fisc.* 1999, afl. 15, 5, *Arr.Cass.* 1999, 142, *Bull.* 1999, 148, *Fisc.Act.* 1999, afl. 13, 5, *Fiskoloog*, afl. 698, 6, *FJF* 1999, 227, *JDF* 1999, 201, *JLMB* 1999, *RCJB* 2002, 573, *RW* 1998-99, 1352, *RW* 1999-00, 640, *TFR* 1999, 381.

Cass. 8 september 1999, *AFT* 2000, 65, *Arr.Cass.* 1999, 1042, *Bull.* 1999, 1083, *Fisc.Act.* 1999, afl. 39, 7, *FJF* 1999, 646.

Cass. 15 februari 2000, *Arr.Cass.* 2000, 418 en *Bull.* 2000, 413.

Cass. 30 januari 2001, *Arr.Cass.* 2001, 190, *Bank Fin.R.* 2001, 185, noot STEENNOT, R., *Juristenkrant* 2001, afl. 27, 1, *Pas.* 2001, 190 en *RW* 2001-02, 888.

Cass. 18 juni 2003, *Arr.Cass.* 2003, 1417 en *FJF* 2003, 762.

Cass. 22 oktober 2003, *Arr.Cass.* 2003, 1918, concl. SPREUTELS, J., *Juristenkrant* 2003, afl. 78, 5, *FJF* 2004, 25, *JT* 2004, afl. 6133, noot BOIGELOT, E., *JLMB* 2004, 336, noot ROGGEN, F., *Pas.* 2003, 1645, *RCJB* 2005, 83, noot BEERNAERT, M., *Rev.dr.pén.* 2004, 277, *RGCF* 2005, 101, *RW* 2004-05, 416, noot DE NAUW, A., *TBH* 2004, 199, noot CREPLET, O., *T.Strafr.* 2004, 167, noot STESENS, G., *TFR* 2004, afl. 255, 139, noot SPEECKE, J.

Cass. 2 april 2008, *Arr.Cass.* 2008, 831, *JT* 2008, afl. 6314, 390, noot KUTY, F., en *Pas.* 2008, 809.

Cass. 16 maart 2010, *Arr.Cass.* 2010, 776, *Pas.* 2010, 848, *RABG* 2010, 866, noot DELBROUCK, L., en *T.Strafr.* 2010, 273.

Cass. 3 januari 2012, *Arr.Cass.* 2012, 8, *NC* 2012, 305 en *Pas.* 2012, 8.

Cass. 23 april 2013, *Arr.Cass.* 2013, 967, *NC* 2014, 398, noot DERUYCK, F. VERVOORT, B., en *Pas.* 2013, 922.

Cass. 19 juni 2013, *Arr.Cass.* 2013, 1551, *Dr.pén.entr.* 2014, 157, noot HUYBRECHTS, L., *NC* 2015, 25, *Pas.* 2013, 1401 en *Rev.dr.pén.* 2013, 1021.

Cass. 17 december 2015, *Arr.Cass.* 2015, 2985, *Pas.* 2015, 2940 en *RABG* 2016, 1061.

Cass. 21 maart 2017, *FJF* 2017, 189 en *TFR* 2018, afl. 537, 236, noot ENGELLEN, J.

RvS 15 maart 1995, nr. 52.230, *Rec.Arr.R.v.St.* 1995, 171, noot DEFOOR, R.

Antwerpen 2 december 1999, *RW* 2000-01, 167, noot VAN DE PLAS, A.

Antwerpen 24 februari 2009, *Fisc.Koer.* 2009, 407.

Antwerpen 20 maart 2012, *FJF* 2013, 10.

Antwerpen 3 juni 2014, *Fiscoloog* 2014, afl. 1404, 8-10.

Bergen 11 oktober 2016, *Fisc.Koer.* 2017, 835, noot X., *FJF* 2017, 258, *JLMB* 2018, 503, noot L. HERVE, *RGCF* 2017, 55 en *TFR* 2017, afl. 517, 237, noot J. SPEECKE.

Brussel 13 juni 2014, *Fisc.Act.* 2014, afl. 34, 7.

Gent 8 december 1962, *RW* 1952-63, 721-725

Gent 10 mei 2005, *FJF* 2006, 731 en *TGR-TWVR* 2008, 78.

Gent 15 juni 2010, *Fisc.Koer.* 2010, nr. 16, 625.

Gent 25 maart 2014, *RABG* 2014, afl. 19, 1315, noot HENS, K. en COOPMAN, B.

Rb. Brussel 29 januari 2015, *Fisc.Koer.* 2015, 797, noot X. en *FJF* 2016, 41.

Rb. Hoei 1 februari 1984, *RRD* 1984, 81.

Rb. Mechelen 6 december 1982, *RW* 1984-85, 2091.

Corr. Leuven 6 december 2006, *T.Strafr.* 2007, 216, noot.

Corr. Luik 17 januari 2017, *JLMB* 2017, 669.

Pol. Antwerpen 5 oktober 2001, *Verkeersrecht* 2002, 68.

Pol. Hasselt 22 februari 1988, *Limb.Rechtsl.* 1988, 57.

§4. Rechtsleer

A. Boeken

BEERNAERT, M., BOSLY, H. en VANDERMEERSCH, D., *Droit de la procedure penale*, Brugge, La Charte, 2014, 1065 p.

- COOPMAN, B. en HENS, K., *De minnelijke schikking in fiscale zaken*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 237 p.
- DE BUSSCHER, M., MEESE, J., VAN DER KELEN, D. en VERBIST, J., *Wet en duiding. Strafprocesrecht*, Brussel, Larcier, 2013, 730 p.
- DE BUSSCHER, M., MEESE, J., VAN DER KELEN, D. en VERBIST, J., *Strafprocesrecht. Duiding 2017*, Brussel, Intersentia, 2017, 979 p.
- DE MEESTER, K. en VAN CAUTER, J., *Justice for sale: onderhandelen over schuld en boete in strafzaken*, Gent, Larcier, 2015, 55 p.
- DEN HARTOG, A., *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen, Maklu, 1992, 358 p.
- DEPAUW, S. en VAN PUYENBROECK, L., *Potpourri II: wijzigingen m.b.t. het strafrecht en de strafvordering*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 321 p.
- DERUYCK, F., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Brugge, die Keure, 2017, 289 p.
- DE TROYER, I. en VANDENBERGHE, L., *Handboek fiscale procedure inkomenstenbelastingen*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 387 p.
- FRANCHIMONT, M., JACOBS, A. en MASSET, A., *Manuel de procédure pénale*, Brussel, Larcier, 2012, 1603 p.
- MAES, J., AUGUSTYNS, L., en BERKMOES, H., *Actualia strafrecht en evaluatie potpourri II*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 110 p.
- MAUS, M. en DE MEULENAER, S., *Everest handboek fiscaal strafrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 300 p.
- MAUS, M., *Handboek fiscale sanctionering*, Brugge, die Keure, 2015, 300 p.
- SEPULCHRE, V., *Droit de l'homme et libertés fondamentales en droit fiscal*, Brussel, Larcier, 2004, 531 p.

TRAEST, P., en VANDROMME, S., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Potpourri.*, Antwerpen, Maklu, 2016, 100 p.

VANDE LANOTTE, J. EN HAECK, Y., *Handboek EVRM. Deel 2: artikelsgewijze commentaar*, I, Antwerpen, Intersentia, 2004, 1066 p.

VANDE LANOTTE, J. EN HAECK, Y., *Handboek EVRM. Deel 1: algemene beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 949 p.

VANDERKERKEN, C., *Fiscale strafvervolgning en rechtsbescherming: wapengelijkheid, zwijgrecht en bewijslastverdeling*, Gent, Larcier, 2006, 539 p.

VERHELST, S., *De rol van het slachtoffer in het straf(proces)recht*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 711 p.

VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 1372 p.

B. Verzamelwerken

ARNOU, P., “Minnelijke schikking” in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 1993, 1-41.

BEIRNAERT, K., “De minnelijke schikking” in DEMEESTER, T. (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 37-42.

DE NIL, N., “Recente wijzigingen in de regelgeving aangaande het consensueel strafrecht” in DE WINTER, J., DE HERDT, J. en DE NIL, N., (eds.), *De potpourri-wetten*, Brussel, Larcier, 2017, 197-235.

DUPONT, L., en PETERS, T., “De uitbreiding anno 2011 van toepassingsmogelijkheden van de minnelijke schikking in het Belgische strafrecht: bron van klassenjustitie?”, in SPAEPENS, T., GROENHUIJSEN, M., en KOOIJMANS, T., (eds.), *Universalis. Liber Amicorum Cyrille Fijnaut*, Mortsel, Intersentia, 2011, 71-86.

FERNANDEZ-BERTIER, M., “Analyse critique de l’extension du régime de la transaction pénale en droit belge” in JACOBS, A. en MASSET, A. (eds.), *Actualités de droit pénal*, Luik, Anthemis, 2011, 203-256.

HUYBRECHTS, L., “Het verhoor onder de Salduzwet” in GOOSSENS, F., BERKMOES, H., DUCHATELET, A. en HUTSEBAUT, F. (eds.), *De Salduz-regeling. Theorie en praktijk, vandaag en morgen*, Brussel, Politeia, 2012, 109-118.

RAVYSE, S., “De minnelijke regeling van fraude in strafonderzoeken: heden en toekomst” in DE BIE, B. (ed.), *De transactie als instrument voor fraudebestrijding. Afstemming van de sociale, fiscale en strafrechtelijke aspecten*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 33-61.

SPRIET, B., “Het vennootschaps-beroepsverbod uit het KB nr. 22 van 24 oktober 1934 na de wijziging door de wet van 2 juni 1998” in TILLEMANN, B., (ed.) *Ondernemingsstrafrecht*, Brugge, die Keure, 1999, 189-201.

TERSAGO, P., “Guilty plea-de voorafgaande erkenning van schuld” in DEMEESTER, T. (ed.), *Potpourri II – strafrecht en strafprocesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 25-35.

VERSTRAETEN, R., “Actuele knelpunten en ontwikkelingen omtrent de burgerlijke vordering uit het misdrijf” in TRAEST, P. en DE NAUW, A. (eds.), *Strafrecht: wie is er bang van het strafrecht?*, Gent, Mys & Breesch, 1998, 335-381.

VERSTRAETEN, R., “De visie van een strafrechtsspecialist” in *De hervorming van de strijd tegen de fiscale fraude*, Gent, Uitgeverij Larcier, 2010, 139-143.

VERSTRAETEN, R., “De verruiming van de minnelijke schikking” in Vlaamse Conferentie bij de balie te Antwerpen (ed.), *Geboeid door het strafrecht, de advocaat en de strafrechtspiegeling*, Brussel, De Boeck, 2011, 59-83.

VERSTRAETEN, R. en BAILLEUX, A., “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product” in CBR (ed.), *CBR jaarboek 2012-2013*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 1-80.

C. Tijdschriften

ANTHONISSEN, K., COOPMAN, B. en FRANCIS, E., “Naar een proportionele beteugeling van financiële en fiscale fraude: denkpistes voor een 'betere inning””, *AFT* 2004, 3-17.

ANTHONISSEN, K. en VERVECKEN, G., “Hoe en wanneer schikken in fiscale strafzaken”, *AFT* 2012, afl. 3, 11-16.

BAILLEUX, A. en VERBRUGGEN, F., “Hoor wie klopt daar kinderen? Zoekingen in onderwijsinstellingen”, *TORB* 2011-12, 306-328.

BAUWENS, T., “Idem. Verschillend maar in onlosmakelijke verbondenheid ook substantieel hetzelfde”, *T.Strafr.* 2015, 86-88.

BEERNAERT, M.-A., “Transactions, accords de plaider coupable et autres procédures judiciaires simplifiées - Quelques considérations sur la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme en matière de justice pénale consensuelle ou négociée, en marge de l'arrêt Natsvlishvili et Togonidze c. Géorgie du 29 avril 2014”, *Rev. Trim. D.H.*, 2015, 207-218.

BUYSSE, C., “Non bis in idem-beginsel: definitieve strafsancie sluit belastingverhoging uit”, *Fiscoloog* 2014, afl. 1404, 8-10.

BUYSSE, C., “Fiscus kan zich voor ontdoken BTW wel burgerlijke partij stellen lastens dader”, *Fiscoloog* 2017, afl. 1524, 3-7.

COOPMAN, B. en HENS, K., “De verruiming van de minnelijke schikking: de deus ex machina voor fiscale strafdossiers?”, *Fisc.Act.* 2011, afl. 32, 6-12.

COVELIERS, D., “De versoepeling van het bankgeheim- deel II: het fiscaal bankgeheim in het Belgisch recht”, *AFT*, 2012, 4-23.

DECAIGNY, T., DE HERT, P. en VAN GARSSE, L., “De minnelijke schikking na de wetten van 14 april en 11 juli 2011: verruiming van de buitengerechtelijke afhandeling en fundamentele hervorming”, *RW* 2011-12, 550-563.

DECOKER, J., GYSELAERS, L., HOET, P., COPPENS, J., VROMAN, F., VANDERMEERSCH, M., DECAIGNY, T., BAUWENS, T., VAN DE HEYNING, C., DE SMET, B., SCHOORENS, G., MEGANCK, B., VAN BAVEL, H., BAEYENS, E., MENNES, I. en MILLEN, J., “De wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen in justitie (Potpourri II) gewikt en gewogen”, *T.Strafr.* 2016/1, 2-158.

DE FORMANOIR, E., “L’extension de la transaction pénale par les lois des 14 avril et 11 juillet 2011”, *RDCP* 2010, 245-276.

DE JAEGER, M. en VAN VOLSEM, F., “Een toelichting bij de Una Via-Wet van 20 september 2012, *T.Strafr.* 2013, 2-23.

DELVIGNE, N., “La transaction pénale et son application aux infractions fiscales”, *JDF* 2015, 257-283.

DE MEULENAER S. en MAUS, M., “Omzendbrief over minnelijke schikking ontgoochelt”, *Fisc.Act.* 2012, afl. 23, 1-4.

DE RUYVER, B. en VAN IMPE, K., “De minnelijke schikking en bemiddeling in strafzaken”, *RW* 2000-01, 445-463.

DESSY, F., “La reconnaissance préalable de culpabilité : entre révolution textuelle et involution culturelle ? - Première analyse à la fortune du pot...”, *Pli jur.*, 2016, afl. 36, 19-33.

DESTERBECK, F., “Fiscale toepassing minnelijke schikking vaak niet evident”, *Fisc.Act.* 2012, afl. 21, 1-4.

DESTERBECK, F., “Verbeurdverklaring en belastingheffing mogen cumulatief”, *Fisc.Act.* 2017, afl. 41, 6-8.

DUPONT, L., “Hoe minnelijk is de minnelijke schikking”, *Panopticon* 1984, 469-476.

EERENS, F., “De vraag om inlichtingen: vraag maar raak?”, *TFR* 2015, 386-410.

FERNANDEZ-BERTIER, M., en VAN DER EECKEN, N., “La transaction pénale élargie déclarée inconstitutionnelle: vers une motivation de la transaction et un contrôle juridictionnel suffisant et effectif”, *Dr.pén.entr.* 2016, 213-223.

GNEDASJ, S. en VANHULLE, H., “Not even God judges twice for the same act...and tax offence. Draagwijdte en grenzen van het ne bis in idem-beginsel”, *TFR* 2014, 643-686.

HERVE, L., “L'administration fiscale peut-elle réclamer un impôt lié à une transaction pénale homologuée par le tribunal?”, *JLMB*, 2018, 508-516.

KENIS, P., “Het verval van de strafbepaling door betaling van een geldsom, ook minnelijke schikking genoemd, na de wetten van 14 april 2011 en 11 juli 2011”, *T.Strafr.* 2012, 395-409.

KNIGGE, M., “De toelaatbaarheid van procesovereenkomsten naar Belgisch en Nederlands recht”, *TPR* 2014, 1117-1156.

LAMMENS, K., “De verruimde minnelijke schikking van art 216bis Sv. in fiscale strafzaken, theorie en praktijk”, *RW* 2012-13, afl. 32, 1242-1253.

LUGENTZ, F., “La transaction pénale: la circulaire commune n° 6/2012 (du 30 mai 2012) du ministre de la Justice et du collège des procureurs généraux près les cours d’appel relative à l’article 216bis du Code d’instruction criminelle “, *Dr.pén.entr.* 2012, 211-217.

MAUS, M., “Spreken is zilver en zwijgen is goud, of is het omgekeerd? Het zwijgrecht in fiscale (straf)zaken” in X, *Het strafrecht bedreven. Liber amicorum Alain De Nauw*, Brugge, die Keure, 2011, 617-640.

MEESE, J. en TERSAGO, P., “Verruimde minnelijke schikking in strafzaken”, *NJW* 2012, afl. 262, 314-321.

ROBIJNS, O., “Van de verplichting om mee te werken tot het recht om te zwijgen”, *Pacioli* 2011, nr. 310, 1-4.

ROZIE, J., “De verbeurdverklaring van het instrument van het misdrijf: een noodzakelijk kwaad of een onevenredige straf?”, *NC* 2017, 255-268.

- SCHOORENS, G., “De transformatie van de minnelijke schikking”, *Vigiles* 2011, 105-109.
- SPAGNOLI, K., “Geen inning van belastingen via de burgerlijke partijstelling”, *Fiscoloog* 1999, afl. 733, 6-7.
- TERSAGO, P., “Het belang van gerechtelijke antecedenten in het straf(proces)recht”, *NC* 2011, 8-38.
- VAN BAVEL, H., “De minnelijke schikking in strafzaken drie jaar na de verruiming”, *T.Strafr.* 2014, 279-292.
- VANDEN HEEDE, F., “De fiscale maatregelen in de wet van 14 april 2011”, *Pacioli* 2011, nr. 321, 1-11.
- VANDERKERKEN, C., “De minnelijke schikking in fiscale strafzaken: de strafrechter als klerk voor het akkoord (?)”, *AFT* 2013, afl. 3, 4-10.
- VANDERMEERSCH, D., “L’extension du champ de la transaction pénale: une réforme qui suscite des questions”, *JT* 2011, 669-672.
- VERSTRAETEN, R. en BAILLEUX, A., “De verruimde minnelijke schikking: een wenselijk maar delicaat product”, *NC* 2012, 422-461.
- VERSTRAETEN, R., BAILLEUX, A., HUYSMANS, J. en DE HERT, S., “Stevige verbouwingen in het strafprocesrecht: de procedure met de voorafgaande erkenning van schuld, de invoering van conclusietermijnen in strafzaken en een vernieuwd stelsel van rechtsmiddelen”, *Themis* 2015-2016, 123-194.
- X, “Inzage in het strafdossier”, *Juristenkrant* 2013, afl. 264, 2.

D. Noten

- BAILLEUX, A., “Afwezigheid daadwerkelijke rechterlijke controle bij minnelijke schikking levert ongrondwettigheid op” (noot onder GwH 2 juni 2016), *NJW* 2016, 678-679.
- BEERNAERT, M.-A., “Négociation sur la peine et procès équitable”, (noot onder EHRM 20 juni 2002) *Rev.Trim.D.H.* 2003, 965-974.

HENS, K. en COOPMAN, B., “De onbestaande discretie van fiscale gesprekken in het kader van de minnelijke schikking” (noot onder Gent 25 maart 2014), *RABG* 2014, afl. 19, 1318-1323.

HUYBRECHTS, L., “Het niet meewerken aan zijn eigen beschuldiging in belastingzaken” (noot onder EHRM 5 april 2012), *NC* 2014, 394-397.

MEESE, J., “Afkopen kan, maar vereist daadwerkelijke rechterlijke controle” (noot onder GwH 2 juni 2016), *NC* 2016, 350-353.

MICHIELS, O., “La transaction pénale élargie face au contrôle de la Cour constitutionnelle” (noot onder GwH 2 juni 2016), *JLMB* 2016, 1847-1852.

SPEECKE, J., “Conséquence fiscale d’une transaction pénale conclue et homologuée en violation de l’article 216bis in fine C.I.cr. (noot onder Bergen 11 oktober 2016), *TFR* 2017, afl. 517, 241.

VERSTRAELEN, S., “Ontbrekende beroepsmogelijkheid bij minnelijke schikking: wat na de handhaving?” (noot onder GwH 2 juni 2016), *T.Strafr.* 2017, 323-328.

X., (noot onder Bergen 11 oktober 2016), *Fisc.Koer.* 2017, 837-838.

AFDELING II. EUROPA

§1. Wetgeving

Art. 4.1 van het 7de protol bij EVRM

Art. 14 IVBPR

Art. 54 Schengenuitvoeringsovereenkomst

Aanbev.Raad 17 september 1987, nr. R(87)18 concerning the simplification of criminal justice, Straatsburg, 1988.

Richtl. Parl.Raad. nr. 2010/64/EU van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures, *Pb.L.* 26 oktober 2010, afl. 280, 1.

Richtl. Parl.Raad. nr. 2013/48/EU van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming, *Pb.L.* 6 november 2013, afl. 294, 1.

Richtl. Parl.Raad. nr. 2016/1919 van 26 oktober 2016 betreffende rechtsbijstand voor verdachten en beklaagden in strafprocedures en voor gezochte personen in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel, *Pb.L.* 4 november 2016, afl. 297, 1.

§2. Rechtspraak

HvJ 11 februari 2003, nr. C-187/01 en C-385/01, Gözütok en Brügge, *J.T.dr.eur.* 2003, afl. 100, 183, *Jur.HvJ* 2003, 1345, *NJB* 2003, 732, *NJW* 2003, 774, noot ONGENA, T., *Pb.C.* 2003, afl. 83, 5, *RABG* 2003, 465, *RAE* 2003-04, 119, *RUDH* 2003, 325, *RW* 2003-04, 1078, *Rec.CJCE* 2003, 1345, *SEW* 2004, 90, noot KLIP, A., *SEW* 2003 afl. 3, 9 en *T.Strafr.* 2004, 41, noot DE GRYSE, B.

Concl. Advocaat-generaal D. Ruiz-Jarabo Colomer, 19 september 2002 bij HvJ 11 februari 2003, nr. C-187/01 en C-385/01, Gözütok en Brügge.

EHRM 27 februari 1980, nr. 6903/75, Deweer/België, *NJ* 1980, 561.

EHRM 13 mei 1980, nr. 6694/74, Artico/Italië, *JT* 1980, 547, *Publ.Eur.Court H.R.* 1980, Serie A, nr. 37.

EHRM 23 juni 1981, nr. 7238/75 en 6878/75, Le Compte, Van Leuven en De Meyere/België, *JT* 1981, 625, noot LAMBERT, P., *Publ.Eur.Court H.R.* 1981, Serie A, nr. 43 en *Vl. T. Gez.* 1981-82, 24.

EHRM 10 februari 1983, nr. 7299/75 en 7496/76, Albert en Le Compte/België, *Publ.Eur.Court H.R.* 1983, Serie A, nr. 58.

EHRM 12 februari 1985, nr. 9024/80, Colozza/Italië, *Publ.Eur.Court H.R.* 1985, Serie A, nr. 89.

EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, Kamasinski/Oostenrijk, *Publ. Eur. Court H.R.* 1989, Serie A, nr. 168, *Rev.trim.DH* 1991, 217.

EHRM 21 februari 1990, nr. 11855/85, Hakansson en Stureson/Zweden, *Publ.Eur.Court H.R.* 1990, Serie A, nr. 171-A en *Rev.trim.DH* 1991, 491, noot FLAUSS, J.

EHRM 23 mei 1991, nr. 20834/92, Oberschlick/Oostenrijk, *Ars Aequi* 1992, 1942, *Liga* 1991, 16, *NJB* 1991, 1431, *Publ.EurCourt H.R.* 1991, Serie A, nr. 204, *RUDH* 1991, 389 en *Rev.trim.DH* 1992, 379, noot LAMBERT, P.

EHRM 28 augustus 1991, nr. 12151/86, F.C.B/Italië, *Liga* 1991, afl. 9-10, 20, *NJB* 1992, 18, *Publ.Eur.Court H.R.* 1991, Serie A, nr. 208-B en *RUDH* 1991, 496.

EHRM 25 februari 1992, nr. 10802/84, nr. 17358/90, Pfeifer and Plankl/Austria, *H.R.L.J.* 1992, 355, *Liga* 1992, afl. 5-6, 22, *Publ.Eur.Court H.R.* 1992, Serie A, nr. 227 en *RUDH* 1993, 30.

EHRM 25 september 1992, nr. 13611/88, Croissant/Duitsland, *Liga* 1992, afl. 9-10, 15, *NJB* 1993, 121, *Publ. Eur. Court H.R.* 1992, Serie A, nr. 237-B en *RUDH* 1993, 279.

EHRM 22 juni 1993, nr. 12914/87, Melin/Frankrijk, *NJB* 1995, 387, *Publ.Eur.Court H.R.* 1993, Serie A, nr. 261-A en *RUDH* 1993, 416.

EHRM 24 juni 1993, nr. 14518/89, Schuler-Zraggen/Zwitserland, *Jaarboek Mensenrechten* 1993, 274, *Liga* 1994, afl. 3-4, 19; *NJB* 1995, 425, *Publ.Eur.Court H.R.* 1993, Serie A, nr. 263, *RUDH* 1993, 331, *RW* 1993-94, 878, noot BERX, C. en *Soc.Kron.* 1998, 515, noot JACQMAIN, J.

EHRM 23 november 1993, nr. 14032/88, Poitrimol/Frankrijk, *Jaarboek Mensenrechten* 1993, 293, *Liga* 1994, 16, *NJB* 1995, 491, *NQHR* 1994, 49, *P&B* 1994, 7, noot VANLERBERGHE, B., *Publ.Eur.Court H.R.* 1994, Serie A, nr. 277-A, *RUDH* 1993, 421 en *Rev.trim.DH* 1995, 615, noot ROGGEN, F.

EHRM 21 september 1994, Fayed/Verenigd Koninkrijk, *Publ.Eur.Court H.R.* 1995, Serie A, nr. 294-B.

EHRM 22 februari 1996, Bulut/Austria, *Rep.Eur.Court H.R.* 1996, II, 346 en *Rev.trim.DH* 1996, 627, noot MARTENS, P.

EHRM 17 december 1996, nr. 19187/91, Saunders/Verenigd Koninkrijk, *JDF* 1997, 98, *NJB* 1997, 814, *Rep. Eur. Court H.R.* 1996, 2044.

EHRM 25 november 1997, nr. 18954/91, Zana/Turkije, *AM* 1998, 149, *Mediaforum* 1998, 54, noot SCHUIJT, G., *NJB* 1998, 363, *RUDH* 1997, 224 en *Rep.Eur.Court H.R.* 1997, VII, 2533.

EHRM 21 april 1998, nr. 22600/93, Daud/Portugal, *NJB* 1998, 1076, *P&B* 2000, 171, noot JUDO, F. en *Rep. Eur. Court H.R.* 1998, II, 739.

EHRM 3 mei 2001, nr. 31827/96, *J.B./Zwitserland*, *Fiscoloog* 2001, afl. 804, 2 en *TFR* 2002, afl. 226, 776.

EHRM 20 juni 2002, Borghi t. Italië, *Rev.trim.DH* 2003, afl. 55, 963.

EHRM 14 januari 2003, nr. 26891/95, Lagerblom/Zweden, *NJB* 2003, 572 en *T.Strafr.* 2003, 285.

EHRM 20 juli 2004, nr. 50178/99, Nikitin/Rusland, <https://hudoc.echr.coe.int>.

EHRM 18 oktober 2006, nr. 18114/02, Hermi/Italië, *JLMB* 2007, 552, noot ERDMAN, F., *NJB* 2007, 284 en *T.Strafr.* 2007, 83.

EHRM 27 november 2008, nr. 36391/02, Salduz/Turkije, *JDE* 2009, afl. 156, 66, *J.dr.jeun.* 2009, afl. 281, 31, *JLMB* 2009, 196, *Juristenkrant* 2008, afl. 180, 1 en 2, *NC* 2009, 98, *NJB*, 105, *NJW* 2009, afl. 194, 24, *RW* 2011-12, 157, *TJK* 2009, 248, *T.Strafr.* 2009, 36 en *T.Strafr.* 2009, 234.

EHRM 10 februari 2009, nr. 14939/03, Zolothukin/Rusland, *Dr.pén.entr.* 2009, 327, noot KRENC, F., *JDE* 2009, afl. 157, 91, *JT* 2009, afl. 6343, 150, *NJB* 2009, 964, *RABG* 2009, 871, noot HOET, P., *RW* 2011-12, 500 en *T.Strafr.* 2009, 128.

EHRM 27 oktober 2011, nr. 25303/08, Stojkovic/België en Frankrijk, *Juristenkrant* 2011, afl. 238, 3, *RW* 2013-14, 236 en *T.Strafr.* 2012, 43.

EHRM 5 april 2012, nr. 11663/4, Chambaz/Zwitserland, *FJF* 2012, 848, *NJB* 2012, 1585, *NC* 2014, 390, *RGCF* 2012, 427 en *T.Strafr.* 2012, 184.

EHRM 22 mei 2012, nr. 10249/03, Scoppola/Italië, *NJB* 2012, 2133, *RW* 2013-14, 1358 en *T.Strafr.* 2012 233.

EHRM 29 april 2014, nr. 9043/05, Natsvlshvili en Togonidze/Georgië, *NJB* 2014, 2132.

EHRM 20 mei 2014, nr. 37394/11, Glantz / Finland, *TBH* 2015, afl. 1, 129.

EHRM 20 mei 2014, nr. 3758/11, Häkkä / Finland, <https://hudoc.echr.coe.int>.

EHRM 20 mei 2014, nr. 11828/11, Nykänen / Finland, <https://hudoc.echr.coe.int>.

EHRM 23 februari 2016, nrs. 46632/13 en 28671/14, Navalnyy en Ofitserov/Rusland, <https://hudoc.echr.coe.int>.

EHRM 15 november 2016, nr. 24130/11, 29758/11, A.&B./Norway, *Juristenkrant* 2017, afl. 341, 3, *JLMB* 2017, 1068, noot MICHIELS, O. en FALQUE, G., *NJB* 2017, 455 en *RGCF* 2017, 333.

EHRM 12 mei 2017, nr. 21980/04, Simeonovi/Bulgarije, <https://hudoc.echr.coe.int>.

EHRM 7 november 2017, nr. 64734/11, Leuska e.a./Estland, <https://hudoc.echr.coe.int>.

§3. Rechtsleer

RAINEY, B., WICKS, E. en OVEY, C., *The European Convention on Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2017, 692 p.

W.A. SCHABAS, *The european convention on human rights. A commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2015, 1308 p.

AFDELING III. NEDERLAND

§1. Wetgeving

Wetboek van Strafrecht.

Wetboek van Strafvordering.

Algemene wet inzake rijksbelastingen.

Algemene wet bestuursrecht.

Algemene douanewet.

Wet van 7 juli 2006 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Stb.* 2006, 330.

Wet van 1 december 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten tot versterking van de positie van de rechter-commissaris (Wet versterking positie rechter-commissaris), *Stb.* 2011, nr. 600.

Besluit van 23 december 2009 tot wijziging van het Besluit justitiële gegevens, *Stb.* 2009, 10.

Besluit van 20 juni 2011 ter verdere uitvoering van de Wet OM-afdoening, *Stb.* 2011, 308.

§2. Voorbereidende documenten en pseudowetgeving

MvT bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 3.

Memorie van antwoord bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken I* 2004-05, 29.849, C.

Nota van de Commissie voor Justitie bij Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten (Wet OM-afdoening), *Kamerstukken II* 2004-05, 29.849, nr. 7.

MvT bij Implementatie van richtlijn nr. 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures (*Pb.L.* 26 oktober 2010, afl. 280, 1), *Kamerstukken II* 2011-12, 33.355, nr. 3.

Protocol aanmelding en afdoening van fiscale delicten en delicten op het gebied van douane en toeslagen, *Stcrt.* 2015, nr. 17271.

§3. Rechtspraak

HR 15 september 1986, ECLI:NL:HR:1986:AC4311, *NJ* 1987, 304.

HR 9 juni 1987, ECLI:NL:HR:1987:AC0921, *NJ* 1988, 583.

HR 24 november 1987, ECLI:NL:HR:1987:AD0064, *NJ* 1988, 617.

HR 19 juni 1990, ECLI:NL:HR:1990:ZC8556, *NJ* 1991, 119.

HR 5 maart 1991, ECLI:NL:HR:1991:AB9066, *NJ* 1991, 694.

HR 14 april 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC5324, *BNB* 1993, 183, noot P.J. WATTEL, *VN* 1993, 1491 en *WFR* 1993, 751.

HR 22 februari 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA4894, *NJ* 2000, 557.

§4. Rechtsleer

A. Boeken

CASTELIJN, M.J.A., “Commentaar op art. 76 AWR” in *Sdu Commentaar Strafvordering*, Den Haag, Sdu, 2015, 1166-1174.

CORSTJENS, G.J.M. en BORGERS, M.J., *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 1091 p.

DE BONT, G.J.M.E. en DE HAAS, P., “De algemene wet inzake rijksbelastingen” in KRISTEN, F.G.H., LAMP, R.M.I., LINDEMAN, J.M.W. en LUCHTMAN, M.J.J.P. (eds.), *Bijzonder strafrecht. Strafrechtelijke handhaving van sociaal-economisch en fiscaal recht in Nederland*, Den Haag, Boom Lemma Uitgevers, 2011, 213-238.

KESSLER, M., *De strafbeschikking*, Deventer, Kluwer, 2015, 173 p.

KEULEN, B.F. en KNIGGE, G., *Strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2016, 725 p.

REMMELINK, J., *Inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*, Deventer, Gauda Quint, 1996, 975 p.

VALKENBURG, W.E.C.A. en VAN DER WERFF, J.H., *Fiscaal straf- en strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 381 p.

B. Tijdschriften

DE BONT, G.J.M.E., “De fiscale strafbeschikking: een ongewenste nouveauté?”, *WFR* 2005, 1553-1559.

PAARDEKOOPEL, M.R., “De geruisloze invoering van de fiscale strafbeschikking”, *WFR* 2011, 900-903.

STEENMAN, R., “De strafbeschikking: een nieuwe afdoeningsmogelijkheid voor fiscale delicten”, *WFR* 2005, 1415-1428.

VAN IMMERSEEL, S.F. en VISSERS, A.B., “De fiscale strafbeschikking. Beschikt of geschikt?”, *TvSO* 2013, 204-209.

VAN KAMPEN, P. en HEIN, D., “Strijd om stukken: de Wet processtukken”, *NJB* 2013, 57-65.

X (redactie), “Invoering fiscale strafbeschikking”, *Vakstudie Nieuws* 2010, afl. 8, 1-3.

AFDELING IV. FRANKRIJK

§1. Wetgeving

Code de procédure pénale.

Code générale des impôts.

Loi n° 99-515 du 23 juni 1999 renforçant l'efficacité de la procédure pénale.

Loi n° 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaption de la justice aux évolutions de la criminalité.

Loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique sur la corruption dans le secteur bancaire et financier: de la sécurisation à l'innovation ("loi Sapin-II").

§2. Voorbereidende documenten en pseudowetgeving

Projet de loi relatif à la lutte contre la fraude, sénat 2017-2018, n° 385.

Exposé des motifs, projet de loi portant adaption de la justice aux évolutions de criminalité, Assemblée Nationale, 17 april 2003, n° 784.

Observations du Gouvernement sur les recours dirigés contre la loi portant adaption de la justice aux évolutions de la criminalité, *JORF* n° 59 van 10 maart 2004, 4662.

Rapport fait par M. Sébastien Denaja, au nom de la commission des lois constitutionnelles, de la législation et de l'administration générale de la république, sur le projet de loi (n° 3623), après engagement de la procédure accélérée, relatif à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, Assemblée Nationale, 26 mei 2016, n° 3785 et 3786.

Circulaire n° CRIM-04-12-E8-02.09.04 relative à la présentation des dispositions de la loi n° 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité relatives à la procédure de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité, 2 september 2004, http://www.vie-publique.fr/documents-vp/circulaire_plaider_coupable.pdf.

Circulaire n° 2016/F/0138/FA1 relative à la présentation et la mise en œuvre des dispositions pénales prévues par la loi n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, 31 januari 2018, http://circulaire.legifrance.gouv.fr/pdf/2018/02/cir_43109.pdf.

§3. Rechtspraak

Cons.const. 2 maart 2004, nr. 2004-492, *JORF* 10 maart 2004, 4646.

Cour d'Appel de Paris 30 oktober 2017, https://www.economie.gouv.fr/files/files/directions_services/afa/CJIP_HSBC.pdf,

§4. Rechtsleer

A. Boeken

DESPORTES, F. en LAZERGES-COUSQUER, L., *Traité de procédure pénale*, Parijs, Economica, 2016, 2461 p.

GUINCHARD, S. en BUISSON, J., *Procédure pénale*, Parijs, LexisNexis, 2013, 1633 p.

PRADEL, J., *Procédure pénale*, Parijs, Editions Cujas, 2015, 1023 p.

B. Tijdschriften

BOURSIER, M.-E., “L’impact de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique sur la corruption dans le secteur bancaire et financier: de la sécurisation à l’innovation”, *RD banc.fin.* 2016, étude 32, 1-10.

COLOMBET, A.M. en HANNEDOUCHE-LERIC, S., “Le nouveau dispositif anti-corruption de la loi Sapin 2: quelles avancées et quelles zones d’ombre?”, *JCP* 2017, doct. 128, 1-4.

DELAGE, P., “La comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité: quand la pratique ramène à la théorie”, *Rec.Dalloz* 2005, 1970-1974.

DESPREZ, F., “La limitation par la Cour de cassation de la portée de l’aveu en cas d’échec d’une procédure de CRPC”, *Gaz.Pal.* 9-13 november 2008, 3983-3990.

DETRAZ, S., “Action publique” in *Encyclopédies Jurisclasseur: procédures formulaire*, losbl. (10 juli 2017), nr. 128-134.

DEZEUZE, E. en PELLEGRIN, G., “Extension du domaine de la transaction pénale: la convention judiciaire d’intérêt public. À propos de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016”, *JCP* 2017, doctr. 64, 1-10.

GAUDEMET, A. en DILL, A., “Convention judiciaire d’intérêt public: une première particulière”, *JCP* 2017, doctr. 1331, 1-5.

GAYET, C., “La comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité bientôt réformée”, *Dalloz Actualité* 24 januari 2014, 1.

GUERY, C., “Le renvoi aux fins de comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *AJ Pénal* 2013, 86-89.

MOLINS, F., “Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité”, *Rép.pén.Dalloz* 2013, nr. 1-57.

REBUT, D., “Convention judiciaire d’intérêt public. La CJIP au service du budget de l’état”, *JCP* 2017, doctr. 1297, 1-4.

ROUMIER, W., “Parquet national financier: signature de la première convention judiciaire d’intérêt public”, *Dr.pén.* 2017, alerte 61, 1-2.

SAAS, C., “De la composition pénale ou plaider-coupable: le pouvoir de sanction du procureur”, *RSC* 2004, 827-843.

SEGONDS, M., “Les apports de la loi du 9 décembre 2016 à l’anticorruption”, *Dr.pén.* 2017, étude 4, 1-12.